FETIȚA PE CARE AU LĂSAT-O ÎN URMĂ

O poveste emoționantă având ca fundal Bucureștiul din anii celui de-al Doilea Război Mondial

ROXANNE VELETZOS

blue MOON

Cuprins

Partea întâi ANTON ȘI DESPINA
- Capitolul 1
- Capitolul 2
- Capitolul 3
- Capitolul 4
- Capitolul 5
- Capitolul 6
- Capitolul 7
- Capitolul 8
- Capitolul 9
- Capitolul 10
- Capitolul 11
- Capitolul 12
- Capitolul 13
- Capitolul 14
- Capitolul 15
- Capitolul 16
- Capitolul 17
- Capitolul 18
- Capitolul 19
- Capitolul 20
- Capitolul 21
- Capitolul 22
- Capitolul 23

Partea a doua NATALIA
- Capitolul 24
- Capitolul 25
- Capitolul 26
- Capitolul 27
- Capitolul 28
- Capitolul 29
- Capitolul 30
- Capitolul 31
- Capitolul 32
- Capitolul 33
- Capitolul 34
- Capitolul 35
- Capitolul 36

Partea a treia VICTOR

Capitolul 37
Capitolul 38
Capitolul 39
Capitolul 40
Capitolul 41
Capitolul 42
Capitolul 43
Capitolul 44
Capitolul 45
Capitolul 46
Capitolul 47
Capitolul 48
Epilog
Adevărata fetiță lăsată în urmă
Contextul istoric al povestirii
Mulțumiri

„Inspirată din viața mamei lui Roxanne Veletzos, *Fetița pe care au lăsat-o în urmă* este o poveste plină de viață, scrisă minunat, care pare imposibilă, dar este adevărată. Acest roman este o mărturie înduioșătoare asupra puterii spiritului uman și a celor care au sfidat imposibilul ca să permită luminii aduse de umanitate să strălucească în cele mai întunecate vremuri."

Helen Bryan

„Dragostea în toate formele sale – parentală, filială și romantică – redă viața fiecărui personaj prin prisma umanității sale profunde în *Fetița pe care au lăsat-o în urmă*. Figuri de neuitat de bărbați și femei se confruntă cu alegeri devastatoare în timpul celui de-al Doilea Război Mondial și în perioada imediat următoare. Politica intervine în viața personală, iar Roxanne Veletzos ne arată cum existența oamenilor este sfărâmată atunci când ideologia alunecă spre haos și brutalitate în spatele Cortinei de Fier. Este o carte importantă a vremurilor noastre."

Laurie Lico Albanese

„Există povești care trebuie spuse, deoarece, astfel, aruncă o lumină asupra consecințelor ireparabile ale războiului în viețile atâtor persoane nevinovate. *Fetița pe care au lăsat-o în urmă*, scrisă cu un simț impecabil al detaliului istoric, este o carte pe care n-o poți lăsa din mână. Încă de la primele pagini, dezvăluie disperarea unui cuplu tânăr nevoit să-și părăsească fiica de patru ani pe treptele unei clădiri. Povestea destinului acelei fete, ca și al altor mii de persoane, este o mărturie necesară pentru omenire."

Armando Lucas Correa

„Veletzos împletește detaliile istorice într-o poveste complexă despre rezistența spiritului uman în fața greutăților vieții."

Publishers Weekly

„Fără a se feri nici un moment de urâțenia vieții, această impresionantă poveste de dragoste, petrecută într-un moment istoric important, recreează speranța din ruine."

Kirkus Reviews

„O poveste captivantă despre capacitatea de rezistență, despre o copilărie trăită într-o stare neîncetată de război și despre bunătatea, curajul, voința pură și dragostea feroce, dezinteresată, care îi leagă pe părinți de copii."

Historical Novel Society

„Romanul prezintă o panoplie de personaje feminine puternice, realizând un portret de forță al spiritului uman."

The Canadian Jewish News

ROXANNE VELETZOS

FETIȚA PE CARE AU LĂSAT-O ÎN URMĂ

Traducere din limba engleză SANDA SPIRIDON
Titlul original: *The Girl They Left Behind,* 2018

Editura Litera, 2019

Versiune ebook: v1.0, octombrie 2019

Pentru bunicii mei

Această carte se bazează pe evenimente reale.

Conform Raportului Comisiei Wiesel, între octombrie 1940 și sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, pe teritoriile controlate de România au fost masacrați circa 380.000 de evrei. Unul dintre cele mai cunoscute incidente, Pogromul de la București, a avut loc în ianuarie 1941, când mii de evrei au fost târâți pe străzi ca să fie torturați sau uciși.

Partea întâi
ANTON ȘI DESPINA

Capitolul 1

București, ianuarie 1941

Fetița e singură în bezna impenetrabilă. Tremurând, își cuprinde trupul firav cu brațele și-și înfundă fața în gulerul jachetei de lână. Așezată pe treptele clădirii, încearcă să-și aducă aminte ce i-a zis mama ei. I-a spus când se va întoarce? Când își văzuse părinții dispărând după colț era încă lumină. Îmbrăcată cu o rochie subțire, mama mergea cu umerii aplecați înainte, zguduită de frisoane, urmată la câțiva pași distanță de tatăl ei, care-și târșâia picioarele pe trotuarul înghețat. Atinge cu palmele cimentul rece de sub ea, și trupul îi este străbătut de un tremur necontrolat. Vântul aspru îi mușcă din carne, înfigându-i mii de ace înghețate în picioare. Ar da orice să aibă un pled, mănuși sau măcar căciula, pe care a pierdut-o pe undeva. În ciuda frigului, preferă să stea aici decât în holul întunecos și umed. Mirosul de varză călită ce iese dintr-un apartament îi face mațele să chiorăie de foame, deși când era acasă refuza cu încăpățânare să se atingă de așa ceva, în ciuda insistențelor mamei.

Își trage genunchii la piept și ridică ochii la cele trei etaje ale clădirii cu balcoane mari, rotunjite. E sigură că n-a mai văzut-o niciodată. N-a mai văzut nici această stradă pustie, luminată de un singur lampadar ale cărui raze scot în evidență zăpada murdară din jur. Nu se zărește niciun om, de parcă cineva a stins brusc toate luminile din acest oraș altădată plin de viață, interzicând plimbările, saluturile sau râsetele.

Părinții ei trebuie să se întoarcă dintr-o clipă în alta, își spune scrutând încă o dată strada. Încearcă să-și amintească vocea blândă a mamei șoptindu-i că n-are de ce să se teamă, că e o fată curajoasă și că totul o să fie bine. Știe însă că nu are ce căuta afară la ora asta. Cu doar o zi înainte și-a auzit părinții vorbind despre starea de asediu, despre patrulele Gărzii de Fier ce cutreieră orașul, arestând pe oricine îndrăznește să se aventureze pe străzi după apusul soarelui. I-a auzit vorbind și despre alte lucruri, care nu trebuiau să

ajungă la urechile ei; au șușotit în camera de alături mult timp după ce ea se băgase în pat. Vocile le erau înăbușite, imposibil de distins, dar disperarea din ele a făcut-o să se cutremure în patul cald.

De undeva din depărtare se aud zgomote – strigăte, glasuri ascuțite amestecate cu sunetul ritmic al bocancilor bătând caldarâmul și geamuri trântite cu putere în noapte. La fel se întâmplase și în alte nopți, dar, de această dată, sunetele orașului sunt însoțite de un miros ciudat, ca de cărbune ars, dar scârbos de dulce, care-i întoarce stomacul pe dos. Străbătută de valuri de greață tot mai greu de controlat, își acoperă fața cu gulerul jachetei, încercând să scape de duhoare, străduindu-se să-și imagineze că este acasă, în patul ei cu lenjerie roz de mătase, cu lumina familiară strecurându-se prin ușa dintre cele două dormitoare, rămasă întredeschisă.

Ochii i se umplu de lacrimi pe care nu le mai poate stăpâni. Îi e rușine pentru că s-a lăsat cuprinsă de frică, deși i-a promis mamei că va încerca din toate puterile să fie curajoasă. „Voi fi cuminte, mămico. Voi fi răbdătoare”, dar parcă a trecut o veșnicie de când a rostit aceste cuvinte.

Lacrimile îi țâșnesc acum libere pe brațul cu care și-a acoperit chipul, iar suspinele ei zdrențuiesc tăcerea și aruncă ecouri prin curți și alei. Știe că trebuie să nu scoată niciun sunet, dar șuvoiul de emoții ce-i asaltează pieptul este prea puternic. Plânge până când nu mai simte nimic, până când suspinele sacadate i se topesc, devenind una cu vântul. Se lasă să alunece pe cimentul rece, încovrigată în poziție fetală, și alunecă în sfârșit într-un somn ca un abis fără fund.

Dintr-odată, simte cum niște brațe vânjoase o ridică în aer. Trezită brusc, vede chipul unei femei necunoscute, cu părul legat la spate într-un coc argintiu din care se răsfiră șuvițe răzlețe pe lângă obrajii rotunzi și ridați. Femeia o strânge la piept, învăluind-o într-un miros vag de apret și transpirație, blocându-i încercările disperate de a scăpa. Cu toate acestea, îmbrățișarea ei are ceva tandru, liniștitor, iar fetița, prea înghețată și prea obosită ca să mai opună rezistență, își lipește chipul de pieptul femeii și dă frâu liber unui nou

val de suspine. Necunoscuta deschide ușa imobilului cu umărul și o poartă înapoi în hol. Fetița ar vrea s-o întrebe dacă știe ceva despre părinții ei, dacă se întorc curând, dar din gura ei nu iese decât un geamăt lung, ascuțit.

— Șșș… îi șoptește femeia la ureche. Stai liniștită. Șșș… ești bine, ești bine.

În lumina fantomatică aruncată de farurile unei mașini, chipul bătrânei strălucește scurt, palid, rotund ca luna între norii mișcători, cu ochii la fel, strălucitori și umezi. Parcă simțind privirea fetiței, o privește la rândul ei, dar, o secundă mai târziu, lumina dispare, aruncându-o înapoi în neant. Numai brațele femeii rămân, ferme și blânde în același timp, alături de mirosul ei învăluitor.

— Așa o fetiță drăguță, i se pare că o aude murmurând parcă pentru sine, în beznă. Așa o fetiță drăguță, ce păcat, încheie femeia cu un cloncănit din limbă.

E de douăzeci de ani administratoarea clădirii. Douăzeci de ani lungi, care i-au permis să cunoască toate familiile din bloc, astfel că ar putea băga mâna în foc că fetița nu locuiește acolo. Nu, vine cu siguranță din altă parte a orașului. Poate că părinții ei au venit în vizită la cineva, iar ea s-a strecurat afară pe nebăgate de seamă. Dar cine și-ar lăsa copilul să hălăduiască pe bulevardul Dacia? Cine ar fi lăsat un copil de trei, poate patru ani, în mijlocul focurilor de armă și al cadavrelor răspândite pe străzi, după apusul soarelui? Scutură din cap neîncrezătoare și dezgustată. Nu are multă școală, dar bunul-simț înnăscut îi spune că așa ceva e de neconceput.

Deși doarme dusă, sărmana ființă i se agață de mână cu atâta putere, încât îi este cu neputință să iasă din casa scărilor ce duc de la parter la primul etaj. Exact când se pregătește s-o apuce mai bine ca să o ridice în brațe, fetița se încordează și începe să se agite, vrând să se elibereze. Nu poate face altceva decât s-o protejeze cu propriul ei trup slăbit de bătrânețe, aplecându-se deasupra ei ca într-o rugăciune. O rugăciune pe care o repetă de multe ori câteva ore mai târziu, când reușește

s-o ducă în camera ei de la subsol, unde lumina rece a zorilor de iarnă începe să se întrevadă prin bucata de sticlă ce-i ține loc de fereastră.

Fetița se trezește și se ridică în șezut pe patul îngust. Ochii ei dau ocol cămăruței, zăbovind puțin asupra șifonierului vechi, cu lacul de pe uși sărit, asupra măsuței de bucătărie, vizibilă numai pe jumătate din spatele unei perdele agățate de o bară metalică, asupra sobei de fier ruginite, în care câteva limbi de foc flutură ca niște molii gigantice. Se înfășoară mai bine cu pledul și-și îndreaptă privirea spre capătul celălalt al patului. În ochii ei nu se citește teama, ci doar confuzia.

— Unde-i mami? întreabă după un moment de tăcere, cu voce firavă, abia auzibilă. Vine să mă ia?

Mâinile femeii sunt reci, atât de reci încât le privește cum se freacă una de cealaltă ca niște animale înzestrate cu voință proprie. În soba micuță, tăciunii trosnesc, se aprind și se sting. Abia când se transformă complet în cenușă, deschide gura să-i răspundă.

— Nu, micuța mea, nu, e tot ce-i spune.

Capitolul 2

În cercul lor vast de rude și prieteni, Anton și Despina Goza erau cunoscuți pentru punctualitate. Nu întârziau niciodată la întâlniri sau la evenimente sociale, indiferent de circulația haotică a tramvaielor, de gheața ce acoperea trotuarele sau de starea de asediu ce domina viața orașului în ultimele săptămâni. Despina insista asupra punctualității ca și cum nimic altceva nu ar fi definit-o mai precis. Era o femeie care respecta cu strictețe regulile de etichetă socială, vădind un rafinament fără cusur, de la pălăria după ultima modă pariziană până la pantofii din piele de crocodil, asortați cu poșeta și cu centura ce-i accentua talia subțire, de viespe. Deși își depășea cu un cap cele patru surori mai vârstnice, rămânea profund feminină, proiectând imaginea unei frumuseți reținute, atent îngrijite, echilibrate de osatura elegantă și puternică în același timp. Chipul Despinei aducea cu cel al unei zeițe din Grecia antică, iar prietenele ei îi pomeneau adesea, nu fără o doză de invidie, pielea albă ca porțelanul, pomeții sculpturali și părul castaniu mătăsos, ale cărui bucle îi cădeau în valuri perfecte peste umerii catifelați.

În acea dimineață, deschizând ochii și privind spre pendula sprijinită de un perete al dormitorului, descoperi șocată că dormise prea mult. Cu toate acestea, nu se îndură să se dea jos din pat, ci rămase încă puțin sprijinită cu spatele de perne, trăgând cu urechea la lumea ce se deștepta dincolo de fereastră, fremătând ca apa ajunsă la punctul de fierbere. În fiecare dimineață era salutată de foșnetul pașilor și de vocile estompate ale trecătorilor de pe bulevardul Vlaicu. Sunetul bine cunoscut o reconforta, în timp ce soțul ei dormea încă lângă ea, iar razele soarelui se strecurau printre perdele până la picioarele patului victorian, unde cearșafurile mătăsoase, de culoarea cafelei cu lapte, foșneau în jurul ei ca nisipul fin al deșertului. Gândindu-se la ziua care-i aștepta, simți cum i se strânge stomacul. „Ce nebunie să facem asta

tocmai acum. Ce nebunie, când războiul ne bate la ușă", își spuse.

În sufletul ei știa însă că momentul potrivit nu avea să vină niciodată, că poate venise și trecuse de mult. În ciuda norocului care o însoțea și a vieții îndestulate pe care o ducea, nu putea să aibă exact lucrul pe care și-l dorea cel mai mult pe lume. Dumnezeu îi întorsese spatele, se părea, pentru că în pofida rugăciunilor și promisiunilor făcute în tăcere, tot nu avea un copil care să fie numai al ei. Cu toate acestea, în inima ei supraviețuiau încă fire de speranță, deși ar fi dat orice să scape de ele. Atunci, totul ar fi fost mai liniștit. Cuminte și liniștit, o țară pacificată după un lung război. „Încetează să-ți dorești", își repeta obsesiv, dar inima nu o asculta.

Măcar încetase să se mai roage pentru un copil. În realitate, ar fi trebuit să se oprească de ani de zile, de când devenise limpede că pântecele ei nu putea da viață, de când accesele de ură de sine și de disperare deveniseră atât de frecvente, încât surorile ei începuseră s-o viziteze ca pe un bolnav, mergând pe vârfuri în preajma ei și încercând să-i abată atenția cu bârfe mărunte. Un singur cuvânt nepotrivit, o singură aluzie nefericită erau de ajuns ca s-o azvârle într-un hău de disperare ce putea dura zile întregi și din care apropiații n-o mai puteau scoate decât unindu-și toate forțele.

— Ești o femeie binecuvântată cu nenumărate alte daruri, Despina. Concentrează-te asupra celorlalte lucruri din viața ta, îi susurau în timp ce-și aruncau priviri cu subînțeles, aducându-i cutii cu ciocolată, dându-i să bea ceai și strângându-i încurajator mâinile, în timp ce ea zăcea într-un fotoliu, zdrobită, devastată pe dinăuntru.

Patru sarcini eșuate. Fiecare îi lăsa o nouă rană în suflet și în trup, până când dezamăgirile deveniseră atât de predictibile, încât se tociseră, iar dorința ei, altădată fierbinte, se transformase progresiv într-o pâlpâire. Însă focul nu voia să moară, nu încă, nu cu totul. Iar acum, această șansă nesperată. Întâlnirea fusese stabilită atât de rapid, încât nu avusese timp să se pregătească pentru ea.

Oftă, privindu-și imaginea reflectată în oglinda din baie, și-și apăsă cu degetele cearcănele mari de sub ochii migdalați. Chipul ei nu era decât o mască albă, cu trăsăturile grecești mai accentuate decât de obicei. Insomnia o făcuse să-și muște buzele, care arătau umflate și puțin vinete, ca un fruct prea copt pe fondul unei pânze negre. O mână de apă rece păru s-o readucă la viață, îndreptându-i gândurile către ziua ce tocmai începea. În acel moment, Anton intră și el în baie; se intersectară în pragul ușii.

— Bună, dragostea mea.

O sărută pe obraz și-i aruncă un zâmbet absent, dar fermecător. Despina își spuse că bărbatul arăta minunat în pijamaua dungată de mătase, chiar și atât de devreme dimineața, cu părul lui tuns scurt și cu respirația mirosind ușor a whisky-ul băut în ajun. Începu să se spele pe dinți fredonând o melodie la modă. Câteodată o enerva puțin cu optimismul lui nemărginit, dar era o parte importantă din șarmul incontestabil pe care-l emana. Nici acum, văzându-l cu cât entuziasm se angaja în cele mai banale activități de dimineață, nu-și putu reține un zâmbet.

Anton nu avea acest efect doar asupra ei, ci asupra tuturor celor din jur. Ușurința ființării lui era molipsitoare, irezistibilă. Femeile întorceau capul după el când mergea precum Cary Grant în costumele lui impecabil croite, cu o eșarfă albă de angora aruncată nonșalant peste umerii lați, cu mâna la pălărie, gata să schițeze un salut fermecător. De sub acea pălărie se ițea un zâmbet sincer, vesel, deschis la frumusețea vieții. Bărbații îl băteau pe spate și zâmbeau și ei, cuceriți de prosperitatea lui, de bucuria lui de a trăi și de bucuria cu care întâmpina promisiunile unei noi zile.

Trecuseră zece ani de când Despina îl cunoscuse pe Anton, însă fiecare detaliu al acelei zile îi era perfect limpede în memorie, ca și cum s-ar fi întâmplat în ajun. Se amuză la ideea că poate nu s-ar fi cunoscut niciodată dacă tatăl ei n-ar fi rămas fără cerneală pentru stiloul lui Montblanc în acea zi de sâmbătă sau dacă s-ar fi hotărât să se ducă să-și cumpere singur o sticluță nouă. Însă tatăl ei fusese extrem de ocupat cu registrele

lui de contabilitate și aerul vibra anunțând primăvara, așa că se oferise să se ducă ea, iar el acceptase cu plăcere.

— La Piața Romană, îi indicase punându-i în mână câteva bancnote mari. Și nu uita să cumperi și niște plicuri. Din acelea din carton pânzat, dacă găsești.

Era rutina lor obișnuită. Ea achiziționa ce avea el nevoie și păstra restul. Tatăl ei nu punea niciodată întrebări, iar în vitrinele pe lângă care trecea se găsea întotdeauna ceva care-i reținea atenția – o pălărie drăguță, o poșetă de mătase sau o eșarfă colorată care-i scotea în evidență părul.

Adâncită în gânduri despre ce urma să-și cumpere cu restul din ziua aceea, Despina străbătuse fără să se grăbească distanța scurtă până la Piața Romană. Traversase străzile absentă, fără să se uite la indicatoare, căci știa drumul pe de rost. Tatăl ei își cumpăra rechizite de acolo de ani de zile și o cunoștea bine, aproape intim, pe proprietara magazinului, doamna Zoltof. Fusese surprinsă așadar când intrase și, în locul bătrânei, dăduse peste un tânăr care aranja cartușe de țigări pe rafturile din spatele casei de marcat, cocoțat pe o scară. Primul ei gând fusese că greșise magazinul și se pregătea să iasă, când auzi o voce prietenoasă salutând-o de sus.

— Bună dimineața, domnișoară.

Pe buzele tânărului se lățea încet un zâmbet, de parcă ar fi cunoscut-o deja. Pentru o clipă se holbase fascinată la el, uitând de ce venise și de bunele maniere. Un nas roman, perfect drept, bărbia puternică, ochii căprui-deschis, în care dansa o anume bucurie nerostită, ca un strop de coniac pe fundul unui pahar de cristal. Bărbatul coborâse de pe scară aparent fără niciun efort, mișcarea punându-i în evidență antebrațele puternice, cu pielea întunecată ca mierea de pădure, în contrast cu mânecile suflecate ale cămășii albe.

— Vă rog, domnișoară, poftiți. Spune-ți-mi cum aș putea să vă fiu de ajutor.

Înaintase câțiva pași, auzind cum ușa se închidea în urma ei.

— Aș dori niște hârtie de scris și cerneală, vă rog, rostise țeapăn, ridicând puțin bărbia, fără voia ei. Sunt fiica domnului Papadopulos. Mă rog, una dintre fiicele lui.

Brusc, se simțise ridicolă. De ce l-ar fi interesat cine era ea? Venise să cumpere cerneală și hârtie, pentru numele lui Dumnezeu. Bărbatul părea însă cu adevărat încântat de cunoștință. Se plasase în spatele tejghelei, își trecuse mâna prin părul negru și-i aruncase din nou acel zâmbet irezistibil.

— La dispoziția dumneavoastră, orice aveți nevoie.

Simțind cum obrajii i se încingeau alarmant, Despina își mutase privirea în altă direcție, încercând să găsească un obiect despre care să comenteze. Se purta ca o neroadă, în ciuda eleganței și normelor sociale ce-i fuseseră instilate încă de la naștere. „Dumnezeule, nu-mi vine să cred. Nu este decât un vânzător oarecare.” Se întorsese cu spatele și începuse să scotocească prin sutele de mostre de papetărie aranjate în cutiuțe înguste de lemn pe perete.

— Aș dori cinci sute de plicuri din acestea, îi spusese cu răceală, întinzându-i un exemplar.

Nici nu avea idee ce alesese, dar își spusese că erau foarte bune. Degetele li se atinseseră ușor când bărbatul îi luase plicul din mână. Având impresia că obrajii îi erau de acum stacojii, se întorsese din nou, începând să se joace cu niște figurine din sticlă expuse într-o vitrină. Îi putea simți ochii sfredelind-o cu un zâmbet amuzat.

Încă de la început, Anton se inserase în viața ei ca o piesă lipsă dintr-un puzzle. Tatăl ei, un om de afaceri grec bogat, care se stabilise cu familia în România după Primul Război Mondial, îl luase sub protecția lui aproape imediat, surprins până și el de farmecul tânărului. Într-adevăr, Anton nu beneficiase de o educație la fel de înaltă ca a Despinei și nu provenea dintr-o familie bogată, dar în săptămânile de când se cunoscuseră influența sa pozitivă asupra fiicei lui fusese atât de evidentă, încât tatăl se văzuse incapabil să formuleze vreo obiecție.

Peste noapte, mezina familiei începuse să scuture armura în care se închisese încă din primii ani petrecuți în noua lor țară. Când plecaseră din Grecia, cu doisprezece ani înainte, Despina era o copilă cu ochii precum argintul viu și o personalitate pe măsură. Acum, la douăzeci și trei de ani, ajunsese să-i fie aproape străină. Se transformase, fără îndoială, într-o frumusețe, dar una care emana o răceală permanentă, care trata totul cu un fel de indiferență.

După întâlnirea cu Anton, lumina revenise în ochii ei. Plutea din nou prin camerele vastei lor locuințe, făcând piruete în cămașa de noapte din mătase, cu brațele ridicate până în tavan, râzând fericită și lansând observații despre frumusețea sau unicitatea unor obiecte pe care nici nu le observase înainte. Energia ei era contagioasă, nestăpânită, ca focul scăpat de sub control. În scurt timp, toată gospodăria ajunsese să aștepte vizitele lui Anton cu același entuziasm, activându-se apoi în jurul lui de parcă ar fi fost principala ființă din viața lor.

Invitat săptămânal la masă sau la ceai, tânărul începuse să tânjească după coca fină de patiserie grecească umplută cu brânză, spanac sau prune uscate, dar și după sticla de brandy vechi de treizeci de ani, așezată pe gheridonul din bibliotecă de fiecare dată înainte de sosirea lui. Era flatat de sunetul vocilor tinere feminine, delicate ca niște clopoței, care-l întâmpinau la intrare și încântat când se înghesuiau alături de el în mașină atunci când se duceau la vreo petrecere, ca și cum ar fi făcut deja parte din familie.

De la tatăl Despinei, Anton învăța despre evenimentele globale, politică și afaceri. Urmaseră lecțiile despre artă, însoțite de aprecierea crescândă pentru micile obiecte de lux care le înfrumusețau viața de zi cu zi – pahare de vin din cristal, tacâmuri din argint cu monogramă, mireasma complexă a țigărilor de import, dar și mângâierea costumelor de mătase și olandă cu care îl copleșea Despina, în ciuda protestelor lui. Le purta atunci când o însoțea la operă sau la cursele de cai, duminica. Învățase să-și potențeze șarmul personal cu finețe studiată, cum să sărute mâna înmănușată a unei femei, privind-o în ochi doar o

secundă, cum să strângă mâna unui bărbat cu încredere, cum să vorbească astfel încât să inspire respect și admirație.

În scurt timp, devenise subiectul de discuție favorit al comunității grecești din București, imaginea șarmului, eleganței și a unei incontestabile frumuseți masculine. În prezența lui Anton, Despina înflorea, devenind tot mai strălucitoare. Pe măsură ce treceau săptămânile și petreceau tot mai mult timp împreună, devenise sigură de un lucru: viața ce-i fusese destinată începuse în clipa în care tatăl ei o trimisese la magazinul deținut acum de Anton, împreună cu alte trei, în cele mai elegante zone ale orașului.

De atunci trecuseră împreună prin multe, dar clipele de bucurie compensau de departe momentele de cumpănă și dezamăgirile de care nicio căsnicie nu este scutită. Se părea că fac parte dintre oamenii binecuvântați de șansă. Dar, dintre toate amintirile care-i uneau, aceea care-i stârnea Despinei cea mai mare emoție era o zi din toamna anului 1935, când ea și Anton ieșiseră braț la braț din Catedrala Patriarhală de pe dealul Mitropoliei. Un fotograf le făcuse cu mâna – „Privirea la mine, lumina e perfectă!”, strigase, străduindu-se să iasă din mulțimea ce-i ovaționa pe scări. Chiar și astăzi, când privea fotografia în rama ei din argint, respirația i se accelera puțin, nu pentru eleganța pe care o afișau – ea într-o rochie lungă, crem, iar el într-un smoching negru –, ci pentru ceea ce aparatul foto imortalizase în ochii lor.

Pendula din salon bătu tacticos ora nouă, iar Despina luă o gură de cafea, fără să bage de seamă cât era de fierbinte. Anton ridică ochii spre ea și puse deoparte, lângă farfurie, ziarul de dimineață în care era adâncit.

— Câteodată, aș vrea să-ți pot citi gândurile, îi spuse luând o mușcătură din tartina cu pâine prăjită.

— Ah, nu-i nimic, îi răspunse ea pe o voce joasă.

— Spune-mi.

— Nu știu ce să zic, Anton. Dacă este încă un… făcu o grimasă, alegând cu grijă cuvântul… încă un eșec?

— Atunci, vom mai încerca o dată, îi răspunse Anton fără nicio ezitare, ca și cum altă opțiune ar fi fost de la

început exclusă.

Zâmbi șters, simțindu-se recunoscătoare pentru optimismul lui. Știa însă că nici lui nu-i era deloc ușor. Știa ce era în sufletul bărbatului – acea tristețe aproape imperceptibilă din ochi, pe care numai ea putea s-o observe și care se accentua în după-amiezile interminabile petrecute în compania surorilor ei cu liota lor de copii. Aproape că-i venea să propună să lase totul baltă, să rămână acasă și să facă focul. Vremea se răcise, cerul dădea semne că urma să ningă din nou în curând.

— Despina, uită-te la mine, insistă el. Iubito…

— Anton, începu ea. Anton, cred că…

— Nu. Nu vom renunța. În vocea lui se deslușea o fermitate pe care n-o mai auzise decât în puține ocazii. Nu ne vom da bătuți decât atunci când tu vei hotărî că nu mai poți. Ceea ce, cunoscându-te, frumoasa și încăpățânata mea soție, înseamnă niciodată, chicoti el.

Ochii i se umplură de lacrimi; clătină din cap, încercând să-și liniștească emoțiile și neștiind prea bine ce să-i răspundă. Ar fi vrut să cadă în brațele lui chiar acolo, la masa pentru micul dejun, și să-l sărute pe gură, dar aruncă o privire la ceas. Dacă voiau să facă tot ceea ce-și propuseseră, nu aveau timp de pierdut.

Când bărbatul se ridică și-i duse mâna la nivelul buzelor, își petrecu degetele printre ale lui și-l strânse tare. Acolo, în mâna ei era tot ceea ce conta cu adevărat, tot ce era autentic și real, tot ceea ce va fi pentru totdeauna numai al ei, indiferent ce-i rezerva soarta astăzi.

Capitolul 3

Orașul tinereții lor dispăru ca o nălucă. Vârfurile albe ale clădirilor *art déco,* Palatul Telefoanelor, care era bijuteria din coroana Căii Victoriei, hotelul Capitol, cu fațada sa delicată, în stil *belle époque,* unde băuseră de atâtea ori din pahare înghețate în nopțile fierbinți de vară. Pe terasa cu balustrade de fier forjat nu se vedeau oameni în ținute elegante, iar ferestrele uriașe erau întunecate. Până și podurile ce se arcuiau grațios peste râul Dâmbovița păreau lipsite de obiect. În scurt timp, bulevardul elegant și pustiu se deschise în cea mai mare piață a orașului, iar Palatul Regal, cu nenumăratele sale rânduri de ferestre, se înfățișă privirii. Porțile erau păzite de o mână de gardieni care stăteau ca niște manechine din ceară, cu ochii indiferenți ațintiți asupra pieței maiestuoase, unde piatra cubică bătută altădată de pașii miilor de trecători era acum acoperită de un strat virginal de zăpadă.

Discuția cu șoferul se limitase la strictul necesar. Nu-ți prea dădea mâna să faci conversație lejeră despre evenimentele sinistre ce zguduiseră din temelii orașul în ultimele zile, deși Anton încercase să spargă gheața remarcând că afacerile lui băteau pasul pe loc.

— Cine are nevoie de fleacurile pe care le vând eu în vremurile astea? întrebă retoric, iar șoferul se întoarse pe jumătate spre el și dădu aprobator din cap.

Pe locul din spate, Despina își sprijini fruntea de geamul rece privind uriașii fulgi de nea care se izbeau de parbriz și se transformau în mici steluțe. Își dori ca tot ceea ce văzuseră ochii ei să dispară la fel, să se topească și să i se evapore din conștiință.

Trei zile de masacre, cu cartiere întregi în flăcări, cu cadavre întinse pe marginea drumurilor, cu ferestre și suflete zdrobite, cu țipete de femei și miros de carne arsă. Bărbați care dispăreau în noapte, aruncați de la etaj sub amenințarea armelor, răpăitul împușcăturilor în parcul Cișmigiu. Pe străzi aveau loc manifestații cu pancarte pe care scria: „Evreul este dușmanul” sau „Rezolvați chestiunea evreiască”. Mulți își pictaseră cruci pe ușile de la intrare, sperând să-și scape casele

de vandali. Erau oameni pe care i-ar fi putut cunoaște, oameni de bine, studenți și muncitori, puștani de liceu sau jandarmi care juraseră să-i apere pe cetățenii Bucureștiului. În spatele lor însă erau mulțimile cu pumnii ridicați și glasurile furioase, știindu-se anonimi în ura ce-i aducea împreună. Aproape că se obișnuise să vadă mașini arzând pe bulevard, femei și bărbați târâți afară din case și bătuți cu sălbăticie.

Noaptea, furia mulțimii se mai potolea, dar frica își ascuțea colții. Oamenii închideau bine ferestrele, trăgeau storurile și perdelele, apoi se adunau în jurul aparatelor de radio, izolându-se de lumea exterioară. De obicei, vorbeau despre cunoștințe și copii sau despre ce urmau să gătească în acea seară, pe când afară legionarii Gărzii de Fier mărșăluiau în sus și-n jos pe străzi, cu baionetele armelor împungând cerul.

Circulau zvonuri despre organizația paramilitară română susținută de naziști și cunoscută ca Brigăzile Morții, care ar fi fost cea mai temută de pe întregul continent. Noapte de noapte, membrii Brigăzilor patrulau pe străzi, în uniforme verzi impecabile, cu emblema triplei cruci brodată pe mâneci. Sunetul cadențat al bocancilor ghintuiți se putea auzi de la străzi întregi distanță, cu vocile intonând la unison imul lor sinistru:

„Moartea, numai moartea legionară,
Ne este cea mai scumpă dintre nunți,
Pentru sfânta cruce, pentru țară,
Înfrângem codri și supunem munți.”[1].

Poporul român, își spuse Despina, fusese întotdeauna ușor de înflăcărat. Pe de altă parte, ceea ce se petrecea acum era alimentat de altceva, ceva ce fusese îmbrățișat chiar de țara pe care o îndrăgise. Ceva dezgustător care, încetul cu încetul, îi fura sufletul. Mâna lungă a lui Hitler se făcea simțită în Europa Centrală și de Est fără să aibă nevoie, pentru moment, de o prezență fizică. Brațul malefic se întindea metodic, apucând încet, dar fără milă, gâtlejul poporului român.

Intrase în contact cu efectele extremismului imediat după sărbătorile de iarnă, într-o zi pe când se întorcea

de la cumpărături, cu sacoșele în mâini. Majoritatea magazinelor din cartier trăseseră obloanele de frica bandelor de tâlhari, și fusese nevoită să meargă pe jos vreo două ore ca să găsească o băcănie deschisă unde încă se mai puteau găsi produse alimentare de bază – ulei, ouă, făină. Pe drumul de întoarcere începuseră s-o doară brațele din cauza pungilor grele, așa că hotărî să continue pe o scurtătură, deși îi promisese lui Anton că nu se va abate de la relativa siguranță oferită de străzile principale. Mai curând decât și-ar fi imaginat, se regăsise în mijlocul unui labirint de străduțe lăturalnice tapetate cu cioburi de la ferestrele sparte ale caselor și cu grămezi fumegânde de gunoi. Soțul ei și-ar fi ieșit din minți dacă ar fi știut că străbătuse cartierul jefuit de una singură, dar își văzu de drum fără pic de teamă. În scurt timp, ajunse în bulevardul Negru Vodă, o stradă liniștită, străjuită de stejari centenari, într-un cartier cuminte, unde altădată oamenii se opreau să se salute ceremonios, zâmbind și strângându-și mâinile, pe când copiii se jucau de-a prinselea printre picioarele adulților. În acea zi însă, Despina fusese nevoită să-și ferească ochii și să se oprească la colț încercând cu greu să-și recapete suflul.

Cahal Grande, sinagoga ce reprezentase unul dintre cele mai vechi simboluri ale orașului, era în flăcări. Legionarii dansau în jurul focului chiuind de bucurie, felicitându-se și bătându-se prietenește pe umeri. Stropiseră zidurile cu o cisternă de motorină, iar templul arsese până la temelii. Din arhitectura sa ornamentală nu mai rămăsese nimic. Nici menorele și nici vechile scripturi. Nici măcar spălătoarele nu supraviețuiseră.

Pe chipurile legionarilor se citea plăcerea pură, gurile lor lățite de râs ofereau un spectacol dintre cele mai grotești în lumina tremurătoare a limbilor de foc. Despina rămăsese țintuită locului, incapabilă să mai facă un pas. Unul dintre bărbați se uită la ea, o măsură pe îndelete din ochi și-i aruncă un rânjet nerușinat, apoi se aplecă într-o falsă plecăciune, cu brațul aproape atingând pavajul. Despina îi întoarse spatele și o rupse la fugă, urmărită de sunetul ritmic al pantofilor ei lovind rapid caldarâmul. Era disperată să ajungă acasă,

disperată să se scuture de oroarea care-i strângea stomacul și-i aducea un gust amar, de fiere, în gură. Amintirea celor văzute în acea zi o făcea până și acum să se cutremure de dezgust. Și nu era singura care simțea așa, putea să bage mâna în foc.

Până și Hitler, asigurau unele surse, era preocupat de violența care izbucnise peste noapte cu atâta vigoare în București și care amenința să arunce toată țara în haos. Führerul prefera o abordare tactică, progresivă, prin care să-și ducă la îndeplinire planurile, iar războiul civil nu era, cu siguranță, deznodământul pe care-l avea în vedere pentru România. Legionarii, pe de altă parte, juraseră credință Germaniei și principiilor fasciste ale lui Hitler și se arătau dispuși să-și ucidă propriul popor, să verse sângele familiilor lor și al prietenilor din copilărie. Iar oamenii de bine ai capitalei, mulțimile puse pe jaf și îmbătate de violență, îi urmau, știind că nu trebuiau să se teamă de nimic, sub protecția anonimatului.

Despina era încă adâncită în gânduri când Buickul se opri în fața unei clădiri sumbre de două etaje, cu acoperiș ieftin din tablă, de pe care se desprindea tencuiala. Pe zidul decolorat de deasupra intrării, o plăcuță albastru-închis le arăta că au ajuns la destinație.

Șoferul coborî și ocoli autovehiculul, deschizându-i portiera și întinzându-i mâna ca s-o ajute să coboare. Inima îi tresări când ieși din mașină și-și strânse haina în jurul corpului. Așteptau de mult această vizită, în ciuda numeroaselor încercări de a lua legătura cu directorul instituției. Abia după intervenția verișoarei sale Maria, care cerșise practic o vizită, li se deschiseseră porțile. „Nu ne ocupăm de comerțul cu copii și nu ne trebuie banii dumneavoastră”, li se transmisese. Apoi însă, apăruse fetița, în condițiile în care orfelinatul funcționa deja peste capacitate, și, la rugămințile neîncetate ale Mariei, doamna Tudor acceptase să-i întâlnească.

Maria reușise să le deschidă calea cu vocea ei mătăsoasă și cu sufletul ei de sfântă. Maria, care-și petrecea trei zile pe săptămână la orfelinat, îmbăind copiii, servindu-le masa și încercând să le vindece

rănile, în ciuda protestelor soțului ei și a privirilor șocate ale prietenelor, care nu-i puteau înțelege angajamentul de neclintit. „De ce naiba ai face așa ceva?” se întrebau una pe cealaltă pe când luau masa pe terase de lux și asistau la cursele de cai sau vizitau magazinele de modă și cumpărau dulciuri pentru copiii lor de pe bulevardul comercial Lipscani. „Vă dați seama ce se alege de reputația sărmanului ei soț?” comentau în timp ce Maria amesteca în fierturi, încălzea apa pentru baie și alina durerile fizice și psihice ale copiilor care nu aparțineau nimănui.

Despina înțelegea ce se ascundea în colțișoarele secrete ale inimii verișoarei sale, care-i era și cea mai bună prietenă, cu care avea în comun nu doar asemănarea fizică frapantă, ci și o legătură chiar mai profundă decât cea pe care o avea cu surorile ei.

Știa că Mariei îi lipsea propriul copil, singurul ei băiat, pe care-l văzuse ultima dată pe când avea nouă ani, pe un pat de spital, bolnav de tifos. Se stinsese atât de repede, încât abia apucase să-i mai mângâie trupul secătuit de febră și să-i aline ultimele clipe cu vorbe de iubire. Din cauza acestei pierderi alesese să muncească la orfelinat, oferindu-și cioburile inimii zdrobite acelor sărmani copii pierduți.

Vor avea întotdeauna acest lucru în comun, ea și Maria. Cu acest gând, îl apucă plină de curaj pe Anton de mână și-l conduse pe ușa din lemn în acest tărâm al posibilităților, acolo unde visul ei nu era încă pierdut.

Capitolul 4

Se opri brusc, asaltată de un iz pe care nu-l putea identifica, o duhoare de putrefacție ce o lovise direct, ca un baros. Gunoi în descompunere, își spuse sprijinindu-se de un zid, cu genunchii moi și respirația tăiată. Privi în jur la imaginea dezolantă a ceea ce ar fi trebuit să fie locul de joacă al orfelinatului Sfântul Pavel. În mijloc se vedea un butoi de metal, sub ramurile desfrunzite ale unui stejar ce se ridicau către cerul gri ca într-o rugăciune mută. În jurul lor, o duzină de copii, îmbrăcați în uniforme peticite, se alergau fericiți, prinși într-o leapșă, ca și cum mirosul acela oribil nici n-ar fi existat.

Își acoperi nările cu dosul palmei și făcu un pas șovăielnic înainte, pe pietrele de râu cu care era pavată curtea, luptând să-și stăpânească groaza care o năpădise pe neașteptate. Imaginea copiilor – palizi și plini de muci, tunși chilug, cu genunchii plini de julituri și cu ochii lipsiți de orice expresie – o înduioșă atât de tare, încât simți nevoia să le întoarcă spatele și să fugă. De ce veniseră aici? Ce anume sperau să găsească într-un astfel de loc? Făcuseră o greșeală, cu siguranță. „Am greșit!” îi venea să-i strige lui Anton, pe care-l strângea tot mai puternic de braț. Dar, când bărbatul o privi, tot numai un zâmbet, scena de coșmar se transformă într-o duminică însorită, cu copii jucându-se în parc.

— Haide, iubito. Totul e în regulă.

O împinse ușurel înainte, petrecându-și mâna dreaptă peste a ei. Apoi o conduse cu blândețe spre celălalt capăt al curții interioare, spre ceea ce părea a fi intrarea în clădirea principală. Aproape ajunseseră, când un copil nu mai mare de zece ani se apropie de ei înfășurând și desfășurând cu talent îndelung exersat un yoyo.

— Ați venit să vizitați minunata noastră instituție? Să vă uitați la noi? li se adresă el strângând brusc în pumn jucăria de lemn. Eu sunt cel mai bun la fotbal din cămin. Și știu să dau restul la bani.

Anton se scotoci prin buzunare și-i întinse o bancnotă fără să se uite la ea. Băiatul i-o smulse din mână cu lăcomie. Ochii i se măriră văzând cât valora.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc, domnule! exclamă el, aplecându-se să ascundă banii în șosetă.

— Cu plăcere, îi răspunse Anton pe un ton lejer. La schimb, poți să ne ajuți arătându-ne unde este biroul directorului?

— Nu este nevoie, se auzi din spatele lor o voce aspră.

Se întoarseră brusc și se treziră față în față cu o femeie slabă, de vârstă mijlocie, cu părul cărunt adunat la spate într-un coc sever și cu un șal de culoare incertă aruncat peste umerii fragili.

— Vă așteptam. Dumneavoastră sunteți probabil verișoara Mariei, zise ea, aruncând un ochi la ceasul de mână și fixându-și apoi privirea asupra Despinei, ai cărei obraji se îmbujoraseră de rușine.

— Da, îi răspunse Anton cu aceeași voie bună, în locul soției lui rămase fără grai.

Scutură mâna femeii cu puțin prea mult entuziasm și se simți, la rândul lui, jenat când aceasta și-o retrase țeapăn la spate.

— Ei bine, vă rog să mă urmați, îi îndemnă directoarea cu un zâmbet forțat.

Îi conduse într-un ritm alert, fără să privească în urmă, printr-un coridor lung și întunecos care mirosea a dezinfectant și a vopsea proaspătă. O clipă mai târziu îi introducea în biroul ei, cam de dimensiunea unui șifonier.

— Vă rog să luați loc, le zise indicându-le două scăunele.

Anton se așeză relaxat și își scoase mănușile, pe când Despina rămase într-o poziție incomodă, pe marginea scaunului.

— În primul rând, cred că ar trebui să știți care este situația, li se adresă doamna Tudor pe un ton ce nu admitea replică, din spatele biroului de lemn. Își puse o pereche de ochelari disproporționat de mari și se aplecă asupra unui dosar. Fetița de care v-ați interesat… este extrem de retrasă. Ați aflat, presupun, de la Maria că a fost adusă aici la sfârșitul lunii ianuarie, în condiții

foarte neobișnuite. Se pare că a fost găsită pe treptele unui bloc de pe bulevardul Dacia de către administratoarea imobilului. Femeia a ținut-o la ea peste noapte, apoi a dus-o la secția cea mai apropiată de poliție, sperând că figurează ca dată dispărută. Cum însă nimeni nu se interesa de ea, a ajuns la noi. Își drese glasul și luă o înghițitură de apă din paharul de pe birou. Când am luat-o în primire arăta normal, bine dezvoltată și fără probleme, dar… de atunci nu a scos niciun cuvânt. Din câte știm, poate să vorbească, deoarece femeia care a luat-o a reușit cumva să scoată de la ea cum o cheamă și când s-a născut. Însă, de când a sosit aici, pare complet *absentă.* Singurul obiect pentru care manifestă interes este un pian vechi, pus la păstrare în depozit. Stă ore în șir și lovește clapele, refuzând uneori chiar și să coboare la masă. În fine… mai vreți să o luați? încheie ea împingând deoparte dosarul cu un gest ce trăda nerăbdarea.

Doamna Tudor voia să scape repede de vizitatori, convinsă că nu vor accepta o fetiță slabă și speriată, închisă într-o lume numai a ei. Acești oameni, cu hainele lor scumpe și cu mașina cu șofer parcată la scară, habar nu aveau ce înseamnă să ai grijă de atâția copii și să gestionezi un orfelinat de asemenea dimensiuni. Strânse din buze, neputându-și ascunde pe deplin disprețul.

— Da, sigur că o luăm. Nu-i așa, dragule? răspunse rapid Despina, luând-o prin surprindere.

Anton o aprobă din cap și-i strânse mâna cu același zâmbet senin pe chip. Era semnalul de care avea nevoie, iar ochii ei susținură cu îndrăzneală privirea critică a directoarei.

— Bine, dacă sunteți într-adevăr *hotărâți,* sublinie aceasta ultimul cuvânt. Aș vrea să faceți cunoștință cu ea. Mai întâi dumneavoastră, doamnă. Singură.

— Singură? Dar decizia nu-mi aparține numai mie, soțul meu…

— Da, doamnă, *singură.* Este mai bine așa. După drama prin care a trecut, cred că trebuie s-o scutim pe micuță de trauma unei inspecții *en masse.*

Femeia se ridică rapid și deschise ușa cu un gest provocator.

— Eu te aștept aici, îi spuse Anton soției sale. La urma urmei, draga mea, am încredere că inima ta o să ne arate calea de urmat.

Despina măsura nervoasă o altă încăpere prost aerisită. Aruncă o privire în curte, printr-o ferestruică zăbrelită. Copiii dispăruseră. „Probabil că s-au întors în clase", își spuse, apoi își dădu seama că într-un loc ca acesta nu existau clase. Nici cărți, nici jocuri, nici jucării. Aici nu exista decât timpul ca un hău negru ce venea de nicăieri și ducea către nicăieri.

Trecuse ceva vreme, nu știa nici ea cu precizie cât, până când clinchetul clanței o smulse din reverie.

— Haide, intră, draga mea, o auzi pe doamna Tudor îndemnând-o pe fetiță cu surprinzătoare tandrețe.

O siluetă fragilă apăru în cadrul ușii, se aplecă înainte și trecu timid de prag, condusă din spate de mâinile directoarei. Fetița nu părea să aibă mai mult de patru ani, își spuse Despina. Abia îi ajungea la talie. Nu era greu să-ți dai seama, în ciuda țestei rase și a tenului extrem de palid, că era un copil frumos. Avea buzele croite în formă de inimioară și pomeții obrajilor înalți, cu o aluniță rotundă, perfectă ca un semn de punctuație, vizibilă pe unul dintre ei, ceea ce-i dădea un aer de păpușă. Cât despre ochi, Despina nu mai văzuse niciodată așa ceva. Verzi și adânci precum un iaz în mijlocul verii.

— Bună, o salută ridicând brusc mâna, aproape scăpându-și poșeta.

Simți cum se cutremură în lunga pauză ce urmă după introducerea ei stângace; timpul păruse a se opri în cămăruță. Erau probabil cele mai importante secunde din viața ei, și totuși nimic nu părea să se întâmple. Fetița își pironise privirea în podea și se legăna încet înainte și în spate, transmițând o jenă aproape tangibilă în timp ce-și trăgea nasul, pe care și-l șterse cu dosul mânecii de la uniformă.

— Uite, poate vrei o batistă, reuși să articuleze din nou Despina, căutând frenetic prin poșetă.

Scoase batista imaculată și o flutură în aer ca pe un penibil steag alb al capitulării, apoi se apropie de copilă și își coborî, în sfârșit, mâna. Ar fi trebuit să fie

deja descumpănită, să nu-și poată reține un gest sau un cuvânt prin care să pună capăt întregii povești. Cu toate acestea, nu putea face altceva decât să se holbeze la micuța creatură, având impresia că tot ceea ce o înconjura dispăruse într-un abur de ceață.

Unde era Shirley Temple? Unde era copilul visurilor ei, cu bucle blonde jucăușe și un zâmbet ce ar fi luminat încăperea? Asta era ceea ce-și imaginase atunci când se hotărâseră să încerce soluția adopției. O creatură blondă, cu obraji pufoși și ochi albaștri, strălucitori. O fetiță în fața căreia străinii s-ar fi oprit pe stradă, șocați de frumusețea ei, o apariție angelică răspândind bună dispoziție. Fetița din fața ei nu corespundea câtuși de puțin acestei imagini. Era un copil bolnăvicios și timid care nu avea curajul să ridice ochii din podea. Cu toate acestea, avea ceva ce o mișcă profund pe Despina într-un mod inexplicabil.

Întinse mâna către ea încă o dată, cu prudență, temându-se să n-o sperie, și o mângâie cu vârfurile degetelor pe capul chilug. Fetița se strâmbă, ca și cum atingerea ar fi durut-o, dar, o clipă mai târziu, ochii ei de un verde extraordinar îndrăzniră să privească în sus, rușinos mai întâi, apoi cu tot mai mult curaj, întâlnind ochii înrourați deja ai Despinei. Anton avusese dreptate. Inima ei vorbise. Glasul ei se auzise mai tare decât clopotele bisericii ce începuseră să bată în apropiere.

În următoarele șase săptămâni, Despina ajunsese la orfelinat, de fiecare dată, cu mult înaintea orei de vizită. În general venea singură, dar Anton o însoțea ori de câte ori se putea desprinde de obligațiile de afaceri timp de câteva ore. Ținând fetița de mâini, între ei, făceau o plimbare până în parcul din apropiere. În urma violențelor, o liniște stranie pusese stăpânire pe oraș. Se așezau pe o bancă și împărțeau plăcințelele grecești proaspete, pe care le gătise cu o noapte înainte. În alte ocazii, cumpărau covrigi cu mac de la vânzătorul de la intrarea în parc. De fiecare dată, Despina avea cu ea o carte nouă. Se adânceau în legende și povești cu zâne, iar fetița își lăsa capul, pe care-i crescuse un păr scurt, băiețesc, de culoare

roșcată, pe umărul ei. Nu vorbea, însă Despina avea tot mai puțin nevoie de cuvinte. Era fericită să stea cu ea în grădina Cișmigiu, privegheați de statuile poeților și compozitorilor celebri, admirând grația lebedelor ce alunecau pe lac. Zilele erau tot mai lungi, soarele reușea să le încălzească chipurile palide, iar uneori sălbăticia iernii trecute părea să fi rămas departe, într-o altă lume.

Ani și ani mai târziu, multă vreme după schimbările ce vor urma, după pierderile și revenirile pe care nu și le-ar fi putut imagina niciodată, Despina va reveni constant la acea bancă din parc, unde, pentru o clipă nesemnificativă la scara istoriei, se simțise pe deplin fericită, în ciuda războiului ce sfâșia Europa. Nu va putea uita niciodată după-amiaza aceea fermecată în care o condusese pe fetiță, ținând-o strâns de mână, dincolo de curtea interioară plină de copii și de porțile grele ale orfelinatului Sfântul Pavel pentru ultima dată.

Capitolul 5

Ștefan mai încercă o dată să prindă postul de radio, dar vocea redactorului apărea și se stingea, nepermițându-i să distingă cuvintele. Își puse ochelarii cu ramă subțire și-și netezi pe frunte câteva șuvițe blonde, într-un gest reflex prin care încerca să-și ascundă calviția prematură. Deși nu avea decât patruzeci de ani, părea și se simțea mai bătrân, mult mai bătrân decât soția lui, Maria, care reușise cumva să-și păstreze aspectul tineresc și energia, deși nu era decât cu cinci ani mai tânără. Chiar acum se agita în jurul lui, ștergând praful de pe placa șemineului, curățând ghivecele cu flori de pe pervaz și rearanjând farfuriile de porțelan din bufet cu o migală de parcă viața ei ar fi depins de toate aceste obiecte.

Soția lui fusese obsedată întotdeauna de curățenie, deși casa era întotdeauna curată și în perfectă ordine. O făcea doar ca să-și ocupe timpul și să păstreze măcar o aparență de normalitate, ca să-și ia gândul de la bocetul necontrolat ce se auzea de la etajul de deasupra. Gemetele femeii parcă treceau direct prin tavan, prin toate crăpăturile casei, la orice oră din zi.

— Cât vor mai locui aici? întrebă Maria, deși știa că n-avea să primească niciun răspuns. Nu mai suport, nu mai suport nicio clipă, îți spun.

Ștefan ridică ochii de la aparatul de radio și clătină din cap ca și cum ar fi spus: „Nu acum, vom discuta mai târziu despre asta”.

Maria oftă și se întoarse la ștersul prafului de pe paharele de șampanie. De când se căsătoriseră fusese o soție supusă, lăsându-l să-și asume deciziile importante legate de viața lor. Avea încredere în el, pentru că-i admira inteligența superioară și moralitatea întotdeauna ireproșabilă. De-a lungul carierei se bucurase de încrederea celor mai influente familii din București, care-i încredințaseră decizii de viață și de moarte, angajându-l să le redacteze testamentele, să le gestioneze averile și să le fie sfetnic în cele mai delicate chestiuni personale. Toate secretele lor

rămăseseră în siguranță, nu numai pentru că era plătit pentru asta, ci mai ales pentru că era un om integru.

Cu toate acestea, Maria se temea că această decizie, în mod special, fusese luată în pripă. Vremurile erau periculoase, viitorul, greu de prevăzut. Ștefan o știa mai bine decât alții. Cu toate acestea, în ciuda protestelor ei nesfârșite și a riscurilor enorme pe care și le asumau cu femeia aceea urlând chiar deasupra sufrageriei lor, refuza să-i alunge. Într-o zi, femeia se pusese pe țipat de parcă cineva i-ar fi smuls membru cu membru, dar Maria tot nu reușise să-l facă să se răzgândească, să admită că era prea mult și că ar fi fost cazul s-o mai asculte și pe ea câteodată, măcar atunci când se exprima atât de vehement.

— Te rog, iartă-mă, Maria, spuse Ștefan, venind în spatele ei și masându-i umerii. Fac tot ce pot, în fiecare zi, dar știi foarte bine că nu-i pot arunca pe străzi. Ar fi ca și cum aș apăsa chiar eu pe trăgaciul armei.

— Știu, șopti încă o dată, închizând bufetul înalt și sprijinindu-și capul de sticla rece. Știu, dar nu putem continua așa la nesfârșit. Cât mai pot supraviețui așa? Nicio ființă umană n-ar putea rezista atâta timp.

Într-adevăr, era greu să-ți mai amintești de când locuia cuplul acela în podul întunecos, fără aer proaspăt, fără posibilitatea să se spele. Mâncarea nu era niciodată suficientă, dar Maria făcea tot ce putea. În cele mai multe zile, reușea să pună deoparte niște pâine proaspătă și o mână de legume conservate, pe care le amesteca cu resturile de la masă și le lăsa la ușa lor, alături de o carafă de apă proaspătă. Din când în când le mai lăsa și câte o sticlă de vin, care rămânea întotdeauna neatinsă. Situația asta dura de cel puțin trei săptămâni, își făcu socoteala. Trei săptămâni de viață sub teroare, de certuri care o îndepărtaseră de Ștefan mai mult ca niciodată, deși înțelegea că lucrurile erau dincolo de voința lui, că nu putea face nimic. Chiar și așa, undeva în adâncul sufletului ei, îl iubea pentru curajul de care dădea dovadă.

Când bătăile puternice în ușă o treziseră din somn, cu săptămâni înainte, primul gând care-i trecuse prin cap fusese că soțul ei urma să se ocupe de vreun caz urgent. N-ar fi fost prima dată când era smuls din casă

la miezul nopții pentru revizuirea unui testament în ultima clipă sau pentru cine știe ce situație care nu suporta amânare. Deschisese ușa și rămăsese complet șocată să vadă, în locul fiului sau fiicei vreunui client în vârstă, un cuplu ce nu putea avea mai mult de douăzeci și cinci de ani.

Femeia nu avea palton pe ea, ci doar o rochie subțire de bumbac, zdrențuită la poale. I se înfășura pe gambele goale, în bătaia crivățului aspru, de care nu făcea nimic ca să se apere. Lângă ea, un bărbat tânăr, blond, tremura îmbrăcat doar în cămașă. Avea mâinile murdare, aproape negre, ca și cum ar fi amestecat cărbuni într-un cuptor.

— Ne pare rău că vă deranjăm la ora asta, rostise bărbatul pe o voce joasă. Aș dori să discut puțin cu soțul dumneavoastră, dacă nu s-a culcat încă.

Maria reușise s-o vadă mai bine pe femeie, în lumina farurilor unei mașini ce trecuse pe lângă ei. Observa groaza întipărită în trăsăturile ei delicate și ceața ce-i umbrea ochii rotunzi, fixați asupra unui punct nedefinit.

— Da, cum să nu, le zâmbise nesigură, cuprinsă și de ea de un frison.

Chiar atunci Ștefan apăruse în spatele ei, în halatul lui gros și în papuci de casă, aranjându-și ochelarii pe nas. Mijise ochii în lumina chioară din antreu, și pe chip i se răspândise o paloare stranie.

— Intrați, vă rog, intrați. Urmați-mă, îi invitase pe oaspeți pe o voce gravă.

Mariei i se păruse că-l recunoștea de undeva pe bărbat când trecuse pe lângă ea. Îi păruse cumva familiar, deși nu știa de unde să-l ia. În schimb, fusese sigură că pe femeie o vedea pentru prima dată.

— Maria, vrei să ne aduci niște ceai în birou, te rog? o smulsese Ștefan din gânduri, conducându-i pe cei doi în sus pe scări.

Încercase să protesteze, să-i aducă aminte că era miezul nopții, dar ceva din vocea soțului ei îi indicase că nu era momentul. Când se întorsese cu ceștile de porțelan și cu ceainicul aburind, Ștefan nu-i deschisese ușa, în ciuda bătăilor ei insistente. Abia când o întredeschisese singură și aruncase o privire înăuntru

înțelesese că ceea ce se derula în casa lor nu era un caz ca oricare altul. Tânăra femeie stătea afundată în fotoliul maro de piele de lângă bibliotecă, cu capul în mâini, lăsat pe genunchi. Părul ei lung, castaniu, aproape că mătura podeaua. Nici nu ridicase ochii la intrarea Mariei cu ceaiul.

Mai târziu, în camera ei, încercase în zadar să doarmă, să nu le mai audă vocile. Dar somnul nu voia să vină. Oră după oră, mintea îi era asaltată de gândurile cele mai sumbre. Știa că soțul ei era nevoit adesea să se ocupe de probleme delicate, să ascundă multe adevăruri sub vălul relației privilegiate dintre avocat și client. Însă acum avea de-a face cu altceva. Orice se petrecea în acea noapte sub acoperișul lor nu avea nicio legătură cu profesia lui.

Dormitorul era deja luminat în rozul blând al zorilor de iarnă când Ștefan se strecurase, la rândul lui, în pat. Nu făcuse niciun efort să fie discret, căci știa că Maria era trează. Întorcându-se către ea, bărbatul înțelesese că era cazul să-i dea unele lămuriri.

— Nu-ți pot explica motivele pentru care sunt nevoit să fac asta, dar, te rog, nu încerca să mă faci să mă răzgândesc.

— Totuși, cred că merit măcar o explicație, bombănise ea, cu ochii ațintiți la o fisură din tencuiala tavanului din care se scurgea praf chiar în patul lor. Cine sunt oamenii aceștia? Ce caută în casa noastră noaptea?

— O să-ți spun totul, îi făgăduise soțul ei. O să-ți spun totul, în curând. Deocamdată, Maria, te rog, te implor, lasă-mă să încerc să-i ajut. Tatăl lui mi-a salvat viața. Înțelegi? *Viața mea.*

După această mărturisire se așternuse o lungă tăcere.

— Nu va dura mult, îți promit. Vor rămâne la noi până când își vor găsi un alt loc. Nu trebuie decât să-i ținem aici câteva zile, cel mult două săptămâni, până se mai calmează lucrurile. Până când trece nebunia asta.

Maria nu se mai putuse abține.

— Ți-ai pierdut mințile? strigase la el. Ai înnebunit de tot? Cum poți să le promiți așa ceva? Nu-ți dai seama că vom fi arestați odată cu ei, puși la zid și

împușcați în stradă ca niște câini maidanezi? Nu te gândești la familia noastră, la toți cei apropiați? Ce se va întâmpla cu tine? Chiar dacă scapi, niciun client nu-ți va mai trece pragul.

De când se căsătoriseră nu-i vorbise niciodată pe tonul acesta, dar nu-i mai păsa. Se săturase să fie cea care tace, care înțelege și lasă de la ea. Nu-i păsa dacă tânărul cuplu din birou sau vecinii o puteau auzi.

Ștefan sărise brusc din pat, aruncând pătura la o parte.

— Ascultă, Maria, izbucnise el, ascultă cu atenție. O auzi cum plânge? Știi de ce nu s-a oprit din plâns de când a intrat la noi?

Femeia rămăsese tăcută, șocată de ieșirea lui.

— Plânge pentru că au fost nevoiți să-și abandoneze singurul copil, spusese Ștefan cu voce calmă, obosită, livrându-i informația despre care știa că o va face să reconsidere lucrurile.

Maria își dusese încet mâna la gură, iar ochii i se umpluseră de lacrimi. Bărbatul știa prea bine ce se întâmpla în sufletul ei, cum se gândea la propriul copil, la băiatul lor iubit pe care n-aveau să-l mai revadă niciodată. Cuprins el însuși de tristețe, se așezase lângă ea, pe marginea patului.

— Îți voi spune totul, iubita mea, îi șoptise cu voce guturală. Îți voi spune totul, dacă mă lași să vorbesc.

Îl ascultase cu atenție în timp ce ziua se năștea, luminând ramurile desfrunzite ale copacilor și acoperișurile pline de promoroacă ale caselor din jur. Pe măsură ce Ștefan se afunda în trecut, înțelesese că orice încercare de a-l face să-și schimbe decizia era sortită eșecului.

Capitolul 6

Totul începuse cu o noapte înainte, chiar după cină, când tânărul cuplu se pregătea de culcare. Femeia auzise ciocănituri în ușa micului lor apartament și se gândise, în prima clipă, că era vecina în vârstă care avea obiceiul să le ceară împrumut diverse lucruri. De obicei, voia un pahar de zahăr sau niște făină și, cu toate că nici ei nu o duceau bine, n-o putea refuza niciodată. Era însă târziu și își spusese că, dacă se prefăcea că nu aude, bătrâna avea să se resemneze și să se întoarcă la ea acasă. Dar loviturile deveniseră tot mai insistente, până la punctul când nu mai puteau fi ignorate. Deschisese brusc ușa, și nu mică îi fusese surprinderea când văzuse, în locul vecinei, un ofițer de poliție, într-un pardesiu de piele negru și cu o pălărie trasă pe frunte.

— Bună seara, doamnă, o salută politicos, zâmbind și descoperindu-se prompt. Soțul dumneavoastră este acasă?

Femeia îl privi temătoare prin ușa întredeschisă, dar tonul agentului era aproape curtenitor, așa că se dădu la o parte și-l lăsă să intre.

— Da, este acasă. Cine îl caută, dacă îmi permiteți?

— Bună seara, salută din nou polițistul în loc de răspuns, și femeii îi luă o secundă să priceapă că soțul ei își făcuse apariția. Nu avea cravată și își scutura mâinile ude, căci tocmai spăla vasele. Se îndreptă spre cei doi, trăgându-și mânecile la loc. Soția dumneavoastră mi-a dat drumul înăuntru. Sper că nu vă deranjez, ținând cont de ora înaintată.

Se așezară la masă ca niște buni prieteni care se bucurau de un pahar de brandy după o zi de muncă. Ceasul de perete ticăia la unison cu vocile lor, egal, fără să prevestească nimic rău. Trecu o oră, poate chiar două, și niciunul din cei doi bărbați nu se clinti din loc. Cu toate acestea, soțul ei arăta dintr-odată extrem de obosit, se freca tot mai des la ochi și broboane de sudoare îi apăruseră pe buza superioară. Îi lăsase să discute și, între timp, terminase curățenia în bucătărie și o băgase pe fetița lor în pat. Se strecurase în camera

de alături, unde se prefăcuse la rândul ei că doarme. De fapt, trăsese cu urechea și auzise întrebări, multe întrebări despre socrul ei, despre fosta lui poziție în parlamentul regal și despre informațiile legate de intențiile actuale ale regelui pe care soțul ei le-ar fi putut deține. Își dăduse seama că pentru ei toate aceste întrebări nu puteau însemna decât un singur lucru.

Cu câteva luni înainte, întreaga Europă fusese șocată de abdicarea regelui Carol al II-lea. Fugise într-o furtună de gloanțe, gonit din țară ca un animal sălbatic. Nu era foarte popular nici înainte, dar după abdicare ura față de el sporise, alimentată de cedarea unor teritorii românești către Rusia și Ungaria fără nicio opoziție, fără ca armata să tragă nici măcar un foc. Cu toate acestea, picătura care umpluse paharul, ducând la izbucnirea violențelor de stradă, fusese refuzul regelui de a renunța la relația cu Magda Lupescu, amanta lui de douăzeci de ani, pentru care era gata să renunțe la țară, la coroană și la regină, mama unicului său fiu. Oamenii îi întâmpinau peste tot cu huiduieli și insulte, iar copii aruncau cu pietre în coloana regală când străbătea în viteză bulevardele Bucureștiului, cu Magda și Carol ascunși în spatele geamurilor fumurii ale Rolls-Royce-ului. „Moarte târfei evreice!” strigau oamenii când îi vedeau urcând în fugă treptele palatului, unde femeia locuia de ani de zile, ca o regină neîncoronată.

Atmosfera a devenit însă cu adevărat de nesuportat când mai multe ferestre ale palatului au fost sparte de gloanțe. Carol și Magda și-au împachetat strictul necesar și s-au suit într-un tren de noapte spre Spania, însoțiți doar de câțiva prieteni apropiați. România a rămas să fie condusă de omul lui Hitler, generalul Antonescu; tânărul prinț Mihai a urcat pe tron ca rege-marionetă, iar legionarii lui Antonescu au ucis șaizeci dintre foștii aliați ai lui Carol al II-lea, transformând orașul într-un câmp de război.

— V-am răspuns la toate întrebările, domnule polițist. Tata nu discuta niciodată chestiuni

profesionale în afara serviciului și, în orice caz, nu cu mine, îl auzise spunând pe soțul ei.

— Ce ne puteți declara despre sejururile la țară, când erați mic? Este un lucru cunoscut, stimate domn, că tatăl dumneavoastră era un prieten din copilărie al Magdei Lupescu. Participa și ea la aceste lungi vacanțe?

— Despre cine vorbiți?

— Despre amanta regelui, domnule. Femeia care l-a ajutat pe tatăl dumneavoastră să obțină o funcție în guvern, care a adus alți evrei, precum ea însăși, sub aripa regelui, care l-a făcut pe Carol al II-lea să-și piardă tronul! Vreți să spuneți că nu știți despre cine vorbesc?

Vocea ofițerului nu mai era reținută. Aproape că striga. Cu toate acestea, răspunsul soțului ei venise la fel de calm.

— Nu-mi amintesc să fi participat la astfel de sejururi. Îmi pare rău.

Ofițerul se lăsase pe spate în fotoliu, își deschisese nasturele de sus al cămășii și luase o înghițitură de ceai. Tânărul bărbat putea citi ce se ascundea sub zâmbetul lui forțat: disprețul pentru familia din acea casă, ura, frustrarea pentru orele pierdute cu un interogatoriu care nu ducea nicăieri.

— Va trebui să mă urmați la secție. Este vorba doar de rezolvarea unor chestiuni administrative, înțelegeți? Dar mai avem și câteva întrebări pentru dumneavoastră. N-ar trebui să dureze mai mult de o oră.

Tânărul dădu resemnat din cap, privindu-și mâinile. Nu avea niciun sens să se opună, și-ar fi agravat situația. Se ridică și se îndreptă către ușă. Exact atunci însă auzi cuvintele de care se temea cel mai mult, lovindu-l ca un baros în spate.

— Trebuie să vină și soția, și fiica dumneavoastră.

— De ce? întrebă, fără să îndrăznească să se întoarcă. Nu au făcut nimic. Fetița noastră are doar trei ani…

Conversația se încheiase, decizia era luată, iar în tăcerea apăsătoare care se lăsase în cameră auzise pașii

polițistului îndreptându-se către fereastră pentru a face semn mașinii de patrulă din stradă.

— Am înțeles, vom veni cu dumneavoastră. Capul îi vâjâia, frica îl făcea să vorbească repezit. Vă rog să-mi acordați câteva minute ca să-i explic situația soției… ea se sperie din orice, înțelegeți? Cred că dacă aș putea să discut puțin cu ea, vizita la secție ar merge mult mai ușor. Își împreunase palmele în semnul universal al implorării, încercând să-i transmită polițistului: „Suntem bărbați amândoi, știm cât de sensibile pot îi femeile”.

Ofițerul se retrase din dreptul ferestrei și-și privi morocănos ceasul. Nu-i plăceau aceste situații. Prefera să scoată din case evrei oarecare, dar această familie trebuia tratată cu atenție, așa primise ordin, în plus, ultimul lucru pe care și-l dorea era o scenă de isterie. Nimic nu-i displăcea mai mult.

— Aveți zece minute, începând din clipa asta, îi răspunse făcându-și socoteala că, dacă plecau fără incidente, în circa o oră s-ar fi putut instala liniștit să bea ceva la barul din colț. Vă aștept afară.

Cu aceste cuvinte, polițistul își îndesase la loc pălăria și ieșise trântind ușa în urma lui.

În sertarul biroului era o dezordine teribilă – prea multe nimicuri, plicuri goale și facturi neachitate. Căuta bani, *lei.* Atinse un fișic gros de bancnote, acolo unde se aștepta să-l găsească, într-un compartiment secret, bani lăsați pentru vreo urgență medicală sau pentru vreo călătorie neașteptată, nicicum pentru așa ceva. Îi desfăcu și începu să-i îndese prin buzunarele pantalonilor, în buzunarul de la piept și, când nu mai încăpură, în șosete.

Dădu buzna în dormitor, unde o privire fu suficientă. O ridică în brațe pe fetița încă adormită și își văzu cu coada ochiului soția culegând un șal de lângă pat, o bonetă și păturica micuței. Apoi fugiră. Ieși cu fetița în brațe pe ușița de la bucătărie ce dădea pe scara de serviciu. Inima îi bătea atât de tare, încât părea să-i spargă pieptul, așa cum n-o mai simțise niciodată în douăzeci și șapte de ani de viață.

În camera boilerului era cald. Cald și umed. Apa susura familiar prin conducte, transmițându-le parcă un mesaj de încurajare. Ajutați de un noroc chior, cei trei reușiseră să se strecoare în măruntaiele clădirii chiar prin spatele agenților care păzeau intrarea principală, ocupați să fumeze și să râdă relaxați. Dar nu scăpaseră de pericol. Sentimentul momentan de siguranță se disipă rapid, în timp ce polițiștii reintrau în alertă, iar micuța scâncea în brațele mamei.

— Stai cuminte, totul e bine, îi șopti legănând-o ușor.

Zâmbetul matern părea să spună că totul era doar o glumă de care se vor amuza copios mai târziu, în jurul șemineului, dar când degetele copilei îi atinseră buzele și zâmbetul pieri, ceva din privirea mamei o făcu să înțeleagă că trebuia să păstreze tăcerea.

Bărbatul adună din colțurile pline de praf ale încăperii câteva lădițe de lemn pe care le stivui lipite de zid, sub ferestruica de aerisire a subsolului. Părea o încercare disperată, sortită de la bun început eșecului, dar nu aveau altă cale de scăpare. Până și el fu surprins când reuși să se cațăre pe lăzi și, întinzând brațele de parcă ar fi vrut să atingă cerul, reuși să pună degetele pe marginea ferestrei. Curăță în grabă pânzele de păianjen și deschise fereastra cu grijă să nu facă zgomot. Deschizătura abia dacă era suficient de largă ca să treacă un copil prin ea, dar, fără să stea pe gânduri, tânărul începu să se târască afară, centimetru cu centimetru, până ce se trezi întins pe burtă pe trotuarul de deasupra. Era doar o victorie de etapă, trebuia să se miște rapid în continuare.

— Dă-mi-o, acum! șuieră pe fereastră către soția lui.

Întinse mâinile în bezna din care tocmai ieșise și simți brațele subțiri, apoi trupul fragil al fetiței și părul ei atât de des și de bogat. O trase puțin cam brusc, și micuța scoase un țipăt ce-i îngheță sângele în vene, dar nu se opri. Își auzea pulsul în tâmple în timp ce-și repeta în minte: „Vom fi prinși și împușcați aici. Nu va apuca să împlinească patru ani”. Simțea această groază în fiecare fibră a ființei sale în vreme ce continua să o tragă în sus. În scurt timp reuși să iasă și soția lui, iar cei trei se îmbrățișară tremurând pe trotuar, în

întuneric. Fugiră apoi încovoiați pe aleea din spatele casei, pe lângă calcanele interminabile ale clădirilor vecine. Poliția era peste tot, suflând în fluiere, strigând ordine, îndemnându-i pe ceilalți să se grăbească, să se miște mai repede. Scrâșnetul roților și pocnetul sec al portierelor se auzeau din nenumărate străduțe înfundate, iar din spatele unor ferestre se iteau fețele șocate ale curioșilor care încercau să priceapă ce se petrecea. Cineva deschise fereastra și se aplecă în exterior, obligându-l să-și tragă rapid fetița și nevasta la adăpostul unei intrări.

Se regăsiră la parterul unui bloc de apartamente pe care-l cunoștea din copilărie, cu un ascensor ruginit care nu mai funcționa de zeci de ani. Încă de pe atunci știa că nu era o ascunzătoare bună, căci vecinii îi boscorodeau pe copiii care se jucau de-a v-ați ascunselea prin casa scării și strigau la administrator să vină să-i salveze din capcana mortală a ascensorului, pe când el rămânea ascuns în firida de la baza puțului. Era cea mai bună ascunzătoare din lume și nimeni altcineva nu o cunoștea. Pe de altă parte, locul unde se pitea în copilărie nu era nici pe departe la fel de călduros precum camera boilerului și nici la fel de încăpător. Singura sursă de căldură pe care o aveau la dispoziție era o pătură veche, mirosind a gazolină și plină de găuri, pe care o găsise în cămara femeii de serviciu.

— Nu putem să rămânem aici, le spuse când vânzoleala de afară se mai potoli. Trebuie să ne mișcăm. Se vor întoarce, probabil că sunt deja pe drum. Vor trece prin sită fiecare centimetru pătrat de stradă, fiecare scară de bloc, fiecare casă. Îi vor interoga pe toți vecinii suspectați că ne-ar putea ascunde. Trebuie să ajungem în partea cealaltă a orașului, în noaptea asta.

Spre surprinderea lui, femeia nu păru să-l audă. Stătea în șezut pe cimentul rece și-și freca obsesiv brațele și gambele, ascunsă sub părul lung răvășit.

— Iubito, iubito… încercă în zadar să-i trezească atenția. Făcu un pas în spate, exasperat, apoi se apropie și o ridică în picioare. Femeia se lăsă să-i alunece din brațe ca un pește ud. Atunci, o apucă strâns de umeri și

începu să o zguduie cu putere, mai tare decât s-ar fi crezut capabil. *Te rog!* o imploră, te rog, ridică-te și mergi.

Nu dorea să o sperie. Era dragostea vieții lui, femeia cu care fondase o familie. Din păcate, el însuși nu mai era decât pe jumătate om. Cealaltă jumătate fusese înlocuită de un animal încolțit care lupta pentru supraviețuire.

— Ridică-te, acum! Nu înțelegi că dacă rămânem aici nu mai apucăm dimineața?

— Bine, îi răspunse ea într-un final, cu voce resemnată. Vom face cum vrei tu. Întotdeauna facem cum vrei tu.

Se ridică, încercă să-și netezească rochia cu mâna și păși în întuneric.

Înapoi în stradă, fetița se puse iar pe plâns, așa că bărbatul lungi pasul. În mod normal, ar fi mers mai încet și și-ar fi așteptat consoarta, dar acum impusese un ritm rapid, știind că ea îl urma și că nu putea arăta niciun semn de slăbiciune. Sunetul unei sirene de poliție îi făcu să se repeadă într-o altă scară de bloc, de această dată spațioasă, aerisită, cu balustrade de bronz strălucitor și uși din sticlă groasă. Ar fi trebuit să pună o distanță mai mare între ei și urmăritori, dar fetița nu se mai oprea din plâns, cu pieptul ei mic ridicându-se și coborând în suspine adânci. Îi simțea lacrimile scurgându-i-se sub cămașă, pe la ceafă. Nici soția lui nu părea într-o stare mai bună. Se așezase pe scări și zăcea cu capul pe genunchi și brațele întinse în lateral, într-o ipostază de-a dreptul eristică.

— Nu mai pot, vreau să mor aici, reuși să articuleze.

Se apropie de ea încercând să-i insufle curaj, simțindu-se copleșit dintr-odată de remușcări pentru modul nemilos în care o tratase. Începu să cedeze și el. Își simțea picioarele grele, ca de plumb, și brațele țepene de la ger și de la greutatea copilei pe care o cărase ore în șir. Nici nu mai știa de când suferea de sete și de frig. Iar aceasta nu era decât prefața a ceea ce urma să vină. Se imagină din nou în stradă, cu această femeie zdrobită lângă el și cu fetița leșinată de foame și înghețată. Unde puteau găsi mâncare și adăpost? Cine i-ar fi primit? Erau niște vagabonzi, niște fugari.

Curând, voința ce-i punea în mișcare avea să cedeze, să se stingă asemenea unei lumânări, iar trupurile lor aveau să se oprească, ajunse la limita rezistenței. Dimineața, la prima oră, un funcționar sârguincios avea să se împiedice în drum spre locul de muncă de trei mogâldețe chircite pe trotuar, încă trei cadavre pe lângă zecile ce străjuiau mut străzile orașului.

— Iubita mea, începu el ferindu-și privirea. Cum ar fi putut s-o privească în ochi știind ce urma să-i propună? Își strânse pumnii și trase adânc aer în piept, încercând să nu plângă. Trebuie să-i dăm o șansă să trăiască. O șansă infimă, dar care tot este mai mult decât moartea sigură. Se așeză lângă soția lui și-i dădu la o parte mâinile cu care își acoperise chipul. Dacă o lăsăm aici, în hol, sunt șanse s-o găsească cineva. Între timp, noi am putea avansa mai rapid. Ne vom întoarce s-o căutăm peste câteva zile, când situația va fi mai… sigură.

În ochii femeii nu se putea citi decât confuzie. Gura i se strâmbă într-un rictus de neîncredere.

— Ce-ai spus?

Îi luase palmele reci ca gheața și le lipise de propriul lui chip. O greață cumplită îi împingea valuri de bilă amară pe esofag.

— Te rog, ascultă-mă. Nimeni n-o cunoaște în blocul ăsta, nimeni nu știe cine suntem. Dacă o lăsăm aici, va rămâne la căldură până când cineva, poate un locatar, o va găsi. Ce ființă umană ar putea întoarce spatele unei fetițe abandonate? Va găsi un adăpost și hrană, un pat unde să doarmă în noaptea asta, poate chiar câteva nopți la rând. Iar noi vom avea timp să ne gândim la un plan.

Ochii femeii se înnegriră de furie. Pentru o clipă, se temu că urma să-l lovească.

— Dacă poliția sau Garda de fier ne prind în noaptea asta, nu mai avem nicio șansă. Nu-i lăsăm ei nicio șansă. Știi ce ne așteaptă, da? Vocea îi tremura, era pe punctul să cedeze. Știu un loc unde am putea merge. La cineva în care am încredere, un om bun, prieten cu tata. Locuiește pe bulevardul Brătianu, nu departe de aici. Poate că va accepta să ne ascundă câteva zile. Dar nu ne poate primi cu copilul. Orice sunet, cât de mic,

orice plânset sau țipăt ar însemna sfârșitul nostru și al lui. Ne vom întoarce în câteva zile, îți promit.

Cuvintele nu-și mai găseau rostul. Lângă soția lui, sub ochii îngroziți ai copilei care strângea în pumnul mic poalele rochiei sfâșiate și pline de noroi a mamei, bărbatul izbucni în plâns. În ochii femeii nu se mai citea acum decât apăsarea morții, ca și cum viața însăși i s-ar fi uscat în vene. Cu toate acestea, mai era ceva. Pentru o clipă, bărbatului i se păruse că observă aceeași rază de speranță din care își trăgea și el forța, care se ridica mai puternică decât orice, alături de resemnarea în fața inevitabilului.

Capitolul 7

Iunie 1941

Seara târziu, Anton se așezase lângă foc, cu ziarul lângă el și cu un pahar de băutură în care de-abia dacă își înmuiase buzele. Titlurile mari de pe prima pagină îl informaseră că România se aliase cu Germania nazistă în invadarea Uniunii Sovietice, furnizând frontului de est mai mulți soldați și mai mult combustibil și tehnică de luptă decât toți ceilalți aliați la un loc. Zarurile fuseseră aruncate, forțele armate române erau angajate în lupte în Ucraina, Basarabia și, mai aproape de inima ursului sovietic, la Stalingrad[2].

Flăcările șemineului jucau pe sticla măsuței de cafea, încălzind culoarea furnirului castaniu cu nuanțe roșiatice. În pofida calmului ce-l înconjura la această oră, momentul lui preferat de la finalul unei zile, în adâncul ființei simțea o neliniște profundă. „Aici este ultima mea oază", își spuse, imaginându-și ce urma după ce România ieșise din neutralitate și se angajase în război de partea Germaniei. Era convins că bombardarea Bucureștiului de către Aliați nu era decât o chestiune de timp.

„Țara asta a noastră s-a găsit întotdeauna la răscrucea civilizațiilor, ca o poartă între Rusia și restul lumii." De această dată însă, români nevinovați aveau să-și dea viața pentru Germania și pentru viziunile lui Adolf Hitler, fără a se mai bucura de protecția unui rege legitim.

Deși, după masacrul de la București, fuseseră obligați să-și lichideze organizația, legionarii își făcuseră din nou apariția pe străzi, incitând la noi măceluri la Iași, de această dată cu sprijinul deplin al armatei. Nimeni nu putea spune când se vor termina toate acestea sau până unde se va mai înrăutăți situația. Atrocitățile comise în ianuarie îl dezgustaseră și îl făcuseră să-i fie rușine să se numească român, om cu frica lui Dumnezeu.

Îi era tot mai greu să-și găsească somnul după cele auzite, nereușind să-și scoată din minte imaginile: case

din cartierul evreiesc jefuite, femei violate în fața soților și a copiilor lor, bărbați obligați să declare în scris că intenționează să se sinucidă înainte să fie împușcați în stradă ca niște câini vagabonzi. Câteva zeci, poate chiar sute, fuseseră omorâți în pădurea Băneasa, în nordul Bucureștiului, iar cadavrele dezbrăcate nici nu se răciseră complet când asupra lor se repeziseră țiganii, în căutarea lucrărilor dentare de aur.

O povestire însă îi făcea genunchii să se înmoaie de groază, așa cum i se întâmplase când căzuse în pragul tutungeriei, unde intrase să-și cumpere țigări. Era imaginea care îl va urmări pentru tot restul vieții, ca o permanentă pată pe suflet. În micul magazin, nu se putuse împiedica să audă o discuție dintre un bărbat pe care nu-l cunoștea și vânzător despre un grup de evrei care fuseseră arestați, duși la abatorul municipal, torturați sălbatic, atârnați în cârlige de măcelărie și lăsați să moară.

Anton împături ziarul și-l puse deoparte. Nu avea nevoie să mai citească, știa perfect ce avea să se întâmple. Nu mai era vorba doar despre exportul de petrol românesc, pe care se bazaseră timp de câțiva ani eforturile de război ale Germaniei naziste. Acum, zeci de mii de români aveau să-și piardă viața, nu doar pe frontul de est, ci și acasă. Chiar și aici, în capitala țării, urmau să moară oameni pentru Hitler.

Trebuia să se gândească bine, să pună la cale un plan pentru evenimentele ce urmau. Mai presus de orice avea *datoria* să apere ceea ce le adusese fericirea lui și Despinei. Nu trecuseră decât câțiva ani de la căsătoria lor și nu fusese niciodată atât de satisfăcut. Deveniseră părinți. Aveau o fetiță frumoasă și timidă, care le împlinea viețile într-un mod pe care niciodată nu l-ar fi crezut posibil. Dar, cu războiul care bătea la ușă, viitorul le ridica mari semne de întrebare.

În primul rând, trebuiau să renunțe la stilul de viață extravagant. Tendința de a cheltui prea mult era cel mai mare defect de care suferea. Cel puțin pentru o vreme, erau nevoiți să-și reducă petrecerile mondene, vizitele la croitorul francez care-l îmbrăca după ultima modă de la Paris, să renunțe la achiziția de etole și căciuli de

blană făcute la Viena pentru Despina, dar și la cadourile scumpe pe care le ofereau surorilor ei și celor trei copii ai acestora. Avea să ia măsuri pentru închiderea a trei din cele patru magazine pe care le deținea, urmând să-l păstreze deschis doar pe cel de la Piața Romană, unde începuse să lucreze încă de când era copil și unde clienții și vecinii din cartier îl salutau pe numele mic.

Tot mai neliniștit, își aduse aminte de frumoasa colecție de timbre pe care o adunase de-a lungul anilor, dându-și seama că nu o mai putea păstra în seiful de la magazin. Trebuia s-o aducă acasă, ca să o aibă la îndemână. Cel mai valoros timbru din colecția lui era un vestit Cap de bour, care valora mai mult decât tot patrimoniul lor cumulat, mai mult decât casele pe care le închiria, decât vila de pe malul lacului Băneasa sau decât iubiții lui cai de curse, pe care-i creștea la hipodromul Băneasa. Din toate acestea, ținea cel mai mult la colecția de timbre, singura posesiune pe care n-ar fi riscat s-o piardă nici în ruptul capului.

Soția lui dormea liniștită la etaj, pierdută într-un maldăr de perne. Cât de fericită devenise într-un timp atât de scurt, cât de lipsită de griji, în ciuda faptului că trebuia să se ocupe de un copil! Apariția fetiței fusese o binecuvântare și pentru el. În fiecare zi aștepta cu nerăbdare clipa sosirii acasă, când se scutura de grijile afacerilor și o ridica în brațe, simțind cum îl cuprindea cu brațele ei subțiri. În zilele când Despina era nevoită să i-o lase la magazin, gândul îi stătea numai la ea, știind-o adormită sub birou, cu un animăluț de pluș la piept, legănată de du-te-vino-ul clienților și de conversațiile cordiale pe care le purta cu aceștia. Dar să nu uităm de pian. Nimic nu-l putuse pregăti pentru reacția micuței când primise o vechitură de pianină Steinway, cam uzată, dar funcțională, pe care o cumpărase pe nimica toată dintr-un magazin de antichități și o instalase pe ascuns în salon.

Contrar așteptărilor, nu asistase la o expresie de bucurie dezlănțuită și nici nu se bucurase de privirea plină de recunoștință a copilului. Micuța se suise pe scaunul tapițat cu catifea roșie și începuse să mângâie, fără să scoată niciun sunet, clapele care străluceau

perlate și ușor îngălbenite. Degetele ei se plimbau ușor, mângâind ca niște pene fildeșul, de la stânga la dreapta, întâlnindu-se la mijloc și urcând apoi pe clapele negre, mai înguste.

— E pentru mine? îl întrebase ridicând privirea.

În acea secundă, Anton înțelesese că nu mai văzuse niciodată atâta bucurie pe un chip uman și că acelea erau primele cuvinte pe care fetița le rostea în prezența lor.

Fusese declicul de care avea nevoie. În scurt timp, începuse să-și găsească progresiv vocea, întrebând dacă putea primi ceva de băut la masă, apoi dacă putea să meargă în parcul Cișmigiu și dacă avea să primească înghețată de la vânzătorul ambulant. Înflorea încet, dar sigur, chiar sub ochii lui. Zâmbetul îi era tot mai larg și ochii, tot mai expresivi. În fiecare zi viața părea să-i revină în gesturi, de fiecare dată puțin mai mult. Deși era încă prea mică pentru a primi lecții adevărate de pian, îi adusese cel mai bun profesor pe care-l putuse găsi, căci le era limpede tuturor că micuța avea un talent special, pe care era hotărât să i-l încurajeze.

Copilul era rațiunea pentru care se trezea dimineața, iar Despina zâmbea și ea mai des când se regăseau seara lângă șemineu, bucurându-se de un pahar înainte de culcare, îmbrățișați strâns, conștienți că viețile lor erau în sfârșit complete.

Nu, nu putea risca să piardă totul acum. „Ce pot face, ce trebuie să fac ca să le protejez?” se întreba, știind în sinea lui că nu putea răspunde, că, în ciuda intențiilor lui lăudabile și a eforturilor intense, nu se putea opune nenorocirilor cu care îl amenința războiul mondial. Ochiul furtunii se oprise, din nou, la poarta lor, așa cum se mai întâmplase cu ani și ani în urmă, pe când nu era decât un copil.

Anton nu fusese blagoslovit dintotdeauna cu un șarm irezistibil și cu bunăstare. Venise pe lume într-o mică fermă de două camere aflată pe o moșie întinsă din inima României, unde tatăl său lucra ca administrator. Mama lui, o ființă micuță și fragilă, aducea și ea un ban în gospodărie predând aritmetica copiilor din sat într-o cameră din spatele bisericii. Văzuse venirea lui pe

lume mai mult ca pe o povară în plus decât ca pe o binecuvântare. Poate că acesta era motivul pentru care Anton învățase încă de la șase ani să se descurce singur. Își pregătea micul dejun, dădea să mănânce la găini și mătura scările de la intrarea în casă. Apoi, căra apă cu două găleți de la puțul din capătul uliței noroioase, unde hectarul fermei lor se termina și începea restul pământului. După aceste corvezi, era liber să cutreiere dealurile ce se întindeau până dincolo de orizont, să se odihnească la umbra aracilor de viță-de-vie și să culeagă mere și pere din copacii încărcați, cu ramurile plecate sub greutatea roadei de vară.

Cum dispunea de mult timp liber după-amiaza, Anton se ducea frecvent la conac. Proprietarul moșiei, rămas văduv la apusul vieții, era mai mult plecat din țară și își lăsa casa în grija unei bătrâne servitoare, ale cărei puține obligații includeau udatul plantelor și ștersul prafului de pe cele câteva mobile ce nu erau acoperite permanent cu cearșafuri. Poate chiar mai mult decât Anton, bătrâna resimțea absența companiei.

— Hai sus, hai sus, am ceva pentru tine! îi făcea entuziastă cu mâna pe fereastra deschisă pe când Anton străbătea aleea cu pietriș ce ducea la ușa principală, lovind pietrele mai mari cu piciorul.

Când intra pe ușa curbată, din lemn gros de stejar, pe verandă îl aștepta deja un pahar de limonadă și, câteodată, o tartină cu marmeladă sau o linguriță de șerbet, care îi plăcea cel mai mult. Cu toate acestea, dintre nenumăratele surprize pe care i le rezerva conacul boierului nimic nu se compara cu solitudinea răcoroasă a bibliotecii. Deși abia reușea să buchisească literele, Anton nu se mai sătura să răsfoiască sutele de volume așezate ordonat pe rafturi de lungimea pereților. Se îmbăta de mireasma paginilor tipărite și nu se mai sătura de senzația unică a pielii fine a copertelor.

Verile erau lungi și plictisitoare, iar zilele trecuseră pe nesimțite până împlinise aproape zece ani. În primele luni ale lui 1907, chiar înainte de aniversarea lui Anton, izbucnise, într-o regiune din apropiere, o răzmeriță populară. Cu o viteză neașteptată, tulburările se întinseseră, iar tatăl său începuse să vorbească

despre mutarea familiei, cel puțin până la calmarea revoltelor. Înainte de a apuca să facă ceva, armata intervenise împotriva răsculaților, iar lucrurile scăpaseră complet de sub control.

Conacul de la moșie fu atacat de o mulțime furioasă înarmată cu puști și furci. Din ușa propriei case, tatăl lui îi văzu venind peste deal și își dădu seama brusc că habar n-avea unde era Anton. Fără a mai sta pe rânduri, apucă un pistol și se repezi pe ulița ce ducea la conac.

Copilul se afla în bibliotecă, printre cărți, când își auzi strigat numele. În prima clipă, crezu că i se păruse. Cu toate acestea, abandonă volumul pe care-l citea și ieși pe verandă. La început nu văzu nimic, dar apoi inima începu să-i bată mai repede și simți cum i se înmuiau genunchii.

Tatăl lui zăcea inert, pe burtă, în iarbă, lângă aleea cu pietriș alb. Nu se mișcă nici când îl zgudui, întâi mai ușor, apoi cu disperare. Firicele roșii de sânge îi curgeau pe ceafă, murdărindu-i gulerul cămășii albe de in. Când reuși într-un sfârșit să-l întoarcă, ochii bărbatului îl băgară în sperieți. Era larg deschiși și goi. Copilul simți cum ceva se rupse pentru totdeauna în sufletul lui. „Nu mă părăsi”, se rugă fierbinte, dar era prea târziu.

Două luni mai târziu, mama lui căzuse la pat și se stinsese rapid, atinsă de febra care omorâse deja o jumătate de sat. „Anton”, fusese ultimul ei cuvânt, iar copilul se aplecase deasupra ei, însă nu reușise să audă decât ceea ce i se păruse că suna ca murmurul vântului prin lanurile de porumb în mijlocul unei furtuni. Apoi, se dusese și ea.

Rămase cu imaginea ei întipărită în fața ochilor. Se gândi la ea când mâncă ultima felie de pâine din dulap și când termină tocana de cartofi care se acrise puțin. Când mâncarea din casă se termină, dădu iama în ciupercile și fructele de pădure pe care le aduna de pe dealurile din jur, știind că mama l-ar fi certat, căci unele ar fi putut fi otrăvitoare. Se gândi la mama lui când se îmbăie în firicelul de apă ce trecea prin spatele casei lor, frecându-se cu o bucată de săpun pe care mama o preparase cu numai o săptămână înainte într-o copaie mare, de oțel, în bătătura din fața casei.

Când foamea îi dovedi mândria începu să se strecoare la conac, căutând resturile pe care boierii le lăsau uneori pe terasă, coji de pâine și plăcinte pe jumătate mâncate sau fructe înmuiate de căldură, care bălteau în propria zeamă bâzâite de muște. Scotocea mai ales prin lada de gunoi de lângă bucătărie, dar era rușinat că arăta ca un cerșetor și făcea tot posibilul să nu dea ochii cu stăpânii casei, astfel încât se ducea la conac numai atunci când privirea i se încețoșa și membrele îi tremurau de foame.

Într-o zi, bătrâna servitoare îl văzu bântuind prin spatele casei și înțelese pe loc că, dacă nu-l ajuta, băiatului nu-i mai rămâneau multe zile de trăit. Era limpede că urma să piară de foame sau otrăvit cu vreun fruct ori vreo mâncare stricată. Inimoasa femeie nu-și mai găsi somnul în acea noapte. Se frăsui toată până mijiră zorii, când reuși să ia o decizie.

Copilul Anton, în vârstă de zece ani acum, a fost angajat ca ajutor la magazinul de rechizite al unei doamne unguroaice, prietenă din copilărie a servitoarei de la moșie, care-și pierduse recent soțul și avea nevoie de sprijin. În schimbul celor cincisprezece ore de muncă zilnice, băiatul primi o saltea pe care să doarmă, în depozit, două schimburi de haine și suficientă mâncare cât să se pună pe picioare. În fiecare dimineață se trezea la ora patru, spăla podeaua cu mopul, mătura în fața magazinului sau dădea zăpada. Imediat apoi, făcea livrările pe jos, cărând sacoșe și lădițe pe bulevardele împietrite de ger sau toropite de căldura moleșitoare a verilor. Își dezvoltase o musculatură de invidiat și, odată cu ea, o voință de fier. Învățase cum să le zâmbească politicos clienților și cum să le câștige încrederea chiar cu sume mari de bani. Pe scurt, învățase să se facă indispensabil.

Abia după vreo zece ani de ucenicie fusese lăsat să vândă în magazin. Bătrâna lui patroană ajunsese să tremure în așa hal, încât nu mai reușea să scrie o chitanță sau să-și toarne o ceașcă de cafea, devenind tot mai dependentă de ajutorul lui Anton. Nici nu mai vedea prea bine, fiind nevoită să apeleze tot la el pentru numărarea banilor din casă la sfârșitul zilelor de lucru. Atunci începuse să-l învețe noțiuni de contabilitate și

de gestiune, de administrarea fluxului de lichidități și de eficiență în relația cu clienții și cu furnizorii. Se descurcase excelent la toate capitolele. Anton împlinise douăzeci de ani, iar afacerea mergea tot mai bine.

Nu-și povestise niciodată copilăria, nimănui, nici chiar soției lui. Despina îl îndemnase de mai multe ori să facă împreună o excursie în satul lui natal, dar o refuzase fără drept de apel. Era mai sănătos să lase trecutul în pace, îngropat alături de părinții lui sub o brazdă de iarbă, în spatele fermei unde copilărise. La ce i-ar fi folosit să cunoască detaliile dureroase ale vieții lui anterioare? Renăscuse odată cu ea. Dumnezeu le dăduse prețiosul cadou al iubirii, alături de prosperitate și de atâtea lucrurile pe care altădată le-ar fi crezut imposibil de obținut. Nu voia să-și mai aducă aminte de acele zile de demult când, în numai câteva luni, pierduse tot ce avea mai scump pe lume.

Capitolul 8

Trecuseră șase luni de când locuiau în pod. Când își reveni din șoc, când ieși din pâcla ce-i începeșa judecata, când lacrimile i se uscară suficient încât să poată privi pe ferestruica din acoperiș, începu să numere zilele. Le înșira una câte una într-un carnețel cu coperte galbene pe care îl găsise într-o cutie de carton, lângă niște ziare vechi. Liniuță după liniuță, zi după zi, limbile unui ceas nevăzut făceau la nesfârșit turul cadranului. Cel puțin avea o ocupație. Se plictisise de romanele pe care i le lăsase Maria. Acum nu făcea decât să stea pe salteaua plină de gâlme, printre cufere prăfuite și mobilă veche, și să scrie frenetic în carnețel. Semnele unui nou anotimp – schimbările de temperatură, durata zilelor, ciripitul păsărilor, înflorirea cireșilor – totul era notat cu meticulozitate. Soțul ei, în schimb, măsura încontinuu încăperea cu un pas nervos, zi și noapte, aproape fără încetare. Scândurile uscate ale podelei scârțâiau strident sub tălpile lui goale.

— Te rog, oprește-te! Mă scoți din minți! urla la el femeia din când în când.

De câteva ori, se oprise și se întorsese la ea pe punctul să-i spună ceva, dar de fiecare dată se abținuse, mulțumindu-se să o privească fix. Îi lipseau aerul și mâncarea de calitate. Îi lipsea viața. Pe chipul lui nu se citea nicio emoție, cu excepția privirii sălbatice, încolțite, de câine fără stăpân. Poate că așa și merita. Poate că prin asta trecuse și fetița lor în noaptea aceea, când înțelesese că fusese abandonată în orașul cuprins de flăcări.

Îi lăsa lui partea leului din pâinea, untul și brânza pe care le găseau pe prag, căci ea consuma mai puțină energie. Nu aveau nici cea mai mică idee despre ora la care le era livrată mâncarea și cât aveau să se mai bucure de ea. Maria venea mai rar acum, și când venea bătea întotdeauna discret la ușă, ca și cum s-ar fi temut să nu-i trezească. Parcă ar fi fost o cameristă aducând comanda de la *room service.*

— Las-o acolo! striga la ea în fiecare zi femeia din pod.

Nu voia să se poarte urât sau să fie nerecunoscătoare. Pur și simplu, în inima ei nu mai era loc pentru politețuri. Nu mai avea putere să susțină o conversație civilizată și să facă paradă de maniere impecabile. Femeia care fusese odată murea puțin câte puțin în ea, în fiecare zi. Simțea cum i se erodează umanitatea.

Într-o zi îi trecuse prin cap că nu-i mai păsa câtuși de puțin dacă Maria și Ștefan îi aruncau în stradă. Se văzu cu ochii minții alergând înapoi în cartierul lor plin de ruine fumegânde și strigându-și fetița pe străzi și prin curți. Strigând cât o țineau plămânii, fără să-i pese de Brigăzile morții. Ar fi fost un gest de viață autentică, onestă. Ar fi scăpat din această gaură de șoareci unde trăia ca un animal hăituit.

Soțul ei abia dacă mai scotea câte o vorbă din când în când acum, dar liniștea era o binecuvântare. Îl ura. Îl ura pentru fapta pe care o convinsese s-o comită. Între ei nu mai exista solidaritate. Nu în această viață, în orice caz. Din partea ei, n-avea decât să ardă în flăcările veșnice ale iadului.

Zilele și nopțile se succedau identic, fără sfârșit, fără început. Aproape că uitase de ce erau acolo. Uitase până și că trăia. Se simțea ca un cadavru îngropat, care în loc de criptă avea parte de un pod. Își luase adio de la lumina zilei. Apoi, într-o seară, ceva se schimbă.

Bătăile în ușă răsunară imediat după cină. Erau mai puternice decât de obicei, mai grăbite. Deschise ușa atât cât îi permitea lanțul de siguranță. De cealaltă parte îl văzu pe Ștefan, care ținea deasupra capului un teanc de documente.

— Am vești bune! îi anunță vesel. Era încă în haine de lucru, cu părul deranjat ca după o zi lungă. Vă rog, lăsați-mă să intru. Trebuie să discutăm. Vreau să vorbesc cu voi amândoi.

Intră repede, și buna dispoziție păru să i se risipească fără urmă când dădu cu ochii de prietenul lui, eșuat pe salteaua de pe podea.

— Am vești bune, repetă, pe o voce mai puțin sigură. În câteva zile veți putea pleca. V-am făcut rost de acte. Uite!

Deși hârtiile erau aproape ilizibile în semiîntunericul ce domnea în pod, Ștefan așteptă cu ele în mâna întinsă până ce tânărul bărbat reuși să se ridice și să le ia, urmărindu-l apoi cum se ciuci peste ele într-o mișcare fluidă, aproape animalică, și le răsfoi cu interes moderat.

— Sărmanul tău tată, Dumnezeu să-l odihnească, încă mai are prieteni prin oraș, încă mai are puțină influență. Iar banii pe care mi i-ai dat au fost de mare ajutor. Mi-e teamă însă că n-a mai rămas nimic. Am fost nevoit să-i folosesc pe toți. După o pauză, adăugă: Peste două nopți, din Gara de Nord pleacă un tren către Geneva. Nu putem pierde această ocazie. Nu știu când se vor închide granițele și cât timp mai avem. Se zvonește că Aliații vor începe zilele astea să bombardeze Bucureștiul.

Vorbise dintr-o singură suflare.

— Trebuie să fiți în acel tren, reluă el pe un ton și mai insistent după ce își trase sufletul. Este singura voastră scăpare. Elveția este o țară neutră, acolo veți fi în siguranță. V-am cumpărat și biletele, cu noua voastră identitate, firește.

Niciun răspuns, nicio reacție. Era ca și cum le-ar fi vorbit într-o limbă necunoscută.

— Ascultați-mă, o luă de la capăt, sunt sigur că…

— Nu plec fără fiica mea, îl întrerupse brusc femeia. Ar fi trebuit să știi asta. Mai întâi, trebuie s-o găsim.

Felul în care-i vorbise, tonul ce suna ca o provocare la duel aproape că-i provocară un atac de panică. Avocatul tuși ușor în pumn, ca să-și ascundă tulburarea.

— Mi-e teamă că acest lucru nu este posibil. Cel puțin, nu acum. Nu veți putea să vă îmbarcați împreună cu ea. Documentele sunt numai pentru voi doi.

— Nu plec fără fetiță, reveni femeia pe un ton și mai sfidător. Mai bine mor aici, în podul tău, sau în stradă, ucisă de Brigăzile morții, dar o voi găsi. Nu plec din oraș fără ea.

Dintr-odată, în pod se făcu insuportabil de cald; simți că se înăbușă. Își scoase grăbit cravata și și-o îndesă într-un buzunar. Era exact situația de care se temuse cel mai tare. Planul lui începea să crape la

încheieturi, după toate eforturile depuse pentru siguranța lor, după toate riscurile pe care și le asumase. Îi trecu prin cap că, dacă se purta prea dur, femeia ar fi fost în stare de vreun gest nesăbuit. Se temea că ar fi putut s-o ia la goană pe scări și să iasă în stradă. Și-o imagină aruncându-se de la etaj.

— Vă veți întoarce după ea când situația va fi mai sigură, când toată această nebunie se va fi terminat. Vă promit că o să vă ajut. Câtă vreme voi trăi, vă voi ajuta.

— Ce garanții avem că ne vom mai putea întoarce vreodată în țară? Că această nebunie, cum o numești, va trece? Cum va supraviețui un copil singur într-un oraș unde cei ca ea, ca *noi*, mai bine zis, sunt vânați fără milă și uciși? De unde știi că o s-o mai văd vreodată?

— Vă rog, ascultați-mă. Nu pot să mă pun în locul vostru, dar îmi închipui cât vă este de greu. Nu e sigur că veți putea ieși din țară, nici cu acte de identitate noi. Lațul e mai strâns ca niciodată. Legionarii și-au ieșit cu totul din minți, dar de data asta nu sunt numai ei, ci toată armata lui Antonescu. Fiecare tren este inspectat minuțios, mai ales cele internaționale. Fiecare document de identitate este verificat cu lupa pentru detectarea falsurilor. Am făcut tot ce-am putut, dar actele voastre, așa cum știți, nu sunt autentice. Dacă sunteți prinși, nu va mai exista speranță. Nici pentru voi, nici pentru fiica voastră.

Se opri și își șterse fruntea cu dosul palmei. Cum putea să le explice că riscau să se îndrepte către o moarte sigură, dar că era singura și cea mai bună opțiune pe care o aveau? Cum le putea cere să-și sacrifice unicul copil, știind prea bine care va fi deznodământul?

— Dacă se urcă în tren fără acte de identitate vă va fi luată. Iar voi veți fi arestați. Ați înțeles?

— Nu, nu pot să plec. Mai bine murim cu toții aici, în București.

Femeia se prăbuși în lacrimi la pământ.

Fiecare fibră din trupul lui îi cerea să tacă din gură. Nu mai era nimic de spus. Nimic care să nu provoace o altă fisură în angrenajul pe care-l imaginase. Jurase să păstreze secretul, iar legământul făcut se extindea

dincolo de acest moment nefericit. Dar imaginea femeii care gemea sfâșiată de durere pe scândurile aspre din podul lui îi umplu pieptul de milă. Nu se mai putu abține, și ochii începură să i se umezească.

— Cred că știu unde este, rosti cu voce sugrumată. Cred că va fi în siguranță. Cu condiția să o lăsați aici.

Capitolul 9

Gara de Nord era mult mai aglomerată decât se așteptaseră. Parcă jumătate din populația orașului își dăduse întâlnire acolo, deși cerul abia începuse să se lumineze deasupra cupolei de sticlă și oțel. Familii cu sugari și copii, soldați în uniformă, țărănci cu bundițe și baticuri, bărbați și femei în haine elegante se înghesuiau pe toate peroanele într-o mulțime pestriță. Copiii se alergau veseli în jurul munților de bagaje, pe când adulții nerăbdători își făceau vânt cu ziare, punând la punct ultimele detalii ale călătoriilor. Mirosul de motorină, combinat cu cel de transpirație și de covrigi calzi, era greu de suportat la o oră atât de matinală.

Ștefan mergea în fața tânărului cuplu, conducându-i cu fermitate prin mulțime, pe lângă șirul interminabil al caselor de bilete, pe lângă vânzătorii ambulanți de ziare și țiganii cu găleți de flori înșirați pe lângă peroane. Nu le era ușor să se țină după el, căci lunile petrecute în pod le atrofiaseră mușchii, iar din ei se desprindea o imagine de fragilitate ce contrasta cu costumul scump pe care Ștefan îl obligase pe prietenul lui să-l îmbrace și cu rochia de catifea verde care, deși puțin cam mare, flutura elegant pe trupul slab al femeii.

Se opri și se întoarse puțin, prefăcându-se că se uită la ceas, ca să le permită să-l ajungă din urmă. Se temea chiar de propria slăbiciune, pe care nu-și permitea s-o arate, deși o simțea tot mai acut. Dacă ar fi făcut-o, nu avea nicio îndoială că cei doi ar fi profitat ca să lase baltă planul și să încerce să-și găsească fetița. Atunci, orice speranță ar fi fost pierdută, pentru ei, dar și pentru el și Maria. Încercă să alunge acest ultim gând și grăbi pasul din nou, până când picioarele părură să-l lase.

— La o parte, vă rog, faceți loc!

Vocea tăie ca un cuțit prin mulțime, împărțind-o instantaneu în două. Apărură niște cizme militare, uniformele cunoscute și tensiunea din aer pe care o cunoștea atât de bine. Un polițist de căi ferate împinse la o parte o poartă culisantă ca să le permită ofițerilor

să treacă. Toți își ținură respirația când unul dintre ei scoase din toc un pistol mic, negru, îndemnându-și camarazii să-i urmeze exemplul. Toată trupa sări într-un vagon al trenului care se pusese deja în mișcare.

Ștefan respiră adânc, vârî mâna în buzunarul de la piept și scoase biletele.

— Peronul șase. Hai, dați-mi bagajele, spuse pe o voce cât mai calmă, luând o valiză de la mai tânărul său prieten.

Nu se putu împiedica să observe cât de palid arăta acesta. O pală de vânt mai puternică l-ar fi doborât din picioare. Trebuia să-i urce cu orice preț în vagonul de Geneva. Trebuia să o facă acum, cât încă nu era prea târziu, așa că porni din nou în marș, făcând eforturi să-și calmeze inima și pașii, căci avea impresia că fuge în loc să meargă normal.

Ajuns aproape de marginea bordurii înalte de beton, se opri, lăsă valiza jos și rămase cu mâinile înfipte adânc în buzunare, ascultând șuieratul respirației sale sacadate. Nu mai erau decât câteva minute până la îmbarcare, dar parcă niciodată timpul nu se încăpățânase să treacă mai greu. Nu mai putea face mare lucru pentru ei acum, decât să se forțeze să nu iasă în evidență, să pară calm. Erau doar o familie oarecare pe punctul de a-și lua la revedere, își repeta în minte. O familie ca oricare alta. Pe peron nu se mai zăreau cadre militare, și simți pentru o clipă că se relaxează, sau poate că era doar amorțit.

— Ține minte ce am discutat, spuse în cele din urmă pe o voce joasă, pe care numai tânărul de lângă el o putea auzi. Îi simți slăbiciunea prin straturile de haine când îi puse mâna stângă pe umăr, în timp ce cu dreapta îi strecura în buzunar biletele și un fișic de bancnote. Amintește-ți ce ți-am spus să faci cu banii, dacă va fi cazul, mai șopti, apoi se îndepărtă rapid.

Îi urmări cu coada ochiului cum se îndreptau spre locomotiva înconjurată de aburi calzi. Urcară scara abruptă cu dificultate, oprindu-se să se odihnească și ajutându-se unul pe celălalt. Femeia intră prima în vagon și, imediat după ea, bărbatul se întoarse spre locul unde se afla el, cu un zâmbet fugar pe chip. Era un zâmbet de recunoștință, dar în ochii tânărului se

citeau multe alte sentimente, atât de multe, încât Ștefan simți nevoia să-și ferească privirea. Apoi dispăru și el.

Cu pălăria strânsă la piept, rămase țintuit pe peron o bună bucată de timp, gândindu-se că nu-i va mai vedea niciodată, că această imagine îi va rămâne gravată în memorie pe veci. Începu să-și croiască drum anevoios în contra curentului mulțimii cu lăzi, valize și papornițe, sperând să-i mai zărească o dată. Femeia se uita absentă înainte, cu brațul moale al soțului ei pe după umeri. Le făcu cu mâna de sub fereastră, dar nu-l văzură.

— Sunteți liberi, șopti, simțind un nod în gât și, ciudat, zâmbind. Liberi.

Își lărgi nodul cravatei și se așeză pe treptele din exterior ale gării. Cerul era gri, cu nuanțe grele, indigo. Își imagină cam cum trebuia să fie vremea la Geneva. În mai puțin de o zi, prietenii lui aveau să fie acolo, în siguranță.

Își puse la loc pălăria și se ridică. Parcă niciodată nu-și dorise să ajungă acasă mai repede. Scrută intersecția aglomerată, căutând un taxi liber. Dintr-odată, îi văzu.

Pentru o clipă crezu că veneau după el, ca să-l aresteze sau să-l împuște acolo, pe loc. Însă îl depășiră în pas rapid, urcară scările și se afundară în clădire. Unul dintre ei îl lovi în umăr, din greșeală.

— Pardon, îi aruncă din mers.

Era vina lui, pentru că se oprise brusc, cu brațele moi căzute pe lângă corp. Pentru o secundă se gândi că ar putea să improvizeze o diversiune, să le distragă atenția cumva, dar nu se putea mișca, abia putea să respire.

Începu să alerge. Fără să-i pese de impresia pe care o lăsa, alergă după ei înapoi în gară, cu groaza strângându-i pieptul. Se gândi că ar trebui să le strige ceva, dar nu-i trecea nimic prin cap, iar timpul trecea rapid acum. Ofițerul care părea să conducă micul grup era deja în tren și începuse să-și facă drum dintr-un vagon în altul.

— Actele, vă rog! fu ultimul lucru pe care-l auzi Ștefan, pe când trenul se smulse din nemișcare și porni cu un zăngănit greu de metal pe metal.

Capitolul 10

Ianuarie 1944

Prima zi a noului an se dovedi a fi cea mai rece din aproape o jumătate de deceniu. Străzile erau pustii, căci nimeni nu se aventura pe afară în crivățul care mătura străzile cu o forță ce-ți tăia respirația și te țintuia în loc. De afară nu răzbăteau decât trăncănitul tramvaielor goale și hârâitul lopeților cu care angajații primăriei încercau să curețe gheața de pe trotuare, dar și acestea, distant, prin geamurile încărcate de promoroacă și ușile bine încuiate.

În camera încălzită de focul vioi din șemineu, Natalia, în vârstă de șapte ani, își prezenta fructul muncii, o piesă de Chopin la care repetase aproape tot anul. Adora modul în care muzica o purta pe aripile ei, bucuria de a plonja și a se ridica cu fiecare schimbare de ritm, deși astăzi, mai mult decât în alte zile, tot greși și se văzu nevoită să o ia de la capăt. De obicei, mândria i-ar fi fost rănită și i-ar fi venit să strige de frustrare, dar pentru moment nu-i păsa, căci nu căuta să cânte perfect, ci doar să cânte. Atâta vreme cât o făcea, părinții ei continuau să discute în surdină lângă foc, iar ea putea să tragă cu urechea la conversația lor.

— Hai să mergem la Marea Neagră vreo două săptămâni, sugeră tatăl ei, scormonind tăciunii cu un vătrai. Am putea să închiriem o căsuță pe malul mării, să călărim pe plajă, ne-am putea plimba. I-ar face bine Taliei.

— Vrei să plecăm din oraș în mijlocul iernii, Anton? Mie mi se pare o nebunie.

Vocea mamei ei urcase nestăpânită.

Cu umerii perfect drepți, femeia pluti pe covorul persan gros și se opri în fața ferestrei. De cealaltă parte a străzii ceva îi reținu atenția, dincolo de vârtejul de fulgi de nea ce lovea pieziș sticla. Fără nicio vorbă, bărbatul se apropie de ea, înconjurându-i talia cu brațele, pe la spate, și trăgând-o aproape de el. Trăsăturile ei încordate se relaxară pentru o clipă, lăsând loc unui zâmbet firav, pe care nu reuși să și-l

reprime. Își lăsă capul pe pieptul lui, și părul negru, lung i se risipi ca o cascadă pe cămașa albă, închisă până la ultimul nasture.

— De ce avem nevoie de o vacanță? îndrăzni Natalia să întrebe. Se opri brusc din cântat, făcându-i pe cei doi adulți să se întoarcă spre ea, tatăl cu o expresie de răbdare tandră, iar mama, ușor surprinsă. Pentru că Aliații vor să ne bombardeze? Se învârti cu taburetul, mândră de maturitatea de care dădea dovadă. Nu mai e un secret pentru nimeni, mamă. Își rulă o șuviță din părul castaniu pe deget și coborî glasul conspirativ: Au spus și la radio, să știi.

Era adevărat. Indiferent de frecvența aleasă, nu puteai scăpa de știrile pompoase despre victoriile Germaniei naziste pe câmpurile de bătălie și despre cum toată Europa ajunsese sub cizma lui Hitler. Războiul se apropia de ei, o spunea toată lumea, iar bombardarea orașului de către aviația aliată era doar o chestiune de timp. Pentru Natalia însă, toate acestea nu erau decât vorbe, cuvinte goale, lipsite de înțeles. Războiul făcea ravagii de ani de zile, dar Bucureștiul fusese ferit.

Aici încă se organizau banchete fastuoase, după-amiezile se petreceau la hipodrom și serile la operă sau la teatru, iar weekendurile, la mare. Oamenii făceau averi în mijlocul războiului și petrolul românesc curgea în valuri către Germania, alimentând fără încetare mașinăria de război nazistă, hrănindu-i tancurile și camioanele. Principalele noduri feroviare, inclusiv Gara de Nord, serveau drept puncte de tranzit pentru trupele germane ce se îndreptau către frontul estic, din Rusia, unde urmau să se angajeze în ceea ce avea să rămână cunoscut drept cea mai mare bătălie din istorie.

Până și sub acoperișul lor, lucrurile rămâneseră aproape neschimbate în cei trei ani de când Natalia locuia acolo. Cu toate că tatăl ei vorbea tot timpul despre reducerea cheltuielilor și despre cum ar fi trebuit să strângă cureaua, casa lor rămânea plină de oaspeți, rudele și prietenii perindându-se aproape în fiecare duminică. Weekendurile păreau că se repetă la nesfârșit: în jur de treizeci de oameni se adunau la masa din salon, pe care tronau vesela fină și paharele

din cristal de diferite dimensiuni, și conversația se încingea pe când Sofia coordona succesiunea de feluri și de băuturi, tăvile cu deserturi și, în sfârșit, sticlele de cognac și de vin de porto. Târziu, când pendula bătea miezul nopții, își făceau apariția din nou platourile cu antreuri. De mult trimisă la culcare, Natalia adormea legănată de glasurile de la parter, ridicându-se și coborând, izbucnind din când în când în hohote de râs. Își lua perna în brațe și își închipuia părinții strâns îmbrățișați, legănându-se ritmic pe muzica americană de jazz ce se filtra prin lumina difuză ca un văl de catifea în salonul plin de fum, cu mama ei îmbrăcată într-una dintre minunatele ei rochii de mătase, odihnindu-și capul pe umărul soțului.

N-ar fi putut spune de ce îi făceau plăcere aceste lucruri simple. Nu știa. Așa cum nu știa de ce gândul că-i avea atât de aproape îi aducea o pace profundă în suflet. De ce auzul vocii lor în surdină, de undeva de prin casă, îi liniștea bătăile inimii când, noaptea târziu, se trezea brusc într-un acces de spaimă pe care-l uita întotdeauna până dimineața.

— Talia, îi spuse tatăl ei, așezându-se lângă ea pe taburet, știi că ești în deplină siguranță aici, cu noi, da? Că nu vom lăsa niciodată să ți se întâmple ceva.

— Știu, papa, îi răspunse zâmbind fericită.

— Bine, bine, iubirea mea. O bătu ușor pe mână și se ridică. Mă întorc într-un minut.

— Mă duc să fac un ceai, anunță mama, urmându-l și închizând ușa.

Știa că discuția avea să continue și să ia sfârșit departe de urechile ei.

Singură în salon, Natalia închise capacul pianului și se așeză oftând pe sofaua moale. Ridică albumul cu fotografii de familie aflat pe măsuța de alături, deschizându-l la primele pagini. Ochii îi trecură leneș peste pozele aranjate meticulos de mama ei, în ordine cronologică. După-amieze în parc, picnicuri la casa de vară de pe malul lacului, prânzuri pe terase de bistrou, sub parasolare roșii. Poza ei favorită o înfățișa așezată în fața pianului, cu toți verii adunați în jurul său, într-un vârtej de catifea și de mătase albă. Își aminti fericirea care o cuprinsese în acele clipe, când

interpretase pentru prima dată „Clair de lune” în prezența publicului, care o răsplătise cu aplauze la sfârșit. Profesoara ei, doamna Eliade, o celibatară împreună cu care-și petreceau adesea vacanțele, stătea lângă ea radiind satisfacție, de parcă ar fi fost în întregime meritul ei. Dar Nataliei nu-i păsase. Notele îi ieșiseră cu ușurință de sub degete, ca și cum ar fi fost înzestrate cu o viață proprie, ceea ce, la sfârșit, o făcuse să creadă că nu merita atâtea laude.

În album nu era prins doar acel moment, ci multe altele – de fapt, i se părea că întreaga ei viață era imortalizată acolo. Și, fie că-i plăcea sau nu, chiar așa începuse, pentru că nu știa nimic despre ce ar fi putut fi înainte, o altă casă, un alt *orice,* pur și simplu nu-și amintea. Undeva pe drum trecutul ei luase o turnură urâtă, de care era cât se poate de fericită că scăpase. Din când în când însă, i se întâmpla să mai surprindă câte o privire piezișă din partea vreuneia dintre surorile mamei sale, care-i trimitea un fior ascuțit în suflet. Doar așa își mai amintea ce era, *cine* era, că o priveau în continuare ca pe o notă de subsol adăugată la minunata lor familie. Dar mama ei se afla întotdeauna în apropiere și o strângea în brațe cu atâta patimă, încât sentimentul dureros nu dura niciodată prea mult. Ajunsese să se învețe să ignore aceste ocheade. Abia dacă le mai observa și, de fapt, nu-i mai păsa, căci nimic nu putea să strice familia pe care o alcătuiau ei trei.

Închise albumul și se ghemui pe sofa, cu capul pe o pernă. Pleoapele îi erau grele și se lăsă să alunece într-o ațineală plăcută, răsfățată de dansul cald al flăcărilor din șemineu. În câteva zile, luxul siestelor se va fi dus. Trebuia să meargă din nou la școală, la acea instituție mohorâtă pe care mama ei o numea cea mai bună școală din țară, unde orele de matematică, de engleză și de franceză păreau că nu se mai termină și unde uniforma aceea oribilă îi zgâria pielea, indiferent cât ar fi spălat-o Sofia. Măcar, ca elevă la zi, putea să se întoarcă seara acasă, spre deosebire de sărmanele ei colege care erau obligate să petreacă luni lungi până la vacanța de vară sub ochiul atotvăzător al maicii superioare. A, cât și-ar fi dorit ca această vacanță să nu

se termine niciodată! Ar fi fost cel mai frumos Crăciun din lume.

Înainte de a adormi, trăi încă o dată ziua Crăciunului, de la început la sfârșit. După prânz ieșiseră la tradiționala plimbare cu săniile trase de cai; de această dată, tatăl ei o dusese, împreună cu alți copii, la Arcul de Triumf. Pe drum, se opriseră să mănânce eclere cu ciocolată și cacao cu lapte fierbinte. Mai târziu, pe când tatăl ei conducea sania în jurul pieței adormite, din cerul luminat de lună începuse să ningă cu fulgi mari, grei, pe care încercase să-i prindă pe limbă. Dar partea cea mai frumoasă a zilei o aștepta acasă, unde aveau să deschidă cadourile așezate sub brad.

Alesese cutia cea mai mică, atât de mică, de fapt, încât scăpase aproape neobservată în graba celorlalți de a pune mâna pe pachetele mari, bogat decorate. Rupsese hârtia de cadouri și rămase în mână cu o cutiuță delicată, de catifea, pe care o deschisese încet, cu mare băgare de seamă, ca și cum s-ar fi temut să se uite înăuntru, neașteptându-se la ceva atât de ieșit din comun. Pe o pernuță de catifea strălucea o pereche de cercei cu rubine, câte trei bumbi de un roșu aprins încastrați în ce mai curat aur. Bijuteriile străluceau ca niște stele în licăririle intermitente ale luminițelor din bradul de Crăciun.

Verișoarele ei o înconjuraseră rapid scoțând exclamații sincere de uluire și admirație, împingându-se care mai de care să obțină o poziție de unde să vadă mai bine. În schimb, între adulți, conversația se întrerupsese brusc. Prinsese din zbor privirile lungi schimbate de două dintre mătușile ei, când una din ele se îndrepta către gheridonul cu băuturi. „Chiar așa, Anton? E doar o fetiță de șapte ani. La ce-i trebuie asemenea bijuterii?” întrebase femeia pe un ton ce ar fi trebuit să pară glumeț, în timp ce-și umplea din nou paharul de porto.

Nimeni n-ar fi putut spune dacă tatăl ei o auzise sau nu, căci expresia lui rămăsese complet neschimbată. Rămăsese acolo, în mijlocul camerei, încă îmbrăcat cu paltonul, privind-o cu o licărire jucăușă în ochi.

— Îți mulțumesc, papa! strigase la rândul ei cu ochii strălucind de bucurie, cu buclele castanii răsfrânte peste cea mai frumoasă rochie pentru ocazii speciale pe care o avea.

Sub ochii holbați și sprâncenele ridicate ale surorilor mamei sale, se aruncase în brațele lui și-i oferise cea mai lungă și mai puternică îmbrățișare de care erau capabile brațele ei plăpânde.

Capitolul 11

Natalia nu închisese un ochi în noaptea când primise cerceii. Îi privise până mijiseră zorii, atât de mici și de delicați în căușul palmei, cu pietricelele roșii strălucind în lumina lămpii de veghe. A doua zi de dimineață, la prima oră, se așezase la măsuța de machiaj a mamei, în dreptul oglinzii ovale, își pusese cu grijă cerceii și-și acoperise ochii cu palmele. Când își dăduse mâinile la o parte și văzuse ce bine îi stăteau, hotărâse să nu și-i mai scoată niciodată.

— N-ar trebui să-i porți în fiecare zi, ci numai la ocazii speciale, îi spuse mama, întinzând hotărâtă mâna după cercei. Dă-mi-i să-i pun în cutia mea de bijuterii, unde se vor afla în siguranță.

Pentru prima dată în viață, Natalia refuză s-o asculte.

— Te rog, mami, o imploră căzând în genunchi și împreunându-și mâinile sub bărbie, te rog, lasă-mă să-i mai port încă o zi!

Despina fu nevoită să accepte, dar a doua zi Natalia reuși s-o înduplece din nou. Încă o zi se transformă într-o săptămână, iar cerceii rămăseseră la urechile copilei. Până la urmă, mama ei renunță să mai insiste ca bijuteriile să fie păstrate sub cheie, alături de propriile-i smaralde, safire și coliere de perle. Încetă s-o mai certe și pentru că le purta când se ducea la școală.

A, dar Nataliei nimic nu-i producea o mai mare satisfacție decât privirile invidioase ale colegelor! Nici ele nu duceau lipsă de bijuterii, căci proveneau din familii înstărite, însă nimic nu se compara cu frumusețea cerceilor ei. Și măicuțele îi aruncau priviri pline de subînțeles, dar niciuna nu îndrăzni să comenteze, cel puțin deocamdată.

Într-o zi, o fată uscățivă, cu un cap mai înaltă, se apropiase de ea în curtea școlii. Natalia o știa din vedere, dar nu vorbiseră niciodată, așa că fata o luă cu totul prin surprindere când i se proțăpi în față, blocându-i calea. Cu mâinile înfipte în șolduri și pieptul bombat ca un struț, rosti destul de tare cât s-o audă toată lumea:

— Ia te uită, mica noastră prințesă orfană a făcut rost o pereche drăguță de cercei.

Resimți cuvintele ca pe o lovitură în plex și rămase blocată, neștiind ce să-i răspundă, cuprinsă de o răceală stranie. În gură îi urcă un gust amar, pe care se forță să-l înghită. Făcu un pas în lateral, cu intenția s-o ocolească și să n-o mai vadă niciodată.

— Ai auzit bine, *bastardo!* strigă fata încă și mai tare, cu mâna făcută pâlnie în jurul gurii.

În acea secundă, în capul Nataliei explodă ceva ca o flacără. Era ca și cum s-ar fi privit pe ea însăși de la distanță, în trupul altcuiva. Pumnul strâns, tare ca o piatră. Părul unsuros al adversarei aproape alunecându-i din mână și groaza mută din privirea ei când o trântise la pământ, dominând-o sub propria greutate. Era bine, era plăcut. Nu știa exact ce face, dar nu se mai putea opri, nici nu auzea zbieretele de durere ale fetei. Dintr-odată, se simți ridicată în aer pe la spate.

Maica superioară nu se ridica niciodată din fotoliul ei. Se zvonea că suferea de o boală osoasă gravă, motiv pentru care nimeni nu o văzuse decât în rare ocazii altundeva decât în spatele biroului ei, de unde conducea școala cu o eficiență nemiloasă. Așadar, Natalia simți că-i îngheață sângele în vene când o văzu netezindu-și rochia cu mâna și ridicându-se în fața ei cât era de lungă (mai înaltă decât un munte, i se păru).

Lăsă ochii în podea și începu să tremure. Abia când bătrâna călugăriță se opri în fața ei îndrăzni să-i ridice. Pe fruntea Maicii superioare palpita o venă pe care nu o mai văzuse până atunci, iar chipul roșu de furie contrasta cu pieptarul alb, imaculat.

— Este de neimaginat, Natalia! începu maica superioară. Este de neimaginat ca o fată educată, de familie bună, ca tine, să se poarte în asemenea hal! Rigla de lemn din mâna dreaptă, cu care femeia își lovea ritmic palma mâinii stângi, o îngrozea cel mai tare pe fetiță. Cine ar fi crezut că poți face dovadă de așa o barbarie? Că ești în stare să… călugărița scutură din cap, ca și cum ar fi fost incapabilă să pună în cuvinte oroarea faptei comise. Ei bine, ce ai de spus în apărarea ta?

Adevărul era că Natalia nu știa ce să răspundă. Lacrimile pe care contase că o vor scoate din încurcătură refuzau să-și facă apariția. Nu avea nicio scuză. Într-adevăr, comportamentul ei fusese sub orice critică, dar cum să-i explice maicii superioare că până și o mică ființă orfană ca ea dispunea de niște limite ce nu trebuiau încălcate? Cum putea s-o facă să simtă cuvintele pe care fata aceea i le aruncase în față ca pe niște gloanțe? Până în acea zi, orfelinatul, cealaltă viață, nu existaseră pentru ea. Până în acea zi, fusese o fată ca oricare alta, o copilă norocoasă, pe care părinții o iubeau atât de mult încât îi făceau cadou bijuterii fabuloase. Acum, în suflet i se căscase o rană mare, urâtă.

Maica superioară lăsă să-i scape un oftat, continuând să se joace cu rigla. Pentru o clipă, Natalia crezu că-i va cere să întindă palma ca să primească pedeapsa obișnuită, dar femeia rămase imobilă, fixând-o cu o privire plină de reproș în care nu se zărea nimic sfânt.

— Vei executa trei ore de detenție, după școală. Acesta este numai începutul. Voi sta de vorbă cu părinții tăi, desigur. Sunt sigură că vor fi rușinați de fapta ta și sper că vor reuși să-ți bage mințile în cap.

Pentru prima dată în acea zi, Natalia simți că o usturau ochii.

Strada era pustie, întunecoasă și rece când ieși pe porțile școlii. Nu dădu atenție vântului ce o mușca de gambele goale. Nici acum nu-și putea reprima pe deplin furia pe care o simțea când își aducea aminte cum o numise fata aceea, *insulta* pe care i-o aruncase. Acum, toată lumea era la curent, iar viața ei nu avea să mai fie la fel. Poate că asta ar fi trebuit să-i spună maicii superioare, poate că așa n-ar mai fi obligat-o să se holbeze timp de trei ore lungi la un perete alb – își primise pedeapsa cu vârf și îndesat.

Cu ghiozdanul strâns la subraț, coborî restul treptelor și o apucă pe aleea pietruită. Școala era izolată de restul cartierului, la capătul unei fundături, și nu se vedea niciun trecător. Plimbarea solitară avea să-i facă bine, își spuse.

Rămânea, desigur, problema părinților ei. Ce avea să le spună când ajungea acasă? Ce scuză să inventeze? Probabil că mama ei, văzând că nu mai sosea, venise să o caute și, văzând curtea școlii goală, își închipuise că s-a dus la Clara, singura ei prietenă, care o mai invita câteodată să se joace după ore. Probabil că, pe măsură ce se întuneca afară, începuse să intre în panică, iar Natalia și-o închipui foindu-se neliniștită prin salon și telefonând tuturor cunoștințelor din agendă, începând cu părinții Clarei și terminând cu poliția. Da, urma să dea de necaz acasă, dar nu avea de ales. Își strânse mai bine paltonul în jurul corpului și lungi pasul, când auzi o voce strigând-o.

— Natalia!

Se opri și se întoarse brusc, cercetând strada, dar nu văzu pe nimeni. Observă o mașină pe care parcă n-o zărise înainte, o mașină neagră, cu farurile stinse. Din aceeași direcție, i se păru că întrezărește un fir de fum de țigară. Poate că tatăl ei îi trimisese mașina, căci se lăsase întunericul. Nu terminase traversarea străzii când înțelese că se înșelase amarnic. Aceea nu era mașina marca Buick a tatălui ei. Era mai mare, și numărul de înmatriculare era diferit.

— Bună, Talia, se auzi aceeași voce, și o siluetă înaltă apăru în lumina unui lampadar. Te rog, nu fugi, nu vreau să te sperii. Vreau doar să stăm puțin de vorbă.

Cuprinsă de spaimă, simți cum i se înmoaie picioarele. Nu putea ridica ochii din pământ, de la perechea de pantofi care se apropia de ea, pășind peste o băltoacă. Silueta se opri la mică distanță în fața ei și-i întinse mâna, în semn de prietenie. Văzu că nu avea de-a face cu un monstru, ci cu un bărbat tânăr și destul de drăguț. Purta un palton cu guler înalt și o pălărie de fetru precum cea a tatălui ei și îi zâmbea oarecum stângaci, ca și cum și el s-ar fi temut, ca și cum n-ar fi dorit decât să facă cunoștință. Cu toate acestea, avea ceva ce i se părea teribil de familiar Nataliei. Îi trebuiră câteva secunde să-l identifice dincolo de orice urmă de îndoială. Alunița de pe obrazul lui era la fel ca a ei. Purtau același însemn.

Genunchii aproape că o lăsară; se dădu câțiva pași în spate, strângându-și ghiozdanul la piept.

— Trebuie să plec, murmură mai mult pentru sine. Trebuie să plec.

Tot ce mai auzi apoi fu ecoul propriilor pașilor grăbiți pe pavajul umed, propria respirație sacadată și, din interior, inima care părea să-i spargă pieptul. Ghiozdanul îi scăpă din mâini, dar nu se opri să-l ridice. Abia la capătul străzii, unde bulevardul ce o ducea acasă se deschidea ca o oază primitoare, îndrăzni să se oprească pentru o secundă. Se angajă rapid în traversarea carosabilului larg, indiferentă la claxoanele nervoase ale șoferilor.

Ajunsă pe cealaltă parte a bulevardului, curajul începu să-i revină. Era înconjurată de trecători, iar un băiat de la țară vindea flori, strigându-le prețul: „Cincizeci de lei buchetul, numai cincizeci de lei buchetul de garoafe!” Intersecția era la fel de aglomerată ca întotdeauna. Bărbatului aceluia i-ar fi fost imposibil să o forțeze să-l urmeze în mașină, cu tot traficul și oamenii din jur. Era în siguranță, dar ceva părea în neregulă, ceva nu se potrivea.

Chiar lângă locul unde se găsea puștiul, așezat pe vine lângă găleata lui cu flori, porțile masive de bronz ale ambasadei Elveției se deschiseră larg. Natalia nu le văzuse niciodată deschise, cu excepția rarelor ocazii în care o limuzină sau o mașină de oraș intra sau ieșea, iar paznicii își executau coregrafia bine ordonată, verificând actele și bagajele pasagerilor înainte de a le permite să intre. În acea seară nu se vedea însă niciun paznic, nici mașini, nici ofițeri, niciun semn de viață, iar porțile rămâneau larg deschise, aparent fără niciun motiv. La etajul al doilea al clădirii, într-o fereastră mică, parcă se vedea o lumină slabă. N-ar fi putut spune ce anume o determinase să se întoarcă în acel moment și să arunce o privire spre străduța din care venise, ca să vadă dacă mașina mai era acolo. Nu se așteptase s-o mai vadă, dar era acolo, abia vizibilă sub lumina palidă a felinarului.

Bărbatul stătea sprijinit de capotă, cu brațele încrucișate la piept. Deși se afla destul de departe, putu să-și dea seama că privirea lui era resemnată, că nu

avea câtuși de puțin intenția să vină după ea. Vântul înserării o făcu se cutremure, străbătută de un fior rece. Porni fără să mai stea pe gânduri într-un sprint rapid și nu se opri decât în fața casei.

Capitolul 12

Aprilie 1944

În casa Goza, aranjamentele pentru Duminica Paștelui începeau întotdeauna din vreme, cu cel puțin o săptămână în avans. Despina se foia în patul ei, noapte de noapte, rememorând meniul cu șapte feluri în asemenea detalii, încât până să-și găsească somnul erau numărate până și cantitățile de sare, piper și alte mirodenii necesare, cu atâta minuțiozitate că rezultatul nu putea fi decât un banchet epic. În dimineața Vinerii Mari, doar figurinele din turtă dulce își mai așteptau glazura de zahăr, înainte de fi așezate ordonat pe tăvile lungi de argint, ca niște îngeri în rugăciune, cu aripile strânse, ca să întâmpine cea mai festivă zi din an. Această zi de vineri, în special, anunța promisiunea unui Paște glorios. O energie invizibilă, efervescentă, se răspândise peste oraș, făcându-i pe străini să-și zâmbească fără motiv când se intersectau la ultimele cumpărături – vopsele de ouă, nucșoară sau lumânări albe care să fie aprinse la slujba de la miezul nopții și apoi aduse acasă și puse să ardă la ferestre.

Nemaiavând alte detalii de reglat în acea dimineață, Despina deschise bufetul și observă cu groază crescândă că numai zece pahare de vin rezistaseră de la ultima lor petrecere. Zece pahare din același set – departe de câte ar fi avut nevoie, chiar dacă le combina cu piese dintr-un set diferit, ceea ce n-ar fi făcut în ruptul capului, mai ales că la masă urma să li alăture un oaspete în premieră. Anton știa că nu avea niciun rost să protesteze, nimic nu-l putea scăpa de o excursie de ultima clipă după un set de pahare de cristal. Așa că, după un schimb de priviri resemnate, el și Natalia o urmaseră pe stăpâna casei afară, în dimineața rece și însorită. Cu cristale sau fără, ziua se anunța într-adevăr glorioasă.

Abia după câteva ore, după ce mărșăluiseră fără succes dintr-un capăt al orașului în celălalt, hotărârea Despinei începu să se disipeze. Pașii, tot mai nesiguri, îi trădau oboseala. Chiar și celebrul magazin Lenox, în

ale cărui vitrine străluceau altădată cele mai frumoase cristaluri și argintării din Europa, acum era aproape gol și atât de prost luminat, încât abia îți puteai da seama ce mai rămăsese pe rafturi.

— A, nu, Anton, uite-te și tu. Au închis. Cum e posibil așa ceva?

— Draga mea, hai să ne liniștim. La urma urmei, toți musafirii sunt din familie, ne putem descurca foarte bine cu ce avem. De fapt, nici nu contează.

— Dar este Paștele, Anton! Ce va crede noul tău prieten?

Bărbatul îi zâmbi și o bătu liniștitor pe mână. În mod normal, ar fi fost de acord cu ea, dar acest nou prieten, cum îl numise, ar fi fost probabil la fel de mulțumit dacă îi dădeau să bea vin dintr-un borcan de ceramică.

— Victor nici nu va băga de seamă, crede-mă.

Despina se încruntă și strânse din buze. Toată săptămâna se gândise la noul invitat. Era obișnuită ca Anton să invite diverși necunoscuți la ei acasă – o făcea tot timpul –, dar nu cu prilejul unei mari sărbători, precum Paștele. Sărbătorile erau dedicate exclusiv familiei extinse și copiilor. Deja se adunaseră atât de mulți, încât îi venea greu să-i bage sub același acoperiș.

— Crezi că este momentul potrivit? îl mai întrebase o dată în timp ce alergau spre un taxi oprit la marginea trotuarului. De ce nu-l invităm la prânz într-o duminică, doar noi trei, așa l-am putea cunoaște mai bine?

— Nu are pe nimeni, Despina, îi răspunse soțul ei deschizându-i ușa. Nu are familie, nici prieteni. Va petrece singur cea mai sfântă zi din an.

— Bine, cedă Despina, strecurându-se lângă fetiță pe bancheta din spate. Dar mă întreb foarte serios cum se va simți între douăzeci de chipuri pe care le vede pentru prima dată în viață.

Anton îl cunoscuse pe Victor din întâmplare. Într-o seară, târziu, se pregătea să încuie magazinul, când văzuse un tânăr care scotocea prin lăzile de gunoi din fața unei cafenele învecinate. Tânărul nu părea să-și fi dat seama de prezența lui, căci continua să caute

nervos prin pungile de hârtie maro și lăzile soioase, blestemând printre dinți. Era relativ înalt și foarte slab, căci de sub paltonul ponosit nu se vedeau decât mușchii și oasele, ceea ce-l făcu pe Anton să-și spună că probabil nu era prima dată când căuta resturi de mâncare. În pofida furiei cu care încerca să se hrănească, ceea ce te frapa la el era însă un anumit aer aristocratic, o demnitate stranie, care-i dădea mai mult aerul unui poet în mizerie decât pe cel al unui cerșetor.

Anton îl urmări o vreme cu coada ochiului. Tânărul îi stârnea amintiri din vremuri întunecate. Părea vag cunoscut, deși nu știa de unde să-l ia. Unde îl mai întâlnise înainte?

Apoi, brusc, își aminti. Tânărul locuia într-un apartament mic de deasupra magazinului. Se intersectaseră de câteva ori pe scara de serviciu, când căra marfa proaspăt livrată sau scotea cutiile de rechizite goale în curtea interioară, pentru gunoieri. Nu schimbaseră niciodată vreo vorbă, nici măcar obișnuitele amabilități între vecini.

După ce o învârti în broască încă o dată, ca să fie sigur, Anton lăsă cheia să-i alunece în buzunar. Obloanele verticale metalice căzură cu zgomotul obișnuit, în ciuda eforturilor lui de a le trage cât mai discret, iar tânărul ridică privirea din lada de gunoi, lăsă capacul să cadă în stradă, își strânse paltonul ponosit în jurul trupului și porni grăbit în direcția opusă.

— Domnule! strigă Anton după el, dar omul nici gând să se oprească. Se angajă cu pași lungi în traversarea pieței, tăind fără griji traficul auto din sensul giratoriu, și dispăru de partea cealaltă. Anton porni pe urmele lui, nu fără un oarecare efort. Pentru o clipă, i se păru că-l pierduse, dar apoi îl zări după un colț și, lăsând deoparte orice reținere, se repezi să-l prindă. Hei, vă rog, nu vă speriați! strigă, văzând că tânărul aproape o luase la goană.

Continuă să-l urmărească până când, spre surprinderea lui, omul se opri brusc și se întoarse către el.

— Ce vrei de la mine? se răsti. Pe chipul lui colțuros se citea panica, dar și o doză de furie. N-am furat

nimic, n-am luat nimic de la tine! continuă pe un ton mai puțin agresiv, dar Anton menținu o distanță prudentă.

— Știu că n-ai luat nimic de la mine, îi răspunse simțind o undă de jenă, căci intențiile lui pașnice fuseseră interpretate greșit. Sigur că nu ai luat nimic. Nu vreau decât să te ajut, să aflu dacă ai nevoie de ceva, zise el jucându-se nervos cu brelocul din buzunar.

— Dacă am nevoie de ceva? rânji disprețuitor străinul. Da, aș avea nevoie de ceva de mâncare. Nu fac mofturi, crede-mă. Resturi, rămășițe, orice. N-am pus nimic în gură toată ziua.

Anton rămase tăcut un moment, apoi scoase mâna din buzunar și o întinse într-un gest de invitație.

— Bine. Vino cu mine. Știu un loc unde încă mai putem găsi niște mici. Și mie mi-e foame, și nu-mi place să mănânc singur.

Se îndreptară către un local celebru de pe strada Stavropoleos. Deși se prezenta ca o berărie, oamenii îl frecventau mai mult pentru decorurile somptuoase decât pentru selecția de băuturi. Întâmpinat de privirile ostile ale mesenilor, tânărul fu cât pe-aci să facă stânga-împrejur înapoi în stradă, dar foamea ce-i sfâșia mațele era mai puternică decât mândria. Imediat fură luați în primire de un chelner în vârstă, îmbrăcat în frac, care părea să-l cunoască bine pe Anton, și conduși spre o masă din spate. Tacâmurile de argint străluceau pe șervetele apretate, de un alb imaculat. Conversațiile încetau brusc la mesele pe lângă care treceau. Tânărul admiră șocat picturile murale, lumina ambientală emisă de sfeșnicele de perete *art deco,* spunându-și că nu era de mirare că toți îl urmăreau cu gura căscată. În mod normal, nu i s-ar fi permis nici măcar să privească pe fereastră într-un astfel de local.

Cum se apropia miezul nopții, în scurt timp rămaseră singurii clienți. Anton mai comandă o porție de mici și o friptură cu cartofi prăjiți, iar ca băuturi înlocui berea cu pahare de brandy. Chelnerul dădea semne tot mai vizibile că ar fi vrut să închidă, dar nu-l putea refuza. Negustorul și soția lui erau clienți fideli de ani de zile. Pur și simplu, nu-l puteai face să-și ia tălpășița mai

repede, mai ales că părea adâncit în conversație cu ciudatul lui comesean.

Pentru prima dată, Anton își destăinui trecutul. Chiar îl surprinse ușurința cu care i se confesa acestui străin, lipsa de efort cu care povestea despre începuturile lui umile. Încet, încet, își puse pe masă sufletul și resorturile profunde ce-l animau în fața acestui tânăr năpăstuit, pe nume Victor, care făcea tot felul de slujbe mărunte pentru a-și plăti studiile, chiar dacă asta presupunea să flămânzească uneori zile în șir. Anton se simți eliberat după discuția cu el, ca și cum o povară uriașă îi fusese ridicată de pe umeri.

În primul moment, Victor nu putu pricepe de ce bogatul proprietar al magazinului de la parter era dispus să împartă masa cu el și să-i destăinuie detalii intime din viața lui. Îl văzuse aproape în fiecare dimineață deschizând dugheana în costumele lui elegante, cu eșarfe de mătase perfect asortate. Văzuse automobilul Buick din care cobora în fiecare zi, admirase frumusețea brunetă – fără îndoială, soția lui – care trecea să-l viziteze de câteva ori pe săptămână, încărcată de cutii de pălării și pungi de cumpărături, întotdeauna înconjurată de un norișor de parfum scump. Ce voia de la el un astfel de om? De ce l-ar fi băgat în seamă? Pas cu pas, pe măsură ce Anton se adâncea în propriul trecut, începu să înțeleagă.

— Niciun copil n-ar trebui să fie obligat să muncească în astfel de condiții, pentru profitul bogaților, declară ritos Victor când Anton își încheie povestea despre anii lui de curierat, pe când dormea pe o saltea în magazie. Va veni ziua când nimeni nu va mai fi forțat să suferea asemenea atrocități. Se aplecă în față, ca vocea să nu-i fie auzită la alte mese, și continuă: Subjugarea celor săraci, această plagă de sute de ani a Europei, se va termina curând, ascultă ce-ți spun eu. Când bogații vor fi jupuiți de averile lor nemeritate, când totul va fi împărțit echitabil între oameni, abia atunci își va recâștiga această țară umanitatea. O să vezi, Anton, o să vezi.

Se întinse peste masă și extrase o țigară din tabachera de aur pe care negustorul i-o pusese la

dispoziție. Berile și brandy-ul i se urcaseră la cap, făcându-l să uite complet că omul aflat în fața lui era un exponent al categoriei sociale despre care vorbea cu atâta dispreț.

— N-a funcționat, îi răspunse Anton fără menajamente băgând tabachera înapoi în buzunar. Nu a funcționat în Rusia. Oamenii trăiesc în apartamente comune la Moscova și la Leningrad. Nu au mâncare, nu au căldură. Și cum rămâne cu miile de indivizi pe care Stalin i-a ucis ca să-și apere creația? Nimeni nu o duce mai bine, suferă cu toții la fel.

— Ești un naiv, Anton! strigă Victor puțin mai tare decât ar fi dorit, lovind ușor cu pumnul în masă. Stalin a industrializat Rusia. Le-a dat oamenilor mai multe șanse, mai mult progres decât orice altă țară din lume. Și de ce crezi că a făcut asta? De ce? Făcu o pauză de efect retoric, apoi urmă: Pentru că sovietele sunt dedicate societății întregi, nu doar câștigului egoist, particular. De aceea vor câștiga acest război.

Cu aceste cuvinte, puse jos, triumfător, paharul gol de brandy.

Anton nu se putu împiedica să zâmbească. Nimeni nu-i mai vorbise vreodată cu atâta convingere. Era în dezacord cu cele mai multe dintre ideile mai tânărului său prieten, dar entuziasmul lui, flacăra ce i se aprinsese în ochi nu te puteau lăsa indiferent. În inima lui se înfiripă chiar un sentiment de indignare la gândul că un om atât de talentat și de inteligent era obligat să caute prin gunoaie. I se părea de neconceput. Ceru nota de plată.

— Ai vreun program pentru Duminica Paștelui, la prânz? îl întrebă. Era aproape sigur că Victor nu avea nimic aranjat și nici motive să sărbătorească, dar nu găsise altă modalitate de a-i adresa invitația. Ne-ar face mare plăcere dacă ai veni pe la noi. Firește, nu trebuie să te simți obligat în niciun fel.

— Anton, îți mulțumesc pentru intenție, dar crezi că soția ta va fi încântată să primească la masă un om ca mine? zise el clătinând trist din cap. Nu, cred că ar fi mai bine dacă am păstra această întâlnire a minților noastre, dacă îmi dai voie să spun așa, doar între noi

doi. Și îți mulțumesc. Îți mulțumesc încă o dată pentru generozitate.

Cu aceste cuvinte, se ridică și-i întinse ceremonios mâna. Negustorul i-o strânse ferm, fără să se ridice.

— Hai, treci pe la noi, îi spuse cu un zâmbet cald. Mi-ar face plăcere să o cunoști pe soția mea. Aș vrea să-ți demonstrez că te înșeli.

Capitolul 13

Maria nu era o femeie excesiv de credincioasă, deși oricine o cunoștea ar fi putut băga mâna în foc că trăia întru Domnul pe deplin și fără ezitare. Sigur, credea în puterea Lui supremă și nu punea niciodată sub semnul întrebării ideea că toate cele lăsate să viețuiască pe pământ se aflau în grija Atotputernicului. Lucrul care îi dădea însă bătăi de cap era decizia Domnului de a o alege întotdeauna pe ea drept vehicul al voinței divine, de a lăsa lucruri dificile în mâinile ei imperfecte, de muritoare.

Ridică scrisoarea în dreptul ferestrei ca s-o citească încă o dată, și hârtia tremură aproape imperceptibil în curent. Nu-i luă prea mult timp s-o termine, căci erau doar câteva rânduri scrise cu negru pe o foiță subțire, la fel de fragilă ca aripa unui fluture. Îi alunecă din mână și coborî într-un zbor planat până jos, sub pervaz. Când se aplecă s-o ridice, îi atinse neatent muchia, tăindu-se superficial la buricul degetului arătător.

Își lăsă privirea să colinde fără țel pe fereastră, iar mintea i se îndreptă din nou la cele petrecute în ziua precedentă. Abia ajunsese la orfelinat, dis-de-dimineață, când directoarea se repezise să o întâmpine, spunându-i că aveau ceva urgent de discutat. În primul moment, se gândise că era legat de lungile ore pe care le petrecea în instituție. Până și doamna Tudor observase că Maria nu precupețea niciun efort cu copiii și că această dedicație începea să lase urme asupra aspectului ei exterior. „Nu am nevoie de prezența ta aici zi și noapte. Dar am nevoie să fii sănătoasă. Ia-ți câteva zile libere, odihnește-te, ieși în oraș și mănâncă măcar o masă consistentă”, aproape că-i ordonase o dată.

Știa că directoarea avea dreptate. Și soțul ei devenise tot mai preocupat de paloarea ce-i pusese stăpânire pe chip, de slăbiciunea ei tot mai vizibilă. De această dată însă, doamna Tudor nu intenționa să abordeze chestiunea sănătății ei problematice. Înțelesese acest lucru când directoarea o urmase în biroul ei și închisese ușa după ele. Cumva, de-a lungul timpului, între cele

două femei se legase o relație de prietenie, consolidată de grija comună pentru copii, de responsabilitatea împărtășită. Ajunseseră la o relație ce depășea formalitățile.

— Vrei să stai jos, te rog? o invitase ocolindu-și biroul și așezându-se la locul ei. Nici nu știu cum să încep… își împreunase degetele, vizibil încurcată. E o problemă foarte delicată, în legătură cu fetița Goza.

— Natalia? întrebase Maria, incapabilă să-și mascheze surpriza. Ce-i cu ea?

— Asta. Ana Tudor împinsese peste birou un plic crem. L-am primit săptămâna trecută. Din cauza naturii sensibile a mesajului am ținut să fii prima care află. Ai o relație apropiată cu mama copilului, nu-i așa? De aceea, cred că ești cea mai în măsură să te ocupi de problemă.

Maria luase plicul și extrăsese din el o singură foaie de hârtie, împăturită la jumătate.

— Înainte să citești, trebuie să știi că depinde numai de tine dacă o vei aduce sau nu la cunoștința familiei Goza. Eu nu te voi judeca, dragă prietenă, indiferent ce vei face, deoarece am încredere că vei lua decizia corectă. Oricum ar fi, implicarea mea în acest caz se oprește aici.

Începuse să citească scrisoarea. Nu-i trebuise multă vreme ca să ajungă la sfârșit și să constate că mâinile îi tremurau necontrolat.

Partea cea mai dificilă de-abia începea însă. Se cutremură, gândindu-se ce să facă, ce *trebuia* să facă pentru a trăi în continuare cu conștiința împăcată. Totul părea atât de simplu și totuși atât de greu de conceput! Despina era mama Nataliei, prin urmare avea dreptul să afle despre scrisoare, să știe *ce era scris acolo.* Dar Despina era și cea mai bună prietenă a Mariei. Crescuseră împreună, împărțind totul, până și patul la casa de vacanță a familiei din Salonic, alături de secrete șoptite în întuneric și promisiuni că nimic nu le va despărți vreodată. Era ultimul om pe care ar fi vrut să-l facă să sufere.

Dintr-odată, în fața ochilor ei apăru un alt chip. Nu cel al verișoarei sale, ci al *celeilalte.* Al femeii care trăise timp de șase luni în podul lor, care scăpase ca

prin minune și se întorsese la o viață golită de sens, dar cu siguranță plină de durere și de remușcări. Oftă, aducându-și aminte cum o văzuse în acea ultimă dimineață, când coborâse înfășurată într-unul dintre puloverele ei vechi. Își aminti că ochii ei erau stinși, parcă lipsiți de viață. Da, știa ce înseamnă pierderea unui copil, cum te schimbă iremediabil o asemenea tragedie, cum nimic nu pare să mai conteze apoi. Însă, la urma urmei, cine era această femeie? Îi datora ceva?

Nu în ultimul rând, trebuia să se gândească la Natalia, la acea fetiță dulce, frumoasă, cu părul castaniu, al cărei zâmbet aducea instantaneu bucurie în sufletele tuturor. Părea atât de fericită cu Anton și Despina, atât de mulțumită. Dintre toți oamenii din lume, cum putea tocmai Maria să riște să strice totul? Cum putea să spulbere această pace binecuvântată pe care și-o găsiseră unul lângă celălalt?

Se lăsă să cadă greu într-un fotoliu. Rămase acolo privind cerul care se întuneca odată cu apropierea nopții, cumpănind opțiunile și consecințele lor, reluând aceleași argumente și contraargumente. Când reuși să ajungă la o concluzie, afară era deja noapte adâncă. Calea de urmat i se înfățișase limpede și precisă ca vârful acului cu care te înțepi în vârful degetului și vezi cum apare o picătură de sânge.

În sfârșit, înțelesese. Ana Tudor o cunoștea mult mai bine decât se cunoștea ea însăși. Maria își acoperi chipul cu palmele și lăsă frâu liber lacrimilor. Nu încercă să le mai rețină, căci plângea pentru ceva ce ea însăși pierduse cu mult timp înainte.

Capitolul 14

Despina, îmbrăcată cu un șorț apretat peste rochia lila de mătase, se agita frenetic prin bucătăria însorită. Cu o mână înlătură o șuviță rebelă ce-i cădea în ochi, pe când cu cealaltă bătea lapte, zahăr, unt și ouă într-un castron larg de metal, adăugând treptat stafide și păhărele de rom. Îi făcu semn Sofiei să mai aducă niște zahăr și făină, cuta subțire dintre ochi trădându-i concentrarea intensă.

Natalia își urmărea mama de pe un taburet, sorbind dintr-o cană cu ciocolată fierbinte. Acestea era momentele ei favorite, agitația și tensiunea de dinaintea începerii unei petreceri, când perspectiva unei zile perfecte plutea în aer, umplând-o de nerăbdare. Era de-abia zece dimineața, dar mirosul de drojdie și nucșoară ce se degaja din cuptor invadase toate colțurile casei. Spectacolul ei radiofonic preferat, *Ora copiilor,* se auzea din difuzorul micului aparat de radio portabil ce funcționa aproape permanent în bucătărie.

— De ce nu te duci pe afară? Poate găsești vreun prieten ieșit la joacă. Hai, aerul proaspăt îți prinde bine! o îndemnă Despina întorcându-se către ea.

— Am voie? Chiar pot? o întrebă fetița cu ochii lărgiți de surprindere.

— Ei bine, de ce nu? îi răspunse mama ei sărutând-o pe frunte. Dar să te întorci înainte de ora două, pentru că vreau să îmbraci frumos pentru prânz.

— Îți mulțumesc, mami! Promit să nu întârzii.

Sări de pe scaun fără să aibă nevoie de alte îndemnuri.

Din ziua în care fusese pedepsită cu ore de detenție la școală, mama ei nu o mai scăpa din ochi. Avea ezitări până și s-o lase să culeagă corespondența din cutia poștală sau să iasă în curte. Natalia nu o judeca prea aspru pentru asta. Deși trecuseră câteva săptămâni de la incident, amintirea celor petrecute în acea noapte, când ajunsese acasă, încă o făcea să se rușineze.

Nu avuseseră loc izbucniri de furie. Nici țipete și nici reproșuri. Se părea că nici maica superioară nu

telefonase. Înțelesese rapid toate acestea când mama ei deschisese brusc ușa, zădărnicindu-i eforturile de a intra neauzită și făcând inutilă povestea mincinoasă pe care o pregătise, cum că fusese tot timpul în pod, unde căutase un trenuleț de jucărie vechi, pe care ar fi intenționat să i-l dea Mariei pentru copiii de la orfelinat. Fusese ușurată, desigur, că nu mai trebuia să mintă, dar privirea disperată și chipul palid al mamei sale, agățată de clanța ușii ca de o vestă de salvare, îi făcuseră inima să stea în loc.

— Talia, unde ai fost? o întrebase cu o voce pe care nu i-o recunoștea.

— Îmi pară rău, mămico, îmi pare foarte rău. N-am vrut să se întâmple nimic din toate astea, reușise să îngaime izbucnind în hohote de plâns.

Puțin mai târziu, după ce fusese înfășurată într-o păturică de cașmir, primise o cană de ceai și un masaj pentru circulație la mâini și la picioare, Natalia reușise să-și adune suficient curaj ca să le povestească ce se petrecuse. Încet, nesigură, cu ochii pironiți în modelele covorului persan, retrăise toată acea zi îngrozitoare, de la cuvintele fetei înalte din curtea școlii și criza de furie pe care nu și-o putuse stăpâni, până la orele petrecute cu nasul într-un zid alb.

Spre mirarea ei, fusese ascultată cu un calm remarcabil. Abia când ajunsese la partea cu bărbatul care o urmărise și o abordase pe stradă, mama ei sărise ca arsă.

— N-a fost nimic, mami! Sunt bine. Nu s-a întâmplat absolut nimic! A fost doar o întâmplare…

Degeaba, femeia se învârtea frenetic prin cameră, frecându-și tâmplele cu podul palmelor, încruntându-se la covor, așezându-se pe fotolii și ridicându-se încordată ca un resort. După o vreme, îi luă mâna într-a ei, dar de această dată nu mai primi o doză excesivă de afecțiune, ci un baraj aparent nesfârșit de întrebări. „Câți ani crezi că avea bărbatul acela, Talia? Cum era îmbrăcat, Talia? Încearcă să-mi spui exact ce ți-a zis.” Natalia se străduise să răspundă cât mai corect, însă chiar habar nu avea ce ar fi putut să vrea omul acela de la ea, de ce încercase să-i vorbească. Este adevărat că i

se păruse vag familiar – detaliu pe care alesese să-l treacă sub tăcere.

La un moment dat, în cameră intrase tatăl ei, care, nedorind să le întrerupă, își turnase o ceașcă de ceai și se plasase lângă fereastră. Nu luase însă nicio gură din băutura fierbinte, mulțumindu-se să le asculte, cu cana aburindă în mâini.

— Despina, ajunge. Hai să o lăsăm pe mâine-dimineață. Talia, vino cu mine la bucătărie, să-ți dau ceva de mâncare.

Îi venise să i se arunce la gât și să-l sărute. Slavă Domnului că terminaseră cu interogatoriul, cel puțin pe moment. Cu toate acestea, înainte de a părăsi încăperea, se întorsese și, cu o voce tandră, îi urase noapte bună mamei sale și își ceruse, încă o dată, iertare.

Femeia nu păruse să o audă. Rămăsese sprijinită de spătarul sofalei, cu umerii aplecați înainte, ca și cum ar fi aflat un adevăr profund și tulburător.

Acum, după ce o ținuse luni în șir pe Natalia sub lacăt și-i urmărise fiecare mișcare cu atenția unui gardian de închisoare, mama ei o lăsa să iasă la joacă. Cât era de ciudată și de impredictibilă! Însă micuța nu avea niciun interes să-i pună sub semnul întrebării deciziile.

— O să mă întorc la timp! se angajă încă o dată, după care o zbughi spre ieșire.

Nici nu apucase bine bulbul rotund, lucios, al ușii de la bucătărie, când sări brusc doi pași în spate. De afară venea un sunet tânguitor, ca sirena unei ambulanțe, dar mai puternic, mai insistent. Suna ca un urlet sinistru.

Se întoarse către mama ei, căutându-i privirea, dar pe chipul femeii încremenite cu bolul de oțel în mână se așternuse o paloare bolnăvicioasă. Nu sunetul de afară, ci zgomotul produs de recipientul scăpat pe gresia vișinie o făcu să țipe. La radio, emisiunea *Ora copiilor* fusese întreruptă de vocea gravă a unui bărbat: „Bucureștiul este bombardat! Forțele aliate bombardează orașul! Toți cetățenii sunt îndemnați să se adăpostească imediat!” Vocea fu întreruptă de o serie de pârâituri, apoi reveni pe un ton de-a dreptul panicat:

„Repet, toată lumea să se îndrepte spre adăposturi! Doamne, apără-i pe români! Doamne, ajută-ne pe toți!”

Capitolul 15

Până la urmă, se întâmplase. Fără niciun avertisment. Lucrul de care se temeau cel mai tare îi luase pe toți prin surprindere, chiar în dimineața Duminicii de Paște. Se auzea o singură sirenă, nu departe de casa lor, poate dintr-o piață centrală. Venise târziu, prea târziu pentru ca Despina să poată face altceva decât s-o apuce pe Natalia de mână și s-o târască spre ușa pivniței, pe care Sofia o deschisese deja. Nici nu ajunseseră la jumătatea scărilor când casa începuse să se zguduie și să scoată zgomote stranii, nemaiauzite. Totuși, fuseseră norocoși că se putuseră adăposti imediat, își spuse Despina.

În adâncul pivniței, făcu tot ce-i stătu în putință ca s-o liniștească pe Natalia. Peste scrâșnete, explozii și geamuri sparte, țipetele fiicei sale erau cel mai greu de suportat. Despina începu să-i cânte încetișor la ureche, spunându-i să nu se teamă și să se gândească la ceva frumos. Ce-ar fi putut face mai mult? S-ar fi putut ruga, așa cum făcea Sofia, în genunchi, cu fruntea lipită de un perete. Ar fi putut s-o facă și ea, dar se temea să nu sperie și mai tare copilul.

Când se termină, Natalia rămase nemișcată, cu capul băgat între genunchi și cu mâinile la urechi. Sofia trebui s-o ducă în brațe înapoi în casa prin care plutea un praf alb, ieșit din tencuială. Tot Sofia fu nevoită și s-o liniștească în acele clipe, pentru că Despina se repezise la telefon încercând să sune disperată, până ce înțelesese, cutremurată de groază, că linia era întreruptă. Trecură două ore fără niciun semn de la Anton.

— Iubito, de ce nu te duci sus, să te odihnești? o îndemnă pe Natalia, care nu-i mai dădea drumul la mână.

Nu-i plăcea să o vadă printre resturi, mizerii și cioburi, dar insistențele ei păreau inutile.

— Nu mă duc, mamă! Te rog, nu-mi mai spune. Vreau să stau aici cu tine!

— Domnișoară Talia, voi sta eu cu dumneavoastră, interveni diplomatic Sofia, deși nu-i venea să-și lase

stăpâna singură. Mama dumneavoastră are nevoie de câteva clipe de liniște.

Fără voia ei, se lăsă trasă pe scări de menajeră. Despina respiră ușurată. Acum, că rămăsese singură, trebuia să se miște. Trebuia să-și găsească ceva de lucru, ca să nu înnebunească.

— E bine, e bine, își spuse în șoaptă, încercând să-și calmeze bătăile inimii.

Apoi își aminti discuțiile în contradictoriu pe care le avuseseră în ultimele săptămâni. Anton refuzase, *nu-i putuse promite,* că se va ascunde într-un adăpost când vor începe să curgă bombele. O rugase să înțeleagă că ar fi fost ca și cum s-ar fi băgat de viu într-un sicriu, că până și propria pivniță i se părea o cutie de lemn. Acum, cu liniile de telefonie căzute, nu avea nicio posibilitate să dea de el. Dar cu siguranță avea să sosească în scurt timp acasă. Din clipă în clipă urma să-i audă vocea în holul de la intrare strigându-i numele, strigând-o pe Talia. Nu trebuia decât să se țină ocupată până atunci.

În pragul sufrageriei, se opri, cu degetele încleștate pe tocul ușii. Din ce vedea, avuseseră un noroc chior că vila lor nu fusese făcută una pământul. Candelabrul Vanderbilt căzuse pe masă cu o asemenea forță, încât niciuna dintre bilele de cristal nu rămăsese intactă. Totul era acoperit de o peliculă fină de sticlă, de parcă ar fi trecut o furtună de nisip.

Forțându-se să nu inhaleze praful, traversă camera cu gândul să deschidă ferestrele de la terasă. Simți ceva ascuțit sub picior. Se aplecă, și-i luă câteva secunde bune să constate că pășise pe ce mai rămăsese dintr-o pereche de sfeșnice moștenite de la bunica ei. Obiectul fusese practic tăiat în două. Chiar în acea dimineață le așezase pe bufet, lângă porțelanurile bune, pregătite pentru prânz. Masa de Paște, petrecerea, ouăle vopsite și bucuria în sânul familiei erau de domeniul trecutului.

Surorile ei. Maria. Scăpaseră? Își aminti că nu mai vorbise cu ele de aproape o săptămână, de duminica trecută, când se întâlniseră cu toții la restaurantul Capșa, pe Calea Victoriei. Nici măcar nu discutaseră despre un posibil bombardament, ca și cum războiul ar fi fost ceva vag, îndepărtat, care nu avea legătură cu

viețile lor prospere. Cele cinci femei se adunaseră în jurul unei mese, lângă una dintre ferestrele înalte, și, printre ceaiuri englezești și prăjituri, trecuseră prin detaliile prânzului de Paște. Ecaterina se angajase să aducă șampania, Elena, câteva gustări, dacă avea timp să le facă, pe când verișoara lor, Maria, promisese doar să nu întârzie la masă. Se comportase ciudat în acea după-amiază. Părea că nu-și găsește locul, că ceva o macină. La un moment dat, o abordase pe Despina pe culoarul întunecat de la toaleta femeilor.

— Desi! îi șoptise din spate.

— A, ce spaimă bună mi-ai tras, îi răspunsese întorcându-se brusc.

Îi zâmbise și o apucase de braț, strângând-o afectuos, dar Maria nu-i răspunsese la amabilități.

— Trebuie să stăm puțin de vorbă după ce pleacă fetele. Doar noi două.

— Cum să nu! Îmi face întotdeauna plăcere să vorbesc cu tine, îi răspunsese în glumă, așteptându-se la o reacție similară.

Chipul Mariei rămăsese însă de marmură.

— Trebuie să-ți spun ceva. Mai bine zis, *trebuie* să-ți spun ceva. Numai ție, Despina.

După-amiaza trecuse repede, pierduseră noțiunea timpului. Chelnerul, atât de atent cu ele la început, dădea semne vizibile de enervare. Ecaterina îi remarcase prima mutra exasperată, după ce omul adunase firmiturile cu o perie de argint și strânsese fețele de pe celelalte mese.

— Dumnezeule, trebuie să plecăm, exclamase uitându-se la ceas. Restaurantul se închide, ca să aranjeze mesele pentru dineu. E aproape ora trei!

Își strânseseră pardesiurile, schimbaseră câteva săruturi rapide și o porniseră spre ieșire. În câteva clipe, Despina și Maria se regăsiseră pe trotuar. Nu era nici locul, nici momentul, pentru o discuție serioasă.

— Hai să vorbim săptămâna viitoare, îi spusese verișoara ei. Trec pe la tine în câteva zile.

Deși nu avea nicio idee despre ce urmau să discute, Despina sperase din tot sufletul să nu fie ceva legat de starea de sănătate a Mariei. Femeia părea tot mai palidă și mai epuizată. Se ocupa de prea multe lucruri și abia

găsea timp să mai mănânce un mic dejun ca lumea înainte de se grăbi să ajungă la Crucea Roșie, unde petrecea zile întregi la telefon colectând fonduri pentru orfanii de război și familiile soldaților răniți. În mod bizar, încetase să mai lucreze la orfelinat. Despina nu avusese curajul s-o întrebe de ce renunțase la serviciul de acolo, spunându-și că, probabil, Ștefan pusese piciorul în prag la un moment dat, pentru că Maria uita de sine când se ocupa de copiii de acolo. De unde era să știe bietul om că femeia avea să-și găsească o altă cauză nobilă și urgentă căreia să i se dedice trup și suflet?

„Te rog, Doamne, dă-i sănătate. Te implor, fie ca toate să rămânem sănătoase”, se rugă în gând în timp ce continua să constate dezastrul de prin casă, mulțumită că măcar pianul Nataliei rămăsese neatins. Se opri în fața singurei ferestre intacte, cu ochii în jos, incapabilă să se uite afară. Unde erau zgomotul traficului, vocile copiilor care se jucau în stradă? Totul era atât de tăcut, încât putea auzi ticăitul pendulei. Își putea auzi până și respirația sacadată. Dintr-odată, se adăugă încă un sunet. De undeva de jos auzi niște pași, apoi un zăngănit familiar de chei. Se repezi nebunește către intrarea principală.

Plângea fără întrerupere de peste zece minute. Se detesta pentru acest spectacol neînfrânat al emoțiilor, dar nu se putea abține. Lacrimile îi curgeau fără oprire, udându-i pieptul cămășii, în care ea își înfundase capul.

— Gata, gata, sunt aici, îi șopti în păr, sărutând-o pe creștet și pe obrajii uzi, în timp ce ea se lăsa să alunece în jos, trăgându-l și pe el.

Așezați pe gresie, o strânse în brațe și o legănă încet înainte și înapoi până când suspinele i se răriră și respirația îi reveni la normal.

Mâinile bărbatului erau pline de praf, iar într-o palmă se căsca o tăietură lungă. Când o sărută, simți în gură gustul sărat al sângelui, care o făcu să se cutremure. Anton se încordă, dar nu scoase niciun sunet; rămaseră așa o vreme, niciunul neîndrăznind să se smulgă din îmbrățișare.

— Unde este Talia? șopti el la un moment dat.

— E în camera ei, se odihnește. A fost foarte speriată, Anton. Atât de speriată încât mi-a frânt inima. Ce-i acolo? întrebă gesticulând către valiza pe care o lăsase să cadă lângă el când intrase.

— M-am gândit să aduc colecția de timbre de la birou acasă. Voiam s-o fac de mai multă vreme, iar azi mi s-a părut o ocazie bună.

Soția lui nu păru să guste gluma, așa că o îndepărtă puțin de el și o privi tandru, ușor amuzat.

— Despina, puternica și frumoasa mea soție, până acum n-ai învățat că nu trebuie să-ți faci griji pentru mine?

— Nu știu ce m-aș face dacă ți s-ar întâmpla ceva, nu știu dacă aș rezista, șopti ea aproape inaudibil.

— N-o să ni se întâmple nimic. Vom trece și peste asta, așa cum am trecut peste altele. Nu ne vom lăsa, vom lupta, vom supraviețui, și în curând lucrurile vor reveni la normal.

— Ai dreptate, îi spuse, știind că așa era.

Bărbatul ei era acasă, în siguranță, ștergându-i lacrimile de pe obraz cu degetul mare al mâinii rănite. Erau împreună, erau bine, sănătoși, erau în viață. Îi era recunoscătoare pentru mâna caldă pe care o simțea pe chip. Vălul amărăciunii și fricii se ridicase puțin.

Din capul scărilor, Natalia îi privea tăcută. Mai devreme încercase să doarmă, dar nu reușise, oricât s-ar fi străduit. Pe măsură ce trecea timpul, începuse să se îngrijoreze și ea pentru soarta tatălui ei. Acum, auzindu-i vocea, îi venea să-i sară în brațe și să se lase cuprinsă în îmbrățișarea lor. Ceva, totuși, o reținu acolo sus, pe scări. Orice se petrecea între părinții ei în acea clipă părea rezervat numai pentru ei. Preferă să se retragă în camera ei, trecând rapid pe lângă vitrina de unde colecția de bibelouri de porțelan a mamei zburase jos și se făcuse țăndări.

Capitolul 16

Iulie 1944

Vara lungă și toridă se târa cu o lentoare infernală într-un ritm predictibil, punctat de sirenele care sunau în fiecare zi la aceeași oră, cu o precizie de ceasornic. Despina și Natalia se repezeau în pivniță, așteptând să treacă urgia, aprinzând lămpi cu kerosen și numărând borcanele cu provizii de pe rafturile lungi de lemn, ca să treacă timpul mai repede. Anton fugea de cealaltă parte a străzii, în parcul unde el și Natalia obișnuiau să hrănească iarna rațele de pe lac, înainte de izbucnirea războiului. Acolo, se așeza pe o bancă și își răsfoia clasoarele cu timbre, având drept singură protecție frunzișul des al unui copac ce-i ținea umbră. Cu inima bătând să-i spargă pieptul, privea cum cad resturi în jurul lui, cum străzi întregi din cartierul unde crescuse erau în ruină, rugându-se să scape casa lui, să nu fie lovită de data asta, rugându-se ca familia lui să nu aibă de suferit.

Despina renunțase la orice încercare de a-l convinge să le urmeze în pivniță. Plânsese, strigase, îl rugase și-l amenințase în zadar. Acum, se mulțumea să-și facă semnul crucii când începeau sirenele. Măcar ajunsese să accepte ideea că numai Dumnezeu îl putea avea în grijă acolo, pe banca din parc, și că făcea mai bine să-și consume energia în rugăciune.

Dar certurile lor recente nu se limitaseră la incapacitatea lui de a se adăposti de bombardamente. De săptămâni întregi, Anton tot încerca s-o convingă să se mute la țară, la moșia de la Snagov, unde se afla deja Ecaterina. Toate surorile ei, sublinia de fiecare dată, plecaseră din București. Una câte una, puseseră ziare în geam, își strânseseră covoarele, acoperiseră mobilele cu cearșafuri și plecaseră spre destinații pe care Aliații nu aveau niciun motiv să le bombardeze. Bucureștiul nu mai era sigur, îi repeta la nesfârșit, nu cu toate zvonurile oribile despre lagărele de refugiați de dincolo de frontieră, din Polonia, nu cu Hitler care răscolea și ardea pământurile atât de aproape de casă.

— Nu-mi pot scoate din cap ce am auzit azi la coadă la pâine, îi spuse într-o seară pe când se pregăteau de culcare. Nici nu-mi vine să cred. Cine și-ar fi imaginat așa ceva din partea germanilor, unul dintre cele mai civilizate popoare din lume?

— Eu n-am văzut nimic în ziare, dragule, îi răspunse Despina, care, așezată la măsuța de toaletă, își scotea cerceii cu perle. De multe ori zvonurile se dovedesc cu totul neîntemeiate.

— Poate că ai dreptate, dar tot nu cred că este bine pentru tine și pentru Talia să rămâneți aici. Armatele lui Hitler sunt periculos de aproape acum. Prea aproape. Știi ce înseamnă asta, nu-i așa?

Despina își sprijini palmele deschise pe blatul măsuței de toaletă și-i aruncă o privire lungă în oglindă.

— Ți-am mai spus că nu plec fără tine. Iar tu ești pe lista rezerviștilor, așa că oricum nu poți pleca nicăieri. Nici nu suntem ultimii. Victor nu a plecat nicăieri, iar Ștefan și Maria sunt și ei în oraș. Ei de ce nu au fugit ca niște ciute speriate? De ce ar trebui s-o facem noi?

Discuția nu putea duce nicăieri, o știa foarte bine. Era adevărat că Maria și Ștefan locuiau în continuare de cealaltă parte a orașului, dar existența lor – precum a tuturor celorlalți – se redusese la cele câteva ore din timpul zilei când te puteai îndepărta de adăposturi. Parcă aveau tot mai puțin timp pentru necesitățile cotidiene – aprovizionarea, mersul la poștă sau o simplă plimbare – și se întâlneau tot mai rar. Tot nu știa ce voise Maria să-i spună în acea dimineață la cafeneaua Capșa, înainte de primul bombardament. Ultima dată când încercase să abordeze subiectul la telefon, legătura se întrerupsese brusc, în mijlocul conversației. De atunci mai vorbiseră o dată, dar Maria se grăbea să ajungă la sediul Crucii Roșii și închisese promițându-i că va trece pe la ei. Despina spera ca vizita să se întâmple cât mai repede. Putea rezista mult și bine fără prezența surorilor sale, dar Maria era o parte importantă din viața ei, pe care o resimțea ca și cum fusese amputată.

— Te rog, Despina. Te implor, spuse Anton, apropiindu-se de ea și sărutând-o pe ceafă. Nu putem

ști ce se va întâmpla în continuare, nu știm nici măcar ce ne va aduce ziua de *mâine.* Știu însă foarte bine un lucru: acesta nu este un loc sigur pentru tine și pentru Talia.

Râse, se întoarse spre el și-l mângâie pe obraz.

— Acum așa încerci să mă convingi, cu sărutări? De data asta, farmecul tău va da greș! Își încolăci brațele în jurul lui. Nu tu mi-ai spus să nu-mi fie frică? Lucrurile vor reveni la normal în curând, o să vezi.

Într-adevăr, lucrurile cunoscură o turnură rapidă, dar complet neașteptată. Auziră știrile mai întâi la BBC, iar Anton se numără printre primii care aflară. Când dădu buzna pe terasă, unde Despina citea într-un șezlong, ea știu că ceva de proporții istorice, monumentale, tocmai se întâmplase.

— Hai, hai înăuntru, o chemă el făcându-i agitat semne cu mâna.

— De ce? Ce s-a întâmplat? îl întrebă, lăsând să-i cadă cartea din mână.

— A fost o lovitură de stat! Antonescu a fost arestat! strigă el, pe jumătate intrat înapoi în salon, unde se afla radioul, pe un bufet.

Începu să învârtă frenetic potențiometrul, căutând o frecvență stabilă. Chiar atunci se auzi din difuzoare vocea inconfundabilă a tânărului rege Mihai I, care se adresa națiunii.

— Generalul Antonescu a fost arestat și reținut de armata română. Astăzi, România și-a declarat loialitatea forțelor Aliate… am acceptat armistițiul propus de Marea Britanie, de Statele Unite și de Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste. Suntem în război cu Germania.

— Dumnezeule, Dumnezeule, exclamă Anton și se prăbuși pe canapea scoțându-și batista din buzunarul de la piept.

Gestul României reprezenta o întoarcere completă a armelor, o lovitură colosală împotriva forțelor germane. Cine și-ar fi putut imagina că tânărul rege Mihai I, în vârstă de numai douăzeci și ceva de ani, ar fi putut plănui și duce la bun sfârșit un atac contra celui care condusese țara cu o mână de fier? Că nu doar își

va afirma dreptul obținut prin moștenire, ci că va da și o lovitură necruțătoare puterii naziste?

Prin mintea lui se succedară lunile premergătoare adoptării Nataliei. Cum după abdicarea regelui Carol al II-lea și fuga acestuia în Spania, tânărul Mihai – unicul fiu – fusese încoronat, deși puterea reală se afla în mâinile mareșalului Antonescu, cărui nu-i fusese greu s-o obțină, în calitate de dictator militar, cu sprijinul lui Hitler. Era de la sine înțeles că nu atât legătura personală dintre cei doi contase, cât capacitatea lui Antonescu de a oferi Germaniei bogățiile României pe o tipsie de argint. Petrolul, mai ales, îl interesa pe dictatorul nazist, în perspectiva planurilor de invazie a Rusiei. Petrolul și libera trecere prin România către est.

— Nicio faptă bună nu rămâne nepedepsită, mormăi Anton. Țara noastră va plăti scump pentru că s-a răzgândit.

De această dată, Despina rămase fără replică, văzându-se obligată să-i dea dreptate. Ceea ce niciunul din ei nu putea ști, pe când sorbeau în tăcere câte un pahar de brandy ca să-și revină din șoc, era că pedeapsa urma să vină mult mai repede decât se așteptau.

Două zile mai târziu, în timp ce Parisul era eliberat de tancurile americane și Berlinul era făcut una cu pământul de aviația rusă, atacurile asupra Bucureștiului se întețiră. Acum, orașul deja desfigurat era bombardat zi și noapte, aproape fără încetare, doar că nu mai erau bombe americane, ci germane.

Capitolul 17

O oră și douăzeci de minte. Atât îți lua să ajungi cu troleul la lacul Băneasa. O oră și douăzeci de minute pe care Despina le aprecia la justa lor valoare pentru că-i ofereau un răgaz de gândire. Plecase la răsăritul soarelui, cu Natalia lângă ea. Privea oamenii care se pregăteau pentru o nouă zi de suferință, o nouă zi de praf, distrugeri și lipsuri. Era o bună ocazie să-și adune gândurile și să-și revadă propria viață.

În ultimele săptămâni se petrecuseră o mulțime de lucruri, dar totul părea să fi rămas la fel. Bombardamentele continuaseră și școlile se închiseseră pe termen nedefinit. În ciuda urletelor sirenelor, majoritatea după-amiezilor se scurgeau monoton, punctate doar de recitalurile de pian ale Nataliei. Când nu se adăposteau în pivniță, fetița își petrecea tot timpul în fața clapelor, repetând aceleași bucăți, luând-o de la capăt și sărind de la una la alta ca și cum sunetele ar fi putut mătura totul, ar fi putut purifica lumea întreagă. Câteodată, Despina nu o putea păcăli nici cu dulciurile ei favorite, iar în scurt timp începu să creadă că sirenele acelea treziseră ceva misterios în fiica ei, o anxietate refulată pe care n-o putea controla.

Așadar, când Anton reîncepuse să insiste ca ea și Natalia să plece la casa de pe malul lacului – ceva mai departe de epicentrul pericolului –, acceptase, dar nu neapărat pentru a-l liniști pe soțul ei, ci mai mult pentru fetiță, care avea nevoie disperată de o schimbare.

Anton reîncepuse să se ducă la magazin, dar mai mult pentru a-l vizita pe noul lui prieten care locuia deasupra decât pentru a ține deschis. Despina știa că acesta era adevăratul motiv pentru care insista să fie acolo în fiecare zi, deoarece clienții se răriseră dramatic. Ce anume îl fascina atât de puternic pe soțul ei la tânărul bărbat? Îi despărțea o diferență de peste cincisprezece ani, iar interesele lor n-ar fi putut să fie mai divergente. Mai mult decât atât, în câteva ocazii Anton sugerase că opiniile politice ale lui Victor se înscriau în curentul „modern”, ceea ce nu putea însemna decât un singur lucru, Despina o știa foarte

bine. Cu toate acestea, în prezența lui devenea vizibilă o fațetă a personalității soțului ei la care nu avusese acces până atunci. Când Victor venea în vizită – și, de când începuseră bombardamentele, asta se întâmpla în fiecare duminică –, jovialitatea cu care Anton îi întâmpina pe ceilalți invitați era înlocuită de ceva mai profund, un fel de calm introspectiv, o ușurătate a ființei de care nici ea nu-l știa capabil.

Poate că grija pentru Victor îi dădea o șansă de a-și vindeca răni insuficient tratate din propria tinerețe, își spuse privind absentă pe fereastră. Poate că de aceea insista să-i lase întotdeauna ceva de mâncare în pragul ușii, deși nici ei nu o duceau prea bine, verifica aproape zilnic dacă avea suficient kerosen pentru lămpi, destulă cerneală pentru scris, suficienți bani ca să ia tramvaiul până la universitate și să nu fie nevoit să meargă pe jos. Poate că de aceea vorbea despre el cu o afecțiune paternă.

Ceea ce o surprinsese însă cu adevărat pe Despina fusese entuziasmul cu care aștepta Natalia vizitele lui Victor. Fiica ei nu acordase niciodată prea multă atenție prietenilor lor, de fapt adulților în general, dar pe el se repezea să-l întâmpine când îl auzea bătând în ușă codul cunoscut: o dată și apoi de două ori rapid, anunțându-și sosirea. Aproape întotdeauna venea cu un buchețel de flori, crini, margarete sau trandafiri sălbatici, pe care, cel mai probabil, le culegea în drum de pe undeva. Natalia exulta de bucurie când Victor o lua în brațe și o căra în spinare prin casă, aparent fără niciun efort. În ochii ei strălucea mândria când tânărul o asculta interpretând la pian diferite partituri care ajunseseră să-i iasă bine, de la Beethoven la Chopin, și pe care le exersa special înainte de sosirea lui. Când îi vorbea, toată atenția lui Victor se concentra asupra ei. Nimeni nu o trata cu asemenea considerație și nu-i acorda atât de multă atenție. În scurt timp, Despina înțelesese că tânărul o ajutase mai mult pe fetiță să câștige încredere în forțele proprii decât o făcuse întreaga ei familie, de când trăia în casa lor.

Adesea se întreba cum era cu putință ca un om atât de sensibil ca Victor să trăiască atât de singur. Pur și simplu, în viața lui nu păreau să mai existe alte

persoane. Unde îi erau părinții? Avea frați sau alte rude? Aspectul exterior i-ar fi permis fără probleme să câștige simpatia vreunei tinere. Avea nasul drept, foarte masculin, fruntea înaltă și buze groase, senzuale, ansamblul făcându-l destul de atrăgător. Pe de altă parte, aspectul scheletic, modul în care mergea cu umerii aplecați, paloarea nefirească și pomeții ososi, proeminenți, îi confereau un aer bolnăvicios care, la prima vedere, inspira mai mult milă decât admirație. Atitudinea lui era aceea a cuiva în permanență absorbit de o complicată problemă de algebră. Categoric, nu era deloc ușor să-l înțelegi. Despina nu avea darul clarviziunii, însă nutrea convingerea că tânărul era chemat să realizeze lucruri mărețe în viață. În ceea ce o privea, era mulțumită să știe că într-un oraș mistuit de flăcări putea conta pe devotamentul unui om ca el.

Troleul se opri brusc, catapultând-o înainte și smulgând-o din visare. Își luă geanta într-o mână, cu cealaltă îi prinse mâna Nataliei și coborâră în grabă, chiar când troleul să pregătea să întoarcă și să-și reia traseul spre centrul orașului. Despina voia să ajungă acasă cât mai repede, spunându-și că o astfel de zi nu trebuia pierdută și că ar fi putut rezolva o mulțime de treburi, mai ales că toamna începuse deja să-și arate semnele premergătoare. Abia când ajunse la casa de pe malul lacului și deschise larg ferestrele înalte ce dădeau spre grădină înțelese că găsiseră locul ideal, printre crini, dalii și trandafiri, care în mai puțin de două luni aveau să se ofilească și să intre în adormire.

— Hai, Talia, hai afară! o strigă pe fetiță, după care apucă o pătură și încropi un fel de picnic.

Se așezară una lângă alta la umbra deasă a unui stejar bătrân, cu părul despletit, desculțe, lăsând iarba să le mângâie tălpile. Natalia fredona încet o melodie. Despina fu cuprinsă de un sentiment de beatitudine, o cvasicertitudine că toată frumusețea lumii era concentrată în acea clipă, că avea deja tot ceea ce și-ar fi putut dori de la viață. Lucrurile aveau să se aranjeze de la sine. Războiul avea să se încheie, cu sirenele lui blestemate cu tot, bombele aveau să înceteze să mai

cadă din cer, și, în sfârșit, viețile lor aveau să revină la normal, așa cum îi promisese Anton.

Ulterior avea să se întrebe dacă nu cumva în acele clipe de visare îi provocase pe zei. Poate că doriseră să-i demonstreze că fericirea era doar o stare pasageră, fragilă, care putea fi alungată cu un pocnet din degete. La început, nu auzi decât vag, probabil o colonie de albine dădea iama prin trandafiri, așa că închise ochii, încercând să ignore zgomotul. Dar acesta crescu și se răspândi fără milă până când realitatea unei sirene de bombardament i se impuse simțurilor.

Sări în picioare, încercând să identifice direcția din care venea sunetul. În orice caz, era îndepărtat, nu la fel de acut ca acasă, așa că pentru o clipă își spuse că alarma nu le era destinată lor, că vor fi ocolite de bombardament. Abia reușise să o trezească pe Natalia când deasupra lor, pe cer, se materializară trei puncte. Se învârteau pe cerul perfect senin, coborând progresiv, ca vulturii când dau ocol prăzii.

— Talia, ridică-te, acum! strigă ea trăgând-o în picioare. Trebuie să fugim!

Șocată, Natalia încercă să se mobilizeze și călcă din greșeală pe un ciot ascuțit. Lăsă să-i scape un țipăt de durere, dar mama ei o trăgea nemilos, așa că nu avu de ales decât s-o urmeze, deși piciorul îi sângera.

— Unde mergem? Unde fugim, mamă? strigă, văzând că nu alergau spre casă, ci către poarta principală.

— Nu avem timp, șuieră Despina. Pe aici!

Fugiră pe stradă, încercând disperate să găsească adăpost, o intrare, o arcadă, orice loc unde s-ar fi putut ascunde. Luase această decizie într-o fracțiune de secundă, împinsă de panică, iar acum se întreba dacă nu cumva făcuse o greșeală. Îi era imposibil să gândească limpede, capul i se învârtea și sângele îi bubuia în urechi ca un tren de marfă. Natalia i se agăță de mânecă strigând ceva și se prăbuși în genunchi când un avion cu însemnele Luftwaffe se repezi în picaj spre ele.

— Gânduri frumoase, Talia, îți amintești? Gândește-te la un moment fericit! reuși să-i spună, apoi o luă în brațe acoperind-o cu trupul ei.

Cerul explodă deasupra lor într-un haos de cioburi și de țigle, într-un nor de cenușă amestecată cu praf. Nu-și dori decât ca Natalia să fi fost capabilă să extragă din memorie – așa cum o învățase să facă în pivnița de acasă – o imagine care altădată o umpluse de bucurie.

Când, în sfârșit, se terminase, când tăcerea apăsătoare durase suficient de mult încât să știe că avioanele se îndepărtaseră, Despina nu mai găsi puterea să se ridice. În primul moment, crezu că fusese rănită, dar nu simțea nicio durere și nu vedea sânge pe nicăieri. Pe glezne îi curgeau firicele roșii, subțiri, ce îmbibau ciorapii de mătase sfâșiați, dar asta era o nimica toată. Trăia și părea nevătămată. „Respiră, respiră. Ai scăpat", își spuse încercând să tragă aer în piept.

Sub ea, Natalia murmura incoerent ceva ce nu putea înțelege. Abia când își apropie urechea de buzele fetiței recunoscu un fragment de rugăciune: „Fie voia Ta, /Precum în cer așa și pe pământ", o auzi recitând.

Reușiră într-un final să se ridice și o porniră ca niște marionete trase de fire invizibile înapoi pe stradă, unde nimic nu mai arăta ca înainte. Despina nu mai putea recunoaște nicio casă dintre cele pe lângă care trecuse probabil de o sută de ori înainte. Înainte de război, ea și Anton se plimbau adesea pe aici, în nopțile fierbinți de vară, bucurându-se să scape pentru câteva minute de compania inevitabililor oaspeți de sfârșit de săptămână. Acum, i se părea că toate casele erau otova, amestecate una cu cealaltă. Fațadele se prăbușiseră fără excepție, și bucăți mari de zidărie și cărămizi zăceau trântite prin curți și peste porțile din bronz altădată elegante, acum contorsionate. Nu se auzea nicio voce, niciun strigăt de ajutor, niciun lătrat de câine. Tăcerea era deplină.

Nu ajunseseră încă la capătul străzii, când Despina se opri brusc și lăsă mâna fetiței. Rămase pironită în mijlocul străzii, cu rochia plină de cenușă, cu ochii căscați de uluire, scuturată de o tuse violentă. Prin gaura din fațada a ceea ce fusese odinioară o casă de vacanță superbă pe malul lacului, razele soarelui se filtrau printr-un nor de praf, luminând interiorul devastat. Pe zidul din spate, rămas în picioare ca prin

minune, o tapiserie turcească delicată stătea agățată în spatele unui fotoliu de catifea verde. Pe măsuța alăturată era un aparat telefonic aparent neatins.

— Mama?

Despina rămăsese blocată, cu ochii holbați spre un punct incert.

— Mama?

Natalia privi neputincioasă cum mama ei se prăbuși pe marginea aleii și începu să plângă într-un fel ciudat, cum nu mai văzuse niciodată pe cineva plângând, fără să scoată niciun sunet. Când ridică, în sfârșit, privirea, degetele îi trasaseră dâre lungi pe tâmple și pe obraji, acolo unde mizeria din aer se adunase ca o zăpadă neagră, contrastând puternic cu paloarea de fildeș a pielii.

Capitolul 18

Despina nu avu de ales decât să plece la țară. Plânsese, implorase, amenințase, căzuse la picioarele lui Anton, însă el rămăsese de neclintit. După ce scăpaseră ca prin minune de bombardamentul de la casa de pe malul lacului, nu mai accepta niciun compromis, niciun risc.

— Trebuie să plecați. Trebuie s-o iei și să plecați. Este de datoria ta, pentru numele Domnului! Sărise practic de pe sofa în picioare, urlând la ea cum nu o mai făcuse niciodată. Nu puteți rămâne aici, Despina! Nu după ce s-a întâmplat!

Femeia se apropiase de el și încercase să-l calmeze, punându-i mâna pe umăr, dar el se retrăsese și stinsese nervos țigara din care abia trăsese câteva fumuri. Cu ochii în lacrimi, îl privise lung, apoi se întorsese pe călcâie și se îndreptase către ușă. Aproape ieșise, când îi auzi vocea în spatele ei, ceva mai liniștită.

— Voi veni să vă văd în fiecare weekend. Nu s-a inventat încă bomba care să mă țină departe de voi, știi prea bine.

Se întoarse să-l înfrunte, cu ochii scăpărând de mânie.

— Sunt patruzeci de kilometri, Anton. Cum o să ajungi până acolo? Pe jos, la fiecare sfârșit de săptămână?

— Nu va fi nevoie să vin pe jos, îi răspunse el cu o voce perfect controlată. Pot să iau trenul și să ajung acolo înainte de prânz. Putem merge la picnicuri, Natalia poate să înoate în râu, putem să ne veselim din nou ca înainte, să respirăm puțin aer proaspăt. De ce ți se pare atât de neatrăgătoare această perspectivă?

— Anton, știi la fel de bine ca și mine că în curând trenurile vor fi suspendate. Dacă bombardează gara? Cum vei mai ajunge la noi atunci?

O pufni un râs cinic, aspru.

Fu rândul lui să iasă valvârtej din cameră, trântind ușa glasvandului atât de puternic, încât careurile de sticlă aproape că săriră din ramele lor. Acesta nu era

soțul ei, nu era bărbatul pașnic, iubitor și calm pe care-l cunoscuse. Trebuia să facă ceva.

În realitate, nu ținea neapărat să rămână în oraș sau în ceea ce mai rămăsese din el. Știa că ar fi trebuit să plece, că aceasta era soluția rațională. Dar ideea de a se despărți de soțul ei în asemenea circumstanțe dramatice i se părea de neconceput. Poate că ar fi trebuit să-l asculte mai demult. Dacă ar fi acceptat să plece cu câteva luni înainte, poate că el ar fi avut încă timp să li se alăture. Acum, rămânea blocat aici, în acest cimitir de case muribunde, la dispoziția armatei, care putea oricând hotărî că prezența lui în acest final dramatic de război era absolut necesară. Era limpede acum că Germania nu mai putea rezistă multă vreme. Cu Franța scăpată din ghearele lui Hitler, restul Europei se scutura pas cu pas de sub jugul nazist. Pe de altă parte, războiul era război și nimeni nu putea spune precis cât va mai dura. Anton nu putea lipsi din oraș mai mult de două zile sub niciun pretext.

Știa în sinea ei că vor trece săptămâni întregi până când îl va revedea, dar voința lui era prea puternică, nu-i mai putea rezista.

Duminica următoare, Natalia își urmări părinții luându-și la revedere de pe bancheta din spate a mașinii închiriate de tatăl ei ca să le ducă la gară. Le auzi vocile, ridicându-se și coborând precum valurile mării când se zdrobesc de țărm.

— Voi veni să vă văd peste câteva zile, promise tatăl ei, ștergându-și fruntea cu o batistă. Amiaza nu venise încă, dar strada dogorea și asfaltul se topea sub picioarele trecătorilor. Încercați să nu vă obișnuiți prea tare fără mine, adăugă el zâmbind.

Natalia se lăsă pe spate, pe bancheta de piele răcoroasă, oftă și își netezi rochia cu mâna. Dacă părinții ei o țineau tot așa, se va uda și mototoli ca o cârpă veche și atunci va fi nevoită să intre înapoi în casă și să se schimbe. Probabil că asista la cel mai lung rămas-bun din istoria omenirii. Până și șoferul își tot verifica ceasul și bătea nervos darabana în volan. Simțindu-se rușinată, Natalia coborî fereastra, scoase capul și strigă cât putea de tare:

— La revedere, tată! O să ne fie dor de tine.

Asta o făcu pe mama ei să urce grăbită în mașină și să-și pună rapid o pereche de ochelari de soare. Când mașina demară, doar Natalia se întoarse ca să-l mai vadă o dată pe tatăl ei, care rămăsese la marginea trotuarului, cu mâna ridicată în semn de rămas-bun. Silueta lui făcea tot mai mică și mai mică în fereastra fumurie.

— Ați ajuns, ah, Dumnezeule, începusem să-mi fac griji!

Ecaterina își făcu apariția în pragul ușii masive din stejar a conacului cu trei etaje, care aducea mai mult cu un castel medieval decât cu o casă la țară, cu acoperișul ei ascuțit, pereții lambrisați până la jumătate și ferestrele impozante. Îi dădu pe servitori la o parte și se repezi pe treptele scării în spirală. Despina coborî din trăsura care le adusese de la gara din comună netezindu-și rochia și jucându-se cu colierul de perle de la gât de parcă ar fi ajuns la o serată de gală, nu în mijlocul unei ferme. Natalia sări și ea jos și își îmbrățișă afectuos mătușa, care, deși semăna perfect cu mama ei, arăta de parcă ar fi aparținut secolului anterior, în papucii ei de piele și cu hainele țărănești care-i fluturau ca marginile unui cort pe lângă gleznele goale.

— Bine ați venit, dragele mele! Ia te uită ce mare te-ai făcut! exclamă Ecaterina întorcându-se spre Natalia și plescăind admirativ din limbă, cu mâna dusă teatral la gură. Dar ești așa de palidă și de slabă. Trebuie să ne ocupăm de asta! De când v-am spus eu să veniți aici, de când? Îi făcu semn unei servitoare să ia bagajele și le cuprinse pe nou-venite cu brațele pe după umeri. O să vă ia probabil o vreme să vă obișnuiți cu viața la țară, dar e mult mai bine decât în oraș! Cine are nevoie de tot praful și de toată poluarea de acolo? zise ea ținându-se demonstrativ de nas. Am eu grijă de voi, nu vă faceți griji! Și fetele abia așteaptă să se joace cu Natalia. O să-ți placă aici, îți promit. Nu-i așa că a început deja să-ți placă, spune, nu-i așa?

O oră mai târziu, pe când luau masa pe verandă, Despina rămase la fel de tăcută. Nici nu se atinse de

mâncare, făcând semn țărăncuței grăsune, înfiptă într-o uniformă bleu de fată în casă, să care înapoi felurile rând pe rând. Sorbi însă din când în când din paharul de vin. Natalia și fetele Ecaterinei – gemenele pufoase care își studiaseră atent unghiile la masă – săriseră peste desert și plecaseră să joace cărți și să asculte discuri.

Rămăseseră numai ele două, iar sora ei simțea nevoia să umple spațiul cu povești interminabile, vorbind fără încetare despre lucruri care pe Despina n-o interesau câtuși de puțin. Era obosită, agitată și nu-și putea scoate din cap gândurile macabre. Chiar acum, își spuse, sirenele sunau probabil deasupra Bucureștiului. Chiar acum bombele începeau să șuiere, pregătindu-se să oblitereze ce mai rămăsese din oraș. Avioanele vor distruge noi străzi și noi cartiere, poate va veni rândul casei lor. Și-l imagină pe Anton acoperindu-și ochii cu mâna la vederea bulei de foc și de fum ce se înălța din curte. Își împături șervetul din poală și-l puse la loc pe masă.

— Iartă-mă, Ecaterina. Cred că o să mă duc să mă odihnesc puțin, dacă nu te deranjează.

— Sigur că nu, draga mea. Florina o să te conducă la camera ta. E limpede că ai nevoie de odihnă.

— Aș da orice să n-am nevoie de altceva, îi răspunse cu un zâmbet trist și se ridică împingându-și scaunul în spate. Te rog, nu le lăsa pe fete să se culce prea târziu. Ne vedem de dimineață.

Primul lucru pe care-l remarcă fu că apartamentul rezervat oaspeților nu era la fel de întunecat și de apăsător ca restul casei. Într-un colț mai îndepărtat, un șifonier masiv de cedru fusese golit de haine și lăsat deschis. Câteva dintre cărțile ei favorite erau așezate pe un raft deasupra patului, iar pe noptieră o aștepta o glastră cu un buchet de crini albi, lângă o carafă plină cu apă. Își turnă apă în pahar și se așeză pe cuvertură. Ecaterina se depășise pe ea însăși ca să o facă să se simtă bine, dar asta parcă îi accentua dorul de casă.

Pe de altă parte, acolo lucrurile nu stăteau deloc bine. Casa de pe malul lacului fusese distrusă, surorile ei se răspândiseră care pe unde, iar cu Maria se certase.

Numai gândul celor petrecute în după-amiaza de dinainte de plecarea lor îi provoca fiori în stomac. Nu cuvintele pe care și le spuseseră când Maria îi dăduse *scrisoarea aceea* care ruina tot ce construise ea în viață, tot ceea ce o împlinea, o duruseră cel mai mult. Cel mai mult o făcuse să sufere privirea pe care verișoara ei i-o aruncase atunci când se pregătea să facă bucăți hârtia blestemată, după ce o citise. Ochii aceia fuseseră capabili s-o oprească din intenția de a distruge singurul lucru care-i putea arunca în aer familia. Pentru asta nu știa cum ar fi putut-o ierta vreodată pe Maria.

Mâna în care ținea paharul golit îi tremura. Se apropie de fereastra înaltă și o deschise larg, aplecându-se în afară ca să lase briza răcoroasă să-i mângâie chipul. Aveau dreptul părinții biologici ai Nataliei să o ceară înapoi? Aveau să se întoarcă să-și caute copilul, odată ce războiul se va fi încheiat? Nu le-ar fi fost atât de greu, în realitate. Nu trebuia decât să urmeze firul până acolo unde începuse totul, înapoi la verișoara ei.

Despina rămase în cadrul ferestrei o bucată bună de vreme, scrutând orizontul întunecat. În zare, deasupra orașului, se vedeau încrucișându-se pe cer reflectoarele apărării antiaeriene, într-un dans ritmat de bubuitul tunurilor, care ei i se părea că acoperă cântecul greierilor din grădină. Perdeaua nopții se lăsă complet și lumea se afundă într-un întuneric diform, fără capăt. Inima îi bătea puternic în piept, tânjind după prezența soțului ei, dar animată și de un sentiment nou, de o senzație de luciditate inexplicabilă. Lumea ei trecea printr-o schimbare pe care n-o putea controla, însă avea să încerce să se ridice la înălțimea misiunii, să reziste până ce ultima picătură de vlagă i se scurgea din trup.

Capitolul 19

La porțile principale ale fermei, Natalia își aștepta tatăl încă de la primele ore ale dimineții. Ghemuită pe peticul de iarbă de lângă aleea cu pietriș alb, își sprijini bărbia pe genunchi. Până la urmă, poate că nu va reuși să vină. Șoselele fuseseră blocate și trenurile civile nu mai circulau. Aflase despre aceste măsuri auzindu-le pe mama și pe mătușa ei discutând în aceeași dimineață, pe verandă.

— I-am văzut cu ochii mei, spusese Ecaterina. Șiruri întregi de soldați aliniați pe peron, așteptând un tren să-i ducă la București. Ar fi trebuit să-i vezi și tu, Despina, ca să-ți dai seama în ce hal sunt, murdari, flămânzi și cu bandaje improvizate peste răni.

Mama ei se ridicase de pe scaun și începuse să se plimbe nervoasă, dar Natalia știa că nu soarta soldaților o preocupa. Până și ea înțelesese că dacă liniile ferate erau rezervate exclusiv transportului de trupe, întoarcerea în oraș devenise aproape imposibilă.

— Suntem blocate aici, bombănise mama ei, în glas citindu-i-se frustrarea. Numai Dumnezeu știe când ne vom putea întoarce acasă.

— Poate că e mai bine așa, poate că îți vei scoate din cap ideile de evadare, îi răspunsese Ecaterina pe tonul surorii mai mari care știe mai bine ce e de făcut.

Despina se întorsese și o fulgerase cu privirea, apoi intrase val- vârtej în casă, aproape răsturnând-o pe fata care le aducea o tavă de prăjituri. Servitoarea așezase cu grijă dulciurile pe masă și-și ștersese nervoasă mâinile de șorțul imaculat. Natalia îi adresase un zâmbet de consolare. „Nu e vina ta”, ar fi vrut să-i spună, „nu e vina ta că se poartă așa.” Răbdarea mamei se epuiza rapid. Nu-l mai văzuseră pe Anton de săptămâni întregi.

La început, reușise să vină să le vadă, găsind tot felul de soluții pentru a străbate cei patruzeci de kilometri care despărțeau capitala de Snagov. Închiria taxiuri, oprea câte o ocazie sau mergea pe jos cât îl țineau picioarele. Câteodată, era luat de țăranii care

transportau diverse mărfuri cu căruța, unde stătea jos printre saci și găini, bucuros că se putea odihni o bucată de drum. În cele mai multe duminici, Natalia știa că a sosit înainte de a-l putea vedea, după strigătele și râsetele copiilor care-l înconjurau încă de la intrarea în sat. Întotdeauna avea prin rucsac și prin buzunare bomboane pe care le împărțea cu generozitate pe drumul către conac.

În această duminică însă, ca și în cea de dinainte, ulița rămânea tăcută, iar speranța ei începea să se disipeze pe măsură ce orele se scurgeau. În scurt timp, aerul de afară deveni prea fierbinte, iar fetiței i se făcu foame, așa că se ridică și o luă spre casă, dând cu piciorul în pietricelele de pe alee. Ajunsese la jumătatea drumului când auzi o voce.

— Hei, Talia! Vrei să mergem la râu?

Chipul i se lumină de bucurie. Era unul dintre copiii din sat cu care se împrietenise și care-i zâmbea acum printre ulucile gardului. Se amuza întotdeauna copios cu ceilalți copii de vârstă apropiată, cocoțându-se în clopotnița bisericii, strecurându-se în livezile vecinilor, iar astăzi chiar simțea nevoia de companie. Cel puțin, avea un motiv să nu stea acasă, unde starea de nervi a mamei pârjolea totul în cale.

— Da, cum să nu? strigă ea fugind înapoi spre poartă.

— Pun pariu că ajung primul, o tachină puștiul și o luă la goană peste deal, știind că ea îl va urma îndeaproape.

A doua zi de dimineață se trezi târziu. Era aproape amiază, își putea da seama după lumina puternică ce-i invadase camera. Nu era pentru prima dată când dormea mai mult, dar unde erau ceilalți, mama și verii ei? De ce nu veniseră s-o trezească mai devreme? Dădu așternuturile la o parte și încercă să se extragă din pat, dar ceva ca o amorțeală o împiedică să se ridice. Cămașa de noapte stătea udă pe ea, lipită de piele ca o velă de corabie într-o zi fără adiere. Se ridică în șezut și constată că totul se învârtea în jurul ei, până și limbile ceasului păreau să se miște prea repede. Era sigură că prietenii ei din sat o căutaseră mai devreme și plecaseră

la joacă fără ea. Dezamăgită, se lăsă să cadă la loc pe perne. Acum, va fi nevoită să-și petreacă ziua cu gemenele sau, mai rău, să ajute la tot felul de treburi casnice. Dar nici nu-și putea ține capul drept, așa că renunță să încerce să se mai dea jos din pat. Poate dacă mai dormea puțin i-ar fi revenit puterile, așa că închise ochii din nou.

Auzi vocea mamei. În cameră se făcuse brusc frig, deși pielea îi ardea și era chinuită de o sete teribilă. „Talia? Talia, ești bine, iubita mea? Cum te simți?" Își duse mâna la gât, care o ustura de parcă ar fi înghițit un vulcan în erupție, se ghemui și se întoarse cu fața la perete. Văzu umbrele plopilor din curte jucând pe perete, legănându-se încet sub briza ușoară și dispărând încet.

Când deschise din nou ochii era întuneric. Nimeni nu mai striga. Era frig și nu se auzea decât clinchetul ritmic al andrelelor mamei. Nu era nici zi, nici noapte, ci doar un hău negru care o trăgea în jos. „Unde sunt?" se întrebă în acel ultim moment, încercând să se întoarcă de unde plecase. În minte îi reveni ulița prăfuită și simți din nou setea teribilă de la capătul întrecerii la fugă cu prietenul ei din sat. Cât de dulce era apa pe care o băuse din puțul abandonat, despre care copiii spuneau că ar fi fost spurcat… cât de dulce și de rece.

Capitolul 20

Chiar înainte de răsăritul soarelui, Despina le târâse cuferele la scările de la intrare, unde păpușile Nataliei fuseseră deja așezate alandala lângă geanta ei de voiaj. Cu o oră înainte, Ecaterina se întorsese singură acasă.

— Îmi pare rău, Desi, dar toți doctorii au fost detașați la spitalele din oraș. N-a mai rămas niciunul. Și nu am putut găsi pe nimeni care să vă ducă la București, oamenii spun că este prea periculos.

— Sunt doar patruzeci de kilometri! o privi Despina neîncrezătoare. Patruzeci de nenorociți de kilometri, pe care Anton i-a făcut pe jos de mai multe ori. Cât de periculos poate fi?

— Orașul este complet blocat, avioanele pot fi văzute de aici. Încearcă să fii rezonabilă, îi răspunse sora ei exasperată.

Era adevărat, Despina o știa. Nici Anton, cu voința lui de oțel, nu reușise să mai treacă de cercul de foc în ultimele săptămâni. Nu putea uita ultima lor întâlnire, aerul hăituit și pașii nesiguri cu care trecuse pragul conacului târziu după miezul nopții. Numai zâmbetul îngropat în barba deasă și licărirea din ochii retrași în orbite o opriseră să-i cadă plângând la picioare. Cum ar fi putut s-o facă pe sora ei să înțeleagă? Cum ar fi putut să-i explice că nimeni și nimic nu o putea împiedica să facă ceea ce *trebuia* să facă? Că nu o interesa dacă orașul era blocat și gara abandonată, că ar fi cărat-o pe Natalia în brațe până la București dacă ar fi fost nevoită?

— Ecaterina, uite-te în jur. Îi arătase cu un gest larg împrejurimile, unde umbrele începeau să se risipească treptat. Zeci de țărani ies să-și muncească ogoarele zi de zi. Sunt sigură că putem găsi pe unul care să mă ajute.

Sora ei renunță să mai protesteze, s-o mai acuze că nu este rațională, știind că ar fi fost în van. Mai văzuse acea privire în ochii Despinei. Admirându-i ținuta încordată, ochii ațintiți neclintit asupra orizontului, ca și cum ar fi implorat soarele să răsară mai repede, avu senzația copleșitoare că se uita la un străin. Unde era

frumusețea fragilă, care în astfel de clipe de restriște i-ar fi căzut în brațe altădată, căutând îndrumare? Unde era copila care-i asculta întotdeauna sfaturile, care se agăța practic de cuvintele ei? Indiferent de factorii ce pricinuiseră această transformare, despărțirea de Anton, pierderea casei de la malul lacului sau, pur și simplu, războiul, era limpede că Despina nu va mai alerga niciodată să caute refugiu în brațele ei.

— Bine. Faci cum vrei.

Ecaterina se ridică resemnată, intră înapoi în casă și închise ușa fără să o trântească în spatele ei.

Ușurată că rămăsese în sfârșit singură, Despina se așeză în prag și aștaptă. Îi urmări pe țărani adunându-se unul câte unul pe câmpurile din jurul conacului, cu pălăriile lor de paie strălucind ca mierea în lumina palidă a zorilor. Când hotărî că așteptase destul, coborî pe alee simțind cum pietricelele îi scrâșneau sub pași. În capul câmpului, se descălță și o luă agale prin brazdele proaspăt întoarse, legănându-și nonșalant sandalele în mână.

Primul țăran de care se apropie nu avu curajul s-o privească în ochi când îi spuse că fetița ei era bolnavă și că avea nevoie de cineva care s-o ducă cu căruța la București.

— Îmi pare rău, doamnă, dar vin ploile și avem mult de muncă la câmp.

Obținu exact același răspuns de la toți. Tineri, bătrâni și în floarea vârstei, fără excepție, clătinau greoi din cap și o refuzau politicos. Banii nu-i fură de niciun ajutor. Unul după altul, țăranii o refuzară, indiferenți la rugămințile, la promisiunile și, într-un final, la amenințările ei, căci disperarea i se transformase în furie.

Curând, nu mai rămăsese niciunul. „Lașilor!” își spuse. Ar fi vrut s-o strige în gura mare, dar chiar când se pregătea să le întoarcă spatele, remarcă o figură familiară, nu departe de locul unde se găsea. Îi luă câteva secunde să-l recunoască pe omul care le adusese de la gară când veniseră la moșie. Își îndreptă spatele și o luă către el, scoțându-și inelul de logodnă pe drum.

— Bună, îi spuse zâmbind.

Surprins, bărbatul se întoarse spre ea.

— Doamnă Despina, îi răspunse politicos.

Semn bun, își amintise cum o cheamă.

— Da, mă mai ții minte? O mai ții minte pe Talia, fiica mea?

Țăranul dădu din cap fără să scoată o vorbă. „Trebuie să aibă cel puțin șaizeci de ani”, socoti Despina după chipul brăzdat de riduri adânci ca niște cicatrice de cuțit. „Poate că e mai curajos decât ceilalți.” Îi luă mâna mare și aspră în ale ei. Îl simți că voia să se retragă, dar nu-i dădu drumul. Fără niciun cuvânt, îi puse în palmă superbul inel cu un safir enorm înconjurat de o coroană de diamante și-i strânse mâna în pumn. Pe obraji îi curgeau șiroaie de lacrimi, dar nu îndrăzni să-l privească în ochi, temându-se de răspunsul pe care l-ar fi putut primi.

— Te rog, du-ne până în oraș. Fiica mea trebuie să ajungă neapărat la doctor.

Bărbatul o privi lung, cu ochi bătrâni, înduioșați. Fără grabă, își trase înapoi mâna goală.

— Vă duc până la gară, doamnă. Mai departe nu merg.

Ecaterina avusese dreptate, gara era pustie. Cu Natalia în brațe, Despina se așeză pe una dintre băncile de pe peron. Judecând după poziția soarelui, se făcuse aproape miezul zilei, iar convingerea ei de mai devreme nu mai era la fel de puternică. Pentru prima dată, se întrebă dacă n-ar fi fost mai bine să-și asculte sora, dacă nu cumva făcuse într-adevăr un gest prostesc. Pe de altă parte, nu erau departe de oraș, și o garnitură feroviară și-ar fi putut face oricând apariția în mica stație. Nici măcar nu se aștepta la un tren de persoane, ci s-ar fi mulțumit și cu unul dintre marfarele ce transportau bunuri și animale către capitală sau cu vreun convoi de răniți al Crucii Roșii. Cu tren sau fără, trebuia să ajungă cu Natalia în oraș, fie și dacă urma să o care în brațe, de-a lungul șinelor, până întâlnea vreun suflet milostiv. Pentru o clipă chiar crezu că era în stare s-o facă, până când atinse cu degetele gâtul fetiței și-i simți pulsul slab și neregulat, ca fâlfâitul aripilor de molie.

Se aplecă peste trupul micuț și-și lipi obrazul de cel al fetiței. Respirația ei era atât de ușoară, ca o pană ce-i gâdila pielea. Își aminti de noaptea aceea când o ținuse exact așa în pivniță, sub ploaia de obuze din jur. Atunci fusese capabilă să-și păstreze calmul, să-și ascundă frica spre binele ei, deși era ea însăși teribil de speriată. Ei bine, acum era mai rău. Nu știa ce să facă, asta o îngrozea mai tare decât vuietul bombelor.

După-amiaza târziu, când razele soarelui mușcau feroce și apa din termosul pe care-l adusese cu ea era pe sfârșite, începu să caute o urmă de umbră. De cealaltă parte a căii ferate, zări un petic de iarbă sub un stejar. O ridică cu grijă pe Natalia și se îndreptă într-acolo, pășind cu atenție peste șine. În acel moment, începu să simtă ceva ca un tremur abia perceptibil în tălpile picioarelor. Se auzea parcă și un scârțâit metalic în depărtare. Nu avea nevoie de mai mult. O rupse la fugă înspre punctul unde linia ferată se intersecta cu orizontul, fluturând disperată eșarfa pe care o purtase până atunci în jurul capului.

În primul moment, nu știu dacă mai era în viață sau nu. „Deschide ochii!” se îndemnă, simțind cum căldura motorului îi arde chipul. Își agățase tocul într-o traversă de lemn chiar când începuse să zărească trenul și se temuse că nu se va putea elibera la timp. Poate tocmai fiindcă rămăsese blocată acolo, incapabilă să se dea la o parte, se oprise locomotiva cu un scrâșnet teribil de frâne la numai câțiva metri în fața ei. Tremurând de groază, reușise să-și smulgă piciorul și începuse să alerge pe lângă vagoanele fără geamuri, bătând cu pumnii goi în pereții metalici și strigând disperată după ajutor în tăcerea apăsătoare din mijlocul câmpiei.

Până la urmă, una dintre ușile culisante se deschise parțial. Despina apucă să arunce o privire în vagon, observând șocată că nu existau scaune și că cel puțin o sută de oameni zăceau lungiți sau sprijiniți de pereți. Din interior o izbi un miros greu de sudoare și de sânge uscat, făcând-o să-și ferească scârbită chipul. Auzi parcă un schimb de cuvinte, dar nu reuși să înțeleagă mai nimic. Era germană sau rusă?

O pereche de cizme negre, înalte, lustruite la perfecție, își făcu apariția pe peron, iar ea se dădu un pas în spate.

— Doamnă, vă pot fi de folos cu ceva?

De sub chipiul verde o fulgeră o pereche de ochi albaștri. Ușurată că înțelegea la perfecție, mulțumi în gând pentru prima dată școlii germane pe care fusese obligată s-o urmeze fără să știe la ce-i va trebui vreodată limba aceea.

— Vă rog, domnule, fiica mea este foarte bolnavă. Trebuie să ajung la București. Are nevoie urgent de un doctor. Vă rog.

Pentru o secundă crezu că omul nu înțelesese, căci stătea acolo nedumerit, cu brațele încrucișate peste piept. Apoi se îndreptă spre locul unde Natalia zăcea nemișcată în iarbă și se uită la ea, cu capul lăsat puțin într-o parte și cu o expresie de milă pe chip. Poate că-și închipuia că era deja moartă.

— Doamnă, vă dați seama ce-mi cereți? o întrebă. Acesta nu este un tren civil. Este încărcat cu militari care se retrag de pe front! Nu cred că vreți să călătoriți alături de ei, n-au mai coborât din vagoane de zile întregi, îi explică el gesticulând elocvent spre garnitură. Căutați pe cineva care să vă ajute în sat.

Acestea fiind zise, se întoarse rigid pe călcâie și o porni înapoi către vagonul deschis.

— Vă rog, domnule ofițer, îl strigă ea aproape plângând, apoi o înșfacă pe Natalia și începu să alerge după el.

Bărbatul însă urcase deja. Ușa grea se închise în urma lui cu zgomotul unei condamnări la moarte. O clipă mai târziu, trenul se puse lent în mișcare.

„Aceasta este viața ei”, își spuse Despina, în pragul disperării. „Viața ei mi se scurge printre degete. Trenul acesta pleacă cu viața ei.” Apoi, ceva se schimbă atât de brusc, încât în prima clipă nu înțelese ce se întâmpla. Îl văzu dintr-odată pe ofițerul cu care vorbise ieșind pe platforma dintre două vagoane. Ochii lor se întâlniră pentru o fracțiune de secundă. Bărbatul o privi fix, apoi, odată ajuns în dreptul ei, se aplecă și-i trase fetița din brațe, cu o mișcare scurtă, hotărâtă, ca și cum ar fi scos o sabie din teacă.

Înțelegerea o străbătu dintr-odată ca un fulger, din cap până în picioare. Începu să fugă disperată după tren, încercând să rămână la același nivel cu ofițerul care îi întindea mâna, gata s-o ridice. „Trăim sau murim împreună. Trăim sau murim acum”, se gândi și, pentru o fracțiune de secundă, i se păru că citește groază în ochii bărbatului, căci trenul începuse să prindă viteză și risca să rămână singur cu copilul. Când se aplecă s-o ridice, curentul îi smulse chipiul, și Despina îi văzu venele de pe tâmplă încordate de efort. Închise ochii, așteptând inevitabilul, pregătită să ia contact cu piatra spartă dintre șine și să fie zdrobită de roți. Un braț puternic o trase fără ezitare în sus, smulgând-o din calea morții. Când deschise ochii din nou, gara dispăruse. Se afla pe mica platformă metalică, în brațele ofițerului german.

— Ești bine? o întrebă gâfâind, cu părul blond fluturând liber în vânt.

Nu reuși să articuleze nicio vorbă, dar din ochii ei țâșniră lacrimi grele de recunoștință. Sub picioarele lor pământul fugea ca o bandă rulantă, ca un covor murdar.

Ofițerul o ridică pe Natalia și o așeză cu grijă în brațele mamei sale.

— Și eu am o fiică, îi spuse. O fiică mai mică decât a ta, pe care n-am mai văzut-o de doi ani și jumătate.

Cu aceste cuvinte, deschise ușița din capătul vagonului, puse o mână fermă între omoplații femeii și o împinse fără menajamente în bezna urât mirositoare dinăuntru. Ultimul lucru pe care-l văzu Despina fu tristețea copleșitoare de pe chipul lui tânăr.

Capitolul 21

Anton se opri să-și tragă sufletul în fața casei unde locuiau Maria și Ștefan. Deși se obișnuise să meargă mult pe jos, distanța îl epuizase. Briza toamnei făcea să foșnească frunzele de pe trotuar, care i se învârteau pe la picioare într-un dans de nuanțe galbene și roșiatice, încet, urcă scările și bătu la ușă.

Nici nu știa dacă cei doi erau acasă, dacă nu cumva plecaseră din oraș. Nu-i mai văzuse de luni de zile, nici nu mai intraseră în contact. Cu toate acestea, nu-i putea condamna. Despre ce să discute în asemenea vremuri? Unde să iasă împreună, din moment ce bombele picau când și unde te așteptai mai puțin? Apoi, mai era și cealaltă chestiune, scrisoarea care o aruncase pe Despina într-o criză de nervi cu numai câteva zile înainte să plece la Snagov împreună cu Natalia.

Când i-o arătase și lui, ținând-o de parcă ar fi fost un șobolan mort, Anton, întins lângă ea pe pat, aproape că zâmbise. „Ce-i asta?” o întrebase oarecum amuzat. O cunoștea însă prea bine ca să nu știe că ridurile paralele ce se formaseră între sprâncenele femeii nu prevesteau decât necazuri pentru căminul lor. De fiecare dată reușise să-i explice că agitația ei era lipsită de sens, că lucrurile nu erau atât de grave pe cât păreau. Dar, în timp ce parcurgea la rândul lui scrisoarea, mâinile începuseră să-i tremure. Rămas fără glas, pentru prima dată de când se căsătoriseră era inundat de același sentiment de anxietate și de confuzie ca și ea.

— De unde o ai? o întrebase.

— De la Maria, de unde crezi? Cine a fost intermediarul adopției?

— Și ea ce părere are?

— Mă rog, o cunoști, îi răspunsese Despina iritată. Poți să-ți imaginezi și singur ce mi-a spus.

Lăsase scrisoarea să-i cadă din mână, își încolăcise brațele peste umerii ei și, dregându-și glasul, rostise cuvintele pe care știa foarte bine că ea nu voia să le audă:

— Maria are dreptate, Des. Avem această datorie. Natalia ar trebui să știe măcar că părinții ei sunt în

viață.

— Anton, vrei să-mi spui că dintre toți oamenii din lumea asta tocmai tu nu înțelegi cât rău i-ar putea face asta? strigase ea sărind din pat, apucând hârtia și mototolind-o în pumn înainte de a i-o arunca în față. Vreau să iei mizeria asta și s-o arunci în foc. Știu ce vei spune. Știu cum gândești. Știu ce vei crede despre mine, dar nu-mi pasă, Anton. Nu-mi pasă pentru că îți cer, mai mult, *te implor,* să faci acest lucru pentru mine.

Rămăsese cu ochii pironiți asupra ei, șocat. Dincolo de orice, soția lui era o femeie extrem de corectă, nu te-ai fi așteptat la așa ceva din partea ei.

— Despina, cum aș putea face așa ceva?

I se rupea inima s-o vadă pe femeia aceea puternică și hotărâtă, care nu se pleca în fața nimănui, privindu-l rugător, cu ochi plini de teamă. Își întoarse chipul.

— Atunci, ascunde-o, o auzi șoptindu-i viperin. Pune-o undeva unde să n-o mai văd niciodată.

Cu aceste cuvinte, se repezise în baie. Peste sunetul apei curgând la chiuvetă o auzise plângând cu sughițuri.

Scoase o batistă din buzunarul de la piept și-și șterse broboanele de transpirație de pe frunte. Temperatura scăzuse puternic, dar el se simțea încins de la plimbare. Încă era marcat de șoc, de telefonul pe care-l primise, de halul în care le găsise la gară și de tot ceea ce urmase – taxiul gonind nebunește pe străzi, fiica lor gemând pe locul din spate, Despina aplecată asupra micuței, nemișcată, de parcă și ea s-ar fi aflat în pragul morții. Sofia deschizând brusc ușa taxiului și apoi alergând pe scări din cameră în cameră, ca să adune cât mai multe pături, să pregătească o baie și să facă rost de alcool pentru frecție.

„Ar fi trebuit să le las să rămână la București”, își spuse din nou, pentru a suta oară. Ar fi dat orice să întoarcă timpul la ziua când se certaseră și el nu doar o rugase, ci chiar îi *ceruse imperativ* să plece la țară. El era cel care dorise să pună distanța aceea între ei, acei patruzeci de kilometri care ar fi putut s-o coste viața pe fetița lor.

Sunase la sonerie ca un apucat, fără să-și dea seama. Lăsă mâna să-i cadă și făcu un pas în spate jenat. „Nu-s

acasă. Ești nebun, nu-s acasă.” Se întoarse să plece când auzi din cealaltă parte a ușii un clichet care-l făcu să se oprească brusc.

— Anton, Dumnezeule mare! exclamă Maria prin ușa întredeschisă. O deschise complet și, netezindu-și fusta, îi făcu semn să intre. Hai, intră, te rog.

— Îți mulțumesc, Maria, îi răspunse el scoțându-și pălăria. Ștefan este aici? Trebuie să vorbesc cu el urgent.

— Sigur că este. Anton, ce s-a întâmplat? îl întrebă uitându-se mai bine la chipul lui tras și palid, în lumina slabă din antreu.

— Maria, te rog. Vreau să vorbesc cu el.

Femeia dădu din cap rapid, îl bătu liniștitor pe piept și dispăru în căutarea soțului ei. Anton, cuprins de un val de oboseală, se întrebă dacă nu cumva greșise venind aici. Dar unde s-ar fi putut duce pentru ajutor? Cui să se adreseze când toate spitalele refuzau să-i primească? Erau pline, complet pline, așa fusese informat la fiecare clinică din oraș când le luase pe rând la telefon, când se milogise și promisese orice sumă de bani, ajungând până și să amenințe că, dacă fiica lui nu era văzută de un doctor avea să se posteze în fața spitalului, în greva foamei. Paturile erau rezervate pentru răniții grav, pe când ceilalți soldați stăteau pe jos, pe saltele de carton, așa i se spusese. Pur și simplu nu era loc pentru civili, pentru un astfel de caz. Însă Ștefan avea prieteni, avea relații sus-puse. Poate că era singurul om din oraș capabil să-i găsească un medic, să facă un mic miracol.

— Anton!

Vocea puternică a prietenului său îl smulse din reverie, făcându-l să tresară. Îi simți mâna puternică pe umăr. Trecuseră prin atât de multe împreună, prin atâtea situații-limită. Acum însă, nu-și mai găsea cuvintele, așa că pur și simplu își ridică mâinile cu palmele în sus, ca și cum l-ar fi invitat să citească adevărul direct în ochii lui, care spuneau: „Fiica mea moare”. Se lăsă în brațele lui Ștefan și începu să plângă.

— E în regulă, îi răspunse acesta după o scurtă tăcere. Orice ar fi, găsim noi o soluție.

Capitolul 22

Doctorul Vladimir își scoase stetoscopul din urechi și-l așeză înapoi în geanta maro de piele. Se aplecă asupra Nataliei și-i luă încheietura în mână, ca să-i verifice din nou pulsul.

— Mi-e teamă că veștile nu sunt bune, le spuse. Dacă aș fi putut s-o consult ceva mai repede, atunci poate că…

Vocea i se stinse. Avea treizeci de ani de practică în spate, dar cu astfel de cazuri nu reușise să se obișnuiască. Nu exista o modalitate simplă în care să anunți asemenea lucruri.

— Ce vreți să spuneți, domnule doctor? întrebă Despina cu o voce undeva între neîncredere și ironie.

Sub tâmpla albă, aproape străvezie, începu să i se zbată un ghem de vene. Doctorul își drese glasul și ridică privirea spre un punct nedeterminat. Trebuia să fie foarte atent cum continua.

— Mi-e teamă că veștile nu sunt bune, repetă, scoțându-și ochelarii și așezându-i într-un săculeț special. Are o infecție. Probabil a contractat-o acum câteva zile, căci pare destul de avansată… se opri din nou, căutându-și cuvintele. Dacă judecăm după febră, infecția s-a răspândit deja, intrând probabil în sistemul circulator. Mi-e teamă că nu mai pot face mare lucru.

Despina îl privi fără ca vreun mușchi să i se miște pe chip, deși în sufletul ei ar fi vrut să se repeadă la el cu pumnii. Ar fi vrut să-i scoată ochii cu unghiile și să-i smulgă ultima fâșie de păr ce-i atârna strâmb pe chelie. Cu vederea încețoșată, se lăsă să alunece pe podea. Camera se coloră într-o nuanță sepia, scârboasă, de sânge închegat.

Anton îngenunche lângă ea, încercând s-o ia în brațe, dar femeia îl respinse, îl lovi în umeri, îi zgârie chipul și se trase înapoi. Apoi începu să țipe. Din gâtlej îi ieși un urlet atât de gutural, că până și Natalia deschise ochii speriată.

— Îmi pare foarte rău, spuse iarăși medicul. Schiță câțiva pași către ea, apoi se răzgândi și se întoarse la

trusa lui. Poate dacă aveam niște penicilină, adică dacă aveam acum câteva zile…

Nu mai avea ce să-i mai spună acestei biete femei, acestei mame copleșite de durere. Își scoase ceasul din buzunarul de la piept. Nimic nu era mai rău decât sentimentul de neputință, decât o bătălie pierdută în fața morții.

— Dacă aveam ce? întrebă Ștefan din ușă, unde stătuse tăcut până atunci. Dacă aveam ce, domnule doctor?

După ce alergase prin tot orașul și bătuse la uși respectabile în toiul nopții, după ce plătise în lingouri de aur și se târâse în genunchi pentru o mână de ajutor, se așteptase la mai mult decât la o simplă recunoaștere a înfrângerii, la o sentință dată cu parcă prea multă ușurință.

— Penicilină, repetă doctorul nesigur, frecându-și nervos tâmplele. Este un medicament nou, care ar fi putut învinge infecția cu care se luptă Natalia. Un medicament minune, nou și foarte greu de găsit. Mai ales zilele astea, e aproape imposibil să pui mâna pe o fiolă. Nu mai au nici spitalele și, dacă ar avea, l-ar folosi ca să salveze soldații care mor cu miile de la infecții…

Se opri în mijlocul frazei, înțelegând că mersese prea departe, că subiectul nu numai că nu interesa pe nimeni din cameră, ci, din contra, ar fi putut agrava situația. Chipul lui Ștefan arăta însă o concentrare intensă, ca și cum ar fi depășit deja momentul acestei conversații.

— Dacă aș putea face rost de medicament? Dacă vi l-aș putea aduce? Cât timp mai rezistă?

Se ura pentru că pusese o asemenea întrebare în fața Despinei, dar nu avea răgaz să discute separat cu doctorul. Depășiseră de mult zona cuvintelor măsurate.

— Două, poate trei zile. Cel mult o săptămână. Dar, așa cum am spus mai devreme, este imposibil…

— Lăsați-mă să mă îngrijorez eu de asta, îl întrerupse Ștefan. Se aplecă lângă Despina, la picioarele patului și încercă să-i desprindă mâinile de la ochi. Te rog, Des, uită-te la mine. Cum însă ea îl refuza cu încăpățânare, își așeză protector palmele pe umerii ei, murmurând: Voi face tot ce pot, tot ce este în

puterea mea, dar va trebui să deschid acea ușă pe care tu vrei s-o ții încuiată.

Se lăsă un moment de tăcere. Singurul zgomot era cel al unei crengi bătute de vânt în tocul ferestrei, care parcă cerea și ea un răspuns. Despina își afundă chipul la pieptul lui Ștefan și începu să plângă.

— Da, îngăimă printre suspine.

Lăsă frâu liber lacrimilor, care țâșniră cu putere. Nu-i mai păsa câtuși de puțin cum arăta în fața unui străin, pentru că nu mai avea nimic de pierdut. Lacrimile ei se scurgeau pe mâinile lui Ștefan.

Capitolul 23

Trecu o zi, poate două, nimeni n-ar fi putut spune precis. Secundele, minutele și orele se târau înainte nemilos, fără sens, imune la drama care se petrecea în casă, la disperarea și plânsetele Despinei, la tăcerea îndârjită a lui Anton, ai cărui pași măsurau nervoși podeaua de lemn, înainte și înapoi, înainte și înapoi.

O dată la câteva minute, Despina se apleca și își așeza urechea aproape de buzele Nataliei, rugându-se să-i simtă respirația. O făcea mecanic, precum o marionetă trasă în fel și chip de corzi nevăzute, obligată să se miște, deși se simțea ea însăși moartă, un cadavru ambulant. Ținându-și respirația, simți răsuflarea grea a fetiței pe obraz. Sufletul ei era încă acolo, delicat ca o aripă de fluture. Simplul fapt că trăia încă îi aducea o ușurare enormă. Firul subțire ce lega viața de lumea de apoi nu fusese încă desfășurat de pe mosor.

Nu trecuse multă vreme de la plecarea doctorului, iar pielea Nataliei începuse să capete o culoare albăstruie, translucidă. Era atât de imobilă, încât cu greu îți mai puteai da seama că mai trăia, că sângele încă îi curgea prin vene. Peste noapte nu scosese niciun sunet. Până și gemetele și oftaturile slabe încetaseră.

Despina zăcuse la piciorul patului timp de două zile, refuzând să se miște, ignorând tăvile cu mâncare pe care i le aducea Sofia și refuzând să stea de vorbă cu Anton. Aproape că nu se mișcase de la plecarea lui Ștefan în căutarea medicamentului aceluia minune, care poate că nici nu exista. Dacă, printr-un miracol, reușea să-l găsească, nu cumva era prea târziu? „Nu mai mult de câteva zile”, îi șoptise doctorul lui Ștefan, iar în urechile ei cuvintele răsunaseră la fel de tare precum clopotele bisericii din piața de la capătul străzii. Nu-i mai rămâneau decât două, poate trei zile. Atât mai avea.

Despina ridică ochii la fereastra deschisă pe jumătate, cu perdelele fluturând. Nu mai avea putere să ceară ajutorul Celui de Sus, să-i ceară milă sau iertare, căci urla în sufletul ei, cu degetele înfipte până la sânge

în podul palmelor: „Mă auzi, Doamne? Dacă ești acolo, dacă exiști, arată-mi, arată-mi!” strigă pe mutește la bucățica de cer perfect albastră care părea să-i zâmbească fără nicio grijă.

Ca să-și țină mintea ocupată, începu să recite din poeziile pentru copii care-i plăcuseră atât de mult Nataliei când era mai mică. Își aminti că sunetul vocii ei era suficient ca s-o facă să adoarmă pe fetiță și să-i alunge coșmarurile care o trezeau brusc în inima nopții în primele luni de când o aduseseră de la orfelinat.

Așa cum făcuse atunci, continuă să citească din cartea de poezii, deși înserarea se lăsase de multă vreme și umbre negre alergau și se contorsionau pe tavan, deasupra patului Nataliei. Se întoarse spre lumina veiozei ca să vadă mai bine și continuă să citească poezie după poezie, fără să-și dea seama că-și simțea gâtul ca frecat cu glaspapir, că vocea îi ieșea aspră și groasă. Nu se opri decât în zori, când Sofia veni și o târî în camera ei, ca să se odihnească puțin și să se spele.

Sofia nu-și mai găsea locul în această casă pe care altădată o cunoscuse atât de bine. Nimănui nu părea să-i pese de mâncarea pe care o pregătea. Nimeni nu cerea haine sau așternuturi curate. Nimeni nu observase că din tavanul bucătăriei începuse să picure apă, care se aduna într-o găleată așezată de ea.

— Să-l sun pe instalator, domnule Anton? îl întrebase când băgase de seamă că acum recipientul se umplea atât de repede, încât trebuia să-l golească o dată la două ore.

Bărbatul o privise ca și cum n-ar fi înțeles niciun cuvânt din ce-i spusese. Sofia lăsase privirea în jos și închisese ușa biroului. Măcar se așezase pe un scaun, căci în ultimele două zile nu făcuse decât să se plimbe de colo colo prin casă, pașii lui auzindu-se ritmic fără încetare, ore în șir. Acum, se lăsase să cadă în fotoliul din fața șemineului și se holba în flăcările vioaie. Sofia îl întrebă dacă voia ceva de mâncare. Anton îi făcu semn din cap că nu, continuând să se uite în foc. Moartea pășise deja în casa lor.

Mai trecu o zi. Anton începu să se gândească la ce urmau să facă după ce inevitabilul se producea. Un copil pierdut. Un copil pe care-l pierdeau, după toate necazurile prin care trecuseră. Un copil pierdut din cauza lui. Își lăsă capul pe spătarul fotoliului și începu să plângă. Auzi soneria abia când sună a treia oară. Se ridică în picioare ca prin vis și se duse să deschidă.

— Anton, în sfârșit!

În prag, Ștefan stătea cu pălăria la piept. Zâmbi și spuse ceva chiar când un tramvai trecu pe stradă, acoperindu-i vocea.

„De ce zâmbești?" îi veni să-l întrebe. „Cum poți îndrăzni să zâmbești în aceste clipe?" Dar nu o făcu, pentru că în palma întinsă Ștefan ținea un pachețel maroniu.

Anton i-o luă cu o mișcare rapidă și rupse cartonul gros ca și cum ar fi fost o simplă foiță de împachetat. De sub cartonul urât apăru simbolul Crucii Roșii, roșu, distinct ca o rană deschisă pe capacul cutiei. Sub el era înscrisă o adresă cu litere mici: Geneva, Elveția. În cutie se găseau zece sau douăsprezece fiole conținând un lichid alburiu.

— Va trebui să fie administrată intravenos, îi spuse Ștefan. Doctorul Vladimir a reușit să-i aranjeze internarea la Spitalul Colțea, dar trebuie să plecăm acum.

Anton acceptă din cap cu gura uscată, încremenit. Apoi, dintr-odată, speranța i se revărsă prin vene cu o forță stupefiantă, punându-i inima în mișcare. „Cum? Cum ai obținut asta?" îi venea să-l întrebe, dar cuvintele nu-i ieșeau din gât și, de fapt, nu aveau timp de discuții, nu puteau pierde vremea cu ceea ce el deja suspecta că se întâmplase. Fusese, probabil, singura cale. Lacrimile i se răspândiră din nou pe chipul înnegurat de barba nerasă.

— Acum, Anton, repetă Ștefan. Du-te și ia-o acum. Vă aștept în taxi.

Din capătul scărilor, Anton zări o limuzină parcată la intersecție, cu motorul încă în funcțiune.

Trei zile la rând, orele de nesomn se înșirară ca mătăniile într-un șirag, fără sfârșit și fără început, într-

un continuu prezent. Abia își dădea seama de prezența altor oameni pe culoarele spitalului, abia auzea clinchetul tăbliței metalice cu observații când era lăsată să cadă înapoi în tăvița verticală de la picioarele patului Nataliei, picuratul perfuziei atârnate de un stâlp metalic sau foșnetul perdelelor în briza de după-amiază a toamnei. Și tăcerea. Tăcerea lungă, interminabilă, întreruptă numai de suspinele Despinei.

Lângă soția lui, seara târziu, când luminile se stinseseră și spitalul se liniștise, se regăsi făcând ceva ce nu mai făcuse de când era copil. În genunchi, se rugă pentru Natalia, pentru Despina și pentru el. Curând, un calm divin se pogorî asupra lui, alături de un fel de înțelegere superioară, care îl ocolise până atunci. Poate că asta simțiseră și ei, cei care-i dăduseră viață Nataliei, când le fusese smulsă din mâini, împărtășeau acum o soartă comună. Deși nu-i cunoscuse și nici nu avea să-i cunoască vreodată, generozitatea eforturilor pe care le făcuseră ca s-o salveze, nu o dată, ci de două ori, i se înfățișă în toată măreția ei. Înțelese dintr-odată că cele două familii aveau să fie întotdeauna legate de iubirea pentru copilă. Oamenii aceia nu trebuiau priviți cu teamă, ci cu recunoștință pentru cadoul pe care îl oferiseră lumii întregi, reprezentat de viața Nataliei, și, în ultimă instanță, pentru sacrificiul lor.

Ceva mai târziu, pe când stătea în colțul camerei, încercând să nu închidă ochii, temându-se că dacă ar fi adormit fetița i-ar fi alunecat printre degete, prin fața ochilor i se derulară toate momentele importante din viața lui, pe care le primi cu recunoștință. Ca o ceată de copii zgomotoși îi trecură unul câte unul prin față sentimentele pe care le simțise atunci – bucurie, dragoste, patimă, mândrie și, într-un final, speranța pe care n-o putea alunga. Brusc, din ceața amintirilor răsări una mistuitoare:

— Deci o să stau cu voi de acum?

— Da, copilă dragă.

Fetița strânsese păpușa la piept și-l măsurase pe sub genele lungi și dese cu ochii ce aruncau sclipiri de chihlimbar verde.

— Pentru cât timp?

— Pentru totdeauna. Vom fi o familie.

— O familie?

— Da, o familie. Asta înseamnă că nu ne vom despărți niciodată.

Privirea ei se dusese înapoi la păpușă. Își trecuse degetele prin părul ei lung, blond, peste rochia de muselină cu fire aurii, peste pielea perfect albă de porțelan. Când, în sfârșit, ridicase din nou ochii, o lumină pură îi inunda chipul.

— Nici eu n-o să vă părăsesc niciodată, le promisese.

În dimineața următoare, când doctorul Vladimir își începu tura, cu fișa de observații sub braț, imaginea ce i se înfățișă îl impresionă atât de puternic, încât, fără un cuvânt, făcu stânga-împrejur și ieși din salon. Cum ar fi putut tulbura miracolul ce se derula sub ochii tuturor? Era o minune, una în care nici el nu crezuse. Cu toate acestea, iată-i acolo pe toți trei, îmbrățișați strâns pe patul de spital. Își aminti de o imagine care-l șocase mai demult: un trandafir cu trei boboci ce reușise să se ridice spre soare din mijlocul buruienilor crescute pe un mormânt uitat.

Partea a doua
NATALIA

Capitolul 24

Septembrie 1944

Mulțimea se mișca și se unduia ca un val seismic, devenind tot mai compactă. Pas cu pas, masa de oameni împingea înainte, către cordonul întins de poliție ca să rețină miile de oameni și să-i împiedice să se răspândească pe bulevard. Ca să ajungă acasă ar fi trebuit să traverseze piața, apoi s-o ia pe una dintre străduțele ce radiau din centrul ei ca spițele din butucul roții unei biciclete. O misiune imposibilă.

Mirosul de whisky și de parfum ieftin o învălui într-un nor grețos pe Natalia, care se ținea strâns de mâna tatălui ei. Își vârî nasul în pulpana hainei lui, dar fu pe punctul să cadă când o femeie supraponderală o împinse din spate fără să-și dea seama. Forțându-și trecerea pe lângă ei, croindu-și drum cu umerii și cu coatele, femeia își umbri ochii cu o mână, în timp ce cu cealaltă își scoase eșarfa de la gât și începu s-o agite în aer. Un nou val de ovații răsună din mulțime, și trupurile începură să se împingă cu forțe regăsite.

— Papa, mi-e frică, gemu Natalia agățându-se și mai tare de mâneca bărbatului. Papa!

— Nu te teme, draga mea.

Brațele lui o ridicară cu ușurință pe umeri, unde se simți în siguranță și mai puțin speriată, căci acum nu mai vedea decât o mare de batiste, de pălării și de fanioane ce fluturau în aer – până când, o clipă mai târziu, se răsuci spre locul spre care se îndreptau capetele tuturor și rămase cu gura căscată de uimire.

Erau mai mici decât și le imaginase. Chiar nu erau mai mari decât camioanele militare pe care le văzuse trecând pe drumurile de țară. Flancate pe ambele părți de automobile, se scurgeau prin centrul orașului ca o colonie de omizi, smulgând bucăți din asfalt și strivind gunoaiele mărunte. Pe platforme stăteau cocoțați sute de soldați în uniforme verzi – unii dintre ei atât de înghesuiți, încât abia aveau de ce să se țină – fluturându-și chipiurile prin fața mulțimii zgomotoase.

— S-a terminat, războiul s-a terminat! strigă cineva, iar excitația se răspândi ca un curent electric printre oameni, împingându-i cu încă un pas în față.

Câteva femei aduseseră coșuri cu flori, trandafiri, crini și gardenii proaspăt culese de prin curți, pe care începură să le arunce în calea tancurilor. O fată nu mai în vârstă de douăzeci de ani izbuti să treacă de cordonul poliției și se prosternă în dreptul soldaților, atingând cu fruntea caldarâmul. Când își ridică înapoi capul, în ochii îi jucau lacrimi de bucurie.

Natalia se uită în jos la tatăl ei, căutând un semn de emoție, dar chipul bărbatului rămânea impenetrabil ca o mască, netrădând nimic din ceea ce i-ar fi putut trece prin minte sau prin inimă. O așeză cu delicatețe jos, o apucă hotărât de mână și începu să-și facă drum în direcția opusă maselor. Erau ca un vas de război ce tăia valurile învolburate ale oamenilor care plângeau și râdeau în același timp, peste țipetele speriate ale copiilor rătăciți prin mulțime.

De cealaltă parte a pieței, o apucară pe o străduță lăturalnică plină de mașini abandonate în dezordine, ca și cum proprietarii lor ar fi fugit din calea unui incendiu. Deși aici era relativ liniște, continuară să meargă în pas vioi spre următorul colț, căci situația se putea schimba de la o clipă la alta.

— Natalia, să nu crezi niciodată în tot ceea ce vezi, îi spuse tatăl ei când se îndepărtaseră suficient. Luă o pauză când trecură pe lângă o cafenea dărăpănată în fața căreia se legănau trei bărbați, lălăind o melodie de beție. Vezi tu, nu întotdeauna adevărul este ceea ce pare, îi mai șopti aplecându-se puțin la nivelul ei.

„Ce vrei să spui?” îi venea să-l întrebe, dar tatăl ei nu-și dezlipea ochii de la drum, ridicând privirea doar cât să verifice că puteau traversa. Poate că nu mai știa să ajungă acasă, acum că o luaseră în direcția opusă. Ca să revină în bulevard, de cealaltă parte, erau nevoiți să ocolească pe o mulțime de străduțe și alei. Puteau spera să găsească un autobuz sau un troleu care să le mai scutească din drum.

De obicei nu o deranjau plimbările lungi cu tatăl ei, căci numai atunci se bucura în exclusivitate de atenția

lui și-i putea povesti orice îi trecea prin minte. Astăzi, însă, bărbatul nu părea interesat s-o asculte.

Această stare de spirit nu era nouă și se instalase vizibil de la ieșirea ei din spital, observase Natalia. Energia lui molipsitoare și licărirea jucăușă din ochi parcă dispăruseră, odată cu bărbatul căruia îi plăcea să se înconjoare de prieteni la orice oră. Chiar și când vreun apropiat se mai nimerea seara pe la ei, parcă făcea tot posibilul să scurteze vizita ca să se poată refugia la etaj și să asculte știrile la radio. Tot mai des zăbovea doar cât să schimbe câteva amabilități mărunte cu oaspetele, apoi se scuza pretextând o durere bruscă de cap ori ceva asemănător.

Deși războiul se încheiase pentru România, casa lor era la fel de liniștită ca în perioada bombardamentelor. În curând urmau să se redeschidă școlile și peste tot prin oraș se reaprindeau, încă timid, luminile, pe la ferestre și prin vitrinele magazinelor, dar surorile Despinei încă nu se întorseseră la București cu copiii lor. Doar Maria și Ștefan mai veneau pe la ei din când în când, dar nu stăteau mult niciodată.

Natalia era șocată de relațiile reci ce se instalaseră între Maria și mama ei. Înainte de război, nu treceau nici două zile fără să se întâlnească, dar acum vizitele Mariei erau tot mai rare și mai scurte. Părea întotdeauna grăbită, parcă nu-și găsea locul și nu reușea să participe la conversații mai lungi. De obicei, pleca imediat după ce depunea un sărut tandru pe obrazul Nataliei și o învrednicea pe Despina cu o privire lungă, pe care micuța nu o putea descifra. Între ele părea să se fi instalat o atmosferă încărcată.

Cât despre Victor? Natalia își amintea că-l văzuse ultima dată la Băneasa, înainte ca bombele germane să le fi distrus casa de vacanță. Făcuseră un picnic toți patru pe malul lacului, și încă își amintea cu plăcerea apusul cald după lunile lungi de iarnă și mirosul de flori de câmp care parcă te învăluia în dulceața lui. Insistase să ducă ea coșulețul cu sendvișuri, iar Victor o urmase cu o sticlă de vin, fața de masă și câteva pahare zdrăngănind într-un coș din același set. La poarta dinspre lac se oprise, așteptându-l să vină să-i deschidă, apoi o zbughise la fugă, provocându-l la

întrecere prin iarba înaltă – „Pun pariu că nu mă ajungi!”

Bărbatul fugise după ea și ajunsese la un moment dat atât de aproape, încât fusese aproape sigură că avea s-o depășească, dar, ca și în celelalte dăți, n-o făcuse. Era greu să-ți imaginezi că tot ce mai rămânea din zilele acelea erau câteva fotografii pe o etajeră. Recent, îl auzise pe tatăl ei spunând că se gândea să curețe molozul și să scoată la vânzare proprietatea de la Băneasa.

— Papa, ești supărat fiindcă Victor n-a mai trecut de mult pe la noi? găsi curajul să-l întrebe.

Bărbatul încetini pasul, luat prin surprindere sau reflectând asupra răspunsului.

— Știi doar cât este de ocupat acum, Talia. Are, în sfârșit, un loc de muncă și nu mai găsește așa de ușor timp pentru vizite de curtoazie.

— Victor și-a găsit de lucru? Ce anume?

— Muncește la Ministerul de Interne, mai multe nu știu, zise tatăl ei ridicând din umeri.

— De aceea s-a mutat de la mansardă?

— Probabil. Locul acela nu mai este potrivit pentru el acum, înțelegi.

Era limpede că nu dorea să continue discuția. Lungi iarăși pasul și continuară să înainteze în tăcere, strecurându-se printre oamenii care strigau ieșiți pe ferestrele mașinilor oprite aiurea sau în balcoane. Cum nu reușiră să găsească un autobuz, ajunseră acasă odată cu înnoptarea.

Mai târziu, în aceeași seară, Natalia se așeză la pian și începu să interpreteze distrată o sonată de Beethoven, cu ochii visători la fereastră, dincolo de care nu se mai vedea decât o pată de întuneric. Camera era plină de mirosul gardeniilor pe care mama ei le culesese din grădină în aceeași zi; inhală adânc, simțind cum nodul ce-i apăsa stomacul se desfăcea puțin, dar nu de tot. Până și aici, între zidurile familiare ale casei, se simțea urmărită de un sentiment pe care nu-l putea explica, o distorsiune a realității care o îngrijora peste măsură.

Ce se petrecea cu părinții ei zilele astea? Era ceva ce nu putea defini. Câteodată se simțea ca și cum ar fi trăit lângă o versiune redusă la scară a oamenilor pe care-i cunoștea atât de bine. Spre deosebire de tatăl ei, care se lăsase copleșit de o pâclă melancolică, Despina se purta cu ostentație de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat, ca și cum viețile lor nu ar fi fost marcate de război, de boală și acum de violențele Armatei Roșii care mărșăluia pe marile bulevarde ale orașului.

În fiecare dimineață își făcea apariția la micul dejun în rochii de mătase sau tunici, cu părul strâns într-un coc original. Își savura cafeaua pe terasă, așa cum făcuse în fiecare zi înainte de război, și, cu spatele drept și chipul impasibil, urmărea traficul de pe stradă, unde reîncepuseră să circule tramvaiele și troleibuzele. Puțină lume ar fi crezut că femeia își făcea singură cafeaua acum și că pregătea micul dejun pentru întreaga familie, sau că spăla singură cearșafuri și prosoape, aplecându-se seara deasupra căzii de baie și ștergându-și sudoarea de pe frunte cu mâinile înroșite de săpun. Cine și-ar fi închipuit că tot ea călca, ștergea praful cu atenție maniacală prin toate colțurile casei și curăța șemineul? Se ocupa de toate acestea după ce Sofia îi părăsise. Ca o ironie a sorții, rămăsese lângă ei în perioada cea mai neagră a războiului, dar, odată cu împlinirea vârstei de șaptezeci de ani, decisese că venise momentul să iasă la pensie și să se retragă la ea la țară, într-un colț de lângă granița cu Ungaria, unde nepoții ei deja crescuseră mari.

— Vreau să-mi petrec ultimii ani din viață acolo unde am crescut, doamnă Despina, îi spusese, iar stăpâna casei fusese nevoită s-o lase să plece, căci nici promisiunile și nici rugămințile n-o putuseră îndupleca să rămână.

Natalia le văzuse de la balconul camerei sale când își luaseră la revedere, într-o dimineață însorită de duminică. Părinții ei rămăseseră în fața casei, îmbrăcați în halate de interior și cu papuci în picioare, urmărind din ochi taxiul în care urcase Sofia ca să meargă la gară. Îi aminteau Nataliei de o altă plecare, când ea și mama ei părăsiseră orașul în flăcări. Despina preluase

așadar curățenia casei cu entuziasmul unei armate cuceritoare.

— Hai să căutăm pe altcineva să te ajute, îi tot propunea soțul ei, dar ea nici nu voia să audă, rămânându-i loială Sofiei chiar și după ce aceasta îi părăsise.

— Mă descurc, Anton, stai liniștit.

Începuse să facă marmeladă de piersici și de cireșe, să pună gogoșari la murat și să conserve roșii și ceapă. Le pregătea mesele, redescoperindu-și cu plăcere, se părea, talentele culinare, iar pivnița lor se umpluse din nou de sute de borcane cu zacuscă de casă, tarama și salată de vinete – toate etichetate și datate cu scrisul ei de mână hotărât. Nataliei i se părea că se pregăteau de încă un război. Iar de război chiar nu mai avea chef deloc.

Acum, nu mai dorea decât să cuprindă cu brațele cerul senin, să respire, să simtă că trăiește. Pentru prima dată de când își putea aminti, se trezea fără a se mai teme de vuietul sirenelor, de fluieratul bombelor în cădere și de urletul motoarelor avioanelor turate la maximum pe deasupra acoperișurilor. Acum putea să iasă pe terasă să respire aerul proaspăt al dimineții și să poarte din nou rochii frumoase, fură a se teme că vor fi murdărite de nori de cenușă. Se putea plimba prin fața magazinelor care tocmai se redeschiseseră sau până la farmacia de la colț, care încă mai avea un stoc impresionant de rujuri în diferite nuanțe. Vânzătoarea se prefăcea întotdeauna că nu o vede când le încerca pe rând, țuguindu-și buzele provocator într-o oglinjoară, mulțumindu-se să zâmbească și s-o roage să-i transmită salutări tatălui ei. Din păcate însă, în ultima vreme lui Anton părea să nu-i mai pese de vechile cunoștințe, tot ce-i mai reținea oarecum interesul fiind prezența tancurilor rusești pe străzile din București.

— Sovieticii tocmai au negociat un armistițiu ce le acordă comanda militară asupra întregii țări, le informă într-o dimineață la micul dejun, chiar înainte de a-și așeza șervetul în poală. Ne-au luat sub controlul lor, Despina, *cu forța,* cu ordin de la Moscova. Ai idee ce înseamnă asta?

Natalia lăsă furculița jos, căci pofta de mâncare i se tăiase brusc, îi venea să iasă din cameră ca să nu mai audă încă o dată aceeași discuție.

— Of, tată! Despre altceva nu mai știi să vorbești? Sovieticii și iar sovieticii. Cu ce ne deranjează pe noi? izbucni fără să vrea.

Privirea pe care i-o aruncă Anton o făcu să-și regrete imediat ieșirea, deși n-ar fi putut spune precis de ce anume. Doar el o încurajase să vorbească întotdeauna deschis, să nu-și ascundă opiniile. Cu toate acestea, în ochii lui acum nu se citea aprecierea, ci o stupoare nemărginită. Și mama ei o privea cu gura căscată, lăsându-și furculița în care avea mâncare să plutească deasupra farfuriei.

— Cam ce înțelegi tu din toată povestea asta, Talia?

— Înțeleg destul. Văd că oamenii se bucură pe străzi și că poartă ghirlande la gât și că-i întâmpină pe soldații sovietici cu dansuri, cu pâine proaspătă și cu flori. Prin urmare, mă gândesc, ceea ce fac ei nu poate fi atât de rău, nu?

La masă se lăsă o tăcere grea, ce parcă nu se mai termina.

— Astăzi ești scutită de micul dejun, Natalia. Poți să te duci în camera ta, șopti tatăl ei, apoi se ridică și se îndreptă spre dulapul cu băuturi alcoolice.

În gâtul fetiței se formă un nod dureros. Își înghiți cu greutate lacrimile. „Nu te supăra pe mine”, îi venea să strige. „Fii bucuros! Războiul s-a terminat. De ce nu te poți bucura ca toată lumea?” Dar nu scoase niciun cuvânt. Se ridică de la masă, își împinse scaunul la loc și părăsi încăperea în tăcere.

Capitolul 25

Noiembrie 1948

Iarna se instală mult prea devreme în anul acela. Încă mai erau șapte săptămâni până la Crăciun, dar începuse deja să ningă, zilele se scurtau parcă mai repede, iar de sub streșini străluceau țurțuri lungi în soarele anemic al amiezii. În Piața Palatului, soldații sovietici dărâmau statuia regelui Carol I, în fața unei mulțimi neîncrezătoare de gură-cască. Când șase tancuri loviră fără milă în piedestalul de marmură, murmurul oamenilor se transformă într-un strigăt de revoltă, vocile ridicându-se ca un nor negru deasupra pieței. Fu nevoie ca un milițian să tragă un foc de armă în aer pentru ca mulțimea să se disipeze în grupuri mici, zgribulite de frig.

O nouă frontieră separa continentul. Un zid de sârmă ghimpată în spatele căruia fuseseră luate ostatice toate orașele mari din centrul și estul Europei, cu puncte de control, câini de urmă și tancuri pe care era pictată steaua roșie. La București, toți politicienii democrați și membrii vechiului parlament fuseseră arestați sau condamnați la ani grei de temniță, unii chiar trimiși în lagăre de muncă forțată din îndepărtata Siberie. Mulți dispăruseră peste noapte fără nicio explicație. În iarna precedentă, regele Mihai însuși fusese obligat să abdice sub amenințarea armelor, după ce Palatul Regal fusese înconjurat de trupe trimise de Stalin. Nu doar el se aflase în bătaia puștilor, căci fusese avertizat că, dacă refuza să plece, urmau să fie asasinați în pușcării o mie de studenți arestați de comuniști, iar măcelul nu avea să se oprească acolo. Așadar, semnase decretul de abdicare și, în câteva minute, ultima monarhie din Balcani intrase în cartea de istorie.

„Știați că de acum înainte suntem Republica Populară Română?” șușoteau oamenii pe la colțuri, în stațiile de autobuz sau lângă chioșcurile de flori. „Știați că prim-ministrul țării noastre a fost numit de Stalin însuși?”

Noua realitate nu se instalase progresiv în jurul lor, ci dintr-odată, cu brutalitatea unei ghilotine, separându-i pe români de tot ceea ce știau că e adevărat, de tot ce le era familiar.

Pe drumul către școală, Natalia fu șocată de activitatea intensă ce se desfășura pe lângă vechiul Palat al Senatului și Marele Stat Major al Armatei. Încetini pasul ca să se uite mai bine la procesiunea de bărbați în haine lungi de piele și căciuli de oaie – oameni solizi, cu umeri lați și chipuri încruntate – care intrau și ieșeau din clădirile guvernamentale ce purtau acum nume noi. Paznicii de la porți îi salutau respectuos, repezindu-se să le deschidă portierele mașinilor, cărându-le servietele și lădițele cu documente și încărcându-le în portbagajul unor mașini cu geamuri fumurii, impenetrabile. Pe străzi, trecătorii se dădeau la o parte și priveau cu teamă în jos când acești oameni treceau pe lângă ei. Le sărutau mâinile când își făceau apariția prin berării și cereau sticle de votcă și delicatese de care nu se mai auzise dinainte de război.

Peste casa lor se așternuse o nouă tăcere.

— Talia, să nu povestești nimănui de la școală despre lucrurile pe care le avem în casă, o avertiza mama ei aproape în fiecare seară. Mai ales, să nu pomenești de pian și de cărțile legate în piele. Să nu vorbești cu nimeni. Amintește-ți întotdeauna că zidurile au urechi.

— Știu, mamă, mi-ai mai spus. Te rog, nu-ți face griji, îi răspundea ea de fiecare dată, nedorind să adauge că tatăl ei îi spusese aproape același lucru ceva mai devreme.

Ajunsese să le învețe pe de rost poveștele.

Poate că și din cauza paranoiei crescânde în care trăiau părinții ei, Natalia începu să se joace de-a spionii pe la colțuri, prefăcându-se că-și leagă un șiret sau că scotocește prin ghiozdan ca să poată trage cu urechea la ce discutau oamenii. Poveștile pe care le auzea o îngrozeau. Se vorbea despre case jefuite, despre soldați ai Armatei Roșii care dădeau buzna peste oameni în miez de noapte cu puștile-mitralieră în mâini și furau

tot ce găseau – bijuterii, porțelanuri, argintărie sau tablouri, până și covoare. Mai auzi și despre bărbați care cădeau în genunchi și pupau cizmele invadatorilor, rugându-i să le ia ceasurile de aur și verighetele, dar să fie lăsați cu viață, în timp ce tot mai mulți oameni dispăreau peste noapte, cu sutele, cu miile.

— Sunt beți, auzi pe cineva comentând. Sunt beți de țuică, de putere și de viața în afara tranșeelor pline de noroi. Nu i-au iertat pe români pentru baia de sânge de la Odessa și pentru asediul Leningradului[3].

— Câte mii dintre ei am omorât și noi? Câte mii? bombăneau oamenii clătinând amar din cap.

Era adevărat, Natalia o știa. Germanii îi înfometaseră crunt pe ruși, obligându-i să mănânce pisici iarna și chiar să se dedea la acte de canibalism. Iar românii le dăduseră germanilor o mână consistentă de ajutor.

— Este adevărat, mamă, ce se spune despre soldații Armatei Roșii? întrebă într-o seară.

— Treci și spală-te, Natalia. Dacă te grăbești, poate mai exersezi câteva minute înainte de cină, veni răspunsul obișnuit.

Fata oftă, însă se supuse, știind că ar fi fost inutil să insiste. În ciuda istorisirilor care circulau, în ciuda zvonurilor că Armata Roșie depășise cu mult Wehrmachtul ca brutalitate, mama ei nu voia cu niciun chip să vorbească despre ruși. Natalia bănuia că atitudinea ei avea legătură cu episodul acela când se regăsise în gară la Snagov cu un copil bolnav în brațe și fusese salvată de un soldat anonim. „Războiul este război. El îi transformă pe oameni în cele mai ciudate moduri. Dar, în sinea lor, oamenii rămân oameni”, îi spusese la un moment dat.

Trecuseră patru ani de la acea zi fatidică de vară, când viața ei atârnase de un fir de păr. Parcă trecuse un secol, pentru că timpul fusese în permanență eclipsat de probleme din ce în ce mai presante, care se adunau asupra căminului lor ca norii negri de furtună. De luni de zile, tată ei venea seara acasă tot mai îngrijorat, căci se confiscau magazine, se naționalizau bănci, iar moneda națională se devaloriza de la o zi la alta. Oameni ca el, întreprinzători onești și muncitori, erau

scoși din case și împușcați pentru cine știe ce comentariu mărunt la adresa noului guvern, iar familiile lor erau suite în trenuri și deportate pentru totdeauna.

— Trăim vremuri periculoase, Despina, remarca el din când în când. Ar trebui să ieși mai rar pe afară și să mai lași în șifonier blănurile alea. O să atragi o atenție nedorită asupra noastră.

— Bine, dragule, îl liniștea ea, dar, te rog, nu vorbi despre asta în fața fiicei noastre. Voi face cum spui tu.

Ca și restul greu încercatei burghezii, familia Goza se trezi încarcerată, într-o oarecare măsură, între zidurile propriei case. Neavând mare lucru de făcut, Natalia își petrecea zilele ca în timpul războiului, în fața pianului. Tatăl ei insistase ca instrumentul muzical să fie mutat în camera ei, în colțul cel mai ferit al casei, unde riscul de a fi auzit de către vecini era mai mic. În ultima vreme, bărbatul se ferea de orice fel de zgomote, dar mai ales de cele care ar fi putut trăda aplecări aristocratice și care i-ar fi putut aduce pe cap miliția noului regim.

Reduse drastic și frecvența lecțiilor de pian, dar Natalia nu se supără. Se simțea mai liberă să lucreze de capul ei, fără ochiul critic al doamnei Eliade, a cărei voce stridentă o întrerupea adesea în mijlocul partiturilor ca să-i reproșeze că nu stătea corect, că avea umerii prea încordați, că nu-și cobora poignet-urile și că ataca clapele ca o pasăre de pradă. Acum era liberă să improvizeze, să facă variațiuni pe temele clasice pe care le știa pe dinafară sau chiar să cânte piese mai neconvenționale, care ar fi umplut-o de nervi pe bătrâna profesoară.

Cine ar fi crezut că jazzul o va influența atât de puternic? În anii de dinaintea războiului, această muzică fusese întotdeauna prezentă undeva în fundalul vieții ei cotidiene, la fel de liniștită și de lipsită de evenimente ca un pârâu de câmpie. Ceva se întâmplase însă atunci când dusese în camera ei pick-upul și discurile pe care nu le mai ascultase nimeni de multă vreme și se așezase în fața pianului. De atunci începuse să se simtă oarecum vinovată, ca și cum învățând să interpreteze muzica modernă i-ar fi trădat pe marii

compozitori clasici. Pe de altă parte, această muzică o transpunea în cu totul altă dimensiune și o umplea de energie, cuprinzând-o ca o fierbințeală. Uneori se imagina în postura îndrăzneață a fetei de pe coperta discului, îmbrăcată într-o rochie lungă cu paiete, în lumina reflectoarelor, pe scenă, cu un trompetist arătos în costum alb cântând lângă ea. La început îi fusese destul de greu să învețe ritmurile sincopate, dar după o vreme descoperi că nu era atât de greu, iar piesele îi ieșeau tot mai bine.

Cu toate acestea, o întrista că nu-și putea împărtăși progresele cu tatăl ei, care acum stătea mai mult încuiat în biroul lui și nu o mai invita să-i cânte înainte de culcare. În ultima vreme era încă și mai preocupat decât de obicei, mohorât și tăcut. Nici măcar nu mai bombănea despre condițiile tot mai proaste de viață sau despre momentul în care avea să le fie luată toată avuția.

Mai era ceva. Tatăl ei începuse să vină acasă, în fiecare seară, cu o valiză grea în mână. Mormăia un salut absent și începea să se lupte cu bagajul greu; fără a se mai opri să-și scoată haina și pălăria, îl târa pe parchet până în bucătărie și de acolo pe palierul scării de serviciu ce ducea până în pod. Ușa grea de stejar scârțâia îngrozitor, și Natalia putea auzi trăncănitul valizei pe treptele de ciment. Apoi, tatăl ei cobora cu valiza goală și o trântea lângă ușă, de unde urma să o ia a doua zi de dimineață. Ar fi dat orice ca să afle ce anume căra el acolo.

Oricum, se hotărâse să-și țină gura, deoarece experiența o învățase că ar fi primit răspunsuri vagi combinate cu jumătăți de adevăr, despre care amândoi ar fi știut că era prea mare ca să le mai creadă. Apoi ar fi urmat o nouă discuție interminabilă despre situația familiei lor, despre cum nu trebuia să aibă încredere în absolut nimeni și să nu vorbească cu nimeni, despre cum viața tuturor putea fi pusă în pericol dacă dezvăluia cuiva ce se petrecea în casă. Categoric, era mai bine să nu pună întrebări.

Hotărârea detașată cu care tatăl ei se achita în fiecare zi de această sarcină, determinarea maniacală pe care nu i-o văzuse nici chiar în zilele de alertă aeriană, o

făcuse să înțeleagă că pericolul care-i păștea acum era chiar mai mare decât cel al bombelor, mult mai grav pentru niște oameni ca ei.

Într-o noapte, pe la sfârșitul sezonului rece, mama primi de la tatăl ei o armă de buzunar. I-o întinse pe deasupra mesei de seară, peste castronul cu piure de cartofi și friptură de vită, ca și cum i-ar fi dat solnița. Mama ei privi o clipă pistolul, dar nu întinse mâna să-l ia, așa că bărbatul îl așeză pe fața de masă imaculată, cu mânerul delicat placat cu fildeș strălucind în lumină ca un bibelou de porțelan, dar cu seriozitatea unei grenade neamorsate. Era un pistol mic, elegant, conceput pentru a încăpea în poșeta unei doamne.

— Aș vrea să-l porți tot timpul la tine, măcar o vreme, îi spuse aproape fără nicio emoție în glas, după care începu să mănânce. Talia, am vrut să știi ce este, în cazul în care se întâmplă să dai peste el prin casă. Te rog să nu-l atingi niciodată.

Natalia o simți pe mama ei foindu-se neliniștită pe scaun. Lovi fără să vrea marginea farfuriei cu furculița, apoi o lăsă pe masă. Se șterse cu șervetul pe buzele strânse într-o dungă subțire, bău o gură de apă din paharul pe care-l avea în față, dar nu scoase nicio vorbă.

„O armă?" aproape că izbucni Natalia șocată, știind că mama ei detesta armele și că-i interzisese lui Anton să păstreze una în casă, chiar dacă ar fi stat încuiată în seif. O auzise de multe ori declarând că armele de foc o îngrozeau, dar acum, când un pistol stătea pe masa din sufragerie de parcă ar fi fost un cuțit pentru unt, mama ei nu protesta în niciun fel.

— Vom discuta mâine de dimineață despre asta, îi răspunse, iar Natalia știu că încerca s-o protejeze.

— Bine, draga mea, cum dorești.

Anton puse capăt discuției, înțelegându-se din priviri cu soția sa.

Primul lucru pe care-l făcu însă a doua zi, când coborî la micul dejun, fu să arunce o privire în poșeta Despinei. Rezultatul inspecției îl satisfăcu probabil, căci începu să fredoneze o melodie la modă, se apropie de bufet și își turnă o ceașcă de cafea.

Natalia își petrecu acea după-amiază și aproape toată seara în camera ei. Ascultă și cântă acea muzică veselă de jazz, călătorind pe aripi de poveste. Cântă până când începu să simtă junghiuri în spate și degetele începură să-i amorțească – până ce toată teama i se scurse din suflet, curățată ca o pată de noroi de o ploaie torențială.

Capitolul 26

Casa Elenei era una dintre puținele din cartier care-și păstraseră fațada de dinainte de război. Singurele dovezi ale perioadei grele prin care trecuse proprietatea erau crăpăturile recente din aleea de piatră ce traversa curtea, gardul metalic ușor ruginit și obloanele de lemn ce aveau nevoie de o vopsea proaspătă. Per total, casa își păstrase aspectul de vilă grecească, de pe malurile Mediteranei, în contrast puternic cu strada plină de noroi și de zăpadă murdară.

Despina se opri în antreu, unde își scoase mănușile, își scutură picăturile de apă de pe haină și își scoase cizmele de cauciuc, atât de nepotrivite cu ținuta ei elegantă. Natalia o imită cuminte.

— Ține minte ce ți-am spus, da? Știu că ne sunt rude, dar ne vom limita la o conversație politicoasă, fără confidențe, da?

Fata dădu din cap cu fals entuziasm. De fapt, nu avea de gând să se angajeze în niciun fel de conversație. Nu voia decât să-și vadă verișoara mai mare, pe Lidia, căreia îi dusese dorul teribil. Stătuseră baricadați în casă toată iarna, de parcă s-ar fi aflat în continuare într-o zonă de război, iar mama ei acceptase să iasă numai după nenumărate rugăminți, profitând de o zi cu puțin soare. Dar nu mai mult de o oră sau două, ținuse să precizeze. Orice era însă mai bine decât să petreacă încă o zi încuiată.

Perdelele de la o fereastră laterală se dădură fulgurant la o parte, iar ușa se deschise imediat. O pereche puternică de brațe o cuprinse, alături de un puternic parfum cu mosc, aplicat probabil chiar înainte de sosirea lor.

— Dumnezeule, de când nu ne-am mai văzut? exclamă sora mai mare a Despinei, care se aranjase prea luxos pentru ocazie, cu o rochie amplă, vișinie, și buzele pictate într-o nuanță asortată.

În vocea ei se auzea o notă guturală, aproape isterică, ca și cum bucuria ei ar fi fost exagerată. Chiar și felul în care le îmbrățișase părea forțat, puțin prea entuziast. Pe de altă parte, toată lumea reacționa ciudat

în ultima vreme, iar Elena avea motive serioase să o facă. Soțul ei, diplomat aflat la post la Istanbul, refuzase să se întoarcă în țară la ordinul noilor autorități și nu știa dacă avea să-l mai revadă vreodată. Relațiile dintre familiile lor se deterioraseră grav cu mult înainte, diferențele ieșind la iveală cu prilejul fiecărei întâlniri. Natalia nu avea să uite niciodată cuvintele aruncate de unchiul ei printre buzele încă umede cu vinul lui Anton, la a cărui masă se afla. „O să am grijă să fii spânzurat!" îi strigase, apoi sărise în picioare și le ordonase cu un gest energic soției și fiicei lui să-și strângă lucrurile și să-l urmeze, înainte de a ieși aruncase șervetul în farfuria cu ciorbă pe jumătate plină, răspândind legumele tăiate mărunt pe fața de masă impecabil apretată a Despinei.

Trecuseră luni întregi de la această scenă și, cel puțin între surori, părea să se fi ajuns la un armistițiu, deși un nor negru continua să plutească între ele.

— Talia, draga mea, de câte ori te văd ești mai înaltă și mai frumoasă! exclamă mătușa ei cu o bucurie reînnoită. Ia te uită, ești la fel de înaltă ca mama ta! Vino încoace!

Le trase pe amândouă în casă și încuie ușa după ea de două ori cu aceleași mișcări nefirești, sacadate. Prin contrast, în camera de zi domnea calmul, iar focul din șemineu potoli aproape instantaneu nervii încordați ai Nataliei. Pe o tavă mare din argint, așezată pe măsuța de cafea, se găseau un ibric mare și un pahar de apă acidulată, ca în timpurile bune. Se așezară printre perne; peste câteva clipe, Lidia își făcu apariția intempestiv în încăpere, într-un nor de plete blonde și mirosind prea tare a același parfum ca mama ei.

— Bună, păpușă! o salută chicotind pe Natalia, ciupind-o afectuos de obraji.

Se lăsă să cadă pe canapea lângă Despina și se întinse după unul dintre bolurile de compot de pe masă, strâmbându-se caraghios în același timp.

Cât de mult ținea la verișoara ei! Cu cinci ani mai mare, Lidia nu era doar șarmantă și veselă, ci și una dintre cele mai frumoase fete pe care le văzuse vreodată, cu ochi mari, albaștri, și un păr lung și blond pe care-l purta legat cu o fundă roșie în coadă. Nu era

singura care observase acest lucru, căci băieții roiau în jurul Lidiei, cu invitații la petreceri și la cinematograf după școală. Verișoara ei mai mare o inițiase în secretele machiajului și cum să-și pieptene părul astfel încât să-i pună în evidență strălucirea când își rotea capul ca o vedetă de cinema. Înainte de război petrecuseră multe după-amiezi împreună, dar ruptura dintre familiile lor le obligase să rămână la distanță.

— Lidia, arăți *très* chic, o complimentă Natalia pe un ton neutru, spre amuzamentul discret al mamei sale.

— Iar tu, Talia, ai mai făcut progrese la pian? o întrebă Lidia cu aceeași răutate jucăușă, în timp ce turna cafea într-o ceșcuță de porțelan și i-o întindea. Ce mai cânți zilele astea?

— Profesoara mea e un monstru, *chérie,* îi răspunse Natalia cu un oftat exagerat. Cere prea mult de la mine. Fac tot ce-mi stă în putință, dar să mă pună să cânt „Sonata lunii”? Dădu ochii peste cap într-o expresie pe care o spera dramatică. Nici n-am împlinit încă paisprezece ani, îți dai seama? spuse puțin mai tare, sperând că mama ei va interveni în discuție și va preciza că, de fapt, Natalia abia împlinise treisprezece ani și că, în ultima vreme, nimeni nu înțelegea ce anume cânta la pian – în orice caz, nu suna deloc a Beethoven.

— A, Talia, sunt sigură că faci progrese. Tot secretul este să nu te dai bătută și să încerci să-ți ameliorezi stilul câte puțin de fiecare dată…

Niște bătăi puternice în ușa de la intrare o făcură să se întrerupă.

— Mai așteptat pe cineva? o întrebă Despina pe stăpâna casei, ridicând mirată din sprâncene.

— Nu, zise Elena ridicând din umeri. Luă încă o înghițitură de cafea și așeză ceașca cu un ușor zgomot înapoi pe farfurioară. Deși, de când a plecat Radu, am primit… Făcu o pauză și înghiți cu dificultate, apoi reluă: Am primit niște vizite, dacă înțelegi ce vreau să spun.

Despina își plecă ochii fără un cuvânt. Loviturile în ușă nu se opriră, ci, din contra, deveniră tot mai puternice. Până și Lidia înlemnise în scaunul ei,

mușcându-și nervoasă buzele. Natalia le privi mirată pe cele două femei în toată firea.

— Ce facem? Nu răspunde nimeni? le întrebă.

— Ba da, cred că ar trebui să mă duc, răspunse Elena ridicându-se cu greutate.

Își aranjă rochia cu gesturi mecanice, precise, și se îndreptă fără grabă către ușă.

Din cealaltă parte a casei, Natalia auzi zgomotul broaștei învârtindu-se o dată, de două ori. Auzi frânturi dintr-un scurt dialog, și inima îi tresări când recunoscu voci bărbătești, apoi pași apăsați pe coridor și zdrăngănitul unui obiect metalic greu. Prin glasvandul înalt întrezări două siluete întunecate, înalte, dar abia când acestea se materializară în salon simți cum sângele îi îngheța în vene.

Mai văzuse soldați ai Armatei Roșii, stând în grupuri prin restaurante sau mărșăluind în coloane pe străzi, cu mâinile pe paturile armelor. Unii dintre ei chiar îi zâmbiseră și o salutaseră apropiindu-și două degete de chipiurile kaki și holbându-se la ea fără rușine. Dar nu-i văzuse niciodată atât de aproape, în uniformele lor murdare de noroi, cu priviri sticloase și respirația mirosind a alcool ieftin; i se părură dintr-odată grotești, aproape inumani. Toate întâmplările violente cu soldați ruși despre care auzise îi năvăliră brusc în minte. Speriată, căută un semn pe chipul mamei sale, dar acesta era imobil și alb ca varul. Doar mâna i se mișcă mânată parcă de o voință proprie, apucă poșeta aflată lângă ea pe sofa și o trase lângă picior.

— Vă rog, domnilor ofițeri, o auzi pe Elena din spatele celor două huidume. Inflexiunea aceea artificială îi revenise în glas, deși făcea eforturi supraomenești să pară bucuroasă de oaspeți. Nu vreți să beți niște țuică? Am și plăcinte proaspete, dacă vă este foame. Veniți pe aici, vă rog.

Le arătă cu mâna bucătăria, dar soldații nici nu o băgară în seamă. Intrară cu totul în salon și începură să inspecteze pe îndelete obiectele din jur – îngerul Fabergé din cristal de pe șemineu, o tavă de argint, pe care o întoarseră ca să verifice marcajul. Apoi, privirile li se opriră asupra Lidiei, și ofițerul mai în vârstă spuse ceva în rusă, la care amândoi râseră cu poftă. Celălalt,

mai tânăr, lat în umeri, îi aruncă fetei un zâmbet, dar în ochii lui se deslușea ceva întunecat, animalic.

Lidia se ridică demnă de pe sofa și se îndreptă către ușă, ignorându-i privirea insistentă. Aproape că ieșise, când matahala se postă în fața ei, blocându-i calea. Încercă să-l ocolească de mai multe ori, dar în zadar. Chipul fetei se înroși, respirația i se acceleră. În clipa următoare făcu ceva ce o lăsă pe Natalia cu gura căscată. Se ridică pe vârfuri și îl scuipă pe tânărul ofițer drept în figură.

Peste toată scena se lăsă o tăcere adâncă. Soldatul ridică mâna să se șteargă, dar se opri la jumătatea drumului și o înșfacă violent de un braț. Din aceeași mișcare o lipi de trupul lui, ignorându-i țipetele și mâna liberă cu care fata încerca să-l zgârie pe față și-l lovea în piept, zbătându-se ca o vrabie speriată între brațele lui puternice.

„Lidia! Lidia!” îi veni Nataliei să strige, însă buzele îi rămaseră lipite. Închise ochii instinctiv și își acoperi urechile cu mâinile ca să nu mai audă țipetele disperate ale verișoarei sale, sunetul hainelor sfâșiate și al nasturilor care cădeau pe podea unul câte unul, rugămințile mătușii ei și bubuitul asurzitor al propriului puls în tâmple. Dintr-odată însă, un singur sunet terifiant, mai puternic decât toate celelalte la un loc, făcu să se lase din nou tăcerea peste casă.

Fumul se răspândea prin cameră. Nimeni nu îndrăznea să se miște sau să respire măcar. Parcă timpul însuși înghețase în loc. Soldatul mai tânăr dădu drumul prăzii și se trase un pas înapoi. Ochii lui larg deschiși coborâră și un geamăt de durere îi ieși din piept la vederea firicelului de sânge ce-și croia drum pe pulpana uniformei, chiar deasupra genunchiului. Încercă să-și mențină echilibrul, dar se prăbuși la podea pe o parte, spatele lui lovind cu putere peretele.

— Las-o în pace! Ieșiți imediat din casă! se auzi vocea Despinei, aspră și joasă, aproape de nerecunoscut.

Natalia simți că o ia cu leșin. Ca prin ceață văzu urma roșie de sânge lăsată de mâna soldatului pe tapetul crem, o văzu pe verișoara ei, la pământ, încercând să se acopere cu zdrențele rochiei, apoi pe

cei doi bărbați într-un vârtej de mișcări rapide. Cu coada ochiului, zări lângă ea figura oțelită a Despinei, care ținea ferm arma în mâna dreaptă, mișcând-o ușor de la un soldat la celălalt, parcă invitându-i să-i dea un motiv ca să-i lichideze pe amândoi. În ochii ei nu se citea niciun pic de frică, ci doar o mânie rece, ucigașă.

Apoi, extraordinarul se produse. Înjurând printre dinți, rusul rănit se ridică într-o rână, iar camaradul lui îl ajută să se salte complet, trecându-i mâna peste umăr și apucându-l pe la spate de centură. Fără a privi în urmă, cei doi ieșiră șontâcăind din încăpere, ca un patruped rămas în trei picioare, trecură pe lângă măsuța din antreu și se rostogoliră pe ușa principală, lăsând să intre în casă vântul rece al înserării.

Mama ei continuă să țină arma la nivelul ochilor, cu mâna ușor îndoită din cot, până când cei doi se făcură complet nevăzuți și de afară nu se mai auzi decât sunetul înfundat al mașinilor și scrâșnetul frânelor tramvaiului care tocmai oprea în capătul străzii.

Capitolul 27

Vitrine pustii, străzi prost luminate, mormane puturoase de gunoi pe străzi, ițindu-se de sub zăpada murdară, cam atât rămăsese din Parisul Balcanilor, din aleile sale înverzite și fațadele moderne, parcurile ce te îmbiau la visare și piețele pline de viață. Natalia și tatăl ei se deplasau în noapte printre ziduri înnegrite de fum și garduri într-o rână. Mai devreme, se oprise pe la magazin să dea o mână de ajutor câteva ore, așa cum proceda în fiecare vineri după școală.

Pe drum, trecură pe lângă magazine care dăduseră faliment și fuseseră vandalizate, deși nu mai era nimic de furat din ele. Din ultima brutărie încă funcțională rânjeau rafturile goale, murdare. Lângă casa de marcat stătea sprijinită o pancartă: „Nu mai avem pâine”. Natalia vedea același semn în fiecare dimineață când se ducea la școală, la câteva ore după ce oamenii așezați prea târziu la coadă plecaseră cu mâinile goale.

— Vreau să vin la magazin în fiecare zi, papa, îi spuse. Îmi pot face temele în cămăruța din spate și după aceea te pot ajuta, iar drumul de întoarcere l-am face împreună. Exact ca astăzi.

— Nu știu ce să zic, draga mea, îi răspunse Anton zâmbind discret. Nu știu dacă mama ar accepta această încălcare a regulilor. Sunt ultima persoană din lume de la care s-ar aștepta la un asemenea act de nesupunere.

Fata rămase tăcută.

— Talia, lucrurile s-au schimbat mult de când… de când… nu reuși să-și încheie propoziția, dar ea înțelese ce voia să spună. Trebuie să fim atenți, mai atenți ca oricând. Deocamdată, du-te direct acasă după școală. Așa este cel mai bine.

La colțul străzii se opriră și, chiar înainte să traverseze, tatăl ei vârî mâna în buzunar și scoase un pumn de mărunțiș pe care-l deșertă în cutia de tablă pe care i-o întindea o cerșetoare țigancă oarbă, chircită sub o prelată.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, copilă, Dumnezeu să te binecuvânteze! se auzi vocea bătrânei,

în timp ce ochii ei înecați în ceață îi însoțeau pe bucata de drum rămasă până la partea carosabilă.

— Să mergem, îi ordonă Anton fiicei sale, trăgând-o de mână ca să prindă culoarea verde a semaforului.

Tatăl ei nu mai știa să meargă încet, își spuse Natalia. Se repezea în stradă chiar când verdele se schimba și uneori trecea chiar pe roșu, de parcă s-ar fi grăbit să ajungă undeva. Întotdeauna își ținea mâinile înfipte adânc în buzunare și se uita în pământ, gata însă oricând să ridice privirea la cel mai mic semn de pericol de când ea și cu mama ei fuseseră în vizită la Elena și la Lidia.

Nu avea să-i uite niciodată expresia din noaptea aceea, speriată și sălbatică, plimbându-se prin casă ca un leu în cușcă până își făcuseră apariția aproape de miezul nopții. Modul în care le întâmpinase, în halat și cu picioarele goale, cu mâinile întinse cu palmele în sus, cerând o explicație. Ar fi vrut să-i cadă în brațe și să-i povestească de-a fir a păr coșmarul pe care-l trăise, dar își urmase soția în salon, unde Despina se prăbușise pe o sofa și izbucnise în lacrimi.

— Spune-mi ce s-a întâmplat, povestește-mi totul!

Mama ei îl privise o clipă în tăcere, cu ochii măriți de groază, apoi întinsese mâna după poșetă și scosese pistolul.

— Fă-l să dispară, ascunde-l, scapă de el, îi spusese întinzându-i-l.

Bărbatul i-l luase din mână și-l așezase pe măsuța de cafea cu un zgomot delicat, inocent ca un clinchet de clopoțel.

De atunci nu mai vorbiseră aproape deloc despre cele întâmplate. Când incidentul apărea în conversație, Anton o dădea întotdeauna pe glumă, cu remarci de genul: „Ai avut noroc că te-au luat în serios și s-au hotărât să plece…” dar Despina nu râdea niciodată, ci ofta din rărunchi. Zilele trecuseră, se transformaseră în săptămâni, de acum subiectul era de domeniul trecutului. Natalia începuse să se relaxeze, să uite. Cu toate acestea, undeva în sufletul ei știa că, în ciuda pierderilor provocate de război, a temerilor de persecuție, a nesfârșitelor cozi la alimente și a electricității raționalizate, în pofida celor suferite de ea

și de familia ei până în prezent, gestul plin de demnitate al Despinei avea să-i ducă la pierzanie mai devreme sau mai târziu. Nimic nu o lăsa totuși să întrevadă cât de repede avea să se întâmple și cât de brutal avea să cadă lama călăului.

La început, nu observă nimic neobișnuit. Își croia drum împreună cu tatăl ei printre mașini și printre muncitorii cu pancarte care se legănau voios braț la braț. Poate că totuși i se păruse ceva ciudat, poate că văzuse o umbră cu coada ochiului, un detaliu ce nu se potrivea cu atmosfera sărbătorească a străzii. Își continuară drumul până ce pata neagră începu să capete contur și acceleră transformându-se într-o limuzină cu geamuri fumurii și fără plăcuțe de înmatriculare. Autovehiculul se desprinse din trafic, se opri brusc în dreptul lor, și un bărbat scund – solid și cu un aspect sinistru, în ciuda pardesiului scump – ieși rapid pe una dintre ușile din spate. Poate că era cunoștință mai veche, un personaj cunoscut, dar modul în care se înfipse în calea lor, cu picioarele bine înfipte în asfalt și mâinile încrucișate la piept, spuneau cu totul altă poveste. Deasupra gulerului, ochi mici și reci îl fixau pe tatăl ei.

— Numele dumneavoastră este Anton Goza?

— Da, da, eu sunt. Cum vă pot fi de folos? întrebă tatăl ei pălind, dar cu capul sus.

— Sunteți arestat. Vă rog să mă urmați.

Omul așeză o mână pe capota mașinii și cu cealaltă deschise portiera, indicându-i aproape ceremonios tatălui ei să intre.

Ochii Nataliei săreau de la unul la celălalt. Aceasta nu era o mașină obișnuită de poliție, iar străinul nu purta uniformă. Cum îi putea aresta tatăl? Aproape că zâmbi, închipuindu-și că era vorba despre o simplă neînțelegere ce urma să se rezolve rapid. Poate că era doar o glumă. Chiar lăsă să-i scape un chicotit slab.

— Papa?

Apoi adevărul o lovi cu forța unui baros și simți că i se înmuiau genunchii. Nu aveau de-a face cu poliția obișnuită, ci cu poliția secretă. Dar ce puteau să aibă cu tatăl ei? Securitatea se ocupa de crimele împotriva

statului. Tatăl ei nu era un agitator, un activist. Din contră, se manifesta foarte rezervat și nu vorbea aproape cu nimeni. De ce ar fi vrut să-l aresteze? Apoi, își aminti poveștile auzite pe la colțuri de stradă, zvonurile despre răpiri și despre arestări intempestive, despre oameni care dispar în miez de noapte, aparent fără niciun motiv.

— Nu! strigă. Papa, fugi!

Se agăță cu toată puterea de mâneca lui, dar el rămase neclintit, ca și cum nu ar fi fost cu totul surprins.

— Du-te acasă, Talia, aproape că-i ordonă, apucând-o de umăr. Nu te opri până acasă, orice s-ar întâmpla.

Cu aceste cuvinte, își scoase pălăria și intră în mașină.

— De ce? Tatăl meu n-a făcut nimic! strigă ea.

Prea târziu. Omul în negru se suise deja lângă el, iar ușa se trântise cu un pocnet sec. În timp ce autovehiculul lua viteză, Natalia mai apucă să-și vadă tatăl prin lunetă lăsându-și capul pe spate ca și cum ar fi respirat adânc.

O gură de aer i-ar fi trebuit și ei. Își dădu seama ca prin ceață că grupuri de oameni urmăriseră scena de pe trotuarul de vizavi și că de deasupra chipuri curioase se ițeau pe la ferestre. Toate simțurile îi erau încordate la maximum, precum corzile de vioară. Ce avea să se întâmple cu tatăl ei? De ce îl răpiseră așa de lângă ea? Unde îl duseseră?

Mai erau niște lucruri pe care și le amintea din discuțiile despre Securitate, oricât de mult ar fi încercat să le uite. Exact așa lucrau. Apăreau de nicăieri lângă tine în mijlocul nopții și te luau prin surprindere, ca să nu riște vreun scandal. Să nu apară certuri, rugăminți, plânsete și alte emoții inutile. Nu conta de ce era acuzat tatăl ei. Fie avea parte de un proces înscenat, fără apărători și cu final cunoscut, fie era transferat imediat într-un lagăr de muncă forțată. În Gulag, cum îi auzise pe unii numind acel loc unde erau trimiși oamenii care comiseseră fapte împotriva regimului și de unde nu se mai întorceau niciodată.

Un geamăt violent, ca un spasm, îi ieși din piept. „Ce-i voi spune mamei? Cum îi voi spune că nu mai

vine acasă? Că s-ar putea să nu-l mai vadă niciodată?” se întrebă absurd. Își îngropă chipul în palme, închise ochii și se lăsă să alunece pe jos, în genunchi. Dintr-odată, simți o mână apăsând-o pe umăr. Îi luă un moment să-l recunoască pe bătrânul domn Enescu, vecinul lor.

— Natalia, ce s-a întâmplat? o întrebă bărbatul aplecându-se lângă ea.

Se lăsă fără putere în brațele lui și începu să plângă pierzând noțiunea timpului.

— Hai, să te duc acasă, îi spuse el după o vreme. Mama ta o să se îngrijoreze, și n-ar trebui să rămâi singură pe stradă la ora asta.

Încuviință fără cuvinte și își șterse nasul, apoi se ridică și-și adună geanta de pe jos, sperând că totul se va dovedi un vis urât.

— Tatăl tău a fost un om bun, spuse domnul Enescu clătinând grav din cap. Nu știu ce a făcut, dar nimeni nu poate nega asta.

„Tatăl meu încă este un om bun!” îi veni să strige. „Este un om bun și se va întoarce acasă!” Dar nu găsi puterea să deschidă gura. Își continuă drumul spre casă în tăcere, lângă vecinul inimos.

Capitolul 28

Victor Dimitrov făcuse o carieră admirabilă, fără doar și poate. Abia îl recunoscu atunci când le trecu pragul, îndrăzneț, mai înalt decât și-l amintea, cu chipiul în mână și o atitudine autoritară, sub aparența zâmbetului politicos. Îi stătea bine în haina neagră de piele, pe care și-o scoase imediat ce intră, pentru că ploaia i-o udase zdravăn.

— Bună ziua, doamnă Despina. Bună, Talia, le salută, netezindu-și cu mâna părut negru ca pana corbului, care rămăsese perfect ordonat în pofida ploii.

Ochii verzi pe care și-i amintea acum destul de bine îi susținură privirea o clipă. Zâmbi, și colțul gurii i se ridică puțin mai sus, așa cum i se întâmpla de obicei atunci când era cu adevărat amuzat sau surprins de ceva. Natalia plecă ochii înaintea lui. Simți ceva mișcându-se în interiorul ei, ceva greu perceptibil, dar jenant. Clipi de câteva ori și își dădu seama că se înroșise la față.

— Te rog, Victor, intră, îl invită mama ei luându-i haina. Îți mulțumesc că ai venit. Știu cât de ocupat ești.

Cuvintele mamei ei o treziră brusc la realitate. Victor nu venise doar pentru o vizită de curtoazie, ci pentru că-i ceruseră ajutorul. Era chiar primul lucru pe care îl făcuse Despina în după-amiaza aceea când se întorsese fără tatăl ei și fără nicio explicație, de altfel, inutilă. Mama ei pălise instantaneu când o văzuse, se sprijinise de balustrada scării ca să nu cadă, apoi se repezise la telefon, scotocind prin agendele și hârtiile tatălui ei. Găsise, în sfârșit, ceea ce căuta în fundul unei cutii vechi de trabucuri. Ridicase peticul de hârtie la lumina lămpii și formase încet, fără grabă, numărul înscris pe el. „Da, am înțeles că este un număr privat, dar știe cine sunt”, o auzise spunând. Conversația fusese foarte scurtă, dar când închisese, în ochii mamei se reaprinsese, firavă, flacăra speranței. Acum, Victor era în casa lor. Venise, așa cum promisese.

De când oare nu-l mai văzuse? Natalia nu-și mai aducea aminte. Era atât de slab pe atunci, încât contururile ascuțite ale umerilor i se vedeau prin

puloverele groase care altădată îi aparținuse tatălui ei. Tușea puternic pe vremea aceea și avea palmele aspre, ca ale unui muncitor, cu pielea crăpată pe la monturi.

— Poți face ceva pentru el, papa? îl poți ajuta cu o slujbă la magazin?

Tatăl ei îi zâmbise cu tandrețe și o bătuse pe mână.

— Nu vrea să lucreze pentru oameni ca mine, iubito. Dar îl ajut atât cât pot, nu-ți face griji.

În timpul unuia dintre acele dineuri duminicale interminabile, ce acum păreau că aparținuseră unei alte vieți, Victor le spusese că nu avea niciun fel de familie. Era orfan, ca și Anton, dar, spre deosebire de el, nu-și cunoscuse niciodată părinții. Fusese crescut de o mătușă din partea tatălui, care înainte de război fusese cusătoreasă. Trăiseră într-o cămăruță din fundul unei curți comune, plină tot timpul de cearșafuri și de lenjerii, iar Victor își câștigase traiul făcând comisioane prin oraș. Privind pe geamurile vilelor de la Șosea, întrezărise luxul unei vieți de care nu avea să se bucure niciodată, oricât ar fi învățat, oricât de mult ar fi muncit, orice ar fi făcut. Ajunsese să deteste când era lăsat să aștepte la ușă de către servitori aroganți, cum i se spunea să nu pună mâna pe nimic. Ura felul în care cameristele îi luau așternuturile din mâini de parcă ar fi fost murdar, de parcă n-ar fi ajutat la confecționarea lor – tăind după tipar, derulând sulurile de catifea și de mătase sau pregătind acele pentru mătușa lui. Noaptea, îi masa umerii dureroși și spinarea amorțită în timp ce bătrâna muncea în continuare, ca să poată cumpăra de mâncare a doua zi. După câțiva ani, stoicismul ei începuse să-l enerveze și, nu peste multă vreme, ajunsese s-o deteste puțin și pe ea. Să-i disprețuiască supunerea tăcută, umilința cu care accepta câțiva bănuți pentru o lună întreagă de muncă, credința ei de nezdruncinat într-un Dumnezeu bun și drept. Dumnezeul la care se ruga în genunchi în fiecare dimineață la biserica din capul străzii și în fiecare seară la micul altar de acasă, închinat Binecuvântatei Fecioare Maria.

— Ce ți-a dat ție Dumnezeu de crezi așa de tare în el? o întrebase într-o zi, pe când avea vreo paisprezece

ani.

Femeia se întorsese la el și-l plesnise peste obraz.

— Nu lua în râs numele Domnului! Ar trebui să-i mulțumești pentru pâinea pe care ți-o pune pe masă în fiecare zi, pentru că ți-a dat această viață s-o trăiești!

„Care pâine?" îi venise să spună, dar se abținuse. Hotărâse însă, pe loc, că se săturase de umilința și de sărăcia ei pioasă. Nu cu mult timp înainte cunoscuse un tânăr, un coleg de școală care-l dusese la o petrecere unde gustase pentru prima dată whisky. Elevii de acolo abordau niște subiecte despre care nu auzise niciodată, dar care îi umpleau sufletul de revoltă și de freamăt. Vorbeau despre egalitate și libertate, despre revoluția industrială ce avea loc în Rusia vecină și despre rezultatele ei inegalabile. Băuseră până târziu în noapte, iar spre dimineață, Victor simțise că-și găsise adevărata menire. Optimismul ce i se instalase în sufletul tânăr își pusese amprenta asupra cărnii ca un fier roșu. Pentru prima dată în scurta lui viață spera. Iar speranța îi putea ține loc de casă și de masă zile și săptămâni în șir.

În luna următoare se mutase în mansarda unui magazin din Piața Romană și începuse să participe la reuniuni săptămânale unde noii lui prieteni îl tratau cu respect și-i ascultau opiniile. În ochii lor se citea viitorul – posibilități nelimitate pentru oameni ca el, care nu aveau de pierdut decât o viață în care nu însemnau nimic, unde nu aveau nimic, unde erau loviți, exploatați și umiliți în permanență. Participa constant la manifestații de protest și fusese arestat de câteva ori pentru tulburarea liniștii publice, dar nu renunțase la visul său de a se pune în fruntea muncitorilor și țăranilor. Uneori era reținut câteva zile, după care era eliberat, căci statul nu-l punea sub acuzare. Apoi, orașul fusese târât în evenimente mult mai dramatice, iar poliția începuse să nu mai facă față. Nimeni nu-i mai băgase în seamă atunci când deasupra capitalei huruiau bombardierele.

Natalia își aminti un episod când Victor îi mărturisise lui Anton că-i fusese ca un tată. Îl privise fix în ochi când o spusese, așezat la masă, cu furculița

în aer și ochii strălucind de recunoștință și de convingere. Tatăl ei îi răspunsese cu un hohot sănătos de râs și-l bătuse nonșalant pe spate, dar cuvintele tânărului nu erau un simplu compliment. Cei doi bărbați păreau uniți de o flacără sacră ce le unea spiritele într-o legătură unică.

Unde era tânărul acela care ocupase odinioară un loc atât de important în sufletul lui Anton? Nu mai rămăsese mare lucru din el, dacă judeca după aparențe. Nu mai exista nicio legătură între acel Victor și persoana care stătea acum în fața Despinei ascultând relatarea evenimentelor ce conduseseră la arestarea soțului ei.

Nu lăsă să-i scape niciun semn de surprindere sau de îngrijorare. Pe chip nu i se clinti niciun mușchi, nu ridică nicio sprânceană. Era ca o statuie de marmură. „Cum reușește?" se întrebă Natalia observându-l uluită din spatele ușii de sticlă. „Cum poate să nu simtă nimic?" Se retrase în spatele unei perdele semitransparente, temându-se că va fi văzută, dar nu putu pleca. Picioarele îi erau lipite de sol cu forța unui uriaș magnet invizibil.

La un moment dat, Victor se ridică și-și aprinse o țigară, apoi, alungând fumul cu mâna, se îndreptă spre fereastră părând să urmărească ceva. Câteva secunde mai târziu, reveni lângă măsuța de cafea și stinse țigara în scrumiera grea de bronz. Din buzunarul de la piept scoase un stilou și un carnețel pe care notă ceva. Urmă un schimb de cuvinte, pe care Natalia nu-l putu auzi, apoi bărbatul rupse pagina din carnețel și i-o înmână Despinei.

În scurtul moment scurs între gestul mamei sale de a-și acoperi chipul cu mâinile și gestul lui Victor de a o bate liniștitor pe umăr, Natalia o văzu făcând ceva în premieră. Mama ei luă mâna bărbatului, o ridică la buze și o sărută.

Capitolul 29

Despina plecă a doua zi înainte de răsăritul soarelui. Natalia o auzi strângându-și lucrurile, auzi apoi clinchetul cheilor, ușa închizându-se și, în sfârșit, sunetul pașilor ei egali și hotărâți îndepărtându-se pe trotuar. Sări din pat și-i urmări printre perdele silueta care aproape ajunsese la capătul străzii.

Dacă ar fi întâlnit-o într-o mulțime, probabil că nici n-ar fi recunoscut-o în acel pardesiu exagerat de mare – aparținându-i tatălui ei, fără nicio îndoială – și cu o eșarfa veche, înflorată, înnodată sub bărbie. În sfârșit, renunțase la pantofii cu toc și la mantourile de blană. Cu numai o lună înainte, în tramvai, cineva îi tăiase o gaură de mărimea unei mingi de fotbal pe la spate, în blana de nurcă. Nu-și dăduse seama de nimic în aglomerație până când coborâse și vântul rece i se strecurase prin noua despicătură. Rămăsese în stradă, privind șocată haina distrusă, când o femeie îmbrăcată într-o salopetă de atelier maro-gălbuie și încălțată cu galoși diformi o apostrofase cu mâinile în șolduri: „Bine ți-a făcut! S-a zis cu țoalele voastre luxoase!”

După incident, blănurile Despinei fuseseră împachetate atent și ascunse în fundul unui șifonier unde urmau să fie păstrate intacte, iar nu vândute nu una câte una pe piața neagră. Apoi, în săptămânile ce urmaseră arestării, mama ei devenise complet dezinteresată de hainele pe care le purta. Până și ritualul îmbrăcării în fiecare dimineață parcă devenise o corvoadă imposibilă.

Natalia fusese obligată să-și asume un rol aproape matern, amintindu-i zi de zi că avea nevoie să mănânce ca să-și recapete puterile, masând-o pe umeri și aducându-i ceaiul dimineața la pat, unde mama ei zăcea ca într-o vizuină. Tot Natalia stătea la coadă la băcănie, tria corespondența și răspundea la apelurile pisăloagelor ei mătuși, explicându-le că Despina era prea obosită ca să vorbească, să se miște sau să respire, că era pur și simplu *absentă.* Până la eliberarea tatălui ei, înțelesese Natalia, zilele lor aveau să se scurgă exact

așa, identice, suspendate undeva între disperare și speranță, ritmate numai de măruntele treburi casnice.

Nopțile, pe de altă parte, când se lăsa liniștea și se putea retrage în dormitorul ei, îi aparținеau în întregime. Era momentul când își lăsa mintea să cutreiere liberă. Și se părea că mintea ei avea o destinație preferată: ziua când îl revăzuse pe Victor. La început i se păruse o distracție nevinovată, ceva care o ajuta să nu se mai gândească la soarta lui Anton, să uite de frică, pe lângă orele petrecute la pian. Încetul cu încetul, însă, devenise o obsesie. Petrecea tot mai mult timp trează în pat gândindu-se la el, la părul lui negru strălucitor, la statura înaltă, la intensitatea ochilor lui verzi, care dacă la început exprima disperare, acum transmitea un calm oțelit. Rememora zâmbetul pe care i-l aruncase în antreu, ca și cum o vedea pentru prima dată, și ceva se strângea înlăuntrul ei ca un ghem de sfoară.

Era o prostie, o știa foarte bine. Avea de-a face cu același Victor pe care îl cunoscuse pe când era doar o copilă, ceva mai în vârstă și mai bine îmbrăcat, fără îndoială, dar totuși același bărbat. Dar scurta ei viață o împovărase cu atâtea necazuri, încât nu-și putea refuza această sămânță de bucurie ce-i încolțea în suflet ca un trandafir roșu în mijlocul deșertului. În plus, avea și ea dreptul la micul ei secret. Un secret nevinovat, își spunea, care nu făcea rău nimănui. Apoi, singură în patul ei, închidea ochii și se mângâia îndelung pe buze pierzând noțiunea timpului.

Pendula din salon o trezi brusc la realitate. Adormise și visase intens, dar nu-și putea aminti despre ce. Camera ei era scăldată într-o lumină atât de intensă, încât o dureau ochii. Se ridică în capul oaselor, numărând bătăile. Dormise toată dimineața, ceea ce însemna că trecuseră aproape șase ore de la plecarea mamei. Șase ore, și nu avea nici cea mai mică idee unde ar putea s-o găsească. Se dădu jos din pat, își trase pe ea o rochie și se grăbi să coboare la parter, sperând să găsească un bilețel. La jumătatea scărilor auzi telefonul și se repezi să răspundă.

— Alo? zise, așteptându-se să audă vocea Despinei.

Pârâituri pe linie, ca și cum cineva pusese telefonul deoparte și acum îl ridica din nou.

— Talia? Bună. Aici este Ștefan.

— A, bună ziua, unchiule, îi răspunse, simțind cum bucuria o părăsea. Mama nu este acasă. Pot să-i transmit un mesaj?

— De fapt, cu tine voiam să vorbesc… am nevoie de ajutorul tău, înțelegi? Mi-e teamă că e vorba de o chestiune urgentă.

— Am înțeles, ce pot să fac? murmură ea puțin neliniștită.

— Talia, ai idee cum am putea avea acces în seiful tatălui tău?

Întrebarea o lăsă mască. Era ceva cu totul neașteptat. Se gândi un moment ce să răspundă. Sigur că știa cum se deschide seiful, căci îl văzuse pe Anton de multe ori, seara, punând acolo banii încasați peste zi. Uneori îi mai dădea o mână de ajutor deschizându-l chiar ea. Nu risca să uite combinația, căci era chiar ziua ei de naștere.

— De ce, unchiule? îl întrebă ezitând. Mama trebuie să ajungă acasă dintr-o clipă în alta.

— Talia, crede-mă, este urgent. Iartă-mă că sunt atât de direct, dar amândoi sunt în pericol și nu mai au mult timp.

— Ce vrei să spui? reuși ea să îngaime, simțind un gol în stomac.

— Nu-ți pot explica acum, draga mea. Tot ce te rog este să ai încredere în mine. Trebuie să scoți colecția de timbre a tatălui tău din seif și să mi-o dai. Acum.

Nu răspunse imediat, încercând să-și adune gândurile.

— Unchiule, cred că mama…

— Dacă nu ne mișcăm rapid, mama ta nu mai ajunge acasă, o întrerupse el.

Tonul bărbatului nu lăsa loc de dubii. Dar vorbea prea repede și Nataliei îi venea greu să rețină detaliile, să înțeleagă despre ce era vorba.

— Ascultă-mă cu atenție. Acum câteva minute a fost semnat un mandat de arestare pe numele mamei tale, îi explică el pe un ton mai calm. Este *acolo,* Talia. Îl vizitează în arest pe Anton, așa că este foarte probabil

că vor profita ca s-o rețină și pe ea. O știu de la Victor, cu care am vorbit înainte să te sun pe tine.

— Victor? Ce legătură are el cu toată povestea asta? întrebă ea strângând aparatul în mână.

— Face tot ce îi stă în puteri pentru ca cei doi să nu fie puși sub acuzare. Din păcate, asta costă bani. Foarte mulți bani, de care eu nu dispun acum.

Încă o pauză. Tăcerea era ucigătoare.

— Trebuie s-o facem imediat. Acum. Înțelegi?

Da, înțelegea. Înțelegea așa de bine, încât simți că i se taie picioarele. Se sprijini cu spatele de zid, iar imaginea mamei sale apăsând pe trăgaci îi apăru în fața ochilor. Acesta era motivul pentru care îl arestaseră pe Anton. Era un pretext ca să-l pedepsească, să-l sperie. Iar acum puseseră mâna și pe Despina, care intrase singură în gura lupului. Ea era cea care trăsese, prin urmare o aștepta o soartă mult mai rea.

Înțelegerea situației îi tăie respirația. Nu-și putea pierde ambii părinți dintr-un foc. Erau tot ce avea mai scump pe lume. Avea să facă orice ca să-i salveze, indiferent de consecințe. Nu avea timp de pierdut. Viitorul lor era în mâinile ei.

— Cum vrei să procedez, unchiule Ștefan? Spune-mi și o voi face.

Vocea îi tremura.

— Poți să scoți timbrele din seif? Ajung la tine în mai puțin de o oră.

— Da, îi răspunse simplu. Poți conta pe mine, unchiule! adăugă ea ca să-și dea singură curaj.

Capitolul 30

Prin lucarna boltită a podului, crăpată chiar sub coama acoperișului, pătrundea un singur firicel de lumină. Trecuse atâta vreme de când nu mai urcase acolo, încât aproape că uitase cum arată – un spațiu vast și plin de praf, plin de mobilă și de lucruri vechi. Pătuțul ei de copil într-un colț, cu salteaua decolorată și ciupită de molii, mașina de gătit a mamei, recuperată din ruinele casei de la lac, un maldăr de haine vechi pe care nu apucaseră să le mai împartă oamenilor sărmani. Lucruri care făcuseră parte altădată din universul lor cotidian, acum abandonate, inutile, fără prezent și fără viitor.

Încercă să-și alunge accesul de melancolie și să se concentreze asupra misiunii pe care o avea de înfăptuit. Înainte trei, înapoi douăzeci și trei, înainte treizeci și șapte, data ei de naștere prinse formă pe zăvorul cu cifru a seifului, sub degetele care-i tremurau. Încetini când ajunse la ultima cifră, cuprinsă de un atac de panică la ideea că poate tatăl ei schimbase combinația. Îndrăzni să respire abia când auzi declicul cunoscut al mecanismului interior deblocând ușa grea. Rămase puțin cu fruntea sprijinită pe metalul rece, așteptând ca pulsul să-i revină la o viteză mai apropiată de normal, și apăsă hotărâtă pe clanță.

Ușa se deschise cu surprinzătoare ușurință, și un miros sintetic, ca de cauciuc ars, îi asaltă nările. Băgă mâna adânc înăuntru, dând la o parte pachetele rectangulare înfășurate în cârpă ce păreau să umple toată cavitatea, scotocind după cutia îmbrăcată în piele. Nu-i trebui multă vreme s-o găsească, ascunsă între peretele din spate și unul dintre pachetele mai mari. O trase afară cu grijă, fără să-și dea seama că de marginile ascuțite ale cutiei se mai agățase ceva ce-i ateriză în poală. Era un plic de carton, legat pe mijloc cu o panglică roșie. Se pregătea să-i facă vânt înapoi când o inscripție de mână în colțul din dreapta sus al plicului îi reținu brusc atenția. *Natalia,* atât era scris.

Rămase o secundă cu el în mână, neștiind ce să facă. Îl învârti pe toate părțile, căutând alte lămuriri, apoi se

holbă din nou la numele ei scris atât de clar acolo. „Pune-l la loc, pune-l la loc acum!” îi striga în cap conștiința, dar mâinile nu voiau s-o asculte, plicul părea că dispune de o voință proprie, mai puternică decât a ei. Se trezi că rupea ambalajul ca prin vis, lăsând bucățile de carton să cadă pe podea.

Odată deschis, primul lucru pe care-l extrase din plic fu o fotografie alb-negru împreună cu părinții ei; fusese făcută probabil imediat după ce o adoptaseră. O ținu în lumina slabă din pod și fu surprinsă să vadă cum arăta când era mică – cu o fundă albă enormă pe cap, cu șosete prea lungi și mototolite sub genunchi – în contrast cu părinții ei, care o încadrau demn puși la patru ace. Lăsă deoparte fotografia și continuă să scotocească, sperând să mai găsească imagini din acea perioadă, dar ambalajul nu mai conținea decât câteva plicuri mai mici, de diferite dimensiuni.

Cel mai mare dintre ele conținea un document legal, căci antetul era format din stema țării și jos se vedeau semnăturile părinților ei, deasupra rândului intitulat „Avocat și martor”. Dându-și seama că avea în mână actul prin care fusese adoptată, îl așeză deoparte.

Al doilea plic era mult mai mic, de tipul celor utilizate pentru corespondența de zi cu zi. Cineva scrisese o dată pe el: *20 februarie 1944.* La expeditor nu figura nicio adresă, ci doar un timbru străin, aproape șters, pe care se putea citi *Geneva, Elveția.* Pe cine cunoșteau părinții ei în Elveția? Curioasă, extrase scrisoarea din plic. Era scrisă pe o foaie subțire, aproape transparentă și puțin îngălbenită pe la colțuri. O despături și începu să o citească în lumina slabă din pod.

Stimată doamnă Tudor,

Mă adresez dumneavoastră în legătură cu o fetiță ce a fost adusă la orfelinatul pe care-l conduceți în luna ianuarie 1941. La momentul acela nu împlinise încă patru ani. Recent, am primit noutăți despre ea, care mi-au produs atât o mare ușurare, cât și multă durere. Am înțeles că, la scurt timp după primirea la orfelinat, a fost adoptată de o familie și că este înconjurată de dragoste și atenție.

Dorința mea nu este de a tulbura noua viață cu care, desigur, s-a obișnuit și nici de a aduce necazuri familiei care a primit-o la sânul ei. Singura mea dorință este să o informați, dacă vreodată vă va întreba, stimată doamnă Tudor, că gestul de a o abandona în noaptea aceea a fost singura mea opțiune și singura ei șansă de scăpare. Cu inima plină de amărăciune, am lăsat-o pe străzi ca să-i salvez viața, ca să-i dau o șansă să trăiască, chiar dacă asta însemna sfârșitul meu. Nu îndrăznesc să sper că o voi revedea vreodată. Nu am dreptul să cultiv în sufletul meu astfel de false speranțe. Singura mea dorință este să știe că am iubit-o enorm și că mi-am petrecut ultimele zile pe acest pământ rugându-mă la Dumnezeu pentru binele ei.

Scrisoarea îi căzu din mână. Simți cum i se punea un nod dureros în gât, care nu o lăsa să respire. Bucata de hârtie aterizase chiar lângă piciorul ei, dar nu se putea apleca să o ridice. Rămăsese cu privirea fixată asupra datei, restul lumii dispăruse din jurul ei.

Șase ani de când fuseseră așternute cuvintele acelea pe hârtie. Șase ani de când scrisoarea fusese ascunsă în seif, sigilată în beznă. Oare părinții ei intenționaseră să i-o arate vreodată? Poate că așteptau momentul potrivit? Sau poate că uitaseră cu totul de ea? Fără doar și poate, în șase ani se întâmplaseră multe evenimente importante, capabile să pună pe un loc secund scrisoarea. Trecuseră printr-un război, cu pierderi și cu suferințe, iar lumea pe care o născuse conflictul nu semăna deloc cu cea dinainte. Oricât încerca să se convingă de contrariu, umbra bănuielii se întindea tot mai mare. Poate că părinții ei o ascunseseră intenționat. Poate că de aceea o vedea abia acum, din întâmplare, noaptea, ca hoții.

Trase adânc aer în piept. Se simțea vinovată și avea remușcări. Vinovată că se lăsase mânată de curiozitate, dar tot mai convinsă că părinții ei o ținuseră deliberat în ignoranță. Mai ales mama ei, posesivă cum o știa, ar fi făcut orice ca să apere ce avea mai scump, familia pe care și-o dorise cu atâta ardoare. Iată de ce fusese atât de protectoare cu ea, de ce o ținuse din scurt atâția ani,

de ce fusese atât de speriată – îngrozită, mai bine zis – când auzise povestea cu străinul care o abordase pe stradă. Natalia se cutremură când își aduse aminte. Data când se întâmplase coincidea aproximativ cu cea când fusese scris mesajul. Chiar intenționase s-o răpească? Acesta era motivul pentru care porțile ambasadei Elveției rămăseseră deschise până seara târziu, contrar practicii obișnuite?

Tot puzzle-ul vieții ei se reasambla într-o lumină diferită, ca un film pe care-l mai văzuse, dar al cărui sens îi scăpase prima dată. Până și deteriorarea abruptă a relațiilor dintre mama ei și Maria căpăta acum o explicație. Maria lucrase la orfelinat, fusese acolo când cineva adusese o fetiță abandonată în centrul orașului. Maria știa prea multe, ceea ce începuse s-o deranjeze pe Despina, care se simțea cumva acuzată în permanență. Mai mult, Natalia își aminti o conversație surprinsă întâmplător chiar înainte de plecarea la moșie, pe care nu și-o putuse explica la vremea respectivă, dar care o marcase: „Spune-i, Desi”, o auzise pe Maria rugând-o pe mama ei. „Are dreptul să știe.” Acum nu mai avea nicio îndoială că vorbeau despre scrisoare. Probabil acesta era motivul pentru care mama ei apăruse brusc în ușa întredeschisă și sângele i se scursese din obraji când o găsise acolo, trăgând cu urechea.

Împături cu grijă hârtia și o puse la locul ei, exact cum o găsise. Scrisoarea era purul adevăr. *Era* într-adevăr iubită, mai mult, venerată, de părinții ei. Niciun copil din lume nu ar fi putut spera la mai multă dragoste. Ce s-ar fi ales de ea dacă n-ar fi fost ei? O orfană, un copil al străzii care ar fi sfârșit vânzând flori cu țiganii în piață. Acești părinți o salvaseră de la o viață de lipsuri, de boli și de mizerie. Cealaltă femeie, acea *străină* care scrisese cu atâta patos, o lăsase pe străzi, în ușa unui bloc, în mijlocul iernii, să moară de frig. Nu avea nevoie de mai mult ca să vadă adevărul.

Așadar, situația era foarte simplă: nu se va gândi prea mult la scrisoare. În viața ei nu aveau ce căuta semnele de întrebare sau supozițiile de tipul „ce-ar fi fost dacă…”. Exista numai aici și acum, iar părinții ei avea urgent nevoie de ea. Orice s-ar fi întâmplat, orice

încercare le-ar fi rezervat soarta, ei trei vor rămâne întotdeauna împreună, la bine și la rău.

Simți dintr-odată o ușurare extraordinară, care o străbătu din cap până în picioare în valuri, aducând-o, în sfârșit, înapoi în podul plin de praf și de păianjeni, la clasorul cu coperta lui luxoasă din piele. Își trecu degetele peste suprafața netedă și moale, dorindu-și să-l deschidă încă o dată, să admire pentru ultima oară fiecare timbru așa cum o făcea când se ascundea sub biroul tatălui ei, la magazin. Soneria de la intrare se auzea însă tot mai insistent. N-ar fi putut spune de când începuse să sune. Închise din mers ușa podului și se repezi în jos pe scări, cu o rugăciune, una singură, repetându-i-se obsesiv în minte. Când deschise ușa de la intrare, unchiul ei o aștepta în prag.

— Slavă Domnului, scumpa mea, slavă Domnului! reuși el să spună, apoi răsuflă cu zgomot, ca și cum și-ar fi ținut respirația până atunci.

Capitolul 31

Urma să fie trimis în străinătate. Pentru câtă vreme, n-ar fi putut spune precis, dar cu siguranță săptămâni, poate chiar luni de zile. Prima destinație era Budapesta, apoi Varșovia, apoi poate chiar Moscova. Victor vorbea rapid, în șoaptă, așa că Anton se văzu nevoit să se aplece deasupra lui ca să înțeleagă.

— Luni întregi? îl întrebă, vârându-și mâinile în buzunarele paltonului pe care îl purta încă de la arestare.

Era ciudat, desigur, să porți o haină atât de groasă în luna mai, dar tremura încontinuu și n-ar fi putut rezista fără el. Făcuse frigul săptămâni în șir în celula în care îl aruncaseră – patru săptămâni, după cum îl informase Victor – și probabil faptul că slăbise îngrozitor nu fusese de natură să-i ușureze situația.

— Știu că pare mult, îi răspunse tânărul, întorcând spatele clădirii gri fără ferestre din care ieșiseră amândoi ceva mai devreme.

Era ceva formal în atitudinea lui; cu toate acestea, în umbra aruncată de copacii de pe stradă, trăsăturile lui emanau o afecțiune veselă.

— Înțeleg, Victor. Ne-ar face mare plăcere să te revedem. Când vrei tu, oricând.

Se despărțiră cu o scurtă strângere de mână, calculată pentru a adormi bănuielile ochilor care-i spionau fără doar și poate. Ar fi dorit, ar fi *trebuit,* să-i spună atât de multe, dar știa că nu era momentul.

Rămase locului o clipă, urmărindu-l pe Victor care traversase rapid încercând să prindă un troleu, apoi oftă adânc și o porni spre casă.

Merse încet, fără să se grăbească. Ardea de nerăbdare să-și revadă soția și fiica, dar picioarele, slăbite de nemișcare, nu-l puteau duce mai repede. În plus, avea nevoie să-și adune gândurile, să conștientizeze ceea ce-i venea greu până și să creadă. Tocmai ieșise dintr-un loc din care nimeni nu mai scăpase viu. Nimeni.

Îi datora lui Victor viața. Cu toate acestea, era imposibil ca prietenul lui să fi oprit interogatoriile

zilnice, să fi anulat declarațiile scrise dinainte pe care încercaseră să-l facă să le semneze și să-i fi redat libertatea de unul singur. Se plictisise Securitatea de rezistența lui? Era încă și mai puțin plauzibil.

Desigur, nu cedase. Indiferent de amenințările pe care i le aruncaseră în față, nu mărturisise nimic. Nu ar fi recunoscut niciodată acele acuzații fantasmagorice – că ar fi complotat contra partidului, că soția lui ar fi rănit un ofițer sovietic pentru că erau elemente reacționare, dușmani ai poporului, loiali regimului burghezo-moșieresc. La toate interogatoriile se menținuse pe poziții, repetând aceleași fapte pe care nu le putea nega. Cumpărase un pistol pentru protecția soției sale. Focul de armă fusese un accident. Ajunsese chiar să se declare un susținător devotat al cauzei. Deși nu se făcuse încă membru de partid, simpatizase dintotdeauna lupta clasei muncitoare. În ciuda acestor eforturi, nu reușise să-i convingă de inocența lui.

La trei zile de la încarcerare îl transferaseră într-o celulă din subsol lipsită de orice sursă de lumină. Nu mai primise mâncare și apă, iar vizitele la toaletă îi fuseseră limitate la una singură pe zi, sub amenințarea armei. Încă mai simțea țeava rece a puștii paznicului împungându-l în coase pe culoarul ce ducea la veceurile turcești.

În fiecare dimineață în celula lui își făcea apariția un bărbat înalt, slab, al cărui chip exprima o veșnică, universală indiferență. Fără a-și da osteneala unui salut sau, cel puțin, al unui semn de recunoaștere, trăgea singurul scaun din celulă și se plasa în fața lui.

— Dacă nu recunoști toate acuzațiile care ți se aduc, o să mori în această celulă, îl anunța întinzându-și comod picioare ca să arate că dispunea de tot timpul din lume. Asta este singura ta salvare.

Cu aceste cuvinte, extrăgea tacticos din buzunarul de la piept o foaie de hârtie împăturită și un stilou.

— Poți să semnezi acum, dacă vrei. Eu, personal, așa te-aș sfătui. Mai târziu, o să cerșești această șansă, dar atunci soarta ta va fi deja pecetluită. Fie vei fi trimis în fața plutonului de execuție, fie vei săpa la Canalul Dunăre-Marea Neagră pentru următorii

cincisprezece ani. Oricum, nu-ți vei revedea niciodată soția și fiica.

În pofida argumentelor individului, Anton refuza. Știa că dacă ar fi recunoscut crimele de care era acuzat l-ar fi așteptat pedeapsa cu moartea. Nu avea să mai fie nici măcar un proces, n-avea să mai vadă niciodată lumea. Cu toate acestea, omul venea în fiecare zi să încerce să-l convingă și, în fiecare zi, pleca frustrat, blestemând și amenințând. Până ce, într-o dimineață, în locul lui apăruse Victor.

— Lăsați-ne singuri, le ordonase paznicilor de pe coridor. Hai, luați o pauză de țigară și trageți ușa după voi.

Trase scaunul și-l așeză în fața lui, așa cum făcea anchetatorul în fiecare zi. Gheata lui cu vârf de oțel îi atinse ușor piciorul când se aplecă deasupra lui șoptindu-i:

— Anton. Ce s-a întâmplat?

Pentru prima dată de când fusese arestat reuși să schițeze un zâmbet.

— Victor, mă bucur așa de mult să te revăd. În sufletul meu știam că vei veni.

— Nu te bucura prea tare. Te-ai băgat într-o situație foarte urâtă, începe cu începutul și nu lăsa nimic deoparte. Trebuie să știu toate detaliile.

Anton începu să povestească totul de-a fir a păr, fără a-i trece o secundă prin cap că Victor fusese informat despre cazul lui, că era la curent cu gravitatea acuzațiilor și că un plan despre care nu trebuia să știe nimic fusese deja declanșat.

— Ai mare noroc că soția ta este încă în viață. Că tu mai ești în viață, remarcă tânărul pe o voce gânditoare, iar Anton nu putu decât să încuviințeze mâhnit din cap.

Știa foarte bine ce soartă îi așteptă pe oamenii din categoria lui care comiseseră fapte mult mai puțin grave. Un comentariu banal, o șoaptă la urechea unui prieten vechi, o vorbă scăpată la mânie te puteau condamna pentru totdeauna la tăcere. Cunoștea oameni care dispăruseră în miez de noapte și despre care nu se mai știa nimic. Familiile lor nu primiseră nicio explicație, nici măcar un cadavru pe care să-l îngroape.

Moartea plutea peste tot și viața celor ca el era o marfa ieftină.

— Deocamdată, ai scăpat. Am aranjat să fii pus în libertate. A trebuit să accept plata unei amenzi substanțiale, dar în condițiile date nu aveam de ales. Va trebui să predai arma la poliție, firește.

Anton îl privi neîncrezător. Așa ceva nu era posibil, nu după chinurile prin care trecuse, după tot ceea ce văzuse în acest loc blestemat. Totuși, pe chipul prietenului lui mai tânăr plutea un zâmbet liniștitor. Așadar, era adevărat. Urma să fie eliberat. Dar cu ce preț? Care era prețul unei astfel de vieți?

Își dădu brusc seama că i se făcuse cald, că pe la tâmple îi curgeau firicele de sudoare. Încercă să spună ceva, dar nu-și putu găsi cuvintele. Ce cuvinte ar fi putut folosi pentru a-și exprima recunoștința? Ce cuvinte ar fi putut reda ceea ce era în sufletul lui? Îi venea să-i cadă la picioare și să-i sărute bocancii. Era pe punctul s-o facă, dar în ușa metalică se auziră bătăi discrete.

— Totul e în regulă? întrebă unul dintre paznici.

Victor schiță un gest de enervare fără să se întoarcă. Anton își lăsă capul pe genunchi ca să ascundă valul de emoție care-l asaltase. Abia când fu sigur că rămăseseră din nou singuri îndrăzni să ridice ochii, în care îi jucau lacrimi de recunoștință.

— Ai mare grijă în continuare, îi spuse Victor ridicându-se și încheindu-și la loc haina lungă de piele. Încă nu s-a terminat.

— Voi avea. Îmi voi petrece restul vieții încercând doar să te răsplătesc. Voi face tot ce-mi stă în puteri ca să-ți arăt cât de mult apreciez gestul tău. Niciun preț nu va fi prea mare.

— M-ai răsplătit deja, Anton. Eu sunt cel care avea o datorie la tine.

Paznicul luă poziție de drepți și-l salută milităreşte când părăsi celula întunecată, apoi ușa se trânti în urma lui. Ultimul lucru pe care-l auzi înainte să cadă cortina moale a tăcerii fu sunetul ritmic al pașilor salvatorului său pe dalele de ciment ale coridorului pustiu.

Capitolul 32

— Prietene, ce surpriză! îl auzi Natalia pe tatăl său exclamând în antreu cu atâta entuziasm, de parcă însuși regele Mihai s-ar fi oprit la ușa lor.

Auzi apoi o altă voce, pe care o recunoscu instantaneu.

— Anton, mă bucur să te văd.

— A trecut multă vreme, nu-i așa?

— Într-adevăr. Am fost plecat din țară, știi. Îmi pare rău că n-am putut veni mai devreme.

Cei doi bărbați intrară în salon și vocile lor se îndepărtară, devenind imposibil de înțeles. Cu cinci luni mai târziu, își spuse Natalia. Tatăl ei îl așteptase pe Victor aproape un an.

Deși era plină de bucurie, în inima ei se ascundea și o doză de indignare. De câte ori nu verificase bietul Anton cutia poștală, în așteptarea unui semn de viață de la el? Îi era aproape milă de el acum, căci vocea lui nu trăda niciun fel de iritare, nici cel mai mic reproș pentru această lungă perioadă în care fusese uitat. Mama ei ieșise la plimbare, așa că nu era obligată să li se alăture; putea să stea liniștită în camera ei, să citească o carte și să fie scutită de un șir de scuze penibile. Cu toate acestea, după numai zece minute fu cuprinsă de un set cu totul diferit de sentimente, așa că se puse în fața oglinzii și începu să se examineze critic.

Se strâmbă de durere când trase de peria încurcată în părul castaniu atât de lung și de des, încât era imposibil de domesticit. Ca toată ființa ei, de altfel. Își scoase cămașa de noapte și se privi în oglindă dintr-o parte, gândindu-se iarăși că nu avea cu ce să se îmbrace. Transformările rapide prin care trecuseră epuizaseră complet bugetul familiei, excluzând perspectiva unei noi garderobe. De multe ori în astfel de momente – când își studia înflorirea sânilor și rotunjimea șoldurilor – avea impresia că se uită la o străină.

Scotoci febril prin șifonier și se hotărî pentru o rochie bleumarin, cu guler de dantelă care-i făcea ochii să pară aproape albaștri și care-i fusese întotdeauna prea mare, așa că acum îi cuprindea pieptul crescut și

nu o sufoca. Își trase în picioare o pereche de balerini aurii și își prinse părul într-o coadă de cal. „Calmă și distinsă”, își ordonă mintal, coborând scările cu pași egali, încercând să-și mascheze zbuciumul interior. La jumătatea drumului, panica o împinse aproape să facă cale întoarsă, dar Victor o zărise deja prin glasvandul întredeschis.

— Talia, o chemă el afectuos.

Îi zâmbi și o invită cu un gest elegant lângă el pe canapea.

Se opri, simțindu-și mâna umedă de transpirație cum alunecă pe balustradă, pe când cu cealaltă schița un mic salut. Nu mai avea scăpare, trebuia să coboare în sufragerie.

— Talia, pe unde ai stat ascunsă? o interpelă Victor cu un mic rânjet ironic. Cum merge școala?

— Merge excelent, simți ea nevoia să mintă lăsând ochii în jos.

În realitate, situația nu era deloc bună, dar se gândi că nu trebuia să intre în detalii. Doar încerca să facă o conversație politicoasă.

A, cât și-ar fi dorit ca tânărul să nu-i observe jena evidentă, căldura ce-i cuprinsese obrajii, colorându-i în roz, fără nicio îndoială! Era absolut ridicol cum rămăsese în picioare, nemișcată, de parcă în față i s-ar fi deschis un hău de netrecut. El, pe de altă parte, părea să simtă tot mai relaxat, în pantalonii lui gri și cămașa albă de mătase, deschisă cu neglijență studiată la guler. Nu avea cravată. Părul negru era ceva mai lung decât își amintea Natalia, dar la fel de bucălat la capete și perfect dat pe spate. Se lăsă pe spate pe canapea, își încrucișă picioarele lungi unul peste celălalt și scoase o brichetă de argint și un pachet de țigări din buzunar. Bricheta dădu câteva rateuri și, din reflex, protejă flacăra cu o mână stângă sculpturală, cu degete lungi și vene proeminente, ce i s-ar fi potrivit mai bine unui conte imortalizat într-o pictură barocă. Îl urmări fascinată cum trase adânc fumul în piept, îl reținu câteva secunde și îi dădu drumul într-un fuior gros printre buzele întredeschise.

De ce naiba nu rămăsese în camera ei? Acum, micul ei plan de răzbunare pentru lunga lui absență părea atât

de insignifiant, de absurd. O greșeală pentru care plătea scump. Simțea că se sufocă în strânsoarea rochiei.

Dintr-odată, parcă pentru a pune gaz pe foc, auzi vocea tatălui ei, care o smulse din stupoare și-i amplifică rușinea:

— Talia, în loc să stai înfiptă acolo, nu mai bine ne aduci niște apă cu gheață, te rog?

— Nu, mulțumesc. Nu vă bateți capul cu mine, nu vreau să deranjez. Nici nu mai stau mult, nu voiam decât să văd cum îi mai merge tatălui tău, răspunse Victor uitându-se fix la ea și făcând-o să roșească până în vârful urechilor.

Tatăl ei, nu se putu opri să observe, era cât se poate de mulțumit. De mult nu-l mai văzuse atât de energic, de entuziast. Ca și cum nu l-ar fi auzit pe oaspetele lor, se ridică repede în picioare și traversă salonul cu sprinteneala unui adolescent.

— Dacă nu vrei apă, am un vin excelent, pe care l-am păstrat pentru ocazii deosebite. Cred că acum e momentul să-i dăm cep. Așteaptă doar o clipă, mă duc până în pivniță.

— Te rog, Anton, chiar trebuie să plec. Poate altă dată.

Parcă o pompă nevăzută extrăsese tot aerul din încăpere. Anton se blocă și reveni la măsuța de cafea cu umerii căzuți și zâmbetul șters de pe chip. Când se așeză din nou, niciunul nu scoase nicio vorbă, iar Natalia simți o schimbare în atmosferă. Nu-și amintea să fi existat vreo ocazie în trecut când cei doi să nu știe ce să-și spună.

Mai era ceva: Victor părea ferm hotărât s-o ignore. Abia schimbase două cuvinte cu ea. Se întrebă dacă nu cumva bărbatul îi putea citi gândurile și un fior de groază o trecu din cap până în picioare, apoi își spuse că așa ceva era imposibil și o cuprinse tristețea. Amintirile o copleșiră, episoade din trecut îi apărură în fața ochilor – obiceiul lui de a o ridica în brațe când venea în vizită, atenția cu care o asculta când cânta la pian. Odată, când mama ei îl rugase să o supravegheze când se dusese să înoate în lac, îi povestise o glumă pe care o auzise la coadă la băcănie și i se păruse foarte amuzantă, deși n-o înțelesese. Bărbatul izbucnise într-

un hohot puternic de râs: „Talia, ești o comoară de fată. Într-o zi vei rupe inima cuiva”, îi spusese clătinând din cap. Acum însă o ignora de parcă nici n-ar fi fost în cameră. Atenția lui Victor se concentra exclusiv asupra tatălui ei.

— Cum te mai simți? Mi-am făcut griji pentru sănătatea ta, păreai atât de slăbit ultima dată când ne-am văzut.

— A, nu trebuie să-ți faci griji, mă descurc. Despina mă hrănește bine, deși este tot mai greu să faci rost de mâncare zilele astea. Rafturile sunt mai mult goale și pâine proaspătă nu prinzi decât dacă te așezi la coadă de la patru dimineața, dar nevasta mea insistă să meargă numai ea. Zice că eu trebuie să mă odihnesc. Pentru ce să mă odihnesc? o întreb, dar degeaba, tot nu vrea să mă lase pe mine. Pentru ea este mai greu, să știi.

— Trăim vremuri ciudate, Anton, aprobă Victor din cap. Cum merge magazinul?

Anton făcu un gest de lehamite din mână.

— Afacerea aproape că și-a dat duhul. Abia dacă mai am cinci sau șase clienți pe zi. Dar ce să fac altceva? Magazinul este viața mea. Oricum ar fi, ne ajută să o ducem ceva mai bine decât majoritatea. Din când în când, ne permitem chiar să cumpărăm ouă și carne de la speculanți. Un lux în aceste zile, pentru care îi mulțumesc Domnului…

— Anton, îl întrerupse celălalt, îți aduci aminte ce am discutat noi ultima dată când ne-am văzut? În ziua când ai fost eliberat din închisoare? Trebuie să fii extrem de atent, să nu ieși cu nimic în evidență. Descurcă-te cu ce ai și stai departe de speculanți. E preferabil să mănânci pâine goală decât să-ți pierzi iarăși libertatea.

— Dar mai sunt și alte cheltuieli, Victor. Lecțiile de pian ale Nataliei mă costă o mică avere, dar cântă atât de frumos. Și încă îmi place să-i fac, din când în când, câte un cadou surpriză Despinei.

— Anton, mă tem că nu mă asculți cu atenție. Victor ridicase puțin tonul, vocea lui suna imperativ. De ce crezi că m-am oprit astăzi pe la voi? Tocmai ca să te avertizez… Își drese glasul. Ai un dosar la poliție și la

Comitetul Central al Partidului. Un dosar deschis, Anton. Gata cu lecțiile de pian, gata cu cumpărăturile de la speculanți, gata cu cadourile scumpe. Trebuie să fii extrem de atent. Îmi promiți că mă asculți?

— Sigur, îi răspunse Anton cu ochii la șemineul unde focul nu mai arsese de mult. Înțeleg. Îți mulțumesc pentru tot ceea ce ai făcut pentru noi, dar cred că nu este cazul să te îngrijorezi.

— Te rog, promite-mi, Anton. Dă-mi cuvântul tău de onoare că vei face așa cum ți-am cerut.

Pentru un lung moment tăcerea fu spartă numai de vocile copiilor care se jucau pe stradă. Victor părea dintr-odată epuizat, cu trăsăturile ascuțite lăsate, făcându-l să arate mai bătrân cu câțiva ani. Și tatăl ei părea sleit de energie.

— Ai cuvântul meu, îi răspunse încet.

Victor oftă satisfăcut sau ușurat, sau poate ambele la un loc. Puse pachetul de țigări la loc în buzunar și se întinse după pălărie. Parcă se mișca cu încetinitorul, ca și cum orice gest i-ar fi cerut un surplus de energie.

„Nu poate pleca acum, abia a venit”, îl imploră în gând Natalia, cuprinsă de panică. Tatăl ei era însă deja în picioare și se îndrepta către Victor cu brațele întinse. Când se îmbrățișară, ceva se petrecu între ei, ceva atât de tangibil, încât se simțea din cealaltă parte a camerei. Cei doi bărbați rămaseră un moment îmbrățișați, cu capetele aplecate, în tăcere.

— Ai grijă de tine, Anton, adăugă Victor desprinzându-se, dar păstrându-și mâna dreaptă pe umărul prietenului său. Transmite-i salutările mele Despinei. N-o să uit niciodată delicioasa friptură de miel pe care o făcea. Își îndreptă privirea către ea. Ai grijă de tatăl tău, Talia. Este cel mai bun om din câți am cunoscut.

O privi fix în ochi și, de această dată, nu-și mai feri privirea, ci îi susținu ochii verzi, scăpărători, la fel ca ai ei. Cât trecuse? O oră, un minut? Cât de mult era prea mult? Habar nu avea. Simțea furnicături în stomac și prin vene îi curgea un lichid fierbinte, ca o otravă.

„Nu pleca, nu ieși! Nu vezi că are nevoie de tine?” Dar de pe buze nu-i ieși nicio vorbă. Se cutremură la gândul că Victor pleca pentru ultima dată, că nu-l va

mai vedea. Citi acest adevăr simplu în zâmbetul melancolic schimbat cu Anton pe când acesta din urmă îl conducea către ușă și în salutul scurt cu degetul arătător la pălărie, aruncat din prag. Rămasă pe loc, îi admiră conturul precis al umerilor când el se întoarse și începu să coboare scările într-o după-amiază de octombrie surprinzător de însorită.

„Te rog, întoarce-te. Te rog", rosti în gând. Nici măcar nu-i făcuse cu mâna, nu-i adresase niciun cuvânt de rămas-bun, nimic. Strânse tare cu mâna tocul negru al ușii și îi ascultă pașii ce se îndepărtau pe trotuar, până când dădu colțul și silueta lui se pierdu în masa de pietoni.

Capitolul 33

— Ai lăsat focul aprins toată noaptea?

Mijind ochii în penumbră, Natalia se ridică în capul oaselor și încercă să înțeleagă ce se întâmpla. Într-adevăr, focul aproape că se stinsese, ultimele flăcărui dându-și duhul într-o grămăjoară de jăratic. Frigul începea deja să-și facă simțită mușcătura, dar nu la fel de tare ca la etaj. Oricum, îi plăcea la nebunie să doarmă jos, pe canapea, înconjurată de pereții lambrisați, de marmura strălucitoare și de ultimele obiecte de valoare ce le mai rămâneau, care o ajutau să se abandoneze în brațele lui Morfeu cu senzația că lumea nu se schimbase prea tare.

— Îți dai seama că ai aruncat pe coș lemnele care ar fi trebuit să ne țină trei zile? Nu te-am rugat aseară să stingi focul și să te duci la culcare?

Se ridică în picioare; șalul de lână pe care i-l croșetase Despina îi alunecă de pe umeri, dând la iveală un pulover gros și, sub el, cămașa de noapte lungă, flaușată. Oftă și își puse papucii de casă.

— Îmi pare rău, mamă. Citeam și am adormit pe nesimțite. Mă duc să pun de ceai.

Se îndreptă către bucătărie frecându-și mâinile înghețate și aruncă o privire spre coșul de lemne. Le mai rămâneau cam o duzină de butuci, și abia dacă intraseră în luna februarie. Ca o consolare, nu erau singura familie care trebuia să se descurce cu lemne pe sponci pentru tot restul iernii.

Lemnele dispăruseră din toate magazinele bucureștene în primele două săptămâni din noul an. La adăpostul nopții, oamenii începuseră să taie crengile copacilor de prin parcuri și de pe străduțele prost luminate, ferindu-se de patrulele miliției. Peste tot prin oraș, cetățeni în paltoane elegante târau după ei, prin noroi și prin zăpadă, crengi jumulite pe șest ori se strecurau pe străzile înghețate înarmați cu fierăstraie și topoare. În scurt timp, din frumoșii copaci ai orașului nu mai rămăseseră decât trunchiuri dezgolite. Tatăl ei nu era capabil să ia parte la măcel.

— Copacii au și ei un suflet, ca oamenii. Nu merită să aibă parte de o soartă la fel de rea ca a noastră, obișnuia să spună.

În schimb, începuse să atace mobila de prin casă. Primele victime au fost scaunele din salon, toate cele zece, urmate de masa Biedermeier la care Despina ținea atât de mult și care, în frumusețea ei maiestuoasă, strălucitoare, reprezentase piesa centrală a căminului.

— Nu mai avem nevoie de ea, decretase mama ei cu aparentă indiferență. S-a dus vremea dineurilor luxoase și, în orice caz, acum mâncăm cu toții în bucătărie.

Așa trecuseră peste primele două luni de vreme rece. Urmase mobila din dormitoare. Șifonierul delicat, de un verde palid, al Nataliei, cu mânerele lui de bronz, luase primul calea sobelor.

— Oricum, a rămas prea mic pentru garderoba ta, încercase s-o consoleze Despina, pe când din curte se auzea lemnul bătrân și uscat gemând sub secure. Dacă vrei, poți să-ți agăți rochiile lângă ale mele.

Nici nu-i trecuse prin cap să protesteze, să-i amintească mamei că acela fusese primul obiect pe care i-l cumpăraseră când o aduseseră de la orfelinat. Nu voia să admită că încă păstra câteva dintre hăinuțele ei de când era mică, rochițe din catifea și dantelă pe care nu le mai purtase de ani de zile, dar în care își îngropa chipul din când în când, doar ca să-și aducă aminte cât de mult se bucurase de ele.

Cu restul mobilei, lucrurile merseseră mai ușor: biblioteca, masa *art déco* din antreu, cuierul, biroul Nataliei, cu blatul lui de modă veche, florentin, care arăta nefiresc acum, într-o cameră pustie.

Ajunsese să-și facă temele la masa din bucătărie, lângă cuptor, singurul loc călduros din casă, iar motivația ei pentru rezultate bune la școală ajunsese deja la cote minime. I se părea complet lipsit de sens să petreci ore în șir tocind geometria, fizica sau istoria, când nu aveau ce pune pe masă și dormeau cu paltoanele pe ei, când nu aveau apă caldă și nici săpun ca să se spele. Până și curentul electric se întrerupea automat la ora opt seara, nelăsându-i nicio șansă să-și termine temele pe a doua zi.

— Trebuie să înveți serios, ca să intri la universitate la anul, îi amintea tatăl ei de fiecare dată când o prindea visând cu un manual în față. Este singura ta șansă la un trai decent. Cunoașterea înseamnă putere, singura putere care te poate elibera.

— Știi foarte bine, tată, că nu-mi doresc altceva decât să cânt la pian, iar la Conservator notele mele din liceu nu vor conta prea tare. În plus, au schimbat manualele, nu vezi? Toate materiile, de la istorie la matematică și științe ale naturii, au fost modificate. Ce să mai învăț din ele? Că totul este o uriașă minciună?

Regreta de fiecare dată când îi vorbea așa, aducându-și aminte, prea târziu, de eforturile pe care le făcuse ca să o înscrie într-o școală de stat. Nu făcuse nimic ca să merite reproșurile ei. Cu un an înainte, școala catolică pe care o urmase încă de când avea șapte ani fusese nevoită să-și închidă porțile. Măicuțele care predaseră acolo dispăruseră fără urmă peste noapte. Nimeni n-ar fi putut spune ce se întâmplase cu ele, dar un lucru era clar: fuseseră alungate fără nicio jenă. În aceeași săptămână, Ministerul Educației decretase că tuturor elevilor din instituțiile private – aparținând clasei burgheze, ca și ea – le era permanent interzisă frecventarea școlilor de stat.

„Ce ne facem? Ce se va întâmpla cu copiii noștri? Vor rămâne needucați? Vor ajunge să cerșească pe stradă?” șușoteau părinții, așteptând ultima zi de școală.

Auzise aceleași discuții de nenumărate ori în casa lor. Le trebuiră șase luni de zile ca să găsească o soluție, timp în care Anton se rugase de diverși membri de partid, își pledase cauza, plătise taxe și dăduse șpăgi peste șpăgi ca să o poată înscrie la o școală de stat, chiar și la una din afara Bucureștiului. Când nu era pur și simplu dat afară din birouri, răspunsul pe care îl primea cel mai des era: „Nu aveți nicio șansă, la fel de bine puteți cere luna de pe cer”. Apoi, dintr-odată, lucrurile luaseră o întorsătură bună.

Se întâmplase la fix o săptămână după ce Natalia trecuse pe la magazin să ajute la inventar și găsise două pahare goale în camera din spate. Pe fundul lor se vedeau urme uscate de coniac, groase ca mierea. La

vremea respectivă nu le dăduse nicio atenție, căci clienților le plăcea să zăbovească în compania lui Anton, iar acesta nu se dădea în lături de la nimic ca să-i facă să se simtă bine și să revină. Abia apoi, când primiseră de la Ministerul Educației o adresă prin care erau informați că interdicția ce plana asupra ei fusese ridicată, înțelesese cu cine băuse tatăl ei un pahar în ziua aceea.

Îi trebuiseră două săptămâni ca să-și liniștească zbuciumul interior ce o cuprinsese parcă și mai violent. Petrecea ore în șir cu ochii pe fereastră sau cu o carte deschisă în față, incapabilă să citească. Nici pianul nu-i mai oferea cine știe ce consolare; cu uluire sinceră, se trezi că nutrea gânduri de gelozie la adresa tatălui ei, deși era limpede că cei doi se întâlniseră ca să discute despre situația disperată în care se găsea chiar ea. Într-un final, se calmase. Nu avea sens să mai gândească la el. Dispăruse din viața lor așa cum apăruse și poate că era mai bine așa. Ajunsese la o înțelegere superioară a situației, conștientizând că nutrea un atașament nesănătos față de un bărbat care n-o privise niciodată altfel decât ca pe o fetiță. Curând avea să înceapă din nou școala, abia aștepta.

Era o zi mohorâtă, dar Natalia vedea totul scăldat într-o lumină caldă, minunată, ce anunța noi oportunități. Intră pe porțile mari, metalice, cu capul sus, promițându-și că va profita la maximum de șanse ce i se oferea, de acest nou început, că va munci din greu și că se va ridica la înălțimea așteptărilor. Totul, pentru tatăl ei.

Trecu pe lângă grupul de elevi adunat în dreptul chiuvetei de pe culoar fără să dea atenție șoaptelor și râsetelor care izbucniră în spatele ei, căutând sala de cursuri. Nu i se păru plauzibil ca tocmai ea să facă obiectul distracției, din moment ce nimeni nu o cunoștea în noua școală.

Abia când se opri în dreptul clasei, în minte îi încolți bănuiala că era posibil ca prima zi de școală să nu decurgă așa cum își imaginase. Cuprinsă de nervozitate, își îndreptă cravata roșie de pionier, pe

care toți elevii erau obligați s-o poarte, își netezi sarafanul de uniformă și deschise ușa.

Sala era mai mică decât își imaginase. Băncile erau înghesuite dintr-un capăt în celălalt. Fu învăluită de un vârtej de sunete – voci și râsete și zgomote de cărți trântite pe pupitre – până când cineva din spatele clasei fluieră scurt și, brusc, se așternu tăcerea.

Cu respirația tăiată, făcu un pas înainte, încercând să nu ia aminte la gurile căscate și la ochii curioși care o fixau de peste tot. Se opri în mijlocul sălii, neștiind încotro s-o apuce, rugându-se ca femeia cu chip aspru care tocmai scria furios cu creta pe tablă să se întoarcă și să-i spună ce avea de făcut. Exact așa se întâmplă, și Natalia încercă să schițeze un zâmbet timid.

— Locul tău este acolo, i se adresă femeia direct, fără nicio introducere, indicându-i o bancă cu creta pe care o ținea în mână. Da, chiar acolo.

Ținându-și ghiozdanul strâns la piept ca pe o pavăză, se așeză la locul indicat. Câteva minute mai târziu se auzi al doilea clopoțel, și elevii se ridicară la unison.

— Bună dimineață, clasă! lansă femeia fără pic de entuziasm, îndepărtându-se de tablă și lăsându-se să cadă fără vlagă în fotoliul din spatele catedrei.

Ridică mâna la frunte ca să-și șteargă câteva picături de transpirație, și Natalia nu se putu împiedica să remarce pata în formă de semilună ce i se formase la subsuoară.

— Bună dimineața, doamnă Tima, răspunse clasa pe un ton la fel de anemic.

— Luați loc.

Urmă un foșnet de pagini. Cineva râgâi fără să-și ceară scuze. În spatele clasei, un elev bătea ritmul cu creionul în coperta cartonată a unui manual.

— Avem o elevă nouă începând de astăzi, anunță pe un ton neutru doamna Tima, fără să ridice ochii din catalog. Numele ei este Natalia Goza. Natalia, te rog, ridică-te în picioare. Înainte de a începe lecția de astăzi, te invit să te deplasezi printre rânduri și să aduni toate gunoaiele pe care le vezi pe podea.

Primul ei impuls fu să izbucnească în râs. Ce fel de glumă mai era și asta? Avea de-a face cu o clasă de comedie? Probabil că nu auzise bine, înțelesese greșit.

— Hai, odată! Nu avem toată ziua la dispoziție, îi ordonă doamna Tima cu un gest plictisit. Adună repede mizeria, ca să putem începe.

Natalia rămase nemișcată, privind-o cu o expresie de profundă neînțelegere. Profesoara plescăi dezaprobator din limbă și clătină din cap.

— Da, înțeleg, înțeleg. *Cu toții* înțelegem ce se întâmplă. O prințesă burgheză nu se coboară să ne strângă nouă mizeria, nu-i așa? Acasă ea are servitori care se ocupă de asta. Ei bine, aici lucrurile stau altfel, fetițo. Aici, tu vei strânge tot gunoiul clasei. Ridică o riglă din lemn și începu să bată cu ea în marginea catedrei. Iată, o lecție perfectă pentru azi, se adresă clasei, fluturând rigla prin aer ca pe o baghetă de dirijor. O lecție despre egalitate. Domnișoara Goza este pe cale să priceapă că nu le este cu nimic superioară celorlalți elevi din această încăpere.

Nataliei trebui să facă un efort supraomenesc ca să nu fugă din clasă sau să nu-i spună acestei femei îngrozitoare să se ducă dracului, să-și adune singură mizeria. Dar în minte îi apăru chipul tatălui ei, bucuria cu care o privise în acea dimineață, mândria că reușise s-o înscrie la școală. Cum să fugă? Cum s-ar fi putut duce acasă, să-i spună că dăduse cu piciorul singurei șanse la educație pe care o avea?

Ochii i se înecară în lacrimi, făcând-o să vadă totul ca printr-o ceață deasă. Strânse pumnii până când unghiile îi intrară dureros în palme. Apoi, făcu ceea ce nu se aștepta nici ea să facă. Își îndreptă spatele și, fără să se grăbească, se îndreptă către cel mai îndepărtat colț al sălii și se aplecă spre podea. Începu să culeagă tot ce găsea pe jos – bucățele de hârtie, câteva creioane rupte, o coajă de pâine care căpătase o tentă verzuie și alte mizerii. Când termină, o luă de la capăt pe rândul următor. Din fundul clasei se auzi un râset ca un nechezat.

— Liniște! urlă doamna Tima lovind puternic cu rigla în catedră. Mulțumită de rezultatul obținut, se întoarse la teancul de lucrări pe care le avea de corectat. Ridică ochii numai când o zări pe Natalia stând lângă catedră cu coșul de gunoi în mâinile

tremurânde. Ai terminat? Foarte bine, poți să te întorci la locul tău. Să începem lecția.

Crezu că nu-și va reveni niciodată din rușine când a doua zi și, apoi, a treia zi, i se ceru să execute aceeași sarcină înjositoare. Dar, fără să-și dea seama, depăși momentul. Amintirea umilinței se estompă. Se dresă să facă orice i se cerea fără să pună suflet, să nu simtă nimic, să nu se gândească la nimic, să treacă peste încă o zi și peste încă una, să supraviețuiască. Cu timpul, și colegii se plictisiră să mai râdă de ea și s-o împroaște cu ghemotoace de hârtie umezite cu salivă în timp ce se târa printre bănci, ridicându-le gunoaiele, cu buzele strânse și ochii în podea.

Încetă să mai fie privită ca o curiozitate sau o diversiune binevenită în zilele interminabile de școală. Era doar Natalia, fata ai cărei părinți fuseseră desemnați drept dușmani de clasă, al cărei tată fusese denunțat ca un exploatator al poporului, un burghez, un capitalist, pentru păcatele căruia fiica avea să plătească în fiecare dimineață, înainte de începerea orelor.

Capitolul 34

N-ar fi putut spune ce anume o atrăsese cu atâta putere către orfelinatul Sfântul Pavel în acea după-amiază. Nu spera să găsească ceva anume, ba chiar se temea puțin de ceea ce ar fi putut descoperi, de ceea ce ar fi putut scoate la iveală. Trecuseră aproape patru ani de când găsise din întâmplare scrisoarea aceea în seiful tatălui ei și se gândise la ea mai des decât și-ar fi dorit. Nici nu-și aducea aminte de câte ori adormise repetându-și cuvintele acelea în gând – rândurile acelea care nu-i dădeau pace.

„Dorința mea nu este de a tulbura noua viață cu care, desigur, s-a obișnuit."

Ei bine, autorul scrisorii exact asta făcuse. Viața ei era bântuită acum, zi și noapte, de o curiozitate nestinsă. Era ciudat cât de bine reușise, pe când era doar un copil, să se despartă de trecut. Se imunizase împotriva memoriei, devenise indiferentă, însă scrisoarea aceea adusese la suprafață stafii pe care le credea de multă vreme îngropate. Acum o bântuiau de ani de zile, îi săreau în față de peste tot, din vise, din mici întâmplări anodine, ca niște secrete murdare.

„Dar toată povestea asta nu are nimic de-a face cu tine, Talia", își spunea uneori încercând să pună capăt acestei preocupări absurde. „Nu mai are nicio importanță pentru tine, pentru viața ta viitoare." Era perfect conștientă că existau lucruri mult mai importante asupra cărora era obligată să se concentreze, precum visul ei de a se înscrie la Conservator, care se risipise în flăcări. Scrisoarea de respingere nu fusese tocmai o surpriză. Citise răspunsul încă de pe chipurile comitetului de examinare, unde expresiile de încântare pentru prestația ei muzicală erau înlocuite de grimase jenate la vederea dosarului. La început i se rupsese inima – inima, voința și, chiar mai rău, încrederea în ea însăși –, dar, după luni întregi de autocompătimire, se hotărâse să continue cu muzica.

De ani întregi se îndrăgostise de jazz și știa că, deși era oficial interzis, exista o mișcare subterană foarte

activă care-i menținea flacăra aprinsă. Ideea părea nebunească (și de-a dreptul riscantă), dar, dacă exersa suficient, dacă era cu adevărat dedicată muzicii, poate că într-o bună zi avea să-și găsească locul acolo, printre acei oameni curajoși. Între timp, putea să facă rost de ceva bani dând lecții de pian – soluții existau întotdeauna atât timp cât nu abandona.

Avea de făcut mai multe alegeri importante pentru viitorul ei, dar, cu cât se străduia mai mult să-și scoată din cap scrisoarea, cu atât mai greu îi venea. Dacă mai fuseseră și alte scrisori, alte anchete? Nu, era prea puțin probabil. După 1945, când relațiile României cu Occidentul fuseseră tăiate, ar fi fost imposibilă introducerea corespondenței străine în țară. Dacă ar mai fi existat încercări de a introduce corespondență în țară sau de a o contacta, ar fi fost sortite eșecului. Dar dacă nu era adevărat? Își aminti de câte ori se hotărâse să-l întrebe pe unchiul ei dacă știa ceva despre circumstanțele în care fusese adoptată. Acum regreta că nu o făcuse. Pe de altă parte, probabil că nici așa n-ar fi ajuns foarte departe. Ștefan ar fi preferat să ia cu el în mormânt ceea ce știa decât să aibă sentimentul că-i trădase pe părinții ei.

Se părea că, dacă mai era ceva de aflat, îi mai rămânea o singură cale. Trebuia să se întoarcă acolo unde începuse totul.

Mai târziu după-amiaza, în troleibuz, Nataliei tot nu-i venea să creadă cum se lăsase pradă impulsivității, modul cum sărise în mijlocul de transport în comun fără niciun plan. Călătorea în picioare, agățată de o bară, iar parcurile arse soare ale orașului și fațadele murdare îi defilau prin fața ochilor într-o ceață indistinctă, în timp ce număra mintal. Treisprezece ani trecuseră de când părăsise locul acela. Treisprezece ani lungi dintr-o viață anterioară, diferită, o viață de dinaintea cozilor la mâncare și a electricității raționalizate.

Trecuse mai demult din întâmplare pe lângă orfelinat, chiar imediat după război, când troleibuzele nu-și reluaseră circulația normală și, împreună cu mama ei, fuseseră nevoite să ia un taxi ca să ajungă

undeva. Își aminti că mama ei vorbea cu șoferul, îi spunea ceva despre iarna interminabilă, despre cum o bombă lăsase o groapă uriașă în centrul orașului. Brusc, se oprise în mijlocul unei propoziții. Natalia ridicase ochii din cartea pe care o ținea în poală și-i urmărise privirea. Acolo, sub schelele de metal, locul ce-i adăpostea primele amintiri din viață zăcea în ruină. „Îți amintești, Talia?" o întrebase înainte ca edificiul să se piardă în spate.

Sigur că-și amintea. Cum ar fi putut să uite chipurile acelor copii murdari și nefericiți care plângeau noaptea ca niște cățelandri abandonați, uniformele lor pline de purici, curtea interioară umedă unde mirosea tot timpul a gunoi, zeama chioară care li se prezenta în fiecare zi drept supă? Însă tăcuse din gură, chiar ridicase din umeri încercând să pară indiferentă, sperând că astfel o va descuraja pe mama ei să insiste cu întrebările. Nu mai discutaseră niciodată despre asta. Nu avea nicio îndoială că, din ziua aceea, șoferii de taxi fuseseră instruiți să o ia prin altă parte, să ocolească strada aceea, chiar dacă drumul pe care-l aveau de făcut ar fi devenit mai lung și prețul mai mare.

Se hotărî să coboare la stația următoare. Nu era cea mai apropiată de orfelinat, dar simțea nevoia să meargă puțin pe jos, să-și adune gândurile. Acestea se întorceau obsesiv la întrebarea care o adusese aici, la care nu reușise niciodată să găsească răspuns. De ce oamenii care-i dăduseră viață aleseseră la un moment dat să-și continue viața fără ea? Avusese timp să se gândească la toate posibilitățile. Erau tineri, poate că nu aveau ce să pună pe masă, poate că nu făcuseră față responsabilităților ce veneau odată cu statutul de părinți. Și-i imagină ca pe niște nomazi, mutându-se dintr-o casă în alta, săraci și flămânzi, luptându-se să supraviețuiască. Poate că făcuseră tot posibilul înainte de a renunța, de a-i lăsa pe alții să le facă treaba. Da, i-ar fi fost mai ușor să nu se gândească la ei. Nici n-o făcuse prea des până dăduse peste scrisoarea aceea. Și iată că acum ajunsese să umble, din propria voință, după fantomele trecutului.

La intersecție, analiză încă o dată indicatoarele și dădu colțul, simțind cum i se accelerează pulsul. Câțiva pietoni trecură pe lângă ea, cu capetele lăsate în jos, cu mâinile în buzunare, nepăsători la faptul că ea se mișca atât de încet, încât îi luase peste douăzeci de minute să ajungă la colțul străzii. Când ajunse în sfârșit la destinație și ridică ochii, fu surprinsă să constate că instituția arăta, în linii mari, exact așa cum și-o amintea din fragedă copilărie. Doar schelele de metal și placa metalică albastră pe care stătea scris mare „Orfelinatul Sfântul Pavel" dispăruseră, însă clădirea părea neatinsă.

Păși timid pe poarta din lemn, așteptându-se să fie asaltată de copii, dar curtea interioară era tăcută. Sosise târziu și pe neanunțate. I se păru dintr-odată absurd ceea ce făcea. Venise aici sperând să afle ce anume? Spera că directoarea o va invita politicos la ea în birou și îi va înmâna un dosar sigilat? Acela pentru care părinții ei plătiseră bani grei ca să fie ascuns pentru totdeauna sau distrus?

Aproape ajunsese înapoi în stradă când auzi clinchetul unei uși în spatele ei și o dâră de lumină îi căzu în ochi. Un ofițer se îndreptă către ea, ajustându-și încruntat chipiul. Pentru o clipă, își închipui îngrozită că urma să fie supusă unui interogatoriu despre intențiile ei acolo. Dar omul trecu grăbit pe lângă ea fără s-o bage în seamă. Poarta principală se închise cu un zgomot greu; când se repezi să revină în penumbra zidului, Natalia observă șocată că ușa de la intrarea în clădire rămăsese întredeschisă. Așteptă cinci minute și intră.

Holul părea la fel de neschimbat ca și exteriorul, cu zidurile vopsite într-un verde palid, mirosul de amoniac și linoleumul de pe jos, care îi scârțâia sub pașii ezitanți. Se îndreptă către ceea ce-și amintea ca fiind biroul directoarei, gândindu-se intens la ceea ce va spune. Cum va explica de ce venise? O va recunoaște bătrâna după atâția ani?

Se opri o clipă în fața ușii și trase adânc aer în piept. Temându-se că s-ar putea răzgândi, apăsă repede pe clanță și intră. Inspectă rapid încăperea și ceea ce văzu o aruncă în cea mai deplină confuzie, în locul biroului

vechi și uzat la doamnei Tudor, centrul camerei era ocupat de o masă uriașă, dreptunghiulară, înconjurată de aproximativ o duzină de bărbați în uniformă militară. Pe masă stăteau răspândite hârtii și dosare, iar în centru se afla un magnetofon, lângă o carafă plină cu apă.

— Îmi… îmi pare rău, bâigui Natalia sub tirul a douăsprezece perechi de ochi uluite. Probabil că am greșit biroul… Trebuie să plec… Vă rog să mă scuzați.

Un bărbat mai în vârstă, cu pieptul plin de decorații, se întoarse cu tot cu scaun în direcția ei. În lumina aspră, artificială, părul lui alb părea de argint, la fel ca și barba atent îngrijită, pe care și-o mângâia gânditor examinând-o intens cu ochi albaștri, reci. Parcă vedea o insectă bizară și nu se putea hotărî dacă s-o strivească sub picior sau să o lase în viață.

— Ce faceți aici, domnișoară?

— Mă scuzați, domnule, zise Natalia repede. Nu voiam să vă deranjez. O caut pe doamna director Tudor, șefa orfelinatului… îmi pare rău că am dat buzna așa.

— Orfelinat? Despre ce orfelinat vorbiți?

— Are dreptate, domnule general, se auzi vocea unui ofițer din dreapta. Înainte de război, aici a fost un orfelinat, într-adevăr. O parte din clădire a fost distrusă de bombardamente, mai precis aripa ce adăpostea dormitoarele copiilor și bucătăria. A, și arhiva instituției, împreună cu câteva săli de clasă. Asta căutați? îl auzi ca prin vis pe ofițer întrebând-o.

„Ce s-a întâmplat cu copiii, unde sunt copiii?” îi venea să strige. „Unde sunt măicuțele, bucătarul, profesorii?” Dar rămase blocată, și groaza începu să-i circule prin vene ca un șuvoi de gheață.

— Am fost unul dintre copiii de aici, se auzi șoptind atât de încet, încât ofițerul se încruntă și își duse mâna pâlnie la ureche.

— Ce spuneți?

— Înainte de război, am fost unul dintre copiii închiși aici. Am trăit aici o vreme laolaltă cu ceilalți orfani.

— Ei bine, acum este o clădire guvernamentală. Nu știm nimic despre orfelinat, iar dumneavoastră ați

întrerupt o întrevedere oficială.

— Îmi pare rău, regret că v-am deranjat.

Dintr-odată, se trezi alergând. Se întoarse și fugi cât o țineau picioarele pe culoar și prin curtea care-i fusese teren de joacă. Fugi fără să se uite înapoi, fără să mai închidă poarta în spatele ei, ieși în stradă și continuă să alerge până ce o durere ascuțită în partea stângă o făcu să se oprească. Pe când se sprijinea de un zid încercând să-și recapete suflul, gândul îi zbură la copii. Copiii.

Ochii i se uscară la mult timp după aceea, când ajunse la stația de autobuz. Orice secrete din viața ei ar fi fost ascunse acolo, orice urme ale trecutului ar fi purtat acele ziduri, totul se pierduse în flăcări, împreună cu tot orfelinatul. Firul se termina aici, fusese rupt fără milă. Înainte să dea colțul se întoarse și aruncă o ultimă privire către locul care-i fusese casă o bucată de vreme. Încercă să și-l întipărească în minte, căci știa că nu-l va mai vedea niciodată.

Capitolul 35

— Cineva te-a căutat astăzi, anunță Natalia repezindu-se fericită în farfuria cu pui la cuptor.

Carnea grasă, aurie i se topea în gură atât de fragedă, încât lăsă să-i scape un oftat de mulțumire involuntar. În rarele ocazii când mama ei reușea să pună mâna pe câte o pasăre proaspătă de la măcelar, primul prânz era întotdeauna un festin nemaipomenit. În zilele ce urmau, se înșira un meniu variat ce valorifica atent fiecare bucățică din pasăre și se încheia, inevitabil, cu o supă făcută din carcasa de oase. Însă prima masă era întotdeauna o tratație specială, iar Nataliei îi displăcea profund să aducă vorba despre lucruri neplăcute în astfel de clipe.

— A zis cum îl cheamă? întrebă tatăl ei.

— A zis că este inspector orășenesc, că se ocupă de un recensământ și că ar dori să știe câți oameni locuiesc în casa noastră. I-am spus să revină mai târziu, când o să fii acasă.

Anton ridică ochii din farfurie. I se păru mai palid decât înainte.

— Natalia, știi că nu trebuie să răspunzi niciodată la vreo întrebare despre familia noastră. Nu trebuie să…

— Da, tată, știu. I-am cerut să plece și să revină altă dată.

În tăcerea ce urmă, tatăl ei clătină din cap preocupat de câteva ori, mai gustă puțin din friptura de pui, apoi puse furculița jos.

— Azi am primit cea mai mare comandă din ultimii ani, le anunță ceva mai vesel. Cineva a intrat în magazin și a cumpărat zece mii de plicuri de cea mai bună calitate. L-am ajutat să le încarce în portbagajul mașinii.

Ochii Despinei se ridicară și ei din farfurie, măriți de uimire.

— Cine era, Anton?

— A zis că era de la un minister, n-am înțeles care. Un fel de funcționar, presupun. Părea foarte interesat de inventarul nostru. A promis că va reveni într-o lună cu o nouă comandă mare. Mai mult, a plătit plicurile cu

banii jos. Bani gheață, Despina! Cine mai face asta în ziua de azi?

— Nu știu.

Nataliei îi fu limpede la ce se gândea mama ei pe când ducea paharul de apă la gură. Mai mulți bani însemnau mâncare mai bună și mai multă, pentru o vreme, câteva fructe, poate chiar și ouă proaspete. Însemna că-și puteau ameliora puțin rațiile pe care le primeau de la stat. În general, era cea mai bună veste pe care o primiseră în ultimele luni.

— Ce importanță are? Este minunat, Anton, conchise Despina, ridicându-se și începând să adune farfuriile care fuseseră curățate lună. Nici nu se putea să pice mai bine. N-am reușit să vând nimic la talcioc săptămâna asta. Soțiile luminatei noastre conduceri de partid și de stat se pare că s-au plictisit de tacâmuri din argint, chiar dacă le pot achiziționa pentru o nimica toată.

— Despina, te rog…

— Da, știu, Anton, știu. Și ea știe. Și mă ajută în fiecare miercuri, îți amintești?

Îi făcu cu ochiul Nataliei, care îi răspunse cu un zâmbet discret. Mama ei avea dreptate, avuseseră săptămâni mai bune și mai rele la talciocul local, iar ultima nu fusese bună deloc, însă continuau să se ducă periodic cu marfa. Talciocul le mai acoperea nevoia de bani peșin, și ajunsese să nu mai deteste la fel de tare excursiile acolo ca la început.

Cu numai o lună înainte, când se duseseră să vândă obiecte de prin casă, îi venise să intre în pământ de rușine. Se ținea după mama ei printre femeile care își vindeau lucrurile pe pături așezate pe jos în mijlocul unui teren viran, rugându-se ca Domnul, printr-o minune, să o facă invizibilă, să o scoată din scena sinistră ce se derula în jurul ei, așa cum un pictor sau un fotograf pot șterge un personaj dintr-o imagine. Era foarte cald, fuseseră norocoase să găsească un loc la umbră, sub un copac. Mama ei purta una dintre rochiile ei de gală, ceea ce o întristase și mai mult. Stătea cu spatele perfect drept în mijlocul sărăciei generale, părând un fel de mare preoteasă în demnitatea ei.

Acum, îi veni să râdă amintindu-și de mândria ridicolă care o animase atunci, furia pe care o simțise când o femeie străină se apropiase și începuse să-și treacă mâinile prin blănurile Despinei, întorcându-le pe dos ca să vadă dacă dublura de mătase era intactă și întinzându-i câteva bancnote fără să aibă măcar curajul să o privească în ochi. Abia acum înțelegea că lucrul cel mai important era că încă *mai aveau* lucruri de vândut. Încă mai aveau blănuri și poșete din piele de șarpe sau pălării croite la Viena și la Paris. Aveau încă argintărie și porțelanuri. Și, chiar dacă le vindeau pe toate la o treime din valoarea lor reală, tot le-a fi ajuns ca să aibă ce să pună pe masă câțiva ani de zile.

Nu se putea opri. Calcula tot timpul în cap ce le mai rămăsese de vândut, ce urmau să ducă în talcioc și cât le-ar fi putut aduce. Nu se putea abține.

A doua zi, dis-de-dimineață, auzi ciocănituri la ușă. Sunetul venea de undeva de departe, ca și cum ar fi urmărit-o din somn. Se ridică în picioare, puțin dezorientată, uitându-se la ceas. Era puțin peste ora șapte. Cine putea să fie atât de devreme într-o zi de duminică? Nu avea idee de când începuseră bătăile în ușă, dar, cum se părea că nimeni altcineva nu avea de gând să răspundă, se dădu jos din pat și o luă în vârful picioarelor pe scări în jos. Marmura din foaier se simțea ca gheața sub tălpile ei goale. Se apropie de ușa de la intrare și se uită prin vizor.

Bărbatul lat în umeri, îmbrăcat în costum, care întrebase despre numărul de ocupanți ai casei se întorsese. Își ținea pălăria politicos la piept, dar privirea lui cerceta cu un interes suspect detaliile exterioare ale casei. Natalia făcu un pas în spate și lăsă să cadă cu un „clang” căpăcelul de alamă al vizorului. Nu-i păsa de omul acela. Ce voia de fapt? De ce îi deranja la ora asta? Dacă educația elementară nu-l ajuta să știe că era o oră nepotrivită, ea nu era obligată să-l informeze. Plină de nervi, o luă înapoi în sus pe scări și aproape că se ciocni de tatăl ei, care cobora.

— Talia, cine era la ușă? o întrebă el aranjându-și în grabă părul grizonat, singurul detaliu care îi trăda

vârsta de cincizeci de ani, alături de lăsarea ușoară a umerilor, pe care i-o observase recent.

— A, la ușă? Nu e nimeni… Cred că nu e nimeni… nimeni important, vreau să spun… îi răspunse neconvingător.

O luă la picior pe scări, în timp ce tatăl se repezea la ușă, cu poalele halatului de mătase vișiniu fluturându-i pe lângă picioarele goale.

Se aștepta de la ea să-i aducă omului ceva de băut. „De băut?" îl întrebă uluită din priviri pe tatăl ei. După modul în care dăduse buzna peste ei duminică dimineața și își agățase pălăria în cuier fără să ceară permisiunea nimănui?

— Da, un pahar de apă, dacă nu te deranjează, îi răspunse pe șoptite Anton în timp ce omul își scotea haina.

Chiar o deranja. O deranja la culme, dar nu avea ce să facă. Refuzând să-l salute în orice fel pe străin, se îndreptă direct spre bucătărie, unde umplu un pahar cu apă călâie de la chiuvetă. Reveni în salon, unde omul se făcuse deja comod pe canapea. Trânti paharul pe masă, ceva mai tare decât intenționase.

— A, vă mulțumesc din suflet, spuse străinul fără a ridica ochii din geanta diplomat pe care o deschisese lângă el.

Își puse o pereche de ochelari groși pe nasul bubos și băgă mâna într-un buzunar interior. În sfârșit, produse un stilou de argint și un registru în care începu să scrie nervos, oprindu-se din când și împingându-și ochelarii mai sus, ca să-și verifice opera. Când termină se ridică în picioare și, cu hârtia și stiloul încă în mână, ocoli prin spatele canapelei, mângâind pofticios cu mâna cealaltă catifeaua moale. O clipă mai târziu se opri în fața vitrinei cu porțelanuri, clătinând admirativ din cap, studiind obiectele din interior. În tot acest timp, nu se oprise din scris.

— Mă scuzați, vă pot ajuta cu ceva? interveni Natalia, nemaiputându-se abține. Aveți vreo curiozitate?

Bărbatul nu răspunse și nici n-o învrednici cu atenția lui. Ochii îi jucau însă în cap, și cu degetele începuse

să traseze linii invizibile pe sticla vitrinei, pe marmura gri cu alb a șemineului, pe cărțile legate în piele de pe polițe.

— Cântați la pian? Sau mama dumneavoastră? o întrebă întorcându-se brusc, ca și cum abia i-ar fi remarcat prezența în cameră. Ridică un teanc de partituri de pe un raft și începu să le frunzărească. Există un pian în casă?

Simți cum i se ridică în gâtlej un gust amar precum cafeaua sleită sau fierea. Lăsă privirea în jos, sperând că tatăl ei va coborî mai repede și îl va arunca afară pe acest omuleț nesuferit. Îi detesta fața roșie, transpirată, ochii nerușinați care i se învârteau lacomi prin toate ungherele, peste bunurile mamei sale, păstrate și transmise în familie de la o generație la alta.

— A, sigur. Da, avem un pian la etaj. Nu a mai fost acordat de ani de zile. Îl ținem ca pe o piesă de mobilier, credeți-mă.

O privi ca și cum n-ar fi auzit-o, apoi pe față i se lăți un rânjet, lăsând la iveală un șir de dinți murdari de nicotină.

— Magazinul tatălui dumitale este în apropiere?

Nu mai suporta, era prea mult. Se întoarse pe călcâie și ieși din cameră, pe lângă tatăl ei, care tocmai apăruse în prag, purtând o pereche de pantaloni kaki și o cămașă albă. Îi aruncă o privire plină de furie, dar el refuză să-i întâmpine privirea, ca și cum ar fi fost pe altă lume.

În capătul scărilor, se opri și aplecă ușor capul ca să audă ce se discuta în salon. Anton nu închisese ușa, așa că putea înțelege aproape totul. Bărbatul punea întrebări nesfârșite despre proprietățile tatălui ei de dinainte de război, despre magazin, despre caii care le fuseseră luați odată cu naționalizarea grajdurilor, în urmă cu doi ani. Îl întreba câte dormitoare aveau, câte băi, dacă era liberă camera femeii în casă, voia să știe ce era în pod.

După o vreme, Natalia se refugie în camera ei. Se aruncă pe pat și dădu drumul la radio. Nu mai suporta nicio clipă să audă vocea omului aceluia urât, care scria furios în registrul lui, inventariindu-le viața. Nu mai suporta să-l audă pe tatăl ei care îi răspundea atât

de calm, de resemnat, ca și cum bătălia ar fi fost deja pierdută.

Capitolul 36

Ianuarie 1955

Se trezi tremurând în miez de noapte și trebui să inspire și să expire de câteva ori adânc și încet ca să scape de groaza ce-i înnoda stomacul. Visase că lua parte la o reuniune de familie, alături de verii și de mătușile ei, așezați cu toții în jurul mesei ovale din salon. Soarele licărea inocent printre perdele, aruncând săgeți de lumină ce se reflectau în cristalurile și argintăria perfect lustruite de pe masă. Pe unul dintre castroanele de porțelan ale mamei se lăfăia faimoasa friptură de miel la cuptor, scăldată într-un sos gros, apetisant. În cealaltă parte a mesei, prăjituri delicate, nu mai groase decât degetul ei mare, îi lăsau gura apă. În mijloc tronau o carafă cu limonadă proaspăt făcută din lămâile culese din grădina lor și câteva sticle de vin proaspăt desfăcute, cu etichetele de aluminiu strălucind în lumina caldă a după-amiezii. În capul opus al mesei, tatăl ei râdea cu poftă. „Ce te amuză așa de tare, papa?" tocmai îl întrebase, lăsându-se cuprinsă de râsul lui molipsitor. Ultimul lucru pe care și-l amintea erau ochii lui, la fel de jucăuși și de luminoși ca atunci când era mică.

În fiecare noapte, Natalia își visa viața trecută. Imagini fracturate, lipite pe întâmplare, o torturau fără milă, refuzau să-i dea pace. Nu dorea să-și aducă aminte de casa copilăriei, de veranda cu miros de liliac, de zumzetul traficului, de camera ei cu ferestre uriașe prin care se vedeau crengile platanilor. Mai presus de orice, de pianul ei. Detesta nostalgia ce o cuprindea când își amintea de toate acestea, regretele zadarnice, golul din suflet. Ar fi dat orice să-și șteargă din minte acele amintiri, să le ardă ca pe niște cărți poștale vechi. Atunci, cel puțin, ar fi putut trăi în prezent, în acele „aici" și „acum" pe care ea însăși le adusese la viață. Căci nu ea îl lăsase pe omulețul acela nemernic să intre în casă? Nu era ea cea vinovată pentru tot ceea ce urmase?

Închise ochii și ordonă camerei să nu se mai învârtească în jurul ei. Cum ar fi putut să uite vreodată privirea mamei sale, când inspectorul se întorsese cu o patrulă de poliție și un ordin de evacuare, aruncându-i în stradă? Cum i-ar fi putut uita vreodată expresia de neîncredere, în spatele căreia se citea speranța că totul nu era decât un vis urât? Cum ar fi putut uita chipul tatălui ei, împietrit, cu privirea în gol, ca și cum cineva l-ar fi scos din priză?

— Veți fi mutați într-un apartament comun, în alt cartier, îi informase inspectorul. O să vedeți, e un loc foarte drăguț. Aveți la dispoziție două ore ca să vă strângeți lucrurile.

Ce voise să însemne zâmbetul acela al reprezentantului autorității de stat? Vinovăție? Satisfacție? Oricum, fusese singura care apucase să-l vadă. Tatăl ei dispăruse între timp. Din el nu mai rămăsese decât învelișul fizic, prăbușit la baza scărilor. Mama ei? Mama ei se pusese pe urlat.

Natalia se întoarse cu fața la perete și închise ochii. Pleoapele îi erau prea grele, ca și capul, pe care nu-l putea ridica de pe pernă, ca și inima, pe care n-o putea porni în întâmpinarea unei noi zile. Aproape că adormise la loc, când auzi zgomotul unui obiect lovind cealaltă parte a zidului, chiar deasupra canapelei din sufragerie care-i servea drept pat. Apoi încă o lovitură și încă una. O ușă se trânti atât de puternic, încât făcu să zdrăngănească ferestrele. Auzi vocea groasă și plină de dușmănie a unui bărbat, apoi rugămințile unei femei care părea să plângă: „Te rog, Dima, te rog, Dima, te rog, oprește-te!”

Își trase perna peste cap și încercă să ignore zgomotele. Pași apăsați pe hol, apropiindu-se, trecând mai departe. O clipă mai târziu, auzi închizându-se ușa de la parter a blocului. Știa că bărbatul se va întoarce repede de la tutungeria din colț, cu o nouă sticlă de rachiu. Spera să reușească să adoarmă la loc între timp.

Fu trezită de lovituri în ușa apartamentului, după numai câteva minute. Se uită la ceasul de pe perete și își dădu seama că se făcuse dimineață. Coborî ametită de pe canapea și se îndreptă spre ușa care separa cele

două camere alocate familiei sale de restul apartamentului. Se trezi în fața unei femei într-un halat lung până la podea, care se sprijinea în cârje și o privea cu suspiciune. Avea jumătatea stângă a feței tumefiată și părul încă prins pe bigudiuri.

— Bună, eu sunt Ioana, o salută fără să zâmbească, fără să-i întindă mâna. Soțul meu și cu mine locuim în camerele de lângă dumneavoastră. Am vrut să mă asigur că ați luat cunoștință de programul intern. L-am lipit pe fiecare ușă.

— Da, bombăni Natalia, știu.

— Nu prea v-am văzut pe palier, așa că am venit să vă informez că nu se fac excepții. De niciun fel. Dacă ai pierdut ora din program, nu mai poți folosi baia, nici bucătăria, încheie abrupt femeia fixând-o cu încăpățânare.

— Am înțeles, îi răspunse pe un ton neutru. Vă mulțumesc că mi-ați spus.

Cuplul se mutase recent în apartament, ca și ei. O auzise pe Despina spunând că veniseră cu numai o săptămână înainte, dar că soțul, ziarist la un organ de presă al partidului, reușise să pună mâna pe cel mai mare dintre cele șase dormitoare, adiacent toaletei și bucătăriei. Celelalte două dormitoare erau ocupate de o tânără soră medicală, care lucra în schimbul de noapte și nu ieșea din cameră pe timpul zilei, și de o femeie pe la patruzeci de ani care era angajată la rafinăria de petrol și își petrecea timpul liber făcând propagandă la manifestațiile de susținere pentru partid.

Atât reușise să afle despre vecinii lor în cele două săptămâni de când veniseră. Nici nu-și dorea să știe mai multe. Aceștia erau oamenii cu care fuseseră obligați să doarmă sub același acoperiș: un bărbat care-și bătea femeia în fiecare noapte și o informatoare de partid care o urmărea cu ură nedisimulată de câte ori se intersectau prin spațiile comune și care, probabil, nu și-ar fi dorit nimic mai mult decât să-i vadă într-un tren având ca destinație lagărul de muncă forțată. Cum va reuși să respire, să se miște, să mănânce, să doarmă, *să existe* printre ei? Pentru câtă vreme? Dintr-odată, restul vieții ei i se păru peste măsură de lung. Se ghemui în jurul unei perne și închise ochii.

Îi deschise din nou de-abia seara. Apartamentul era suspect de tăcut, cu excepția sunetului înfundat al radioului care venea din camera de alături. Probabil că tatăl ei încerca, din nou, să prindă Radio Europa Liberă. În semiîntuneric văzu cum Despina aranja argintăria pe care reușise să o salveze într-un bufet cu geamurile sparte, scoțând unul câte unul tacâmurile din singura valiză pe care li se permisese să o ia cu ei.

Își făcu apariția și tatăl ei, căruia nu-i era deloc mai ușor să se adapteze la noua situație.

— Am auzit că este doar o chestiune de timp până la intervenția Occidentului, le informă pe șoptite. Atrocitățile din țara noastră nu mai pot ține mult. Știți cum se numește acum frontiera care ne desparte de restul Europei? Cortina de Fier. Auzi și tu, Cortina de Fier. Ajutorul este pe drum, o să vedeți.

Acestea fiind spuse, se retrase înapoi în camera cealaltă și stinse lumina.

Cât timp trecuse așa? N-ar fi putut spune. Zile, în orice caz, după cum îi amintea constant mama ei. În fiecare dimineață, când îi simțea mâna rece pe frunte și o ruga: „Talia, hai să mănânci, trebuie să mănânci ceva", mai număra o zi. Cum i-ar fi putut explica că nu voia să mai deschidă ochii niciodată, că nu voia să mai mănânce, să se mai spele sau să se mai miște vreodată? Nu putea, desigur. Trebuia să-și adune puterile și să se pună în mișcare pentru ei. Pentru ei, trebuia să găsească o modalitate.

Se dădu jos din pat fără voie abia când mama ei o amenință că-i toarnă o găleată de apă rece în cap. Pentru nimic în lume n-ar fi dorit să o supere sau să-i dea motive de îngrijorare. Își înfipse picioarele în papuci și, fără să mai piardă vremea cu halatul, își urmă mama în zona comună, unde câteva felii de pâine prăjită și o cană de ceai fuseseră așezate ceremonios pe masa acoperită cu o mușama. Luă o îmbucătură și își lăsă privirea să cutreiere prin încăpere, cu gândurile aiurea.

Apartamentul parcă nu mai era atât de respingător ca la prima vedere. Proiectat în stil edwardian, cu glasvanduri mari, casetate, ferestre scumpe și un

parchet de calitate, își avusese zilele lui de glorie. Ani întregi de neglijență îșI puseseră însă amprenta. Tocurile ușilor și ferestrelor erau scorojite, pe pereți se depusese o mâzgă neagră, iar modelul parchetului se mai distingea doar pe sub mobile, în rest fiind acoperit de un strat gros de mizerie. Nici faptul că sufrageria fusese împărțită cu baricade improvizate din covoare atârnate pe sfori și panouri din lemn nu ajuta la impresia generală. Cu toate acestea, era ceva ce o mișca la locuința aceea vitregită. Era un spațiu bolnav, rănit de moarte, care cerea ajutor, care avea nevoie de afecțiune. Ca și ea, se lupta să rămână în picioare, să păstreze ceva din demnitatea defunctă.

După micul dejun, Natalia își ajută mama să adune vasele și să le ducă în bucătăria aflată în capătul unui culoar întunecos. Nici nu apucaseră să termine de spălat cănile și să le așeze la uscat, când femeia de care se temea cel mai mult pe lume dădu buzna peste ele.

— Timpul vostru s-a terminat, le anunță neceremonios. N-ați văzut programul?

Se proțăpi în fața lor, cu un șorț soios tras peste o rochie stridentă, arătând cu degetul foaia de hârtie lipită deasupra aragazului.

— Aproape am terminat, îi răspunse Despina continuând să frece vasele cu energie reînnoită.

Ochii femeii se căscară neverosimil, și o nuanță de vișiniu îi invadă obrajii deja roșii.

— Tovarășă, dar așa ceva este inadmisibil! strigă ea fluturând o mână grasă. Trebuie să ajung la timp la demonstrație, înțelegi? În fiecare sâmbătă după-masă trebuie să fiu la demonstrație, și nu pot întârzia niciun minut!

Își strânseră vasele la întâmplare în prosoape și ieșiră în grabă fără niciun cuvânt, urmărite de vocea femeii:

— Așa să faceți! Păi, cine vă credeți voi? S-a terminat cu zilele dumitale, madam! S-a terminat! Nu mai e mult și-o să-mi curățați cizmele la intrare!

Primul lucru pe care-l făcu Despina odată ce ajunseră în camerele lor fu să închidă ferestrele și să tragă toate perdelele.

— Să nu vorbești niciodată cu femeia aceea, niciodată! îi aruncă lui Anton, care răsfoia un ziar, căutând noutăți inexistente. Ai grijă să nu te audă nici când vorbești pe șoptite. E hotărâtă să ne facă rău.

— Ah, mai lasă-mă în pace! E camera mea și aici pot să spun ce vreau eu, iar târfa aia comunistă n-ar decât să se ducă dracului! strigă furios bărbatul.

Despina îl privi o clipă șocată, apoi se duse în cealaltă cameră și dădu la maximum sonorul radioului.

Săptămânile trecură la fel, una după cealaltă. Le trebuiră câteva săptămâni ca să iasă din inerție, să se ridice din paralizia ce-i cuprinsese. Încetul cu încetul reîncepură să intre într-o rutină, iar Natalia se obișnui să-și adapteze treburile la programul colectiv. Învață să facă baie cu apă călâie, profitând la maximum de cele zece minute pe care le avea la dispoziție, să curețe masa și să spele vasele înainte ca vecinii să dea buzna cu ale lor, murdare de grăsime de porc și morcovi putrezi, să gătească la plita pe care numai mama ei își dădea silința să o spele. Învață să vorbească mai mult în șoaptă, să poarte o mască ce nu lăsa să se întrevadă nimic din ceea ce simțea, să ridice din umeri când era insultată. Dar, cel mai important, învață să o mintă pe mama ei că nu-i era foame, că nu-i era foame niciodată, pentru că economiile lor erau pe ducă.

Tatăl ei începuse să caute de lucru încă din ziua în care fusese obligat să-și cedeze drepturile de proprietate asupra magazinului și casei pe care o construise cu mâinile lui. Încercase peste tot, bătuse la toate ușile, dar nimeni nu voia să-l angajeze. Candidase pentru slujbe de vânzător, apoi de chelner sau de taximetrist, până și de vânzător ambulant de covrigi.

— Sunt încă tânăr, pot să muncesc, pot să fac orice, obișnuia să le spună responsabililor de magazine sau de restaurante.

— Ai actele de muncă în regulă? Ești membru de partid cu carnet? îl întrebau aceștia invariabil.

— Nu, era nevoit să recunoască. Dreptul de muncă mi-a fost revocat, dar sunt gata să fac orice. Orice aveți nevoie, e de ajuns să-mi spuneți. Am condus pe vremuri un lanț de magazine, sunt foarte bine pregătit,

să știți. Măcar angajați-mă pe o perioadă de probă. Nici nu este nevoie să mă plătiți, îmi dați banii la sfârșit dacă sunteți mulțumit.

De fiecare dată, discuțiile se terminau aproximativ la fel: „Mi-e teamă că nu vă pot ajuta. Aș da eu însumi de necazuri, și nu merită. Sper din toată inima că veți găsi ceva până la urmă, dar nu aici, din păcate. Vă doresc noroc!”

Din când în când mai ciupea câte o zi de muncă pe ici, pe colo, slujbe care nu aduceau cu adevărat bani, abia acoperind o masă pe zi sau biletul de troleibuz până înapoi acasă. A vândut bilete de loterie la un chioșc de lângă un stadion, a măturat trotuare, a ajutat la descărcarea de camioane pentru aprovizionarea puținelor restaurante care încă mai funcționau în oraș. Singurii oameni care-l mai angajau erau dintre prietenii rămași din vremurile de dinaintea venirii comuniștilor la putere.

Până și aceste mici slujbe erau o bucurie pentru el, căci reușea să mai aducă un ban în casă. Despina lua bancnotele, le număra conștiincioasă, apoi dădea fuga la piață să cumpere legume și câteva ouă proaspete, dacă mai găsea, făcând eforturi supraomenești să-i asigure soțului ei o masă cât mai consistentă, ca să-i redea energia și să-i oblojească sufletul rănit. Mama Nataliei era hotărâtă, mai presus de orice, să mențină o doză de normalitate în căminul lor, chiar dacă nimic din viața pe care o trăiau nu mai era normal. Era gata să-și dea ultima suflare pentru acest ideal. Și se lupta cu cerbicia pe care o arătase atunci, în acea noapte petrecută într-un tren plin cu soldați răniți, privind înainte, mereu înainte, atâta vreme cât mai exista speranță.

În ziua când Anton împlini cincizeci de ani, Despina hotărî să-i facă o surpriză preparându-i plăcinta lui favorită, deși nimeni nu mai văzuse fructe proaspete în București de mai bine de cinci ani.

— Am o idee, îi șopti Nataliei în acea după-amiază de iulie. Vino cu mine.

Îi întinse o sacoșă de cumpărături, luă cheile de la camerele lor și se îndreptă către ușă.

— Mergem la piață? o întrebă perplexă, știind că rămăseseră fără bani de două zile.

— Nu chiar. Vom merge la plimbare. Doar dăm o tură prin cartier. Noi două, singure.

Natalia îi aruncă o privire bănuitoare, dar o urmă. Era o zi perfectă de vară, și se bucura de ocazia de a mai ieși din atmosfera sumbră a apartamentului, chiar dacă mama ei nu părea prea conversațională și i-o luase binișor înainte. La un moment dat, se opri și îi făcu semn să se apropie. Se aflau amândouă pe o stradă veche, pavată cu pietre de râu și umbrită pe ambele părți de copaci.

— Am ajuns, spuse Despina.

— Unde?

— Privește în jurul tău, draga mea.

O lumină jucăușă îi licărea în ochi.

Apoi, dintr-odată, înțelese la ce se referea. Din curți, pe deasupra gardurilor, se iteau nenumărate ramuri aplecate sub greutatea ciorchinilor de cireșe. Lăsă să-i scape o exclamație de uluire. Mama ei se apucase deja să strângă fructele căzute pe jos, ridicându-se și aplecându-se, îndesându-le în sacoșa pântecoasă de parcă ar fi fost cel mai normal lucru din lume.

— Tu văd că ți-ai făcut deja norma, glumi întorcându-se spre Natalia, care rămăsese cu sacoșa goală strânsă la piept.

Într-o clipită, se apropie, o luă de braț și își lăsă capul pe umărul ei. Continuară să meargă așa o bună bucată de drum, pierdute în gânduri, trecând printre umbrele foșnitoare de pe o stradă pe alta, unde și mai multe cireșe așteptau să fie culese de pe jos. Cerul le îmbrăca în albastrul pur al speranței. Nu era mare lucru, dar era suficient cât să se simtă recunoscătoare. Recunoscătoare că încă mai aveau o familie și că urmau să se bucure împreună de câteva felii de plăcintă cu cireșe.

Partea a treia
VICTOR

Capitolul 37

August 1959

Natalia îi promisese Lidiei că va ajunge la ea nu mai târziu de ora șase, dar cum autobuzele circulau haotic, între timp îi devenise clar că nu-și va putea ține cuvântul. Verișoara și cea mai bună prietenă a ei organiza o mică petrecere în noul ei apartament. Invitase câțiva prieteni de la Banca Națională, unde se angajase de circa doi ani, oameni pe care voia să-i prezinte Nataliei.

Cu o duminică înainte se întâlniseră și împărțiseră o sticlă de suc pe o bancă, în parc.

— Te rog, Talia, măcar o dată, încearcă să ajungi și tu la timp. Sunt sigură că o să-ți placă, o tentase, împingând-o ușor cu umărul.

În primul moment îi răspunsese că era ocupată în ziua respectivă, că avea niște treburi imaginare de făcut. Dar Lidia insistase, desfășurându-și tot arsenalul de șarm, aducând argumente peste argumente în favoarea participării ei la petrecere.

— Nu crezi că ești prea bătrână ca să nu ai încă cel puțin un admirator? o întrebase direct, când văzuse că progresele se lăsau așteptate. Ai douăzeci și doi de ani, Natalia, pentru numele lui Dumnezeu!

Până la urmă, se dăduse bătută și acceptase să meargă. Îi trebuiră aproape o jumătate de zi și două autobuze ca să ajungă la verișoara ei, care locuia acum într-un cartier nou, de la marginea orașului, unde blocurile se înșirau cât vedeai cu ochii. De fiecare dată când venea în vizită avea probleme de orientare în labirintul de alei ce despărțeau giganții din beton absolut identici. De multe ori i se părea că petrecea mai mult timp căutând numărul, scara și apartamentul decât făcea pe drum.

Măcar Lidia avea norocul să locuiască singură. „E stăpână pe viața ei”, își spuse Natalia cu un zâmbet malițios și o notă de invidie pe când se înghesuia într-un troleibuz arhiplin. Ea nu se vedea scăpată de acasă în următorii cinci ani. De la hala de producție pentru

export unde lucra abia câștiga suficienți bani cât să supraviețuiască toți trei, nicidecum nu s-ar fi pus problema să se mute singură. Dar nu se plângea. Fusese privilegiată să obțină transferul de la cooperativa agricolă din afara orașului unde lucrase în schimburi de câte douăsprezece ore în ultimele luni. Acum nu mai trebuia să înfrunte mirosul cu totul special al trenurilor de navetiști, lipsa de somn și vecinătatea muncitorilor cooperatiști care se holbau și se împingeau în ea, bătându-și joc de mândria ei puritană. Nu mai era nevoită să îndure nici soarele nemilos aplecată ore în șir asupra cuiburilor de cartofi sau frigul din lunile de iarnă, când se târa înapoi la gară incapabilă să-și mai simtă labele picioarelor.

Categoric, magazia unde lucra acum era un vis în comparație cu munca la câmp. Nici munca ei, care consta în trierea și spălarea perelor, piersicilor și caiselor și încărcarea lor în camioane ce luau direct calea străinătății, nu era atât de grea pe cât se temuse. Deși nici nu-și mai aducea aminte gustul fructelor, se bucura să le simtă consistența și mirosul.

Autobuzul se opri poticnit într-o stație și ușile se deschiseră brusc, lăsând să intre un nou val de călători transpirați. Observă disperată că era cât pe ce să rateze coborârea. Cu poșeta strânsă la piept, își croi drum până în față și coborî mai mult moartă decât vie la Piața Romană, nu departe de locul unde se aflase odinioară magazinul lui Anton. De acolo, traversă la stația de vizavi și se așeză pe o bancă să aștepte troleibuzul de legătură, urmărind distrată activitatea din piață: țigani care vindeau flori, vânzători de covrigi și cerșetori care îți ațineau calea pentru câțiva bănuți, printre numeroși pietoni grăbiți, cu chipuri încruntate, privind fără excepție în pământ. Troleibuzul întârzia, ca de obicei, așa că după o jumătate de oră de așteptare se hotărî s-o ia pe jos.

Din când în când mai întorcea capul, sperând să apară troleibuzul, dar nu se zărea nimic, așa că își continuă drumul fără grabă. La un moment dat văzu o cafenea de cealaltă parte a străzii, cu umbrelușe colorate roșu cu alb, sub care câțiva clienți stăteau la măsuțe metalice, discutând relaxați, bucurându-se de

soarele mângâietor al după-amiezii târzii. Razele tot mai slabe se strecurau cu dibăcie printre frunzele stejarului uriaș din centrul terasei, aruncând lumini și umbre pe fețele de masă cu pătrățele. „Ce noroc pe ei", își spuse, „să se poată bucura, în liniște, de o bere rece sau de o înghețată. Viața asta nu este pentru cei ca noi…" Mesele acelea erau rezervate pentru elita regimului, ofițeri și activiști de partid, funcționari guvernamentali și alții ca ei. Oftă, zăbovind încă o clipă cu ochii la ei, când, dintr-odată, o femeie de lângă fântâna de la colțul îndepărtat al străzii îi prinse privirea. La început, Natalia îi remarcă părul blond, atât de lung, încât acoperea spătarul scaunului. Când se mișca, valurile blonde și mătăsoase străluceau în soare, risipindu-i-se ca o cascadă de aur pe umerii goi.

Natalia rămase cu gura căscată. Nimeni nu mai avea așa un păr. Nimeni dintre oamenii pe care-i întâlnise în ultimii ani. Tânăra râse cu poftă la un comentariu al prietenului ei. Își dădu capul pe spate și lăsă să-i scape un hohot, apoi își acoperi repede gura cu mâna, nu înainte de a atrage privirile curioase ale celorlalți clienți. Încercând să-și mascheze râsul, se lăsă în față, și coama de păr blond i se răspândi pe frunte și pe chip. Bărbatul din fața ei râse și el cu poftă, stingându-și țigara în scrumieră. Apoi se ridică, scoase un teanc de bancnote din buzunar, numără câteva și le așeză sub scrumieră. Înainte de a pleca se apropie de femeia blondă, îi dădu părul la o parte și o sărută pe obraz. Natalia n-ar fi putut spune, dacă ar fi fost întrebată, de ce o mișcase atât de puternic acel gest. Tandrețea lui sau felul în care femeia zâmbise, ca și cum cei doi ar fi împărtășit un secret delicios? În acea clipă înțelese ceea ce inima ei deja știa: bărbatul acela era Victor.

Continuă să-l urmărească hipnotizată în timp ce-și croia drum către ușa localului, cu pași lungi, hotărâți. Se opri să-i șoptească ceva la ureche chelnerului ce stătea puțin retras, cu un șervet alb pe antebraț. Omul aplecă aproape imperceptibil capul și zâmbi, iar Victor dispăru în cafenea.

Sângele parcă-i înghețase în vene. Geanta în care își pusese câteva schimburi pentru petrecere îi atârna parcă tot mai grea în mână, așa că o lăsă să cadă pe

trotuar. Se sprijini de un perete și văzu că blonda, rămasă la masă, scosese o oglinjoară din poșetă și se îndeletnicea cu aplicare unui strat gros de ruj pe buzele cărnoase, orientându-și chipul delicat, în formă de inimă, după soare. Natalia simți un val acid urcându-i din stomac pe esofag. Trebuia să plece de acolo, imediat. „Mișcă-te, mișcă-te acum!” se îndemnă în gând, dar picioarele nu o ascultau.

Cu un efort supraomenesc, se aplecă și-și ridică geanta. O atârnă pe umăr într-un gest prea puțin feminin și se puse în mișcare, cu trupul puțin aplecat într-o direcție pe care nu o cunoștea, în orice caz nu înspre stația de troleibuz. Atunci îl auzi.

— Talia! Talia! Oprește-te, te rog!

Grăbi pasul din nou, cu ochii pironiți în asfaltul negru din fața ei, concentrându-se să pună un picior în fața celuilalt. Pentru o clipă se gândi s-o rupă la fugă, dar își dădu seama de futilitatea gestului, căci bărbatul ar fi prins-o fără probleme. Când își luă inima în dinți și se întoarse să-l înfrunte, aproape că se lovi de ea.

— Talia! exclamă el uluit. Chiar tu ești. De ce fugi de mine?

Îl privi drept în față și i se păru că lumea din jurul lor înghețase, iar primul ei gând fu că bărbatul ar putea observa cât de tare tremura din tot corpul. În acest context tensionat, un fulger de furie o smulse din vârtejul rușinii și sentimentelor contradictorii.

— Ce vrei de la mine? De ce mă urmărești? îl apostrofă fără să se mai controleze.

Bărbatul se dădu un pas în spate, dar ochii lui nu o părăsiră nicio secundă.

— Chiar tu ești, repetă, ca și cum tot nu-i venea a crede.

Zâmbi nesigur, căutându-i privirea, dar Natalia rămânea de gheață.

— De ce mă urmărești? îl întrebă din nou.

Bărbatul părea că încearcă să-și revină, să-și recompună atitudinea, să găsească ceva de spus, o justificare a faptului că o urmărea de două străzi. Era limpede că răceala ei îl luase prin surprindere. Ei bine, nu mai era fetița dulce, pasivă, pe care o cunoscuse. Nici el nu mai era tânărul impresionant de altădată.

Începuse să albească pe la tâmple și părea slăbit, parcă mai mic decât îl ținea minte, deși rămânea mult mai înalt decât ea. Chiar pe tocuri, abia îi ajungea la piept. Trăsăturile lui ascuțite, pe care odinioară le comparase cu cele ale unui gladiator roman, se mai înmuiaseră puțin, dar ochii îi rămăseseră neschimbați, în pofida cearcănelor. Erau la fel de pătrunzători și de strălucitori, ca diamantul neșlefuit.

— Am crezut… am sperat că tu ești, îi spuse pe un ton liniștitor. N-am vrut să te sperii.

— Da, eu sunt. Natalia, mai ții minte? Ți-i mai amintești pe părinții mei, pe Anton, despre care ai spus odată că îți este ca un tată? Cine avea mai multă nevoie de tine atunci când ai decis să dispari?

O privi șocat, ca și cum ar fi primit o găleată de apă rece în față.

— A, dar ce contează pentru tine? continuă ea pe un ton amar. De ce ți-ar mai păsa de noi, după ce de zece ani n-ai catadicsit să dai un semn de viață?

În privirea lungă care se întipări pe chipul lui, Natalia citi o urmă de tristețe și încă ceva ce nu mai văzuse niciodată până acum: frică. Poate că se temuse întotdeauna de acest moment, de clipa în care va fi confruntat cu trecutul și când va trebui să caute reparații, scuze. Dar nu era dispusă să-i ușureze povara.

— Da, e vorba de tatăl meu, care de când a ieșit din arest n-a mai putut lucra. Erai la curent? Din momentul în care ai fost atât de amabil să-i redai libertatea. Libertate pentru ce? Ca să piardă totul și să fie dat la o parte ca o măsea stricată? Ca să-și petreacă restul zilelor întrebându-se când va scăpa din iad? În timp ce tu îți permiți să mănânci în cele mai scumpe restaurante, unde tata nu s-ar putea angaja nici ca să dea cu mopul sau să spele vasele. Știai toate astea, Victor?

Nu mai putea continua. I se tăiase respirația. Înghiți cu dificultate nodul dureros care i se pusese în gât, căci nu voia să-i dea satisfacția de a o vedea plângând. Pentru o secundă se temu că mersese prea departe, că va primi un răspuns brutal, dar omul din fața ei nu scoase nicio vorbă. Tăcerea lui ca o mărturisire implicită îi alimenta furia.

— Nu, nu cred că știai, Victor. Nu mă mai cunoști, nu *ne* mai cunoști. De ce nu te întorci la prietena ta? Sunt sigură că te așteaptă.

O apucă de braț cu asemenea forță, încât fu pe punctul să-și piardă echilibrul. „Nu mă atinge!" îi venea să țipe. În loc de asta, se întoarse să-l înfrunte, ridicându-se pe vârfuri, încordându-și umerii și încercând să-i țină piept. Ochii ei se înfipseră nemiloși în ai lui. O strângea atât de tare de braț, încât putea vizualiza vânătăile în forma degetelor lui ca o menghină.

— Tu… tu nu știi nimic, se bâlbâi el. Nu înțelegi nimic… Erai atât de tânără… iar eu, eu am făcut tot ce-am putut. Îi dădu drumul, își trecu mâinile prin păr, apoi se așeză pe jos, cu spatele sprijinit de zid, se lăsă pe vine și oftă din rărunchi. Nici n-ai idee cât m-a costat.

— Știu cât l-a costat pe tata absența ta.

Victor trase adânc aer în piept, cu ochii spre nicăieri. Bine. Spera că-l rănise. Spera că-l făcuse să simtă măcar o mică parte din suferința pe care o trăise ea atunci când el ieșise pe ușă fără a-i adresa nici măcar o privire sau un gest de rămas-bun. Acele vremuri, acea pulsiune amoroasă de școlăriță, aparțineau unei alte lumi. Fetița aceea dispăruse de mult, odată cu silueta lui pierzându-se în mulțime.

Se simți brusc epuizată, ca și cum, consumându-și toate rezervele de energie, trupul ei nu mai era altceva decât o cochilie goală. Încet, se lăsă să alunece lângă el.

— Uite ce s-a ales de noi, Victor. Uite unde ne-a adus partidul tău.

Știa prea bine că aceste cuvinte i-ar fi putut atrage un bilet numai dus în Gulag odată ajunse la urechile unui om ca Victor, dar nu-i păsa dacă o turna la Securitate sau dacă o întorcea cu fața la perete și-i punea cătușele pe loc. Viața ei încetase de mult să-i aparțină.

— Natalia, ce știi tu despre viața mea? o întrebă în schimb, cu vocea pe punctul de a ceda. Ce știi despre lucrurile pe care le-am văzut sau pe care le-am făcut de la ultima noastră întâlnire?

Îl privi ca și cum l-ar fi văzut pentru prima dată, cu ochii îngustați de confuzie, de teamă, de dorință. Își atinse locul de pe braț unde apăsarea degetelor lui încă o durea ca și cum fusese însemnată cu fierul roșu.

— Am murit, Talia. Tânărul pe care l-ai cunoscut nu mai este printre noi. A murit de mult. Eu sunt doar o fantomă.

Ar fi vrut să-l întrebe ce voia să spună cu asta, să-l invite să-i explice ce se petrecuse cu el, dar nu avu ocazia. În apropiere se auzi zgomotul specific făcut de tocurile ascuțite. Când ridică privirea, o văzu pe tânăra femeie de la restaurant apropiindu-se. Se opri chiar în fața lor și îi zâmbi nesigură Nataliei.

— Victor? întrebă pe un ton confuz, privirea fugindu-i de la unul la celălalt.

Picioarele femeii erau puțin despărțite, iar Natalia îi admiră pantofii eleganți de piele. Își aminti că mama ei avusese unii la fel într-o vreme. După un lung moment de tăcere jenantă, Victor reuși să se adune, în sfârșit, și să se ridice în picioare. Se apropie de femeia străină.

— Draga mea, ți-o prezint pe Natalia, o prietenă veche. Odinioară am fost un apropiat al familiei sale. Nu ne-am mai văzut de ani de zile. Apoi, întorcându-se către ea, vizibil stingher, îngăimă: Talia, ea este soția mea, Katia.

Capitolul 38

Timpul trecu precum un nor peste Natalia în anul acela, fără ca ea să simtă și să se bucure de schimbarea anotimpurilor, de degradeurile toamnei sau de verdele primăverii. Într-o seară, ieși ceva mai târziu decât de obicei din hala de producție și fu uluită să constate că afară era deja întuneric. Își strânse mai bine pardesiul și grăbi ritmul, gândindu-se că era totuși începutul lui noiembrie și că în curând avea să înceapă să ningă. Se opri la trecerea de pietoni, într-un grup mai mare de trecători. Își admira aburii respirației, când auzi că este strigată.

— Talia!

Primul ei gând fu să o ia la fugă, dar alese să se întoarcă încet, deliberat. Victor era lângă ea. Avea gulerul hainei ridicat peste obraji și numai ochii i se vedeau, strălucitori, plini de neastâmpăr. Natalia se uită peste umărul lui ca să vadă dacă fusese urmărit, dacă era singur, dar nu văzu nimic care să-i ridice suspiciuni. Nu era urmat de bărbați în haine lungi de piele aținându-se pe la colțurile clădirilor.

— Te pot conduce până acasă? o întrebă blând.

— Nu, mulțumesc. Tocmai mă duceam la autobuz.

— Vrei să te duc cu mașina? Am lăsat-o…

— Nu, Victor, îl întrerupse clătinând energic din cap. Nu vreau nici să mă însoțești, nici să mă duci cu mașina. Orice ai fi avut intenția să-mi spus, ai făcut-o deja.

Bărbatul o măsură distant, din cap până în picioare.

— Ți-e frică de mine, Natalia?

Caracterul direct al întrebării o luă complet prin surprindere. Poate că asta credea, că nu-i vorbea fiindcă se temea de el. La urma urmei, chiar era un om de care să-ți fie frică. Dacă ar fi avut vreun pic de minte, și ea ar fi trebuit să se teamă.

— Victor, îți sunt recunoscătoare pentru ceea ce ai făcut pentru familia mea. Tatăl meu te-a iubit, acum multă vreme, ca pe un fiu, deci nu eu sunt cea chemată să te judec. Dar tu nu mă cunoști, nu *ne* mai cunoști. A trecut mult, prea mult timp de atunci.

Era o simplă declarație, clară și finală, la care nici nu aștepta replică. Speră că era suficient ca să scape de el. De ce nu o lăsa în pace? De ce stătea proțăpit acolo ca și cum aștepta ca ea să-i mai spună ceva? Știa că nu era prima dată când o aștepta la ieșirea de la muncă, pentru că îi mai remarcase mașina, parcată atent, destul de departe încât să se confunde cu alte autoturisme. Totuși, era prima oară când se apropiase de ea și o abordase direct. În orice caz, nu știa ce-ar fi putut să-i mai spună. Ce mai rămăsese de spus după atâția ani? Amintirea lui, la terasă, râzând degajat cu femeia aceea blondă, care îi era chiar soție, o irita profund.

— Nu știu ce vrei de la mine, Victor. Vrei să o luăm de la capăt, de unde am rămas? Vrei să treci pe la noi la prânz, cum veneai pe vremuri? Mă tem că nu-ți va plăcea mâncarea noastră, deși mama, săraca, face minuni cu o mână de cartofi și niște untură de porc. N-am mai văzut pâine proaspătă de aproape o lună. Nici nu-mi amintesc când am pus ultima dată gura pe carne.

Chipul lui fu traversat de o umbră, milă sau regret, și, pentru prima dată, Natalia își puse întrebarea dacă nu cumva omul mai voia și altceva de la ea, nu numai iertare. Ei bine, nu ea avea să fie aceea care să-i împlinească dorințele. Era în întregime responsabil pentru alegerile pe care le făcuse, pentru viața pe care și-o construise călcând pe cadavre și băgând frica în oameni. Ea nu avea nimic să-și reproșeze.

— Nu mai poți veni aici, Victor. Nu este o idee bună. Nu de aceea ai renunțat să mai treci pe la noi, acum zece ani? Oare nu din același motiv ai dispărut din viețile noastre? Se opri și înghiți cu dificultate. Te rog, pleacă, Victor! Întoarce-te și pleacă. Orice crezi că știi despre noi, despre mine, nu mai este valabil.

— Te înșeli, o contrazise el simplu.

A, dintr-odată, își găsise glasul! Vocea lui suna strangulată și complet străină pentru urechile ei.

— Eu te cunosc, Talia. Te cunosc de când erai mică. Te ascultam cântând la pian. Cântai așa de frumos, îți amintești? „Este foarte talentată”, obișnuiam să-mi spun. „Va fi o pianistă de primă mărime într-o bună zi.” Cine altcineva mai știe asta despre tine?

Ar fi preferat să o pălmuiască. Da, pianul fusese lucrul cel mai prețios din viața ei, până ce-i fusese smuls din mâini. Singura ei consolare, singurul mod de a-și exercita talentul, îi fusese răpit. De indivizi ca el.

— Da, cântam frumos odată. Înainte ca pianul să-mi fie confiscat, împreună cu camera, cu casa în care se afla și cu tot restul bunurilor noastre.

Bărbatul oftă adânc și lăsă ochii în pământ ca și cum ar fi fost pe punctul să plângă. În acel moment îi remarcă cearcănele negre de sub ochi și cutele apărute în jurul zâmbetului trist. Vârsta îi maturizase trăsăturile, înnobilându-i chipul cu un fel de maiestate, fără a-l ierta însă. Emana ceva ce-i amintea de acel Victor din copilăria ei, amărâtul care locuia în mansarda de deasupra magazinului de rechizite și articole de lux.

— Mai știu și alte lucruri, continuă el neabătut. Știu cât de mult ai îndrăgit cercelușii aceia cu rubine pe care ți i-a dat tatăl tău când ai împlinit șapte ani, că ai citit *Anna Karenina* de atâtea ori încât ai învățat-o pe dinafară, că nu-ți plăceau ardeii umpluți indiferent cât de bine îi făcea mama ta și că ascunzătoarea ta favorită era sub biroul lui Anton. Știu că sărbătoarea ta preferată este Crăciunul, când mergeai împreună cu verișoarele tale la șosea, cu sania. Îmi amintesc cum mă priveai când am plecat de la voi în ziua aceea, după ce tatăl tău a fost eliberat. Aveai paisprezece ani*, paisprezece,* iar eu eram un bărbat încă tânăr, cu convingeri de oțel.

Obrajii Nataliei erau scăldați în lacrimi fierbinți. Se ura pentru că nu-și putea controla plânsul, că dăduse frâu liber emoțiilor. Cum îndrăznea să-i facă așa ceva, să aducă totul în prezent cu atâta precizie? Încercase din greu să-și uite fosta viață, s-o încuie într-un loc de unde să n-o mai deranjeze. Nu fusese deloc ușor, dar reușise cumva, cu timpul. Îngropase cu grijă acele amintiri, iar acum ele ieșeau violent la iveală.

Deschise gura să vorbească, dar nu găsi nimic de spus. Începu să scuture din cap, lăsând lacrimile să-i curgă pe obraji, până când Victor îi atinse ușor obrazul cu vârful degetului arătător. Simți contactul ca pe o descărcare electrică. Ceva începu să se dizolve în

interiorul ei, să înmoaie carapacea pe care o construise cu atâta grijă în jurul sărmanei sale inimi. Împotriva propriei voințe, își lăsă obrazul pe pielea moale a mănușii lui. Bărbatul o trase încet, încet, înspre el, până când capul ei ajunse să i se odihnească la piept. O trase încă și mai aproape, până când Natalia îi putu auzi bătăile inimii prin haine.

— Hai să mergem undeva la căldură, îi propuse, odihnindu-și bărbia în creștetul ei.

„Aș vrea să rămânem așa pentru totdeauna, Victor”, îi venea să spună. „Aș vrea să stau așa și să-ți ascult bătăile inimii, ale inimii tale crude, nemiloase și nechibzuite.”

Capitolul 39

A doua zi era prezent în același loc, sprijinindu-se de o mașină Volga argintie, un automobil sovietic de lux, rezervat pentru diplomați și funcționari de rang înalt. Când ieși din hala ei fără ferestre, conversând cu câteva colege, încercă să nu zâmbească, dar, în ciuda intențiilor ei ferme de a rămâne rezervată, se trezi ridicând mâna să-l salute. Fusese un gest reflex, pe care nu apucase să și-l reprime, fără să se gândească că bărbatul l-ar fi putut lua ca pe o invitație.

Într-o clipită, se înființase la baza scărilor, nescăpând-o din ochi în timp ce cobora. În spatele ei, două fete se opriră brusc, privindu-l cu o curiozitate nedisimulată. Le auzi vorbele șoptite și chicotele înfundate pe când Victor se apropia, îi dădea la o parte fularul și îi punea mâna pe cap, mângâind-o pe păr. Rușinată, îl împinse puțin, iar el începu să râdă, un chicotit amuzat, ca al unui adolescent oarecare.

— Bună, Talia, îi șopti.

Zâmbetul îi accentua ridurile din jurul ochilor.

— Bună, Victor.

Fără să o întrebe, întinse mâna și-i luă rucsacul pe care-l purta în spate. De această dată, tânăra nu mai obiectă și porniră împreună. În ciuda frigului, simțea că arde. O altă noapte, mergând amândoi fără țintă, ascultând trosnetul frunzelor înghețate sub tălpi.

— Trebuie să-ți spun ceva, rupse el tăcerea după o vreme.

Se opriră în fața unei cafenele prost luminate, cu copertina ruptă, înăuntru, doi bărbați în vârstă beau în picioare, la bar. Nu erau alți clienți.

— Vrei să mănânci ceva?

Natalia refuză din cap. Nu-i făcea nicio plăcere să se gândească la mâncare. Își simțea stomacul înnodat, ca toate celulele din corpul ei.

— Atunci, hai să bem ceva.

Aceasta nu era o întrebare, ci o declarație. Fără nicio ezitare, deschise ușa localului și-i făcu loc să intre prima. Ca întotdeauna, siguranța lui, modul în care pleca de la premisa că oricum ea se va supune, că nu

avea de ales, o călca pe nervi. Clopoțelul de deasupra ușii scoase un clinchet anemic, și un bătrân încins cu un șorț alb își făcu apariția.

— Victor Dimitrov, ce plăcere!

— Bună, amice. Mă bucur să găsesc deschis.

— Masa ta este pregătită întotdeauna. Pe aici, te rog.

Buzele bărbatului rămaseră parcă înghețate într-un zâmbet ce-i scotea la iveală gingiile roșii. Îi conduse cu un pas alert printre mese, pe lângă barul aproape pustiu, către capătul sălii. Natalia îi surprinse privirea lungă, de samsar, cu care o măsura și se întrebă câte femei mai traversaseră podeaua de lemn, care avea nevoie urgentă de o ceruire, în compania lui Victor.

Ajunseră la o masă mare, luminată de un sfeșnic cu lumânări, plasată strategic într-un colț din fundul localului. Natalia se așeză țeapănă pe unul din cele două scaune. Insistă să și-l tragă singură, dar, odată așezată, descoperi că nu știa ce să facă cu mâinile. Bărbații de la bar păreau pe jumătate beți, adânciți într-o conversație oarecare, ignorându-le complet prezența. Unul din ei se aplecă peste umărul celuilalt și îi spuse ceva la ureche, amândoi izbucnind în râs.

— Stai liniștită, îi zise Victor, simțindu-i disconfortul. N-am mai adus nicio femeie aici. În orice caz, nu pe nevasta mea.

A, nevasta lui. Până și simpla menționare a ei îi accelera respirația. Erau lucruri despre care nu voia să afle mai multe, pentru care nu era pregătită psihologic. Nu știa ce ar fi durut-o mai mult acum, o discuție despre partenera lui de viață sau despre celelalte femei, cele pe care nu le adusese aici, probabil. Oare soția lui știa? Îi trecea cu vederea indiscrețiile? Un val amar de gelozie se ridică în pieptul Nataliei când și-o imagină dormind lângă el, cu pielea ei albă ca fildeșul și pletele blonde risipite peste umărul lui. Și le imagină și pe celelalte femei, cele care dețineau și ele o bucățică din el, dar care nu aveau acces la inima lui închisă și păzită cu strășnicie.

„Nici măcar asta nu sunt”, își spuse cu mâhnire. „Nu sunt decât o imagine din trecut, o amintire a tinereții lui.”

Se ridică încet de pe scaun și-și luă poșeta.

— Stai, ce faci?

Capul îi vâjâia, încercă să-și găsească cuvintele, dar fără succes. „La revedere, Victor”, ar fi trebuit să spună, dar nu se simțea capabilă. Rămase acolo, în fața lui, paralizată, luptând din greu cu propriii demoni și scrâșnind din dinți.

— Victor, nici nu știu ce caut aici, reuși să articuleze. Trebuie să plec. Trebuie să ajung acasă.

— Nu, nu poți pleca acum.

Nu apucă să facă niciun pas, căci bărbatul întinse mâna și o apucă de încheietură. Nu era o strângere puternică, ci tandră, cumva rugătoare, însă gestul o sperie. Se așeză la loc pe scaun chiar când chelnerul reveni la masa lor cu o carafa de apă și două pahare goale pe care le așeză ceremonios pe masă.

— Două vodci, ce ai mai bun, te rog, comandă bărbatul fără să o scape din ochi.

Chelnerul încuviință pe tăcute și se îndepărtă în pas rapid.

— Talia, chiar trebuie să vorbesc cu tine. Vreau să-ți explic…

Închise ochii, nu atât pentru a-și ascunde neplăcerea, cât pentru a-i da de înțeles că nu voia să-l asculte. „Nu spune nimic, Victor”, îi venea să-l roage. „Nu-ți cere iertare și nu încerca să-mi explici nimic. Nu arunca în derizoriu regăsirea noastră.”

— Nu cred că este necesar. Am trecut peste asta și aș vrea ca tu să…

— Talia, știi cine este Ivan Vasilovici?

Sigur că știa cine era – unul dintre cei mai importanți oficiali sovietici și unul dintre primii atașați militari care se instalaseră în Palatul Regal, după abdicarea forțată a regelui Mihai. În acele zile haotice, când tânărului monarh i se smulseseră cetățenia și proprietățile, fiind obligat să ia calea exilului, Ivan Vasilovici se proclamase ministru de interne. El era responsabil pentru arestarea și deportarea a mii de oameni, pentru eliminarea guvernului regal într-o singură noapte, aproape.

— Da, știu cine este. Am auzit despre lucrurile minunate pe care le-a realizat pentru patria noastră.

Apare în manualele de istorie, în cele revizuite, vreau să spun. Ce-i cu el?

— Katia este fiica lui.

Luă o pauză ca să scoată un pachet de țigări și chibriturile din buzunar. Își aprinse una și chipul i se oțeli, făcând-o să-și regrete sarcasmul de mai devreme.

— Un mare om, ai dreptate. Un bărbat în toată puterea cuvântului, cu totul dedicat cauzei. Un spirit înalt. Atât de înalt, încât în fiecare seară când ajunge acasă, la vila lui din Kiseleff, își bate soția și fiica până le lasă late. O dată a folosit o rangă, altă dată un vătrai, apoi o sticlă de whisky, dar arma favorită este paftaua metalică de la centură. Firește, habar nu aveam despre toate acestea când am început să lucrez pentru el, la Ministerul de Interne. Am întâlnit-o pe Katia la scurtă vreme, când a trecut într-o dimineață ca să-i aducă portofelul, pe care și-l uitase acasă. Purta un șal și o rochie fără mâneci. Când mi-a dat portofelul, la registratură, ca să i-l duc, eșarfa i-a alunecat de pe umeri și am văzut că era plină de vânătăi.

Învârtea țigara nervos între degete. Se uită gânditor la vârful incandescent înainte de a trage următorul fum. Chelnerul sosi, lăsă pe masă cele două pahare cu votcă și se făcu din nou nevăzut.

— Ivan Vasilovici o păzea cu mare atenție. O lua cu el până și în delegațiile oficiale, la Moscova, la Sofia sau la Varșovia, sau când se întorcea la casa lui de la Leningrad. Am participat și eu la astfel de misiuni, împreună cu restul personalului din echipa lui, adeseori cu trenul, când ocupam toate vagoanele numai pentru noi. În scurt timp, Katia și cu mine am devenit prieteni. Într-o noapte, am auzit-o plângând pe coridorul din dreptul cușetelor, chiar lângă ușa mea. M-am strecurat afară și am întrebat-o dacă nu i-ar prinde bine o dușcă de votcă.

Mi-a mărturisit că în viața ei exista un băiat, student la medicină dintr-o familie de țărani, ceea ce – ironic, nu-i așa? – era inacceptabil pentru tatăl ei. Se părea că avea planuri mari pentru ea. Mi-a explicat cu patos că băiatul era iubirea vieții ei. Nu-și putea imagina viitorul fără el. De fapt, mi-a spus că n-ar fi putut trăi fără el, iar seriozitatea din vocea ei m-a făcut să mă

cutremur. O clipă mai târziu, mi-a luat plosca și a tras o dușcă zdravănă de votcă. „Nu-ți face griji, așa e viața”, mi-a spus înainte de a se întoarce în compartimentul ei. O săptămână după aceea, am trecut pe la vila lor din Kiseleff ca să las un dosar pentru tatăl ei. Era seara târziu și, când mi-a deschis ușa, nici nu am recunoscut-o din prima. Fața ei era plină de vânătăi, iar ochii îi erau atât de umflați, încât pe unul nici nu-l mai putea deschide. „A aflat, mă trimite la o școală-internat de la Moscova.” „Când?” am întrebat-o, șocat să o văd în asemenea hal. „Într-o săptămână”, mi-a răspuns. Ceva din vocea ei mi-a frânt inima. I-am luat mâna și i-am privit chipul frumos, devastat acum. I-am spus: „Katia, vino mâine pe la mine, la birou. Vreau să discutăm ceva.” Trei zile mai târziu, eram înapoi la ei acasă, cu un buchet de flori, o cutie de bomboane fine și o sticlă de votcă de cea mai bună calitate, pentru tatăl ei. M-a salutat în prag cu mare bucurie. „Intră, băiete, Katia mi-a spus c-o să vii pe la noi.” „Da, domnule”, i-am răspuns solemn. „Trebuie să discutăm o chestiune de maximă importanță.”

Victor se opri și luă o gură de votcă. Privirea lui era ațintită acum asupra unui punct de pe peretele alb din spatele ei.

— După două luni eram căsătoriți. Am avut o nuntă mare, cu peste cinci sute de invitați. Fiecare funcționar, fiecare demnitar, fiecare atașat militar a fost invitat, îți imaginezi. Am dansat în sala de bal de la Athénée Palace, pe care o rezervase tatăl ei. Ne-am zâmbit drăgăstos și am tăiat împreună prima felie din tortul cu șapte etaje, în uralele și aplauzele participanților, încălziți de șampania importată din Franța. Mai târziu în acea noapte, după ce mașina ne-a lăsat în fața vilei ce ne fusese oferită drept cadou de nuntă, ea și-a abandonat rochia de mireasă, iar eu mi-am turnat o porție zdravănă de băutură. Stăteam cu paharul în mână și cu ochii în flăcările șemineului când și-a făcut apariția în spatele meu, tăcută ca o pisică, într-o rochie neagră. M-a înconjurat cu brațele și și-a sprijinit bărbia de umărul meu. Am stat așa o vreme. Ne gândeam amândoi la același lucru și o știam. Ea era liberă să se vadă cu doctorul ei, iar pe mine mă aștepta un viitor

profesional de excepție. Fiecare obținuse ce-și dorise mai mult. „Te iubesc, Victor”, mi-a șoptit la ureche. „Trebuie să plec acum. Nu mă aștepta, dacă vrei să te culci.” Cu aceste cuvinte, m-a sărutat pe obraz și a ieșit pe ușă.

Bărbatul strivi mucul țigării în scrumieră și dădu pe gât restul de votcă.

— De cinci ani, așa stau lucrurile în căsnicia noastră, între mine și soția mea.

Pentru o vreme rămaseră amândoi tăcuți, într-o tăcere încărcată cu o sumedenie de întrebări nerostite. Victor se întinse peste masă și-i luă mâna într-a lui. Încercă să și-o tragă înapoi, dar strânsoarea lui delicată, dar fermă, nu-i dădu nicio șansă. Încet, îi ridică mâna spre chipul lui. În sfârșit, îi simțea în palmă căldura pielii și moliciunea umedă a buzelor, în contrast cu asprimea bărbii ce apucase să-i crească până seara.

— Privește-mă, îi ceru.

Nu avea curaj, temându-se că Victor avea să citească în ochii ei ceva ce nu mai era în stare să ascundă. Însă privirea lui pătrunzătoare îi înlăturase deja masca. „Nu-l pot opri, pentru omul acesta nu există bariere. Îmi vrea sufletul și-l va avea.” Când îndrăzni, în sfârșit, să ridice ochii, văzu că el îi zâmbea. Un zâmbet blând, atoatește iutor și optimist. Totul dispăru în jurul lor.

Capitolul 40

În baia comună de la capătul culoarului, Natalia își lăsă poșeta într-un colț și aprinse lumina. Își spălă mâinile sub firicelul de apă rece ce curgea de la robinet și se examină în oglinda ruginită de pe perete. Chipul ei era la fel ca atunci când plecase de dimineață la serviciu, dacă nu punea la socoteală oboseala. Și totuși, cât de multe lucruri se petrecuseră de atunci! Nu se simțise niciodată atât de diferită, de *schimbată,* dar în exterior rămăsese aceeași. Avea aceiași ochi verzi, ușor ridicați la colțuri, același păr castaniu, atât de des, încât era o pacoste să-l spele. Aceeași aluniță șterșă pe pometul stâng. Chipul acela reușise cumva să se maturizeze, să înflorească în ciuda anilor de sărăcie și a disperării ce o înconjura precum aerul umed, dens al unei furtuni de vară.

Natalia descoperise târziu că era frumoasă. Frumusețea ei nu era însă una clasică, perfectă, ca a verișoarei Lidia, ci mai umană, mai puțin intimidantă, genul care îi făcea pe băieți să se apropie de ea, nu s-o ia la goană peste văi și munți. Avusese însă nevoie de întâlnirea cu Victor ca să-și dea seama de asta. O văzuse în ochii lui. „Când te-ai făcut atât de frumoasă, Talia? Lasă-mă să mă uit la tine. Doar atât. Lasă-mă să te admir.” Nu, nimic de pe chipul ei nu trăda transformările revoluționare prin care îi trecea sufletul.

Intră pe vârful picioarelor în apartament, lăsându-și pantofii la ușă. Fără să aprindă lumina, deschise șifonierul și scotoci în căutarea cămășii de noapte, apoi se schimbă în beznă, fără să facă un zgomot. Se lăsă pe spate pe cuvertura canapelei unde dormea și întinse brațele în lateral cât de mult putea, ca o pasăre în zbor. Ochii i se îndreptară în sus, către tavanul invizibil. Îi luă un moment să constate că zâmbea de una singură, în întuneric.

Chiar și acum, când rămăsese singură cu gândurile ei, nu-și putea încetini bătăile inimii. Cine era el? Cine era acest Victor care reintrase în viața ei la fel de brusc cum dispăruse cu ani înainte? Nu conta. Nu voia să știe nimic despre viața lui, despre planurile lui, despre

suferințele, iubirile și faptele lui. Nu voia să se gândească la tot ceea ce se petrecuse în anii care se întindeau între ei ca un abis de netrecut.

„Ce știi tu despre mine?" o întrebase în după-amiaza aceea, când îl văzuse pe terasa cafenelei. „Ce știi despre lucrurile pe care le-am văzut eu?" Ei bine, acum știa destule. Auzise despre crimele cu sânge-rece pe care le comiteau oameni ca el. Pentru câte arestări era responsabil? Câte deportări în lagărele de muncă și în Siberia avea pe conștiință? El era cel care le trăgea un glonț în ceafă condamnaților la moarte?

Gândul o făcu să se înfioare, dar sufletul îi spunea altceva. „Inima vede ce vrea, nu ascultă de rațiune", citise sau auzise pe undeva. Dacă era adevărat, ar fi vrut să și-o scoată din piept, să o rupă în bucăți și să moară secătuită de sânge, căci sângele ei era otrăvit de el.

Ar fi fost inutil. Victor ar fi continuat să-o urmărească, indiferent câte insulte și acuzații i-ar fi aruncat în față. Avea de-a face cu un bărbat care nu tolera obstacolele, care lua ceea ce-și dorea atunci când își dorea, fără să ceară permisiunea cuiva. „Eu nu sunt dintre acelea pe care le poate lua când are chef. Eu nu sunt o distracție pasageră, un amuzament, o fată drăguță care se vinde pentru protecție sau pentru cine știe ce alte beneficii", își spuse. Și totuși, și totuși…

Câteva ore mai târziu, pe când dimineața își făcea simțită prezența pe la ferestre, Natalia tot nu adormise. Și-ar fi dorit să nu mai doarmă niciodată, căci mintea îi era invadată de mii de imagini cu Victor, unele mai ciudate decât altele, făcând-o să treacă de la agonie la extaz în câteva fracțiuni de secundă. Era prea obosită ca să le alunge, prea epuizată ca să le țină la distanță, așa că se lăsă scăldată în ele ca într-un șuvoi nestăvilit, apoi se lăsă purtată de curent către mare, înecându-se în spumele valurilor.

Victor. Victor cel de odinioară. Victor pe stradă, strigând-o pe nume. Ochii lui Victor, cu tristețea lor, pașii lui urmărind-o. Regretele lui în palma mâinii ei. Victor, în maiou, certându-se cu tatăl ei la masa din fostul lor salon. Victor, în haina lui tinerească, de piele, înalt, puternic, impresionant. Mâna înmănușată a lui

Victor ștergându-i lacrimile de pe obraz, vocea lui șoptindu-i: „Hai să mergem undeva la căldură”. Mai târziu, obrazul lui în mâna ei, chipul lui liniștit, tăcut, concentrat. Mângâierea respirației lui, ștergând barierele dintre trecut și prezent, obliterând totul cu excepția acelui moment unic.

A fost odată o minunată zi de vară, o zi dinainte de război. Putea mirosi iarba proaspăt cosită, care-i gâdila plăcut tălpile, putea simți razele soarelui pe pielea ei palidă, în grădina mamei sale. El stătea lângă Anton, la masa de picnic din lemn. Beau amândoi coniac, turnat cu generozitate în pahare cât un degetar. Tatăl ei îi șoptise ceva la ureche, ceva ce numai ei doi trebuiau să știe, iar Victor începuse să râdă, cu capul dat pe spate. Ea îl urmărea cu coada ochiului, pe ascuns, căci era doar o fetiță, pe când el era un bărbat în floarea vârstei. Încă îi putea auzi râsul sănătos, nestăpânit, rostogolindu-se peste trandafirii din grădina mamei. Vocea lui pentru ea însemna acasă.

Capitolul 41

— Trebuie să stăm de vorbă, spuse Natalia.

— Sigur, draga mea. Te ascult.

Victor îi luă mâna și și-o lipi de piept. Îi plăcea să facă asta, parcă încerca să o convingă încă o dată că inima lui îi aparținea, că bătea numai pentru ea. Natalia își trase mâna înapoi încet și o așeză la loc în poală. Cineva trecu pe lângă banca pe care stăteau, pe malul lacului Herăstrău, sub o salcie grea, înspicată deja de argintiul primăverii timpurii. Se îndepărtă puțin de el, căci simțea nevoia să ia distanță pentru a-i spune ce avea pe suflet.

— Trebuie să vorbim despre tatăl meu.

— Da? o întrebă prudent.

Își privi mâinile ca și cum ar fi căutat în ele răspunsul potrivit. Bărbatul reușea s-o intimideze chiar dacă stăteau atât de aproape.

— Nu vreau ca el să afle despre noi, despre relația noastră.

Sprâncenele i se ridicară a mirare. Nu era obișnuită să vadă această expresie pe chipul lui frumos și reținut.

— Parcă nu e el în ultima vreme, îi explică dregându-și glasul. De fapt, de mai multă vreme. Nu știu dacă i-ar pica bine să te vadă din nou, după tot acest timp. Gata, o spusese.

Nu-și mai putea lua vorbele înapoi.

— Chiar crezi că revederea mea l-ar face să sufere atât de rău?

Părea rănit, ca și cum ideea nu i-ar fi trecut niciodată prin cap. De parcă ar fi uitat tot ce se petrecuse de când dispăruse din viața lor.

— În majoritatea zilelor pleacă de acasă înainte de mijirea zorilor, zise Natalia clătinând trist din cap. Mama a renunțat să mai încerce să-l țină în pat sau măcar în casă. Când îl întrebăm unde se duce, ne răspunde că are treburi de rezolvat în oraș, că nu poate sta acasă fără să facă nimic cât e ziua de lungă.

Victor o privea atent printre genele lui dese, lungi și negre. Apoi, ochii i se îndreptară către lac și își frecă gânditor bărbia. O săgeată de lumină se strecură printre

frunzele sălciei și îi căzu pe marginea maxilarului, scânteind în câteva fire albe din barbă. Și verigheta de aur prinse o rază de soare, sclipind batjocoritor la adresa ei.

— Ce treburi? o întrebă calm.

— Tocmai asta este problema, Victor. Ieri, când îl ajutam să-și caute cheile de la casă, mi-a urat succes la școală, ca și cum ar fi uitat că am absolvit de ani de zile.

— Atunci, unde se duce?

Oftă. Cum i-ar fi putut explica că dispărea ore în șir? Că nu aveau nici cea mai mică idee unde se ducea? Chiar miercurea trecută se întorsese acasă după miezul nopții. Mama ei își ieșise din minți de îngrijorare.

— În fine, sunt sigură că nu e nimic grav, continuă cu prefăcută nonșalanță, dorindu-și să nu fi deschis niciodată discuția. Poate că-și vizitează prietenii din tinerețe, poate că stă pe la unchiul Ștefan.

O măsură din nou cu aceeași privire scrutătoare, de parcă încerca să-i citească gândurile. Apoi se uită în altă parte. Ceva din reacția lui, din rigiditatea posturii, o reconfortă ca pe vremuri. Poate că, până la urmă, chiar îi păsa. Nu se gândise niciodată că lui Victor s-ar putea să-i fie dor de tatăl ei, că pentru el bătrânul reprezenta mai mult decât o relicvă a trecutului.

— Te mai gândești la el din când în când? La mama?

Îl provocă să răspundă privindu-l fix în ochi. Îi trecu prin cap că poate nu făcea bine, dar nu se putu abține.

— Spune-mi, te mai gândești?

— Da, sigur, îi răspunse scurt.

În sfârșit, reușise să aprindă o scânteie în el, ceea ce-i provoca o anumită satisfacție.

— Nu voi purta această conversație cu tine, Talia. Știi foarte bine care sunt sentimentele mele pentru familia ta, știi că nu aș face nimic în lume…

O pufni râsul fără să-și dea seama de ce. Îi venise dintr-odată, luând-o complet prin surprindere. Nu voia să-l facă să se simtă ridicol, dar el chiar mai credea încă în devotamentul față de părinții ei? Din ceea ce putea vedea, judecând după costumul scump, făcut la comandă, principala loialitate a lui Victor fusese față

de propria ființă. Fără să-i mai pese de nimic, îl întrebă pe un ton aproape brutal:

— Atunci, mai bine să vorbim despre tine. Crezi în ceea ce faci? Încă mai crezi în cauza voastră? Eu am văzut ce s-a întâmplat cu familia mea. Am văzut în ce hal l-ați adus pe tata. A fost jefuit, Victor. I s-au furat nu numai averea și casa, ci și mijloacele de a-și câștiga pâinea de zi cu zi. Dar, mai rău decât atât, i s-a luat demnitatea și însăși voința de a trăi.

Bărbatul rămase profund șocat. Arăta ca un om care tocmai primise o lovitură de pumnal în inimă. Chipul lui nu trăda aproape nimic, însă mâna pe care o înălță ca să și-o treacă prin păr îi tremura puternic. Mersese prea departe, dar poate că o mică parte din ea exact asta urmărise.

Se întinse și puse mâna pe poșetă, gata s-o rupă la fugă, dar aceasta era deschisă și tot conținutul i se răspândi pe jos, în jurul băncii. Se aplecă și începu să-și adune lucrușoarele unul câte unul: cheile de acasă, rujul, sticluța de parfum franțuzesc și ceasul de aur Bulova pe care Victor i-l făcuse cadou recent, de ziua ei. Cadouri pe care le acceptase politicos, nelăsând-o inima să-i spună că nu le va putea purta prea curând. Acasă era exclus, căci mama ei le-ar fi detectat instantaneu, iar la locul de muncă, nici atât. Putea fi înjunghiată pe o alee lăturalnică, la ieșirea din schimbul de noapte, pentru mult mai puțin.

— Ce mai face Despina? Cum îi mai merge?

Fu rândul Nataliei să rămână cu gura căscată. Poșeta îi zăcea larg deschisă pe jos, irelevantă pentru moment, uitată. O pală de vânt o făcu să tremure. Victor întinse mâna, o trase la loc pe bancă, lângă el, își scoase sacoul și i-l așeză peste umeri.

— Nu e cazul să-ți faci griji din cauza ei, îi răspunse după o scurtă tăcere. Mama va continua să aibă grijă de noi, să ne facă viața pe cât de plăcută posibil. Le zâmbește străinilor cu care suntem obligați să împărțim apartamentul și nu comentează când nu se găsește de mâncare sau când stă aplecată în cadă și freacă rufele la lumina lumânării. Din când în când culege fructe de pe jos și ne gătește trei feluri cu două ouă și o mână de făină. Altfel, e bine.

Nu avusese intenția să-l facă să se simtă mai bine, dar iată că pe buzele lui înflorea un zâmbet șters. Îl amuzau condițiile lor de trai? Găsea consolare în ceea ce aflase? El, care trăia într-o vilă cu șemineu și holuri de marmură, cu parchet din lemn prețios pe jos și cu un majordom care apărea și dispărea după cum îi dicta clopoțelul stăpânilor? Atunci întrezări pentru prima dată perversitatea vieții. Acum trăiai ca un huhurez într-un pod fără lumină și mâncare, iar mâine, într-o vilă de aristocrat. Nu-ți trebuia decât un război ca să-ți ameliorezi radical situația. Roata destinului se învârtea dintr-odată mai repede, și bogătașii de azi deveneau sărăntocii de mâine. Se ridică brusc și-i aruncă haina în brațe.

— Talia, te rog, iartă-mă că te-am supărat. Nu pleca.

Prea târziu. Se îndepărta cu pas săltat pe alee, făcând un efort supraomenesc ca să înainteze, să pună un picior în fața celuilalt. Cum alesese totuși să nu fugă, bărbatul o ajunse imediat din urmă și-i cuprinse șoldurile cu brațele, oprind-o.

— Îmi pare rău, îi șopti în păr. Știu cât de greu vă este.

Proximitatea lui avu același efect devastator asupra voinței sale ca întotdeauna, ceea ce o irită peste măsură. Era muncită de sentimente contradictorii.

— Trebuie să plec, Victor. Te rog. Te rog, lasă-mă să plec.

— Nu.

Când o întoarse cu fața spre el, în ochii lui se citeau disperarea și nevoia.

— Talia, îi șopti așezându-i la loc după o ureche o șuviță rebelă, mi-aș dori atât de mult să te pot lăsa să pleci.

„Ce naiba facem?” îi venea să strige. „Ce caut aici cu tine?” Dar căldura mâinii lui pe obrazul ei și degetele care-i apăsau puțin pielea, trăgând-o spre el, o copleșeau. Ochii li se întâlniră o clipă, apoi mâna îi căzu pe lângă corp și gura lui se lipi peste a ei. O flacără vie îi cuprinse tot corpul, o făcu să se cutremure și o catapultă într-o galaxie necunoscută. Se simți una cu universul, urcând și coborând din înalturi într-o ploaie de stele colorate în toate culorile curcubeului.

Victor își trecu mâna pe la spatele ei și o apucă de păr, trăgând-o pe spate, desfăcându-i coada. Părul ei des, castaniu, se răspândi în șuvițe printre degetele lui. Dintre buze îi scăpă un geamăt dureros, moment în care bărbatul slăbi priza și se desprinse din sărut, lăsându-și capul în scobitura umărului ei.

Rămaseră înlănțuiți așa o vreme, în parcul pustiu, având drept companie doar păsările și frunzele foșnitoare ale sălciilor. Îi simțea respirația accelerată, fierbinte, pe gât, și își dădu seama că voia să spună ceva cu orice preț. „Sunt bine”, se gândi că ar fi fost o observație potrivită, ori poate ceva complet diferit. De fapt, ar fi vrut să-l întrebe: „Unde ne va duce asta? Cum se va termina povestea noastră, Victor? Va veni o zi când te voi putea ține de mână pe stradă, ziua în amiaza mare? Când îți voi putea zâmbi fără să-mi ascund chipul? Când îmi voi putea odihni capul pe umărul tău fără teama că vom fi văzuți de cineva?”

Capitolul 42

— Vreau să te duc într-o excursie la Marea Neagră.

Pânza fină a baldachinului flutura în vânticelul cald de iunie în același ritm cu pulsul ei, care se întețise la auzul vorbelor lui. Prima oare când văzuse țesătura aceea delicată, întinsă ca un orizont pe fundalul palid și senin al camerei, amețise de gelozie. Dar buzele și mâinile lui interveniseră imediat, ștergându-i din minte încăperea și tot ce era acolo, ștergându-i din minte soarele. În lunile care trecuseră de atunci, abia dacă observase oaza de nuanțe lila și piersică, de dantelă și mătase pe care o făurise soția lui Victor cu un gust desăvârșit. Ca un hoț care se furișează prin noapte, hotărâse să se concentreze pe lucrurile care-i stăteau la îndemână, pe prada ei, nimic mai mult.

— Câteva zile, i-a explicat Victor. Vreau să stăm de dimineața până seara la plajă, poate să mergem la dans după aceea. Știu un hotel excelent la Constanța. E foarte discret, la numai câteva străduțe de plajă. Are și un restaurant grozav, unul dintre cele mai bune de la mare, așa că n-am avea nevoie să ieșim.

Fără să-și dea seama, Natalia începuse să-și roadă unghiile. Să frământe între degete marginea pernei de mătase.

— Ei bine, ce părere ai? o întrebă el, trăgând-o în brațele sale și oferindu-i zâmbetul acela pieziș, jucăuș care-i înmuia picioarele de fiecare dată.

Ca să fie sinceră, habar n-avea cum să-i răspundă. Propunerea era incredibilă, desigur, trei zile doar ei doi, fără întrerupere, trei zile fără munca lui, fără angajamentele lui, fără nevasta lui. Dar era cu neputință. Ce-avea să le spună părinților ei? Cum avea să justifice o absență de trei zile de la serviciu?

— Nu, Victor, spuse ea în cele din urmă. Nu sunt sigură că e un moment bun.

El oftă și, trăgându-și brațul de sub ea, și-l așeză pe pieptul perfect dăltuit care părea să-i sfideze cei patruzeci de ani.

— Nu te poți gândi la o soluție?

— Nu, Victor. Ce scuză aș putea să găsesc? Știi cum e mama. Una e s-o duc cu vorba când ieșim seara ori chiar când petrecem o duminică întreagă la Lidia, dar trei zile? Ce-aș putea să inventez? Și ce le spun celor de la slujbă?

Încruntat, se așeză cu spatele sprijinit de tăblia patului. Pe noptiera rotundă, ceasul de cristal cu cadran argintiu ticăia imperturbabil.

— Victor, nu știu ce te aștepți să spun.

— Știi ceva, Natalia, după câte îndurăm ca să fim împreună, aș fi crezut că te străduiești și tu puțin, atâta tot, ripostă el.

Azvârli cuvertura cât colo și se duse glonț la baie, trântind ușa după el. Peste o clipă, Natalia auzi apa curgând la duș. O panglică de abur se ridica pe sub ușă. Nu-și amintea când făcuse ultima dată un duș fierbinte. De cele mai multe ori avea noroc dacă prindea un fir de apă călâie atunci când intra în cadă, după ce se spălaseră toți ceilalți chiriași.

Totuși, era ceva ce-o deranja mai mult decât nepăsarea lui flagrantă. Era prima oară când îi vorbea pe un asemenea ton. După scena aceea din parc nu mai fuseseră acuzații ori vorbe grele aruncate la mânie. Era de parcă cearta aceea îi curățase pe amândoi de ceea ce zăcea înăuntrul lor, de ceea ce le rodea sufletele de aproape un deceniu. Amărăciunea pe care o purtase ea în suflet ani în șir, vinovăția care-l împovărase pe el încă și mai mult timp, toate dispăruseră în mod inexplicabil. Ceea ce urmase fusese mai minunat decât în visele ei cele mai îndrăznețe. Fusese mai mult decât își închipuise vreodată că putea fi dragostea, deoarece nu încăpea nicio îndoială că erau îndrăgostiți, că Victor o iubea, deși n-o spunea niciodată. Era mulțumită pur și simplu s-o știe. Era de ajuns să fie lângă el, să-i simtă buzele pe ale ei, să-și umple nările cu mirosul pielii lui. Și pentru o vreme și el păruse mulțumit cu atât. În ultimul timp însă, nevoia lui de-a o avea alături devenise apăsătoare, exigențele asupra timpului ei erau aproape tiranice, pasiunea lui o copleșea. Când erau împreună, Victor îi cerea până și răsuflarea. Natalia i se dăruia cu dragă inimă, dar în curând o cuprinsese teama că n-avea să fie suficient pentru el. Asta

deoarece la un moment dat, nu știa precis când, lucrurile începuseră să se schimbe.

De două săptămâni era ursuz. Nu era sigură cum începuse totul, dacă vreo remarcă de-a ei era cauza. De câteva ori îi tăiase vorba. Adesea, lăsa impresia că nici n-o asculta în timp ce fuma țigară de la țigară și privea posomorât tavanul.

Poate că se plictisise de întreaga poveste. Era o posibilitate pe care ea n-o luase în calcul până atunci. În definitiv, trecuseră aproape opt luni. Opt luni în care-și dăduseră viețile peste cap ca să facă rost de câteva momente împreună. Poate că asta era. Toate pretextele, planurile și aranjamentele de ultimă oră deveniseră prea greu de suportat pentru el. Situația devenise complicată. Mai mult de atât, devenise periculoasă.

Știuse mereu cât risca el, nu doar cariera, ci însăși viața lui ar fi fost în pericol dacă s-ar fi aflat despre relația lor, despre faptul că umbla cu una ca ea. Poliția secretă era renumită pentru cruzimea cu care-i trata pe cei din propriile rânduri, mai ales unul precum Victor, care lucra în domeniu de atâta vreme și știa atât de multe despre mecanismul de funcționare a birocrației. În lumea lui, o lume în alb și negru, fără nuanțe de gri, ea n-ar fi fost decât un pion, un motiv pentru a-l reduce la tăcere. Cât de mult se temea pentru soarta lui! În fiecare zi se temea că frânghia la care împletise Victor ani de zile avea să i se încolăcească în jurul gâtului asemenea unui laț. Nu de asta se uita permanent peste umăr când mergeau împreună, exploatându-și la maximum vederea periferică chiar și atunci când părea concentrat exclusiv asupra ei?

Desigur, nici ei nu-i fusese ușor. Victor nu știa cât o costa să se furișeze ca să vină la întâlnire, să se ascundă în colțuri întunecoase, acolo unde nicio domnișoară cuviincioasă n-ar fi trebuit să meargă. Nu știa cât îi rănea mândria faptul că trebuia să intre în apartamentele prietenilor lui plecați din oraș, să aștepte în apropierea casei lui ca nevastă-sa să se ducă la treburile zilnice astfel încât să poată avea câteva clipe cu el. „Tot ce avem e prietenia”, îi spunea el. „Katia și cu mine suntem buni prieteni.” Totuși, luau masa

împreună și aveau același acoperiș deasupra capului. Katia nu trebuia să se strecoare pe ascuns ca să-l vadă ori să primească un cuvânt afectuos din partea lui.

— Trebuie să plec, Talia, îi spuse el acum, ieșind din baie îmbrăcat într-un halat de frotir bleumarin.

Se învârtea de colo colo prin cameră cu un aer preocupat. Se duse la măsuța de toaletă și-și cercetă portofelul, apoi deschise șifonierul ca să-și treacă în revistă impresionanta colecție de cravate de mătase. Părul îi era pieptănat perfect și mirosea a săpun și șampon scump, genul pe care le puteai găsi numai în magazinele exclusiviste pe valută.

— Într-o oră am o ședință la minister. Și Katia ar trebui să se întoarcă în curând, deși probabil că ți-ar oferi niște ceai dacă te-ar găsi aici.

Voise să sune ca o glumă, ca să destindă atmosfera, dar vorbele lui avură efectul contrar. Nimic n-ar fi putut-o răni mai rău. Cum putea râde de situația lor, de parcă n-ar fi însemnat nimic pentru el? Ea nu era ca restul femeilor din viața lui, o aventură fără semnificație. Sau era? Gândul o izbi cu putere, și-și dădu seama că nu putea să-l reprime. Ridicându-se încet, își înghiți lacrimile care i se adunau în gât. Și, odată cu lacrimile, își înghiți mândria, durerea, iubirea și disprețul, gelozia și ura față de ea însăși.

Pe un ton cât mai calm cu putință, îi spuse:

— Da, Victor, o să plec acum. O să ies pe ușa din spate. Înainte de asta, o să spăl paharele de la bar și o să-ți golesc scrumiera. O să șterg orice urmă a prezenței mele, astfel încât soția ta să nu afle niciodată că am fost aici.

Peste o clipă era în picioare, adunându-și ciorapii și rochia de pe scaunul din colț, unde le aruncase pătimaș cu numai câteva ore în urmă. În graba ei nervoasă, răsturnă un pahar de apă care căzu cu zgomot pe podea. Asta fu de ajuns ca s-o facă să izbucnească în plâns.

— Talia, îmi pare rău, îmi pare rău, murmură el, venind s-o cuprindă pe după talie. N-ar trebui să fiu atât de dur cu tine. Pur și simplu vreau să petrecem împreună câteva zile, atâta tot. Îi mângâie părul cu blândețe și i-l trecu pe după umăr. Crezi că poți găsi o

cale? O să încerci? Ar însemna enorm pentru mine, să știi.

Natalia își șterse ochii cu podul palmei, iar el întinse mâna s-o mângâie, prinzându-i bărbia între degete ca și când ar fi fost un copil. Era mai mult decât putea ea să înțeleagă, mai mult decât învățase în cei douăzeci și trei de ani de viață. Cum ar fi putut să-i spună nu? Cum ar fi putut să-i refuze ceva?

— Da, șopti ea în ciuda îndemnurilor rațiunii. Da, Victor. O să merg la mare cu tine.

În acel moment, el se aplecă și-o sărută cu pasiune, trăgând-o posesiv la pieptul lui; ar fi vrut să-l sărute la fel, cu o intensitate care să-i mascheze disperarea. Preț de o clipă Victor ezită, parcă uimit de ardoarea ei, apoi o ridică de parcă n-ar fi fost mai grea decât o pană și, zâmbindu-i obraznic, o cără în brațe până în pat.

Pentru a mia oară se pierdea în el, în singurul lucru care era simplu – curbura tare a spatelui său sub vârfurile degetelor ei, gura lui pe pielea ei tremurândă, focul care-i cuprindea vintrele. Îi murmura neîncetat numele ca pe un descântec, și totuși nu putea reduce la tăcere glasul care-i repeta batjocoritor în minte:

Da, Victor. O să găsesc un pretext. O să-mi mint părinții. O să-i păcălesc pe singurii oameni de pe lume care au nevoie de mine, totul de dragul tău. O să înșel, o să fur, o să fac orice pentru câteva zile cu tine. Am mințit deja și o s-o mai fac fără nicio remușcare, fără rușine.

Capitolul 43

Să mintă de dragul lui Victor era mai ușor decât își închipuise. O uimea ușurința cu care, așezată în fața părinților ei în sufrageria comună a apartamentului, începuse să le vorbească despre mitingul la care trebuia să participe la sfârșitul săptămânii.

— E la Timișoara, zise ea cu lejeritate. Bineînțeles, cu trenul o să fac o zi pe drum la dus și încă una la întors, dar ni se asigură cazarea și masa. Toți colegii mei merg.

— Da? făcu tatăl ei. Pentru ce e mitingul ăsta?

— Ei, știi tu, papa. E un miting pentru partid. E un prilej ca tinerii din toată țara să se adune în sprijinul marilor noștri conducători. Sigur, știi că nu pot să refuz. Șefii se așteaptă să fiu acolo, mă înțelegi.

Iat-o. Minciuna perfectă, expusă în fața lor. Livrată cu măiestrie, își mestecă îmbucătura încet, cu ochii plecați.

Se aștepta ca mama ei să ridice unele obiecții, să întrebe despre cazare, unde aveau să stea mai exact, dacă avea un număr de telefon la care s-o sune. Natalia nu se gândise dinainte la răspunsuri, dar era mulțumită de felul spectaculos în care se descurcase până acolo. Trei zile cu Victor, numai ei doi. Asta era tot ce trebuia să aibă în minte.

Din fericire, mama ei nu se arătă excesiv de curioasă. La sfârșitul cinei, tatăl ei spuse că era obosit, așa că voia să se culce. Dar nu se duse direct în camera lui. Împingându-și scaunul în spate, se apropie de Natalia și-i întinse mâna. Când ea i-o luă, o îndemnă să se ridice și o strânse în brațe cu atâta forță, încât îi tăie răsuflarea.

— Te iubesc din toată inima, fetițo, îi șopti el la ureche.

— Știu, papa. Și eu te iubesc. Somn ușor.

Parcă nu-i putea da drumul. Continua s-o strângă la pieptul lui, iar ea se gândi cât de straniu era, cât de emoționant. Pleca pentru numai câteva zile, însă își dădu seama că era prima dată când o făcea de la terminarea războiului.

În cele din urmă se desprinse din îmbrățișare și, zâmbind cât de senin putu, spuse:

— După ce mă întorc, hai să mergem la hipodrom într-o zi, papa. Să ne uităm la curse. Ce părere ai? Numai noi doi, cum făceam pe vremuri.

În replică, el îi luă mâna și i-o sărută, ținând-o la buze câteva momente înainte de a-i da drumul.

— Cum făceam pe vremuri, scumpa mea.

Apoi se întoarse și porni spre camera lui.

În noaptea aceea, în timp ce mama ei rotea butonul micului televizor alb-negru în căutarea unui film, Natalia scoase din dulap două rochii, sandalele, pălăria de paie – aproape toată garderoba ei de vară. Trase de sub divan o valijoară neagră și începu să așeze obiectele înăuntru. Treptat însă, mișcările ei încetiniră, până la oprirea completă. Strângând la piept un slip crem, se întoarse spre mama ei.

— Mami, vreau să-ți spun ceva. Dar nu știu cum s-o fac.

Mama ei n-o asculta. Privirea sa era fixată asupra televizorului, unde imaginea Ritei Hayworth se materializase printre dungile subțiri verticale ce brăzdau ecranul. Scuturându-și părul bogat, actrița zâmbea reținut către cameră, care se focaliză asupra feței sale splendide. În acel moment, Natalia scoase un icnet de uimire. Chiar acolo, privind-o în ochi, era mama ei în tinerețe. Când era mică, se obișnuise să audă comentarii despre asemănarea stupefiantă dintre ele, dar abia atunci, când privirea ei se mută de la celebra vedetă americană la mama ei și înapoi la ecran, își dădu seama cât de mult se schimbase femeia care-i dăduse viață, în ce măsură o deterioraseră anii.

Cu un aer la fel de melancolic, Despina își lăsă capul pe speteaza canapelei, iar Natalia se ghemui lângă ea. Ploaia bătea surd pe geam; pe ecran, imaginile licăreau, luminând și întunecând alternativ camera. Un bărbat într-un smoching negru fuma un trabuc lângă șemineu. Rita era așezată la masa din apropiere, sorbind dintr-un pahar de șampanie. Se ridică și, luându-și etola de pe spătarul scaunului, se undui spre el în rochia sa de mătase crem. Diamantele reflectară

preț de o clipă flăcările din cămin, iluminându-i tenul fără cusur, buzele de un roșu seducător. Ar fi putut fi la fel de bine mama ei pe vremuri, înainte să apară necazurile, înainte de cozile la mâncare și nopțile fără căldură și apă caldă.

Câteva secunde, înainte de a se cuibări lângă ea, Natalia îi studie conturul îmblânzit al profilului, părul strâns la ceafă, cu rare fire argintii, panta fragilă, curbată a umerilor. Mama ei era încă frumoasă, dar într-o manieră amintind de o păpușă de porțelan care se poate sparge într-un milion de cioburi la cea mai mică adiere de vânt. Această fragilitate pe care n-o mai observase până atunci o șoca. Mama ei păruse întotdeauna colosală, puternică, stâlpul familiei lor, cea care-i ținuse împreună de-a lungul războiului, bolii, incertitudinii și pierderii ființelor dragi. Până atunci nu se gândise că exista ceva care ar fi putut s-o transforme. Își dădu brusc seama că nu era o idee bună să-i vorbească despre Victor. Că, oricât și-ar fi dorit să scoată adevărul la lumină, trebuia să-l păstreze pentru sine, cel puțin un timp.

— Mami, sigur nu te superi că plec? o întrebă în schimb.

Mama ei se ridică să stingă televizorul, apoi își reluă locul și-i strânse mâinile între palmele sale. Când Natalia se întoarse ca s-o privească în ochi, fu surprinsă să descopere că erau plini de lacrimi.

— Talia, fericirea ta e singurul lucru care a contat vreodată pentru mine. Știi asta, nu?

— Da, mami, știu, șopti ea, puțin derutată.

Oare mama ei bănuia că-i mințise? Că nu cu verișoara ei, nici cu colegii nu-și petrecuse tot acel timp, că, de fapt, n-o văzuse pe Lidia de la Crăciun?

— Te iubesc mai mult decât orice pe lumea asta. Ești cel mai prețios lucru din viața mea. Întotdeauna ai fost…

— Știu. Și eu te iubesc, mami.

— Nu uita asta, Talia. Îmi promiți? Nu uita cât însemni pentru mine. Mi-ai înseninat viața, mi-ai făcut-o minunată.

Natalia zâmbi și o strânse în brațe.

— Nu-s decât trei zile, mami. Dar tot o să-mi fie dor de tine.

Capitolul 44

Era trează de ore întregi. Brațele pendulei nu se mișcau destul de repede, o rotație completă, apoi o alta, fiecare dangăt hârâit aducând-o mai aproape de cele trei zile cu Victor. Pe fereastră, o lumină slabă se strecură înăuntru, dar era prea devreme ca să se scoale. Valijoara din pai fusese pregătită de cu seară, iar acum o aștepta lângă ușă. Pusese în ea doar strictul necesar, deși Victor o avertizase să-și ia și niște haine groase, deoarece la mare vremea era imprevizibilă.

În orice caz, nu prea avea de unde alege; singura piesă de vestimentație pe care ținea neapărat s-o ia era o rochie de mătase trandafirie care se unduia în jurul ei ca o apă atunci când se mișca. Fusese a Lidiei, care i-o dăruise, dar în ea părea mai matură, emana seducție, asemenea actrițelor din filmul din ajun. Cu ochii în tavan, își imagină reacția lui Victor, privirea stăruitoare cu care ar fi contemplat-o înainte de a veni spre ea încet și de a-i coborî bretelele pe umeri, lăsându-și degetele să-i dezmierde pielea. Încă două ore, spunea pendula.

Trecuseră numai câteva zile de la ultima lor întâlnire, și totuși nu se putea gândi la altceva. Îi spusese că era ocupat, că avea de rezolvat niște treburi la serviciu înainte de plecare. Dar nu venise la locul ei de muncă și nici n-o sunase. Nu era genul lui să se țină departe atât timp. Natalia încercă să-și amintească precis vorbele lui de la despărțire. Ce-i spusese oare?

— Să fii la patiseria de lângă casa ta la șapte fix. Dacă ajungem la Constanța la timp, putem să admirăm apusul de la balconul camerei de hotel.

Pe asta trebuia să se concentreze. Asta și, mai urgent, modul în care avea să se strecoare afară din casă fără să-și trezească părinții. Știa că mama ei ar fi început să se agite și-ar fi pus-o să ia un mic dejun consistent înaintea lungii călătorii cu trenul. Tatăl ei ar fi întrebat-o din nou unde se ducea, și nu-i venea să repete minciuna. Nu, cel mai bine era să plece înainte de trezirea lor.

La prima geană a zorilor pe care-i așteptase cu atâta nerăbdare, Natalia se dădu jos din pat și se duse în vârful picioarelor până la baie, unde încuie ușa în urma ei. Nu era intervalul alocat familiei, însă știa că toată lumea dormea la ora aceea. În grabă, se stropi cu apă rece pe față și se spălă pe dinți, apoi își trecu pieptănul prin păr de vreo zece ori și-l prinse la spate cu o clamă de argint. Lumina zilei se revărsase deja în cameră când se întoarse tiptil ca să-și ia valiza. Își roti privirea prin încăpere, asigurându-se că toate erau la locul lor, după care se repezi la ușă simțind cum inima îi bătea într-un galop nebun.

Sări treptele câte două, câte trei, trecu pe lângă șirurile de cutii poștale din metal și se năpusti în stradă. Nu se simțise niciodată mai vie, întreaga ei făptură radia de entuziasm; practic fugi până la capătul blocului, însă, odată ajunsă acolo, picioarele îi încremeniră. Nu era nici țipenie de om în apropierea patiseriei, doar câțiva porumbei care ciuguleau firimituri de pe trotuar și pe care sunetul pașilor ei îi făcu să-și ia zborul. Agitată, se uită la ceas. Fusese punctuală, nu întârziase niciun minut, așa cum îi spusese insistent Victor. Își lăsă valiza să cadă pe trotuar și se sprijini de zid. Oare înțelesese greșit unde trebuiau să se întâlnească? La ce oră? Era sigură că auzise ora șapte fix.

Trecură încă douăzeci de minute fără să se întâmple nimic. Dintr-odată o străbătu un fior de teamă: nu cumva el se răzgândise? Nu putea să ia în calcul o asemenea posibilitate, și totuși, pe măsură ce minutele se scurgeau, părea tot mai veridică. Închizând ochii ca să nu mai fie nevoită să vadă strada goală, se strădui să respire profund, ritmic, astfel încât să se calmeze, dar mintea continua să i se învârtă.

Oare cât mai putea să aștepte? Ce avea să le spună părinților dacă Victor nu venea și ea trebuia să se întoarcă acasă? Putea să le spună că-i mințise de luni în șir? Că fusese atât de naivă, încât se îndrăgostise de un bărbat ce avea dublul vârstei sale, un tip față de care ei nutriseră încredere și afecțiune?

Se auzi brusc un motor la capătul străzii, iar mașina lui Victor îi apăru în fața ochilor. Se îndreptă de spate

și merse la marginea trotuarului, observând că totul avea contururi aspre și o irita: în lumina clară a dimineții, nimic nu mai părea romantic.

— Bună, Talia, iartă-mă c-am întârziat, spuse el când coborî din mașină și veni să-i ia valiza. Aștepți de mult?

— Ei, nu de foarte mult timp, minți ea forțându-se să zâmbească.

Alte minciuni, alte subterfugii. Dar nu voia ca el să afle că, în urmă cu numai câteva secunde, fusese sigură că n-avea să-l mai revadă niciodată.

— Bună, repetă el, apoi, ținându-i deschisă ușa pasagerului, o sărută fugar pe buze.

Natalia remarcă uimită cât de răvășit arăta. Probabil că trecuseră zile întregi de când se bărbierise ultima oară, iar ochii îi erau încețoșați, cu cearcăne negre dedesubt. Era prima dată când îl vedea în public cu o ținută atât de neglijentă, fără ca părut să-i fie pomădat perfect.

— Sunt gata, zise ea privindu-l nesigură, simțind că nu mai avea aer.

Se așeză pe scaunul tapițat cu piele maro și-și scoase eșarfa. Victor se așeză lângă ea.

— Mai târziu, iubito. Acum trebuie să plecăm, mormăi el uitându-se la ceas și trecând schimbătorul în viteza întâi.

Mașina porni cu viteză pe străzile pietruite, fără să încetinească prea mult la virajele bruște. Începu să plouă, așa că Victor porni ștergătoarele. Pentru o vreme nu se mai auzi nimic în afară de frecarea cauciucului pe parbriz, înainte și înapoi, înainte și înapoi, întingând praful vărătic într-o formă semicirculară sub privirea absentă a Nataliei, care-și simțea sângele pulsându-i dureros în tâmple.

El tot nu scosese niciun cuvânt când labirintul de bulevarde întrețesute, cu pietoni grăbiți, mașini ieftine de producție internă și tramvaie zgomotoase făcu loc unor străzi mărginite de blocuri din beton care se întindeau cât vezi cu ochii sub cerul pâclos al dimineții. Apoi și acestea dispărură; înaintau pe o autostradă cu două benzi pe sens care traversa un câmp vast, și pe kilometri întregi nu zăriră decât o rafinărie

de petrol și o uzină care fabrica piese de automobile pentru export. În tot acel timp, ochii lui Victor rămaseră fixați în față, iar mâinile îi strângeau cu putere volanul.

Îi aruncă Nataliei o privire piezișă, fără să-i răspundă, fără să-i zâmbească; totuși, pe neașteptate, mâna lui se întinse și o luă pe a ei. O strânse atât de tare, încât aproape o făcu să țipe. Era un semn de afecțiune, n-avea nicio îndoială, dar nu făcea decât să-i sporească nervozitatea. Întoarse capul ca să se uite pe geam, înăbușindu-și lacrimile care, odată lăsate să curgă, ar fi dus la un schimb de replici nedorit. Până la urmă, el nu trebuia să spună mare lucru. Adevărul atârna între ei, fără să necesite explicații inutile. Bineînțeles, dacă ar fi deschis gura, i-ar fi spus că încă o iubea, dar acesta era momentul lor de adio. Ultima lor escapadă. Poate că avea să se răzgândească și să întoarcă mașina ca s-o ia spre oraș. Cel mai bine era să-și treacă sub tăcere temerile până ajungeau la mare, hotărî ea. Asta îi dădea timp să se gândească, lucru de care avea o nevoie disperată – timp ca să-și articuleze discursul, ca să identifice modalitatea prin care să-l convingă pe Victor că avea să se străduiască mai mult, că avea să i se dedice cu totul, că avea să facă tot ce voia el, indiferent despre ce era vorba.

Un avion vui pe deasupra în vreme ce despica norii cenușii, smulgând-o din confuzie asemenea unui magnet. Se aplecă în față să se uite în sus prin parbriz și zări o clipă aeronava, cu dâra de gaze pe care o lăsa în urmă. Îi amintea de avioanele de vânătoare germane din timpul războiului, când zburau atât de jos, încât putea să le distingă simbolurile SS de pe partea inferioară a aripilor. Un alt avion trecu, la o altitudine și mai mică, aproape de nivelul autostrăzii. Peste câteva minute, un al treilea.

După câțiva kilometri ajunseră la o intersecție. În timp ce mașina încetinea ca să oprească, se gândi că era ciudată prezența unui semafor în acea pustietate. De acum ar fi trebuit să vadă numai pășuni verzi și pâlcuri de pini, ar fi trebuit să simtă parfumul sărat al mării străpungând aerul.

Se răsuci dintr-odată cu fața la el.

— Victor, ăsta e drumul spre mare?

Din nou, niciun răspuns. Se uită în spate, încercând să zărească panoul rutier pe lângă care trecuseră, dar era prea departe. Semaforul se făcu verde, și Victor apăsă pe accelerație; depăși intersecția, dar, în loc să prindă viteză, trase mașina pe marginea drumului. În depărtare, silueta unei clădiri din beton lucea pe fundalul gri al cerului. Natalia nu știa ce era. Adrenalina îi pulsa atât de energic prin organism, încât se temu că mai avea puțin până să leșine.

— Talia, am ceva să-ți spun.

Cuvintele lui i se răspândiră prin corp ca o sevă. „Așa deci", se gândi. Își privi mâinile de parcă ar fi aparținut altcuiva, uimită de felul în care se strânseseră în pumni și începuseră să tremure. Gâtul i se strânsese, jugulându-i respirația.

— Nu mergem la Marea Neagră, îi zise el.

— Nu. Cuvântul căzuse din gura ei ca un bolovan. Atunci unde mergem? îl întrebă.

— La aeroport. Te duc la aeroport.

Înainte ca ea să poată spune ceva, Victor se întinse să deschidă torpedoul, din care scoase un plic maro. Trase dinăuntru un carnețel verde și i-l dădu. Natalia îl privi lung, dar nu-l luă.

— Știi ce e ăsta? E pașaportul tău. Te duc la aeroport. Pleci din țară. Azi.

Nu înțelese din prima. Orice informație îi comunicase, nu ajunsese până la ea, deoarece mintea ei era în altă parte. Se gândea la ultima lor după-amiază împreună, când Victor o implorase să meargă cu el la mare, de parcă s-ar fi prăbușit cerul pe pământ dacă refuza. De parcă viața lui depindea de răspunsul ei afirmativ. Acum însă îi spunea aceste cuvinte oribile, de neconceput – că o ducea la aeroport –, iar șocul o aduse cu picioarele pe pământ. Se holbă la el, la obiectul din mâna lui, și izbucni în râs. Râdea nestăpânit, isteric, ca și când și-ar fi pierdut mințile. Era oare o glumă plină de cruzime? Oare așa intenționa să se descotorosească de ea? Tot mai râdea când Victor își puse mâna pe umărul ei, strângându-l tare.

— Gata, Talia. Respiră.

— De ce faci asta? îngăimă ea scrâșnit.

— Talia, nu e un joc. Nu încerc să te păcălesc. Ăsta e pașaportul tău. Iar aici, uite, e un bilet de avion. Te duci în America, la New York.

— E imposibil, zise ea.

Într-adevăr, era imposibil. Nimeni nu pleca din spatele Cortinei de Fier. Nimeni în afară de oficialități, președintele și oamenii lui de încredere, cadrele din conducerea Securității. Iar un bilet pentru America ar fi costat o avere. Nici măcar Victor, cu toate legăturile lui din armată și banii nevestei, n-ar fi reușit să-l plătească.

— Avionul tău pleacă în două ore, insistă el. Ai de stat trei ore la München. Acolo o să te îmbarci în cursa Pan Am care o să te ducă peste ocean. La New York.

Se uită la carnețelul verde pe care el i-l pusese în poală. Încet, atât de încet încât mâinile abia dacă i se mișcau, îl luă și-l deschise. Își văzu poza, una recentă, numele, adresa, naționalitatea, data nașterii, în mijlocul paginii următoare era o ștampilă – viza de intrare emisă de Ambasada Statelor Unite.

— Nu înțeleg, Victor. Nu înțeleg nimic. Dacă nu vrei să fii cu mine, dacă nu vrei să mă mai vezi, e de ajuns s-o spui. Nu e nevoie de asta, de un plan atât de elaborat…

Se opri, simțind cum îi urca fierea în gât. Îi venea să vomite.

— Nu e planul meu, Talia. Eu nu fac decât să te ajut să urci în avionul acela.

Ceva se rupse în sufletul Nataliei, ca o rămurică uscată.

— Asta e o nebunie! țipă ea. Nu vreau să mai aud niciun cuvânt!

Mânerul portierei se blocase, așa că-l trase cu toată puterea ca să-l deschidă. În clipa următoare era afară din mașină. Dacă picioarele nu i-ar fi tremurat atât de rău, ar fi fugit. Dar tot ce reuși să facă fu să se împleticească doi metri și să se întoarcă spre șosea. Știa că Victor avea s-o urmărească; asta părea să fie singura constantă. Ea fugea de fiecare dată, și el o prindea de fiecare dată, supunând-o voinței lui.

— Talia, oprește-te!

— Lasă-mă în pace! se răsti ea, încercând să se elibereze din strânsoare. Lasă-mă, ticălosule! Du-te la nevasta ta rusoaică și la slujba ta mizerabilă! Niciodată n-ar fi trebuit să te bag în seamă! Mă disprețuiesc pentru fiecare moment pe care l-am petrecut cu tine!

Pe fața lui, în timp ce o trăgea spre mașină, nu văzu nicio emoție, doar urma unei încăpățânări crunte. În cursul acelei ultime călătorii, Victor se transformase în altcineva, într-o persoană rece, detașată, absentă. Devenise o mașinărie, un robot ce executa o sarcină. Mai degrabă de spaimă decât de furie, Natalia își ridică mâna liberă și-l plesni. Fu de ajuns ca să-l facă să se oprească, nu și să-i dea drumul, îl plesni iar, de data asta mai tare, însă el încasă lovitura fără să clipească, deoarece se aștepta la ea.

— Talia, uită-te la mine!

În ființa ei nu mai rămăsese nimic. Nu mai era pic de forță, pic de mânie, nu mai era nimic în momentul în care el o scutură de umeri, obligând-o să-l privească în ochi – ochii aceia superbi pe care ea îi adorase aproape de când se știa și care acum îi străpungeau inima ca niște pumnale.

— O să te urci în avionul acela astăzi, spuse el ferm, de parcă i-ar fi dat un ordin. Știi câți oameni și-ar risca viața pentru o asemenea șansă? Nu mi-a zis tu că te-ai săturat de atâta ură, că te-ai săturat de traiul de aici? Asta e, Talia. Asta e singura ta șansă de a duce o altă viață, una demnă de tine.

— Și părinții mei, Victor? strigă ea, incapabilă să-și stăpânească tremuratul. Cum te poți gândi că i-aș putea lăsa? Cum mi-aș putea părăsi tatăl, când e atât de slab și de pierdut? Cum mi-aș putea părăsi mama, care are nevoie de mine mai mult decât oricând? Ce e în capul tău?

Îi dădu drumul, iar mâinile îi căzură pe lângă corp. Pe un ton blând, egal, îi spuse:

— Ei știu, Talia. Părinții tăi știu. Mama ta m-a pus să-i promit c-o să te urc în avion.

Răspunsul lui o lovi ca un pumn în burtă. Oasele picioarelor ei păreau să se fi topit, așa că trebui să se agațe de marginea portierei ca să nu cadă. Când avusese Victor prilejul să le vorbească? Până în

dimineața aceea nici nu știuseră unde locuiau. Nu-i mai văzuse de zece ani. Ei nu avuseseră habar de relația lor. Nu, n-avea nicio logică. O mințea.

Își ridică spre el ochii duri și reci ca să-l întrebe:

— Și noi doi? După ce m-ai urmărit cu atâta încăpățânare, așa vrei s-o termini?

— Nu există „noi doi”, Talia. N-o să poată exista niciodată. Deja am avut cel mai bun lucru la care puteam spera.

În sfârșit, adevărul necosmetizat și brutal, adevărul pe care-l căutase în ochii lui fără a-l găsi vreodată. Prin urmare, avusese dreptate. Instinctul ei se dovedise corect. Victor n-o iubise niciodată, și nu-i păsa cât de tare o rănea acum. O tratase de parcă ar fi fost o jucărie, un fleac, și ea îi dăduse voie. Era mai mult decât putea să suporte, așa că îngădui șuvoiului de hohote de plâns să se reverse. Nu se obosi să-și acopere chipul, căci nu-i păsa cum arăta în ochii lui: pur și simplu se lăsă să cadă la pământ și plânse amarnic în timp ce el o privea. După o vreme, Victor se ghemui lângă ea și-și sprijini capul de portiera mașinii.

— Gândește-te, Talia, îi spuse când îi secase izvorul de lacrimi, când tot ce-i mai rămânea din disperare erau niște icnete seci, spasmodice. Gândește-te la posibilități. E singurul mod în care poți să-ți ajuți părinții, să-i ajuți cu adevărat. Poți să le trimiți bani după ce-ți găsești o slujbă. Mai târziu ar putea veni și ei acolo. Aș putea încerca să-i ajut. Acum sunt în vârstă, nu mai reprezintă o amenințare pentru autorități. Oricum, poți să ai o viață, un viitor în care să nu trebuiască să te ascunzi și să te uiți peste umăr la fiecare colț de stradă. Asta și-au dorit pentru tine dintotdeauna, nu-i dezamăgi.

Avea dreptate, bineînțeles. Indiferent ce făcuse pentru a-i obține pașaportul, indiferent cum plătise pentru biletul de avion, în privința asta avea dreptate. Nu avea un viitor acolo. Alt viitor decât împreună cu el. Și el nu-i aparținea, nu-i aparținuse niciodată. I-o demonstrase foarte clar.

— O să pleci? Talia? Vocea lui se frânse bizar când îi rosti numele, de parcă ar fi făcut-o pentru ultima

oară. O să mă lași să te duc la aeroport? Nu mai e mult timp.

Își șterse lacrimile, se ridică și privi în zare. Se simțea golită pe dinăuntru, manipulată. Era prea mult; totul se întâmpla prea repede. Simțurile îi fuseseră perturbate, și știa că nu se putea încrede în ele.

— O să mai fie și alte zboruri. Am nevoie de timp. Să mă gândesc.

— Ăsta e singurul avion, iubito. E singurul avion, chiar dacă ar mai fi o sută după el.

Capitolul 45

Mâinile lui Victor strângeau volanul, iar el privea înainte, drept înainte, în timp ce gonea pe drumul lateral care se intersecta cu autostrada. Lângă el, Natalia stătea cu genunchii ridicați și fruntea odihnindu-se pe ei. Nu mai plângea, pur și simplu stătea acolo tremurând în pofida căldurii și a umezelii, care erau insuportabile chiar și la ora aceea matinală.

De afară venea un miros îngrozitor, un amestec de benzină și îngrășăminte. Era singurul lucru de care-și putea ancora simțul realității, fiind destul de persistent încât s-o asigure că nu era prinsă în capcana unui vis. Totuși, nu renunțase la speranța că în orice clipă ar fi putut să se trezească și să respire ușurată, dându-și seama că era în patul ei. Că părinții ei dormeau în camera de alături. Atunci, gândurile îi alunecară spre Victor, așa cum făceau în fiecare dimineață când pleoapele încă îi zvâcneau de somn. Vedea însă o altă față decât cea pe care o avea acum alături. Alți ochi decât cei care o priveau acum.

Când el vorbi, cu glas calm, dar rece, își dădu seama că era ultima dată când stăteau astfel, unul lângă celălalt. Îi spunea ce trebuia să facă odată ce ajungea la destinație, la New York. Imediat după aterizare trebuia să caute o anumită persoană. Pronunță un nume cu rezonanță englezească pe care ea nu-l mai auzise niciodată.

— Cum faci asta? îl întrerupse ea. Cum reușești să te decuplezi în felul ăsta, de parcă ai avea un comutator de lumină?

Nu intenționase să-l jignească; voia din tot sufletul să știe. Voia să știe ca să poată încerca și ea acest truc.

— Talia, hai să nu mai spunem nimic. Te implor, hai să nu stricăm ultimele clipe care ne-au mai rămas de petrecut împreună.

Natalia izbucni într-un hohot de râs fals, plin de resentimente.

— Ultimele clipe? Ce înseamnă pentru tine, Victor? În definitiv, de ce ar trebui să însemne ceva?

— Te înșeli, spuse el cu blândețe. În curând o să înțelegi asta.

Își continuară drumul fără să mai scoată vreun cuvânt. Peste câțiva kilometri, ieșiră pe o fâșie îngustă de asfalt care mărginea o clădire cu cupolă și șiruri de ferestre verticale. În fața ușilor masive de sticlă, vreo zece milițieni cu câini de patrulare mărșăluiau dintr-o parte în alta. Victor opri motorul și coborî din mașină. Ocoli până pe partea ei și-i deschise larg portiera, apoi rămase în loc, întinzându-i mâna ca s-o ajute să iasă.

— Nu puteți parca aici! strigă un militar cu arma petrecută pe după umăr, dând din mâini în timp ce se apropia amenințător de ei.

Victor scoase o legitimație din buzunarul cămășii și i-o arătă nerăbdător, fără să se uite înspre el.

— Ah, îmi pare rău, murmură spăsit militarul. Veniți, vă rog, o să vă conduc înăuntru.

— Nu e nevoie, mârâi Victor. Știu precis unde merg.

Natalia se gândi că asta era probabil ultima ei șansă de a scăpa, de a fugi înapoi la viața ei, la casa ei, care părea deja atât de departe, încât la fel de bine ar fi putut să se afle pe alt continent. „Încă pot să întind mâna și să-i ating fața”, se gândi. „Pot să cad în genunchi și să-l implor să mă lase să plec. Pot să țip în fața angajaților aeroportului, în fața paznicilor.” Însă n-ar fi ajutat-o cu nimic, o știa. Victor avea s-o urce în avionul acela așa cum urcase oameni în trenurile care duceau spre Gulag. Nicio pledoarie jalnică nu l-ar fi făcut să se înduioșeze ori să se răzgândească. Oricum n-avea unde să fugă, și corpul ei era incapabil să se miște. La un moment dat, pe drum, își pierduse complet hotărârea. Prin urmare, îi luă mâna și, ajutată de el, coborî din mașină.

Victor îi luă valiza din portbagaj și, fără să-și desprindă mâna de pe umărul ei, o conduse în clădire. Se deplasau cu pas grăbit printr-un labirint de coridoare interminabile, oprindu-se numai la punctele de control de pe traseu, unde pașaportul îi fu verificat, valiza îi fu răscolită. De câteva ori, paznicii se repeziră spre ei cu mâinile ridicate, strigându-le să se oprească. De fiecare dată, Victor își flutură legitimația, iar paznicii se dădură imediat în lături, făcând practic o plecăciune la trecerea lor. Unul dintre ei pocni din călcâie și-l salută

militărește, un salut care părea nelalocul lui în acea situație; Victor, cu părul vraiște, cu aerul său posomorât, în ținută civilă, îl concedie printr-un semn.

La capătul ultimului coridor o conduse pe o scară din beton care dădea într-un spațiu vast, acoperit cu mochetă. Când ajunseră jos, Victor îi dădu drumul la braț, iar ea se îndepărtă puțin de el, cercetând atent încăperea sufocantă, în care vreo zece oameni erau răspândiți pe șirurile de scaune. Un bărbat în vârstă, cu părul alb, citea o carte. O tânără platinată își sălta bebelușul în poală ca să-l facă să se oprească din plâns. Așezați sub șirul de ferestre care se întindea pe toată lungimea sălii, doi tineri cu aer occidental șușoteau, absorbiți în conversație. Însă ceea ce-i atrăgea atenția Nataliei era panglica de beton ce se întindea în spatele lor. Deși nu mai văzuse niciodată o pistă de decolare, știa din pozele zărite în reviste că asta era.

Stătea acolo fără să se miște, gândindu-se că fâșia aceea de teren urma să fie ultimul lucru pe care avea să-l vadă din orașul în care se născuse. Cum era posibil ca părinții ei să fi știut tot timpul? Nu numai că știuseră, dar îl ajutaseră pe Victor să facă toate aranjamentele? Era șocant că toți trei fuseseră complici, că plănuiseră totul fără ca ea să aibă habar, fără să le pese câtuși de puțin de dorințele *ei.*

Dar dacă asta voiau ei cu adevărat, avea s-o facă. Avea s-o facă pentru ei, pentru mama și tatăl ei. Dacă asta le aducea fericire, dacă le permitea să-și ducă restul zilelor în tihnă, nu se punea problema să ezite. În adâncul sufletului ei, știa că Victor spusese adevărul. Niciodată n-ar fi acționat fără aprobarea și binecuvântarea lor. Pentru Victor avea să existe întotdeauna firul acela invizibil care-l lega de tatăl ei, în ciuda trecerii timpului, în ciuda diferenței de clasă socială, în ciuda morții înseși.

Cu acest ultim gând în minte, se întoarse spre el și-i spuse:

— Nu trebuie să stai de pază ca să te asiguri că urc în avion. O s-o fac.

Se apropie agale de ea, oprindu-se la un metru, destul de departe încât să nu-l poate atinge. După ce scotoci în buzunarul trenciului, scoase plicul cu biletul

și pașaportul ei. Îi tremură ușor în mână atunci când i-l întinse. Natalia se gândi că și buzele îi tremurau, sau poate că-i spusese ceva fără cuvinte. Când ea luă plicul, mâna lui căzu moale pe lângă corp. Deci asta era. Ei bine, nu avea de gând să-i ușureze situația.

— Cum o să pot să-mi câștig existența, Victor, după ce ajung la New York? O să dorm sub un pod? O să mănânc din tomberoane? Te-ai gândit la asta?

— Ai scrisoarea, răspunse el tresărind, de parcă tocmai și-ar fi adus aminte. Ai scrisoarea despre care ți-am vorbit adineauri, în mașină. Mâna lui dispăru iarăși în buzunarul trenciului și se ivi apoi cu un plic mai mic, gros, de culoare crem. Ții minte ce-am discutat? Deschide-o abia când ești în avion. Când ești deja în aer.

Se uită lung la el, apoi la scrisoare. Când pomenise despre o scrisoare? Nu-și amintea. Dar întreaga dimineață fusese învăluită în pâclă. O vârî în buzunarul fustei, lângă pașaport și bilet.

— Mai ai și alte surprize, Victor? Mai vrei să-mi dezvălui ceva înainte să dispar în lumina apusului?

El inspiră adânc, închizându-și ochii. O șuviță de păr îi căzu pe față, și o înlătură cu un gest brusc. Dincolo de fereastră, un avion înainta spre ei pe pistă.

— Crezi că procedezi corect? insistă ea pe un ton coborât, dar aprig. Crezi că faci ceea ce faci din loialitate pentru tata? Așa îți liniștești conștiința pentru faptul că pur și simplu voiai să scapi de mine, să te debarasezi de o complicație inutilă? Ei bine, ai găsit calea perfectă. Te desparți de mine și continui să pari nobil în ochii tatei. Felicitări, Victor. Ești foarte viclean.

O scruta cu niște ochi atât de sumbri, încât păreau înnegriți de o lovitură. Nu mai suporta să-l vadă, așa că se întoarse cu fața la fereastră să privească avionul care rula pe pistă.

— Iartă-mă, Talia, spuse el, puțin cam tare, căci toți pasagerii care se înșiraseră în fața ușii ovale de metal se răsuciră să se uite.

Asta o descumpăni. Se aștepta la un răspuns mai discret sau la zidul impenetrabil de care se izbise fără încetare în acea dimineață. Când el se întinse s-o ia de

mână, ea tresări și vru să și-o retragă, dar apoi, când îi observă pectoralii ridicându-se și coborând, ridicându-se și coborând sub cămașă, își dădu seama că nu era în stare. Așa cum făcuse altădată, într-o altă viață, în alte vremuri, Victor îi duse palma la pieptul lui și și-o așeză pe inimă, care bătea nebunește sub degetele ei reci și umede. O ținu nemișcată acolo în timp ce lacrimile umpleau ochii Nataliei. Cealaltă mână a ei se ridică să traseze conturul obrazului său, de la tâmpla vârstată cu argint la maxilarul colțuros, ca și când ar fi vrut să și-l imprime în minte.

În momentul acela, Victor îi luă mâna și și-o apăsă de buze. Preț de o clipă, pulsul ei crescu exponențial, mânat de o licărire de speranță că putea salva ceva din iubirea lor, că acesta nu era sfârșitul, că nu era ultima oară când vedea acest chip frumos, stoic, neclintit. Își ridică ochii spre el și-i zâmbi, în ciuda voinței și tuturor sentimentelor sale. Clipa trecu însă.

Victor îi dădu drumul. Când se întoarse și se îndepărtă, părea mai mic, slăbit, dintr-odată un bărbat de vârstă mijlocie care-și lăsase în urmă cei mai frumoși ani ai vieții. Încet, ca și când ar fi făcut un efort ieșit din comun, urcă scara până la coridorul de deasupra, coridorul care urma să-l ducă în afara aeroportului, la viața lui de zi cu zi.

Natalia ascultă ecoul pașilor lui pe treptele de beton chiar și după ce nu-l mai putea zări. Din nou, imaginea unui Victor mai tânăr dispărea din fața ochilor ei în mulțimea de trecători în timp ce ea îl privea din pragul casei părintești, gândindu-se că n-avea să-l mai revadă niciodată.

Capitolul 46

Plutea. O pană purtată de vânt prin spațiu. Nu carne și oase, ci vibrații sonore. Notele lui Duke Ellington dintr-o epocă de mult apusă se învârtejeau nebunește în jurul ei, antrenând-o în rotația lor. Era una cu muzica, totul era perfect în acea clipă, totul era senin. Dacă ar fi putut rămâne astfel, cuibărită în ecoul acelor sunete ce emanau din interior… Dacă ar fi putut…

Se îndreptă brusc în scaun când avionul căzu într-un gol de aer. Zbura de aproape două ore spre München, dar nu se obișnuise cu această mișcare, cu această țâșnire verticală care-i trimitea valuri de spaimă prin trup. Tot nu știa cum de fusese în stare să se îmbarce, cum găsise curajul de a merge până la avion și de a urca pe treptele nesigure de metal, cum de stătuse liniștită, așteptând ca aparatul să fie remorcat de la poartă și să ruleze pe pista de beton, la început încet, apoi cu o viteză amețitoare, înainte de a urca în cerul sumbru al dimineții târzii. Urmărise desfășurarea lucrurilor pasiv, fără nicio emoție, de parcă privea un film, de parcă viața altcuiva urma să se transforme irevocabil în momentul în care roțile se desprindeau de sol.

Și totuși, pe la mijlocul călătoriei dintre orașul ei natal și München, simțurile începuseră să-i funcționeze iarăși, ca niște descărcări electrice care se manifestă la capătul tăiat al unui cablu de telefon în calmul de după furtună. Încetul cu încetul, deveni conștientă de umbrele care jucau pe tavanul alb al cabinei, de licărirea luminițelor roșii, de fundalul alb și albastru, perfect simetric, care o înconjura. Deveni conștientă de mâinile ei, albe și inerte în poală, de durerea surdă din urechi. Pulsația inimii sale, greutatea care se simțea în fiecare bătaie. Victor. Părinții ei. Acești trei oameni formaseră întreaga ei lume, și acum îi pierduse. Nu știa ce-o aștepta la capătul acelui zbor sau al celui care urma s-o ducă peste Atlantic. Nu știa cum avea să-i fie viața a doua zi sau chiar peste o oră. Tot ce știa era că avea să se desfășoare fără oamenii pe care-i iubea.

Peste câtva timp, când își ridică ochii iritați, acoperiți cu un văl de lacrimi uscate, albastrul frapant de dincolo de geam o făcu să rămână cu gura căscată. Nori în formă de animale, roz ca vata de zahăr și translucizi, treceau pe lângă ea, unii destul de aproape încât să-i lase impresia că i-ar fi putut atinge dacă întindea mâna. O dungă de lumină luci la orizont ca lama unei săbii, și avionul se înclină spre ea, inundând cabina cu o asemenea strălucire, încât Natalia fu nevoită să-și acopere ochii. De acum, părinții ei aflaseră că era în zbor undeva deasupra Alpilor, un lanț muntos care nu aparținea țării sale. „E liberă", le spusese poate Victor, așezat la masă vizavi de ei ori poate în picioare în prag, lărgindu-și gulerul cămășii, trecându-și mâna prin păr.

Oare cei trei aveau să verse o lacrimă? Oare avea să fie o lacrimă de tristețe sau de ușurare? „Părinții tăi știu. Mama ta m-a pus să promit c-o să te urc în avionul acela", îi spusese Victor la despărțire, când stătea în fața ei în carne și oase, nefiind încă o himeră, nefiind încă o prezență care urma să se îndepărteze și să se șteargă odată cu trecerea timpului. Îl privise în ochi, erau solemni și detașați, deja cu perspectiva unei vieți fără ea, și-l crezuse. Asta își doriseră părinții ei pentru ea, și, indiferent ce spusese ori făcuse Victor ca să-i convingă, era singurul lucru care o alina. „Mi-ai înseninat viața, mi-ai făcut-o minunată", îi spusese mama ei, și Natalia își dădu seama acum că acesta fusese mesajul ei de adio.

Debarcarea în aeroportul din München era ca pătrunderea în altă lume, o lume ciudată și splendidă care o uluia. O mochetă imensă, rubinie se întindea în fața ei când ieși din tunelul sufocant strângându-și valiza în mână de parcă ar fi fost un scut. Deasupra, șiruri de neoane erau presărate pe cupola ca de catedrală, aruncând o lumină blândă asupra ferestrelor înalte în care Natalia își zări imaginea de sfinx în toată acea forfotă ca dintr-un stup de albine. Îi luă câteva secunde să-și dea seama că de fapt nu stătea nemișcată, ci înainta constant, împinsă de mulțime.

Un caleidoscop de culori și de forme explodă în fața ei când străbătu coridorul larg care făcea legătura între terminale, mai conștientă ca oricând de singurătatea ei în acel furnicar. La chioșcurile dintre zonele de așteptare, tabletele de ciocolată elvețiană în ambalaj auriu străluceau tentant, iar sticlele de Coca-Cola stivuite într-un frigider cu ușă de sticlă îi aminteau de o reclamă pe care o văzuse cândva într-o revistă străină. Pe rafturile alăturate erau șiruri de cutii – identice, cu excepția etichetelor – de cafea braziliană sau espresso, cacao premium sau ceai negru englezesc, întâmpinând-o ca niște copii nerăbdători ce așteaptă să intre la filmul de la matineu. Fructele uscate luceau în ambalajul lor de celofan legat cu fundă, iar melcii din foietaj, aranjați în cutii cu capac transparent, o ispiteau cu glazura lor dulce și cu promisiunea lucrului interzis.

La capătul culoarului, când dădu colțul ca în transă, avu de înfruntat un nou asalt la adresa simțurilor sale. Acolo, răspândite într-o zonă circulară vastă, erau câteva magazine duty-free, luminate atât de strălucitor, încât s-ar fi pretat pentru operații chirurgicale, oferind cutii cu săpunuri și parfumuri franțuzești și băuturi străine. În spatele vitrinelor imaculate, femei cu tocuri înalte își înclinau gânditor capul în dreptul rafturilor, bărbații se sprijineau nerăbdători de pereții de marmură, uitându-se la ceas. Vânzătoarele în uniforme negre zâmbeau ademenitor dintre cravatele de mătase și șalurile de cașmir multicolore ce erau expuse cu mult bun-gust în apropierea caselor de marcat. O clipă, Natalia se gândi să intre într-un magazin, pur și simplu ca să se uite mai de aproape, poate să și atingă fugar, însă renunță, în loc de asta, privi totul de la distanță, puțin jenată, conștientă că se holba cu gura căscată ca o străină ce era, o fată din spatele Cortinei de Fier care nu văzuse nicicând asemenea lucruri.

Cineva o îmbrânci din spate, făcând-o să tresară. Un bărbat într-o geacă de culoarea zoaielor mormăi ceva ce trebuia să fi fost o scuză în germană, aruncându-i o privire scurtă și apoi trecând în goană pe lângă ea, poate spre avionul pe care risca să-l piardă ori spre întâlnirea de afaceri la care întârziase. Îi zâmbi ca să-i arate că era în regulă, însă el o depășise deja.

Strângându-și valiza, își reluă mersul într-un ritm mai rapid. Trecu de un cuplu care se săruta pătimaș lângă un perete, fără îndoială luându-și rămas-bun, dar fata nu plângea, ci râdea fericită, cu capul dat pe spate, cu brațele încolăcite pe după gâtul băiatului, și Natalia își dădu seama că nu era un rămas-bun, ci un bun-venit. O femeie înainta iute, cu fruntea sus, părul castaniu fluturându-i liber pe spate ca o cortină. Era urmată îndeaproape de un băiețel de vreo zece ani care gesticula și scâncea într-o limbă pe care Natalia n-o înțelegea, probabil plângându-se că mama lui nu voia să-i cumpere o anumită jucărie.

Toți oamenii aceia se duceau undeva. Undeva, dincolo de caruselul acesta care-ți lua ochii, așteptau rude, iubiți, aștepta viața. Nu și pentru ea. N-o așteptau nicio pereche de brațe care s-o strângă la finalul călătoriei, nicio masă caldă ca s-o aline, niciun cuvânt de iubire șoptit la ureche. Și totuși ceva straniu se întâmplase de când pătrunsese în această lume nouă, această lume frenetică, opulentă, care-i tăia răsuflarea. Nu știa ce era, dar o nouă senzație îi înmugurise în inimă, ceva ce-i zvâcnea în cutia toracică asemenea aripilor unui colibri. Nu era ceva care să-i poată șterge complet suferința, însă era destul ca să-i dea putere să traverseze aeroportul până la terminalul Pan Am, unde avionul care urma s-o ducă peste ocean rula înspre poarta de îmbarcare.

Un alt zbor, un alt șir de scaune, acestea bleu cu șervete albe de protecție în dreptul capului. Centuri de siguranță, lumini, o altă pistă, vuietul motoarelor și viteza care-i opri respirația, apoi cerul deschis, imens și interminabil.

Zborul acesta nu fu la fel de liniștit ca primul. Vocea pilotului răsună de câteva ori în difuzoare ca să anunțe că urma cea mai dificilă etapă, că nu exista niciun motiv de îngrijorare, pur și simplu era o zonă de turbulențe cauzată de furtuna de dedesubt. Dar Natalia nu mai era speriată. N-o mai îngrozeau urcările și coborârile bruște, scârțâitul podelei, zăngănitul compartimentelor de bagaje. Trecuse dincolo de frică. Nu era conștientă decât de distanță, distanță pe care o

putea simți în oase, în aerul pe care-l inhala. O împingea înainte și se întindea în spatele ei în egală măsură, ca un lung zid de închisoare peste care avea șansa să sară irevocabil, o singură dată.

În jurul ei, pasagerii se foiau pe scaune, făcând conversație, povestindu-și experiențele de călătorie, citind ziare, scriind vederi, bând șampanie din *flutes* de plastic. Șampanie în avion. Cine și-ar fi putut închipui așa ceva? N-avea să afle niciodată cum era să duci o viață atât de nonșalantă. Existența ei în America nu avea să fie niciodată atât de ușoară. America. Noua ei casă. Oare cum arăta? Închise ochii încercând să și-o imagineze, cu lacurile și lanțurile muntoase, orașele și podurile și zgârie-norii din oțel și sticlă care luceau în soare, dar nu-i veni nimic în minte. Tot ce simțea era o legănare blândă, o eliberare a gândurilor, a membrelor și minții pe care o recunoscu vag drept somn.

La un moment dat, o cădere bruscă o făcu să deschidă ochii. Uluită, se îndreptă în scaun, mijindu-și ochii la lumina puternică a zilei, care, deși trecuseră atâtea ore, refuza să slăbească. În cabină era liniște acum, majoritatea pasagerilor adormiseră în spatele măștilor de formă eliptice, așa că se putu destinde puțin, recunoscătoare că era la adăpost de privirile lor.

Cu băgare de seamă, își vârî mâna în buzunarul fustei și pipăi plicul mai mic pe care i-l dăduse Victor la despărțire, cu o viață în urmă. Era acolo, lângă pașaport și bilet, colțurile lui ascuțite îi zgâriau vârfurile degetelor ca lama unui cuțit bont. De vreo zece ori voise să-l scoată și să-l citească, însă nu avusese curaj. Acum venise momentul, căci nu mai era mult până la aterizare. „E momentul”, își spuse, iar degetele ei prinseră cu hotărâre plicul și-l traseră repede afară.

Când îl deschise, găsi câteva foi de hârtie bătute la mașină în limba ei maternă – traduse, poate, de vreun britanic sau american, o persoană al cărei nume îi era necunoscut. Mai era ceva în plicul acela, un obiect verde-închis care-i căzu în poală. Ținându-l în lumină, îi studie alcătuirea, elementele de siguranță și șirul de cifre. *One hundred American dollars.* O sută de dolari americani. Ținea în mână mai mulți bani decât văzuse

de când se știa. Cu grijă, ca să n-o îndoaie, introduse bancnota în plicul pe care-l strecură înapoi în buzunar.

Apoi luă foile și începu să citească.

20 mai 1960

Dragă Natalia,

Mă numesc John Fowley. Sunt avocat și locuiesc la New York, unde practic dreptul de peste cincisprezece ani. Deși nu mă cunoști și probabil n-ai auzit de mine până azi, într-un fel eu te cunosc.

În profesia mea am avut de scris multe scrisori, în care informam despre divorțuri, decese și testamente, dar niciuna nu a fost la fel de complexă ca aceasta. Prin urmare, te rog să-mi ierți lipsa de concizie, dar trebuie să încep cu începutul.

În 1945, la debutul carierei mele, lucram la o mică firmă de avocatură de aici, din Manhattan. Într-o dimineață de februarie, un cuplu tânăr – cei doi nu aveau mai mult de treizeci de ani, m-am gândit – a intrat în biroul meu. Într-o engleză cu accent pronunțat, tânărul mi-a spus că nu aveau prea mulți bani, dar li se spusese că eram un avocat corect, care-și oferea serviciile la tarife rezonabile. Deja aveam o mulțime de cazuri în lucru, așa că i-aș fi putut refuza fără probleme, dar ceva din atitudinea lor era atât de solemn, încât i-am invitat să ia loc.

Cu mândrie, dar și emoție, tânărul mi-a explicat că el și soția lui – tânăra firavă așezată lângă el – reușiseră să scape de pogromul din România, de arestarea și uciderea evreilor care avuseseră loc în urmă cu patru ani.

Desigur, auzisem ce se petrecuse în Europa în timpul războiului, aflasem despre atrocitățile din Polonia și Ungaria, despre faptul că evreii fuseseră trimiși în așa-numitele lagăre de muncă. Se vorbea despre lucruri încă și mai rele de atât, lucruri pe care niciun om cumsecade și cu credință în Dumnezeu nu le-ar putea concepe ca fiind reale. Și totuși cuplul din fața mea îmi spunea exact asta. Tânărul mi-a povestit că abia șase luni mai târziu – după ce stătuseră ascunși în podul

unui prieten – fugiseră cu un tren din țară, având doar hainele de pe ei. „O poveste fascinantă”, i-am zis. „Dar cum vă pot ajuta?” Nimic nu m-ar fi putut pregăti pentru ceea ce a urmat.

Mi-a spus că atunci când fugiseră fuseseră nevoiți să-și lase fiica acolo. Ea era la București, în momentul respectiv avea șapte ani. Când fuseseră separați încă nu împlinise patru ani. La început fusese la orfelinat, însă acum era în grija unei familii. Fusese adoptată.

Pentru prima dată în carieră, am rămas fără cuvinte. Ce puteam spune despre o asemenea situație? Am încercat să mă concentrez asupra faptelor concrete. Ei fugiseră de o catastrofă, asta era clar. Cum ajunseseră în Statele Unite, la New York, nu conta. Cu adevărat important era că aveau o fiică prizonieră în spatele barierei sovietice, pe care nicio sumă de bani și nicio influență n-o puteau deschide.

Ca și când mi-ar fi citit gândurile, tânărul mi-a spus că lucra pe post de hamal la docuri șase zile pe săptămână și că mai avusese și alte slujbe, conducând camioane de marfă ori servind în restaurante. Economisise ceva bani și avea să facă rost de mai mulți. Familia care adoptase fetița era înstărită, deținând un lanț de magazine în București. Voia să știe ce trebuia să le ofere unor asemenea oameni ca să-și recupereze fiica.

Mă întreba cum să-și scoată fiica din Blocul Răsăritean, ocupat de sovietici. De la o familie care o adoptase legal.

I-am spus că era imposibil. M-a privit cu o asemenea durere în ochi, încât i-am promis că aveam să studiez problema, dar putea să dureze mult timp înainte să găsesc o soluție. Între timp, trebuia să economisească toți banii care-i prisoseau.

I-am dat un set de formulare pe care să le completeze în vederea înființării unui fond fiduciar. I-am explicat că sumele plasate acolo aveau să fie pe numele tău, că-l puteam ajuta să le investească astfel încât să se multiplice odată cu trecerea timpului, că atunci când deveneai majoră puteam încerca să-ți trimitem banii ca să-i folosești pentru a pleca în

Occident. Era un plan cu bătaie lungă, dar n-am putut găsi unul mai bun.

A încuviințat din cap și a luat formularele. Când ne-am strâns mâinile, i-am spus să revină peste o lună. Trei săptămâni mai târziu m-am trezit cu el la ușă. Și după încă trei săptămâni. Lunile s-au transformat într-un an, apoi doi, timp în care continua să mă viziteze cu regularitate. Încrederea lui creștea, puțin câte puțin, la fel și camaraderia noastră, care în cele din urmă a înflorit într-o prietenie în toată puterea cuvântului.

La un moment dat, când beam o bere la barul de vizavi de biroul meu, mi-a povestit despre durerea pe care o suferise, despre soția lui, care adormea plângând în fiecare noapte, despre tensiunea mereu prezentă între ei. Mi-a spus cât de dor îi era de ea, cât de dor îi era de ei doi din vremea când erau un tânăr cuplu îndrăgostit. Veniseră în America pentru că nu le mai rămăsese nimic în Europa, mi-a mărturisit el, nici măcar relația lor, și i-am răspuns că-l înțelegeam. Cu greu găseam vorbele potrivite pentru a-l consola. La rândul meu, în seara aceea i-am împărtășit din problemele pe care le aveam eu însumi de înfruntat. Probabil că i-a fost de ajutor într-o anumită privință să știe că nu era singur; ne-am despărțit în fața localului îmbrățișându-ne.

După acea discuție a trecut destul de mult timp până l-am revăzut. De fapt, abia după doi ani s-a ivit la biroul meu, pe neașteptate. Avea o energie voioasă pe care nu i-o mai observasem până atunci. Fără politețurile obișnuite, a intrat în subiect.

— Mi-am dat seama cum pot s-o scot de acolo! mi-a spus el în culmea entuziasmului,

M-a informat că banii nu trebuiau să ajungă la fiica lui, ci la statul român. Discutase cu câțiva membri ai comunității evreiești. Se părea că România avea un aranjament secret cu Israelul în virtutea căruia exporta evrei români în schimbul unor sume de bani. „Îți vine să crezi? Vând oameni pe bani, de parcă ar fi vite sau petrol. Prin urmare, m-am gândit: «De ce nu și ea? De ce nu și fiica noastră?» Dacă guvernul român acceptă bani pentru libertatea ei, cu siguranță o putem scoate.”

Primise deja multe donații de la persoane înstărite care fuseseră impresionate de întreaga situație. Acum voia să studiez chestiunea și mi-a promis că avea să-mi achite costul consultației.

I-am spus că eram prieteni, că nu intenționam să-i iau niciun ban și că aveam să fac tot ce-mi stătea în puteri ca să-l ajut. Trebuia totuși să-l avertizez să nu-și facă prea mari speranțe. Șansele erau mici, și, chiar dacă ceea ce auzise era adevărat, cine din țara aceea ne-ar fi putut ajuta să încheiem o asemenea tranzacție? Cine ar fi îndrăznit să ne vorbească despre așa ceva? Pe moment însă, nu m-a lăsat inima să-i indic evidența. Niciodată nu-l mai văzusem atât de fericit. La plecare și-a dus degetul la pălărie în semn de salut, iar zâmbetul lui spunea mai multe decât o mie de cuvinte.

Au trecut mulți ani după vizita exuberantă a prietenului meu, ani de încercări și ratări; am făcut o serie de tentative de a-i contacta pe oamenii potriviți, astfel încât să-i adresăm oferta cuiva competent, însă nu avansam deloc. Toate scrisorile pe care le-am trimis guvernului român au rămas fără răspuns, și renunțasem de mult să mai încerc să obțin o audiență la Ambasada României. Cu prietenii mei vorbeam foarte puțin despre aceste eforturi zadarnice, iar acum ne vedeam tot mai rar. Deși continuam să gestionez fondul fiduciar al cuplului, ușorul dezinteres cu care discutau despre el îmi spunea că și ei își pierdeau speranța, așa că banii nu mai însemnau mare lucru. „Fă cum vrei", obișnuia să-mi zică prietenul meu. „Nu mai suport să vorbesc despre asta."

Apoi, într-o bună zi s-a întâmplat ceva ieșit din comun. Una dintre scrisorile mele s-a întors. Pe plic scria „Return to Sender", retur la expeditor. Dacă n-ar fi fost această mențiune, probabil că aș fi aruncat plicul la gunoi, dar, când l-am întors, am văzut că fusese deschis și lipit la loc cu bandă adezivă înainte de a fi reexpediat peste ocean. De data asta, nu numai că-mi citiseră scrisoarea, dar voiau să știu că o luaseră în atenție.

Am deschis plicul cu gesturi febrile. Înăuntru era scrisoarea pe care o adresasem Ministerului Afacerilor

Externe, trei pagini în care explicam clar și direct de ce îi contactam, ce voiam să obțin și ce sumă eram pregătit să plătesc. M-am uitat mai atent în plic. Nu mai era nimic altceva. Și atunci am văzut-o, o notiță în josul ultimei pagini, mâzgălită cu cerneală roșie.

Cifre. O mulțime, separate cu liniuțe și două puncte în grupuri de patru sau cinci. Mi-a luat o vreme să-mi dau seama că erau codul de identificare al unei bănci din Elveția și un număr de cont.

Știu că mare parte din povestea asta ți separe absurdă, Natalia. Eu însumi abia dacă înțeleg ceva, deși am trăit destul pe lumea asta ca să știu că, uneori, destinul are pentru noi niște planuri pe care niciodată nu ni le-am fi închipuit. Se întâmplă ca astrele să se alinieze, și asta în modurile cele mai misterioase cu putință.

Am jurat că nu voi discuta cu nimeni despre procesul pe care l-am declanșat în acea noapte. Pur și simplu am făcut ceea ce trebuia făcut. De ce am ales să fac totul în secret, nu pot să spun. Poate mă temeam că tot demersul era o escrocherie, că banii aveau să fie pierduți ori rătăciți pe traseu. Mă temeam de cumplita dezamăgire pe care ar fi suferit-o prietenii mei. Mai presus de orice, nu-mi asumam riscul de a-i răni pe niște oameni care deja trecuseră prin atâtea chinuri. Din fericire însă, eforturile noastre au fost încununate de succes.

Când sosești la New York, te rog să mă contactezi imediat la oricare din numerele de pe cartea mea de vizită, pe care o atașez. O să mergem împreună la banca de pe Madison Avenue din Manhattan, unde am deschis o casetă de valori în numele tău. N-o să găsești o avere acolo, dar e destul cât să ai un punct de pornire. Restul sumei adunate în fondul fiduciar a fost transferat în contul acela secret din Elveția. Aceia au fost banii care ți-au asigurat eliberarea.

În casetă vei găsi o adresă din Brooklyn. Du-te acolo cât mai repede; să nu amâni. Sper că acum ai în vedere un viitor care să-ți îndeplinească visurile.

Cu cele mai bune gânduri,
John Fowley, Esq.

Nu-și dădu seama că plângea decât atunci când își coborî privirea și văzu că lacrimile ei umeziseră paginile pe care le ținea în poală, ștergând părți din cuvinte. Avea impresia că se contempla de undeva de sus, prin ochii altcuiva, această fată odinioară stoică, acum vărsând atâtea lacrimi.

Poate îi era rușine că în toți anii care trecuseră nu le alocase acelor oameni – oamenii care-i dăduseră viață – mai mult decât un gând fugar. Când găsise scrisoarea aceea în podul tatălui ei, fusese atât de dornică să și-o scoată din minte, s-o dea deoparte de parcă n-ar fi însemnat nimic, de parcă n-ar fi fost nimic pentru ea. „Cu inima foarte grea, a trebuit s-o las ca să poată trăi, ca să poată avea o șansă la viață, chiar dacă asta însemna sfârșitul vieții mele.” Îi surghiunise din inima ei, închisese ușa și o blocase cu un drug de fier.

Era răcoare în avion, dar prin trupul ei se răspândea o căldură asemenea unei guri de sherry într-o noapte rece de iarnă. Nu din neglijență o abandonaseră în noaptea aceea, ci din dragoste. Soarta venise peste ei ca un val mareic, un potop pe care nu reușiseră să-l oprească. Prin urmare, făcuseră singurul lucru posibil, se ridicaseră deasupra apelor agitate înainte ca marea să-i tragă pe toți în adâncuri.

Și atunci, ca și acum, avusese loc un sacrificiu.

Imediat, gândurile ei se repeziră spre noaptea precedentă, spre acele ultimele momente cu Anton și Despina, singurii părinți pe care-i cunoscuse. Nu cuvintele lor se recompuneau acum într-o altă lumină, ci tăcerea dintre ei. Înțelegea acum ce era în ochii tatălui ei atunci când o ținuse în brațe înainte de a se duce la culcare. Tot ce însemnaseră unul pentru celălalt, tot ce voise el să-i dea și nu putuse, tot ce-i dorea în continuare – toate acestea erau acolo, în privirea lui încețoșată, când o sărutase pe frunte pentru ultima oară.

Și mama ei. Nicio clipă nu existase vreo fisură în armura ei, vreo tresărire care să dea în vileag ceea ce urma. Își jucase rolul perfect. Fără îndoială, cu câteva zile înainte, când Victor îi arătase Despinei scrisoarea care-i aterizase în mod inexplicabil pe birou, ea își

stăpânise bătăile sălbatice ale inimii și-i spusese: „Fă-o. Fă-o, Victor. Scoate-o de aici. Du-o undeva unde poate să aibă o viață mai bună. Dă-le-o înapoi. Așa e drept”.

„Fii puternică, Talia”, i-ar fi șoptit acum dacă ar fi putut. „Fii puternică și nu te uita în urmă.”

„O să încerc, mami”, se gândi Natalia, simțind cum lacrimile îi șiroiau din nou. „O să încerc, chiar dacă nu știu cum o să mă descurc fără tine, fără papa, salvatorul meu, cavalerul meu în armură strălucitoare.”

„Mi-ai înseninat viața și mi-ai făcut-o minunată”, spusese mama ei, și Natalia își dădu acum seama că poate nu fusese un adio, ci o afirmație, ceva ce putea să păstreze în inima ei pentru totdeauna, ca pe o perlă.

Însoțitorii de zbor începură să circule pe interval întrebându-i pe pasageri dacă voiau apă, cafea sau ceai, dacă aveau nevoie de ceva în partea finală a călătoriei. Așezându-se mai bine în scaune, întinzându-și brațele, bărbații și femeile își frecau ochii obosiți și se uitau la cer, unde, în sfârșit, azuriul persistent era îmblânzit de o tentă aurie.

Natalia rămase tăcută; aștepta, deși n-ar fi putut spune precis ce. Poate că se aștepta la un final clar, poate că în fața ochilor ei avea să apară cuvântul „Sfârșit” ca la finalul unui film, deși știa că asta nu putea să se întâmple, deoarece nu era vorba de un sfârșit, ci de un început. Poate că se aștepta la un semn fizic, un fulger sau un tunet, ceva care să-i marcheze coborârea lentă spre noua ei viață, dar tot ce se întindea în fața ei era vidul, tot ce auzea era bubuitul inimii sale.

Dintr-odată, la mare distanță dedesubt, observă un lucru despre care știa numai din reviste. Nu văzuse niciodată o fotografie, însă știa ce era. O statuie, verde-închis și mândră, o întâmpina, iar făclia din mâna statuii o invita în noua ei viață, în noua ei existență, despre care acum știa că era un dar. Atât de multe o așteptau acolo, în țara luminii și făgăduinței, atât de multe lucruri pe care le primea cu recunoștință și, mai presus de orice, cu iubire.

Capitolul 47

Stătea pe trepte pe o stradă mărginită de sicomori, strângându-și poșeta, simțind umezeala curelei de piele în pumnii ei crispați. După răsăritul soarelui îi privise pe copii trecând pe lângă ea într-un vârtej de râsete, pe vânzătorul de fructe de la colț cărând diverse mărfuri în lăzi sub copertina în culori vii – o explozie de portocaliu, roșu și verde, un tablou de Cézanne. Urmărise soarele ridicându-se pe cer, asfaltul licărind în fierbințeala amiezii, muncitorii purtând șepci de baseball și salopete înșirați în fața unui restaurant numit „pizzerie" care încă nu se deschisese. Și studiase o anumită clădire în mod special, un imobil antebelic placat cu gresie, cu aparate de aer condiționat zgomotoase și o scară de incendiu ruginită care urca în zigzag cele cinci etaje, cu oameni care intrau și ieșeau pe ușa prost vopsită.

Trei dimineți de-a rândul, venise aici pe jos de la micul apartament pe care-l închiriase chiar pe malul apei, în acel cartier plin de viață al Brooklynului. N-ar fi crezut că în cele zece minute cât dura drumul ar fi putut să se piardă în așa măsură cu firea, și totuși așa se întâmplase, dăduse bir cu fugiții de fiecare dată, simțindu-se înfrântă, paralizată de anxietate, lașă. În această dimineață totuși, cartierul Williamsburg explodă într-un nou val de energie, semnalat întâi de steguleţele apărute la ferestre. Pe la zece, oamenii inundară străzile cu zecile, copiii purtând steguleţe în roșu, alb și albastru, o revărsare ce-i amintea de marșurile la care trebuise să participe acasă, deși aici nu era niciun chip posomorât, și toate glasurile erau pline de veselie. Orice ar fi fost, se lăsă dusă se val, simțindu-se suficient de plină de energie și încurajată ca să o ia la fugă spre partea cealaltă a străzii. Fără nicio jenă, se apropie în grabă de intrare, iar atunci când ușa se deschise, o prinse la timp.

— Vă mulțumesc, domnule, îi spuse zâmbind, în cea mai bună engleză a ei. Atâta își amintea de la școală, și, cu toate că-și revăzuse manualele, se simțea nesigură

chiar și în privința celor mai simple expresii. Adăugă pe același ton: Mi-am pierdut cheia și n-o mai găsesc.

Bărbatului nu părea să-i pese de explicație; era deja cu gândurile în altă parte.

Trecuseră zece minute de când ajunsese pe palierul etajului al treilea, și tot nu se încumetase să facă încă un pas spre ușa apartamentului. Era cald aici, mai cald ca afară; se sprijini de perete, își descheie un nasture de la bluză și suflă în despărțitura dintre sâni. O rază de lumină pătrundea printr-o ferestruică îngustă, aterizându-i fix la picioare. Își trecu degetele printre particulele fine de praf, împrăștiindu-le pe moment. Se întreba dacă nu cumva sosise prea târziu ca să repare ceea ce fusese stricat cu atâta vreme în urmă. Pe când se întorcea să plece auzi sunete de partea cealaltă a ușii, care o făcură să încremenească.

Ușa se deschise. Din nou, zgomote, voci, un obiect căzând pe podea. Apoi apăru o siluetă. Niște ochi palizi și rotunzi îi întâlniră pe ai ei, moment în care simți nevoia să se agațe de balustradă.

— Îmi… îmi cer scuze, bolborosi ea. Cred că am făcut o greșeală.

Însă nu se putu clinti, pur și simplu din cauza felului în care o privea băiatul. La început crezu că era din cauza bluzei descheiate, așa că o prinse iute cu mâna, dar ochii i se întunecară și pușiul se retrase înăuntru, strângând în pumn o pălărioară conică din hârtie. Era pe cale să trântească ușa când Natalia își ridică mâna.

— Așteaptă. Stai o clipă.

— Nu vin cu tine! strigă băiatul, acum roșu la față de furie. Nu merg nicăieri. Nu poți să mă obligi! Nu poți să mă obligi, mă auzi?

Un alt copil apăru în spatele lui. Apoi un altul. Toți cu vârsta între cinci și zece ani, doi băieți și o fată. Se grupară în jurul celui dintâi alcătuind un front unit, o armată gata de bătălie.

— Îmi cer scuze, repetă Natalia. Probabil că am greșit apartamentul… Scotoci în poșetă după hârtiuța cu adresa, dar nu reuși s-o găsească. Știți, caut o familie, reluă ea adunându-și tot curajul. M-ați putea

ajuta? îi întrebă pe copii, care nu se mișcaseră niciun centimetru.

— Tata nu-i acasă, îi răspunse fetița ținându-și bărbia ridicată, de parcă ar fi repetat replica fără s-o înțeleagă pe deplin. Era un pic sâsâită, iar părul ei, împletit în codițe, era de culoarea firului de aur. E pe un șantier din Rhode Island, explică ea. Ne aduce cadouri.

— Taci, fraiero, o mustră fratele mai mare. Nu ți-am zis să nu vorbești cu străinii?

Își puse un braț protector pe după umerii fetiței, iar ea se aplecă înspre el mușcându-și buza plină, trandafirie. Toți ochii, pătrunzători, curioși, se întoarseră spre Natalia. Apoi o altă siluetă apăru în spatele lor, și ei se dădură fără o vorbă din cale.

— Copii, spuse femeia. Copii, repetă, apoi se opri.

Nu era mult mai înaltă decât ei. O figură zveltă într-o rochie verde vaporoasă, cu părul des strâns într-un coc înalt, câteva șuvițe roșcate încadrându-i fața. În lumina slabă a holului, părea mai tânără decât era probabil – cu pomeți înalți și un ten luminos impecabil –, deși, atunci când făcu un pas înainte, Natalia putu vedea liniile fine care-i înconjurau gura. Ținea în mâini un buchet de margarete legat cu o panglică în roșu, alb și albastru.

— Vă pot ajuta cu ceva, domnișoară? o întrebă ea cu un zâmbet cald, prietenos.

— Da. Da, sunt aici pentru că… eu caut…

Natalia se strădui să-și înghită nodul din gât. Toate cuvintele pe care le repetase cu atâta grijă o părăsiseră, îi zburaseră din minte. Oricum, știa numai câteva, nici pe departe de ajuns cât să acopere un subiect atât de complex, dar în momentul acela își dădu seama că n-avea nevoie. Dacă ajunsese acolo unde trebuia, exista o altă cale.

În română, atât de încet încât abia se putea auzi ea însăși, spuse:

— Un prieten comun m-a trimis aici. Un domn pe nume John Fowley.

Buchetul alunecă dintre degetele femeii.

Îi trimisese pe copii de-acasă. Le dăduse bani să-și cumpere pizza și limonadă pentru prânz și, ca desert, înghețată de la vânzătorul de pe stradă. După aceea urmau să se ducă în parc. O tratație demnă de o sărbătoare națională. Plecară în culmea încântării, fără să-i mai acorde atenție musafirei neașteptate.

— Puțin vin? întrebă ea după ce încuie ușa și se întoarse timidă în bucătărie, o străină în propria-i casă.

Era extrem de palidă.

Natalia, care se simțea ea însăși amețită, ar fi vrut s-o îndemne să se așeze, dar nu spuse nimic.

Dintr-un dulap din bucătărie, femeia scoase două pahare și le umplu din urciorul rubiniu pe care-l scoase din frigider. Le puse pe masă, unde două sfeșnice de alamă reflectau lumina pe lemnul ușor zgâriat, care fusese totuși lustruit încât să lucească. De colo colo erau borcane de dulceață pline cu flori, iar canapeaua și scaunele fuseseră învelite într-un brocart gros, deși pernele se aplatizaseră de mult. Aceste detalii o răscoliră pe Natalia. Apartamentul ei din București fusese îngrijit cu aceeași atenție, aceeași preocupare de a-i ascunde modestia cu ajutorul unor intervenții mărunte, dar adorabile.

— Se spune că vinul de Chianti trebuie servit la temperatura camerei, dar n-am reușit să mă învăț cu regula asta, zise femeia. În ceea ce mă privește, pe căldură vinul trebuie servit rece, la fel ca muscatul pe care obișnuiam să-l bem în Moldova, la țară. Încă nu m-am deprins cu vinurile sofisticate de aici, deși nu ți-ar veni să crezi dacă ți-aș spune câte sunt…

Când Natalia îi luă paharul din mână, degetele li se atinseră, și femeia încremeni. Până și trăsăturile feței îi erau ca de marmură. Doar buzele îi zvâcniră ușor.

Nu semăna defel cu ceea ce-și imaginase Natalia de când coborâse din avion, cu două săptămâni în urmă; numărase zilele, se gândise iar și iar la modul în care avea să se desfășoare întrevederea, la ceea ce urma să spună. Nu, întâlnirea lor era dominată de tăcere, nu de cuvinte; îi lipsea latura dramatică pe care și-o închipuise ea. Erau doar două femei, două străine, cu părul în aproape aceeași nuanță, bând un pahar împreună.

— Sunt foarte drăguți, spuse Natalia după un moment de tăcere. Copiii tăi sunt foarte drăguți. Dar putea încă să le simtă privirile sfredelitoare în timp ce mama lor număra banii, scotocind în pungă. Poate că simțiseră deja cine era, *ce* era – nu doar o vizitatoare de după-amiază, ci o grenadă azvârlită în sânul familiei lor. Nu trebuie să le spui, adăugă ea. Despre mine.

Femeia zâmbi ca și când ar fi înțeles ceva dintr-odată. Își strânse mâinile care i se odihneau pe masă, dar Natalia putea să vadă că tremurau. Și buzele îi zvâcneau, și Natalia își dădu seama că nu era vorba de lipsa emoției, ci de un efort colosal de-a o stăpâni.

— Nu sunt așa cum par. Da, îi iubesc din tot sufletul. Îi iubesc pe toți, dar… Scutură din cap ca și când nu știa cum să explice, își duse mâna la tâmplă și și-o masă ușor. Apoi ochii i se ridicară. Știi, sunt asistenta lor maternală.

Lucrurile se schimbară după acea mărturisire. Dacă până atunci existase o barieră între ele, se crease o breșă destul de largă încât să poată vorbi ceva mai liber. Simțind cum i se topea rezistența, Natalia începu să-i vorbească despre împrejurările remarcabile care o aduseseră acolo, despre faptul că plecase de-acasă doar cu hainele de pe ea și o idee extrem de vagă asupra destinației. Îi povesti despre tot ce îndurase familia ei după război, cât de mult pierduseră și totuși cât de mult le rămăsese – se aveau unii pe ceilalți. Cum, în sufletul ei, sperase, știuse, că aveau să se reunească. Nu pomeni despre Victor și ceea ce însemnase despre ea. Nu putea să aducă vorba despre el fără să i se deschidă o gaură în stomac. Restul după-amiezii trecu în ceață; abia când lumina zilei începu să se dizolve în flăcările amurgului, Natalia tăcu, dându-și seama că vorbise mult mai mult decât interlocutoarea sa.

— Și tu? o întrebă. Spune-mi ceva despre tine. Despre tine și… Nu știa cum să-l numească. Până la urmă se hotărî: Despre soțul tău.

— Ce vrei să știi? zise femeia cu blândețe.

— Nu sunt sigură. După o pauză adăugă: Poate ceva despre copii?

Nu primi niciun răspuns. În tăcere, femeia se ridică de la masă și se duse în încăperea alăturată. Când se

întoarse, avea ceva în mână. În loc să se așeze, veni lângă scaunul Nataliei și puse obiectul pe masă. Era o bucată de pânză din bumbac de un roz prăfuit.

Încă înainte s-o atingă, Natalia simți cum inima i-o lua la galop, întinse mâna, își plimbă degetele peste țesătura fină, peste panglica de dantelă și paspoalul de mătase. Apoi o luă.

O bonețică de copil. Cu mâini tremurânde, și-o duse la față. Și-o lipi de obraz, adulmecând-o, disperată să găsească un parfum recognoscibil. Nu era nimic, mirosul dispăruse de mult, dar o imagine era tot mai pregnantă. Închise ochii și frământă pânza între degete, conștientă doar de pulsul care-i bătea în gât.

Sala cazanelor, întunecată, prea caldă, prea umedă. O fereastră de la subsol. Fulgii de zăpadă semănau cu niște licurici, și ei trei se ascundeau de ore întregi. Afară, lămpile stradale, pe cale să se stingă la acea oră târzie, zgomot de sticlă spartă. „Fii curajoasă.” Cineva îi spusese să fie curajoasă. Dar era bine, era în siguranță, chiar dacă afară era frig și voia să meargă acasă. Voia să meargă acasă.

— Nu știu, începu Natalia. Nu știu dacă sunt pregătită pentru asta. Simțind că inima mai avea puțin până să-i explodeze în piept, fu cuprinsă de panică. Nu știu dacă pot să fac asta, repetă ea.

Dădu să se ridice de pe scaun, ținându-se de marginea mesei, dar o mână o opri în loc, apoi i se așeză ferm pe umăr.

Mâna îi urcă pe obraz, de-a lungul tâmplei, unde pulsul îi zvâcnea nebunește. Apoi îl simți, mirosul acela pe care-l căutase acolo. Era acolo, clar și puternic asemenea unei lumini strălucitoare într-o pădure întunecată, o pădure în care se rătăcise și prin care-și căutase drumul timp de aproape douăzeci de ani.

Capitolul 48

Luni întregi după ce fusese adoptată de Despina și de Anton, Natalia suferise de coșmaruri violente, pe care numai tatăl ei le putea alina. Noapte după noapte, când se trezea țipând, agățându-se de pernă cu disperarea morții, el se repezea în camera ei și o lua în brațe. „Sunt aici, cu tine, draga mea. N-o să plec niciodată. Spune-mi ce te-a speriat, de ce ți-e frică?" îi șoptea blând strângând-o la piept.

Nu putea niciodată să-și aducă aminte ce anume visase. Nu și-l amintea decât pe Anton mângâind-o pe creștet și ascultându-i atent șuvoiul de vorbe întretăiate de suspine. Când reușea s-o calmeze, se ridica și făcea cu mâinile gesturi largi, ca și cum ar fi adunat ceva din aer, apoi deschidea fereastra și arunca totul afară, în beznă. Câteodată, se întâmpla să intre mama ei și să-l găsească așa, în pijama, în dreptul ferestrei deschise, ceea ce o făcea întotdeauna să exclame revoltată: „Ai înnebunit, Anton? O să răciți amândoi. Închide geamul imediat!" Dar era secretul lor, pe care nu-l putea împărtăși nici măcar cu mama. Nu conta decât că duhurile rele care îi tulburaseră somnul nu se vor întoarce – cel puțin, nu în noaptea aceea.

Demonii aceia vechi nu o abandonaseră însă niciodată pe de-a întregul, deși scăpase de coșmaruri. Își petrecuse o bună parte din viață încercând să scape din ghearele lor, iar acum descoperea că, odată cu lăsarea serii, demonii ei își făceau apariția până și aici, dintre toate locurile din lume, iar rezistența ei era ca aceea a semințelor de păpădie suflate de vânt.

Copiii sosiseră acasă de multă vreme, iar femeia îi hrănise și îi băgase în pat. Rămăseseră numai ele două în liniștea sufrageriei, schimbând șoapte nervoase, vorbind în același timp câteodată sau lăsând să treacă pauze lungi. Singura lumină era furnizată de câteva lumânări, a căror lumină dansa pe contururile mobilelor.

Femeia deveni dintr-odată melancolică. Se așeză mai bine pe sofa și dădu drumul mâinii Nataliei, pe care o ținuse aproape toată noaptea. Ceva din ea părea să

cedeze, carapacea protectoare pe care și-o construise începea să se crape.

— Of, Natalia, dacă ai ști cum a fost. Am trăit vremuri teribil de grele. Vremuri… își trecu mâinile prin păr și, lăsând capul în jos, continuă: Au fost vremuri când am crezut că voi muri. În inima mea era numai durere, ca și în sufletul tatălui tău.

Se opri, vocea îi tremura tot mai tare.

— Spune-mi.

Aprinse un nou rând de lumânări și se așeză înapoi pe canapea. Trase o pătură zdrențuită cu care își acoperiră picioarele. Rămase tăcută o bună bucată de timp.

— Orice ar fi, orice s-ar fi întâmplat, povestește-mi. Trebuie să știu.

Începu încet, pornind de la început către noaptea aceea fatidică în care cursul vieților lor urma să se schimbe pentru totdeauna.

În perioada aceea, Zora și Iosef nu priveau cu jind către visul american. Tânărul cuplu își croia drum cu greutate prin viață la Geneva, singura lor preocupare fiind aceea să se întoarcă acasă, în România, chiar dacă scăpaseră ca prin minune la bordul unuia dintre ultimele trenuri ce ieșeau din țară. Războiul era la început și niciunul din ei nu-și pusese problema că întoarcerea în țară ar putea fi de domeniul imposibilului, o țintă tot mai îndepărtată pe măsură ce trecea timpul.

La gară întâlniseră un om de treabă, un prieten din facultate, cu care Ștefan ținuse legătura și care folosea un baston, deși nu era atât de în vârstă. Guvernul federal elvețian nu primea foarte mulți refugiați, cu excepția prizonierilor de război, în acea perioadă. Deși nu se mai ascundeau, se treziseră trăind în circumstanțe similare celor din România – într-o cămăruță de mansardă aflată deasupra unui magazin defunct de flori, aflată în proprietatea bărbatului. După ce soția lui decedase pe neașteptate, așa cum le-a explicat într-o seară cu prilejul unei cine modeste, nu mai suporta să intre în florărie, așa că se hotărâse să lichideze mica afacere. Nu putea face față tuturor sarcinilor mărunte

pe care fosta nevastă le gestiona cu atâta talent și, oricum, nu ar fi avut timp suficient.

Zorei și lui Iosif le fusese suficient să schimbe doar o privire înainte de a-și oferi serviciile. Munca grea și orele lungi de muncă la renovarea florăriei i-ar fi ajutat să mai uite de necazuri și ar fi reprezentat o modalitate de plată pentru cazare și ajutor. Gazda lor acceptase pe loc și toastase în cinstea lor, mulțumindu-le din toată inima și asigurându-l de recunoștința lor veșnică.

Așa trecuseră primele șase luni, despre care Zora nu-și mai amintea mare lucru, cu excepția celor paisprezece ore zilnice de muncă. Odată ce deschiseseră magazinul, acesta începuse să fie frecventat de un flux permanent de exilați și expatriați, oameni ca ei, fugiți din calea armatelor lui Hitler, iar povestirile lor – despre ființe iubite pe care le pierduseră sau pe care fuseseră nevoiți să le abandoneze – îi ajutaseră să treacă mai ușor peste propria dramă. Toți ajunseseră la liman grație intervenției divine, iar în orele mici ale dimineții, când Zora și Iosef tăiau codițele florilor și le aranjau în buchete, gândurile bune ale clienților le dădeau energia să meargă mai departe și dorința de viață pe care aproape că și-o pierduseră.

Această atmosferă de relativ optimism îi încurajase să-și asume riscuri, să facă lucruri cu șanse mici de succes, fără a ține cont de obstacole. Zora, de exemplu, coresponda în secret cu un văr de-al doilea de la București, neîndrăznind să-i spună lui Iosef, care probabil nu ar fi fost de acord cu proiectul ei periculos. Pe ea însă pericolul nu o mai impresiona de multă vreme, ceea ce conta acum era că vărul ei – directorul unei companii petroliere care călătorea frecvent în străinătate – acceptase, în termeni nu foarte clari, să o scoată ilegal pe Natalia din țară cu prima ocazie. Dacă ar fi declarat că fetița era a lui, că era grav bolnavă și că își pierduse mama (măcar asta era adevărat), poate că ar fi putut-o duce până în Ungaria sau chiar mai aproape, în Austria.

Nu-și pusese niciodată problema cum va ajunge din Elveția până la frontiera dintre Austria și Ungaria, care era înțesată de grăniceri SS.

La fel, nu se întrebase cum va accepta Natalia, care avea acum șapte ani, să-și părăsească familia adoptivă și să plece cu un necunoscut. Era un proiect nebunesc, destinat de la început eșecului. Intuia acest lucru, dar, când primise vestea că lucrurile nu funcționaseră conform planului și că ultima ei speranță de a o aduce pe micuță într-o ambasadă elvețiană se dusese de râpă, fusese copleșită de o disperare încă și mai mare.

Timp de mai mult de un an aproape că nu mai reuși să doarmă. Îi venea tot mai greu să rămână trează în timpul zilei sau și să se trezească dimineața, așa că începu să-și neglijeze treburile de la magazin, pe unde dădea tot mai rar. Apoi, pe când se înfunda din ce în ce mai adânc în abisul apatiei, o scrisoare de la Ștefan îi dădu noi speranțe și un nou motiv de a rămâne în viață. Este adevărat, tot nu putea fi alături de fetița ei, nu o putea atinge, nu se putea trezi lângă ea dimineața, nu-i putea mângâia piele fină a obrajilor cu mâna, dar putea face un lucru extrem de important pentru ea. Chiar dacă accepta să n-o mai vadă niciodată, îi putea oferi acest cadou la care, spre deosebire de altele, chiar avea acces.

De această dată, planul funcționă ca uns. Penicilina se găsea tot mai greu, căci era dirijată toată spre front și tot nu ajungea să salveze viața tuturor soldaților care aveau nevoie de medicament. Cu toate acestea, norocul le surâdea. Proprietarul magazinului, pe al cărui umăr plânseseră adesea, era unul dintre voluntarii activi ai Organizației Internaționale a Crucii Roșii și avea legături în cercurile occidentale. Știa foarte bine că venerabila Cruce Roșie nu-i putea aduce copilul, dar, în schimb, îi putea salva viața.

Fetița supraviețuise. La limită, dar reușise. O vreme, Zora se simți din nou plină de speranță, revenită din regatul disperării, dar, odată trecută euforia, reintră în ciclul negativ al rugăciunii vane și al deznădejdii, așteptând încă un miracol, încă o șansă.

Într-o bună zi, războiul luă sfârșit la fel de brusc precum începuse, dar Iosef și Zora nu aveau motive să sărbătorească, pentru că altă fundătură se deschisese în fața lor. Ascultaseră înlănțuiți știrile la radio în ziua aceea și plânseseră amar unul în brațele celuilalt, știind

că acum totul era cu adevărat pierdut. Înduraseră cu stoicism patru ani lungi de război, dar nici speranța lor nu putea săpa o breșă în Cortina de Fier, nu putea vedea dincolo de blocada sovietică ce o înlănțuise acum pentru totdeauna în negurile ei.

Atunci și numai atunci devenise America o opțiune interesantă. Li se deschisese în fața ochilor ca o oază. America devenea noul centru al puterii mondiale, acolo urma să se instaleze Organizația Națiunilor Unite, acolo vor putea și ei să se reinventeze, să-și recâștige puterea de care aveau nevoie pentru a rămâne împreună.

Zora tăcu pentru că răgușise. Luă o gură de ceai și puse cana la loc fără a mai scoate nicio vorbă. Nici nu era nevoie, căci Natalia știa din scrisoarea lui John Fowley tot ce se întâmplase de când ajunseseră la New York cu speranțele puse într-o bocceluță, doar pentru a se confrunta cu o nouă serie de dezamăgiri, de drumuri închise și de eșecuri.

— Înțelegi, Natalia, șușoti Zora, nu ai fost niciodată departe de noi. În tot acest timp, ai fost aici, în sufletele noastre, în fiecare zi, în fiecare an. Decizia de a te lăsa acolo a fost cea mai grea din viața noastră, dar, dacă nu am fi făcut-o, niciunul din noi n-ar fi supraviețuit. Am suferit enorm, dar, în sufletul meu, am știut întotdeauna că am făcut alegerea corectă.

— Și acești copii, ai avut grijă de ei ca să acoperi golul lăsat de mine, spuse Natalia pe o voce gâtuită.

Pe obrajii frumoși ai Zorei se răspândiră lacrimi grele.

— Au fost salvarea noastră, a mea și a tatălui tău. I-am luat încă de când erau mici, niște bebeluși, și căsnicia noastră a avut de câștigat de pe urma lor. Ne-a ajutat să reconstruim punțile rupte dintre noi. Este mult mai ușor să iubești decât să disperi, chiar când ai renunțat la orice speranță. Cu toate acestea, cred că întreținerea vie a flăcării iubirii noastre ne-a readus împreună. O simt cu toată ființa mea.

Trecu un moment de tăcere. Erau îmbrățișate, obraz lângă obraz, părul lor se amestecase într-un mănunchi de șuvițe roșcate. Înserarea scălda încăperea într-o

lumină caldă, iar demonii care o chinuiseră pe Natalia aproape toată viața ei părură să bată în retragere.

Îl întâlni o săptămână mai târziu, pe Rockway Beach, în Queens. N-ar fi putut spune de ce alesese acel loc. Știa doar că avea nevoie de aer curat. Ședea pe marginea apei, și vișiniul închis al hainei pe care o purta (și despre care își amintea abia acum, cu surprindere, că o împachetase pentru Victor) contrasta ca o flacără cu nisipul galben-deschis, aproape alb, al plajei. Norii pluteau atât de jos, încât, atunci când întindea capul către linia ce unea oceanul cu cerul, parcă putea simți pe buze ploaia ce stătea să vină.

Așteptarea dură puțin. O umbră începu să crească în zare, și știu că era el. Era atât de emoționată, încât dacă n-ar fi stat jos, probabil că genunchii ar fi lăsat-o. Îl urmărea însă cu coada ochiului, scuturându-și indiferentă câteva fire de nisip din poală, evitând să se holbeze așa cum ar fi vrut. Când se apropie, constată mirată că era diferit față de imaginea mentală pe care și-o formase – departe de făptura masivă pe care și-o închipuia purtând-o pe umeri prin crivățul iernii bucureștene, ascunzându-se după colțuri, evitând cu agilitate poterele. Încet, în câmpul ei vizual se profila un bărbat slăbuț, de înălțime medie, în blugi suflecați, care înainta cu greutate prin nisip, deși făcea eforturi să n-o arate. Totuși, când se opri în fața ei și se așeză jos, dimensiunile lui se modificară parcă și întrezări forța vitală ce nu avea nevoie să fie justificată de un fizic impozant: voința.

— Natalia, Natalia, fură primele cuvinte pe care le rosti în timp ce încerca să se stabilizeze.

Nu-i putea privi chipul, așa că-și concentră privirea asupra mâinilor bărbatului. Erau mâinile unui om care muncea, uzate, prea aspre pentru a fi tratate cu creme și loțiuni. Ani și ani de muncă grea erau înscriși acolo, iar asta o mișcă, pentru că semănau atât de bine cu mâinile ei. Aceleași degete lungi, cu unghii rotunde, ample, aceeași rețea de vene și tendoane. Se simți ceva mai îndrăzneață și, ridicând ochii, descoperi alte asemănări. Ochii lor aveau aceeași culoare, aceeași formă, cu aceeași cută de expresie măruntă deasupra sprâncenei

drepte. Aceeași rotunjime a buzei inferioare, mai groasă decât cea de sus. Nu-și imaginase niciodată că va descoperi atâtea asemănări, atâta simetrie într-o altă ființă umană. Doar părul lui avea o nuanță diferită.

Iosef încercă să-i ia mâna într-a lui, dar și-o retrase aproape instantaneu, ca și cum i-ar fi fost frică să o atingă. Ei, însă, nu-i mai era teamă de acest moment. Se întinse și-i luă mâna între ale ei. Gestul era atât de complet încât cuvintele păreau de prisos și rămaseră așa un timp, în tăcere, privind valurile.

— Există un Dumnezeu, spuse el într-un târziu. Acum aș putea muri ca un om fericit.

— Nu, Iosef, după atâtea încercări, cred că ai motive mai bune să rămâi printre cei vii, îi răspunse ea râzând.

Modul cum o privea, adorația din ochii lui, era aproape de nesuportat. Apoi, parcă din aer, ceva se materializă în mâna lui. Așeză obiectul pe nisip, în fața ei și Natalia nu avu curaj să-l ridice imediat, știind că urma să dea la o parte încă un strat din istoria ei, să descopere încă un adevăr.

Era un fel de jurnal, cu coperta îndoită în sus pe la colțuri. Într-o parte se vedea urma în formă de semilună a unui fund de cană, iar cotorul fusese asigurat cu bandă adezivă lucioasă. Acolo, pe copertă, se vedea o fotografie ce înfățișa, în alb și negru, o fetiță cu cosițe întunecate și obraji rotofei, purtând pe cap o bonetă familiară.

Ridică mai aproape de ochi caietul, apoi încă și mai aproape, întorcând paginile, parcurgând șirurile de versuri. Înaintea fiecărui poem era notată o dată, aceeași. Doar anul era diferit.

— Le-am scris pentru tine, explică bărbatul. De ziua ta, câte o poezie. Pe prima am scris-o pe când eram încă la București, ascunși în podul lui Ștefan, făcându-ne socoteala că te vom regăsi în câteva zile. Însă timpul s-a scurs, lung și nemilos, iar aceste versuri mi-au fost singura scăpare din calea nebuniei.

Respiră din rărunchi și se uită în zare.

— Chiar și după ce am plecat din Europa și am venit aici, chiar și după ce am abandonat orice încercare de a te regăsi, am continuat să scriu. Mama ta a avut copiii, un motiv să se trezească dimineața, mai multe moduri

de a-și răspândi surplusul de iubire, dar eu… numai așa te-am putut ține în viață. Imaginându-mi cum arătai, cum te schimbai, cum era viața ta în diferite stadii.

Nataliei îi venea greu să-și găsească cuvintele. Continuă să răsfoiască jurnalul, trecându-și mâna peste ultimele strofe din caiet, alungând câteva fire de nisip. Apoi, cu vocea tremurând, începu să citească:

Ce-înseamnă viața fără tine,
Fără singurul ei purtător de sens?
Cum să trăiesc încă o zi,
Fără să simt răsuflarea ta dulce pe obraz și ochii tăi aproape?
Și când, în sfârșit, îmi voi găsi odihna,
Și mâna ta n-o voi simți pe piept,
Cui îmi voi încredința ultimele gânduri,
Dacă nu ție, fetița mea de-atunci, de demult?

— Cred că trăiesc într-un vis, spuse Iosef când o văzu că-și mai revenise.

În ochii lui încă se mai citea uimirea, de parcă tot nu-i vedea să creadă că era prezentă acolo, chiar lângă el. De parcă ar fi fost o apariție supranaturală, scăldată într-un halo ceresc. Nimeni nu o mai privise vreodată cu asemenea adorație.

— Da, îi răspunse privindu-l în ochi. Este ca un vis. Să visăm în continuare. Cu puțin curaj, putem rămâne visători.

O îmbrățișă brusc, fără reținere, și ea îi răspunse la fel. Era iubită cu atâta patimă, de atâția oameni! Mai exista cineva atât de norocos pe fața pământului? Nu simțise niciodată ceva atât de profund – un amestec de bucurie și durere, două emoții atât de diferite și atât de bine armonizate în acea clipă. Trecutul și viitorul, contopite.

— Îți mulțumesc, îi spuse. Îți mulțumesc pentru poeme.

Ar fi putut spune atât de multe lucruri, dar parcă orice altceva era de prisos. Aproape înțepeniseră de când stăteau jos. Îl sărută pe obraz o dată, de două ori, apoi se întoarse înapoi cu fața la ocean. Era timpul să

plece – stăteau acolo de ore în șir –, dar nu le venea să rupă vraja momentului. Chircită la pieptul lui, privind valurile, îi putea auzi bătăile inimii. Apoi simți moliciunea unor alte brațe, brațe ce n-ar fi putut aparține decât Zorei, cuprinzându-i pe amândoi blând pe la spate. Îi simți căldura obrazului pe bărbie. Nu știa de unde venea, dar știa că era acolo, așa cum tot acolo erau copiii, fetița într-un căruț cu roți supradimensionate, băieții jucându-se fericiți cu un *frisbee,* chemându-i prin semne să li se alăture.

Epilog

New York este locul pe care l-am numit „acasă” timp de un an. În noaptea asta, când îmi aniversez sosirea aici, privesc pe fereastra ce dă către golf, navele trecând pe sub podul Williamsburg. Am motive să fiu mândră și nostalgică, în același timp. Câteodată, la fel ca în trecut, mă cuprinde tristețea, punându-mi dintr-odată un nod în gât. „Dar de ce te simți astfel, Talia?” mă întreb, și privirea mea se ridică spre luminile ce strălucesc pe pod. „De unde provine melancolia ta?” În realitate, nu am niciun motiv, deoarece știu foarte bine că fericirea vine cu un preț. Nu trebuie să uit ceea ce mi s-a oferit, căci cine s-ar fi așteptat ca în acest oraș aglomerat și agitat să găsesc atâta seninătate? Motivul fericirii mele nu este impresionant, dar îmi ajunge deocamdată. Îmi ajunge să pot cânta la piane dezacordate în penumbra barurilor de jazz din centru, să văd în zâmbetele oamenilor plăcerea pe care le-o prilejuiesc prin muzica ce iese de sub degetele mele. Aplauzele lor, bisurile și surpriza pe care o citesc pe câte un chip din mulțime îmi aduc lacrimi în ochi. Când mai primesc, din când în când, invitații să cânt într-un local mai mare și mai cunoscut din Manhattan, sunt copleșită de convingerea că aceasta este menirea mea și sunt extrem de fericită și de onorată că mi s-a dat această șansă.

În noaptea asta însă, gândurile nu mi se îndreaptă spre muzică, ci hălăduiesc peste ocean, către un loc unde o parte din viața mea rămâne înghețată în timp. Văd apartamentul cu două camere pe care-l împărțeam cu cei care m-au crescut cu atâta limpezime, încât parcă aș fi din nou acolo. Mă gândesc la ei. Probabil că încă mai dorm la ora asta. În curând, se vor trezi și se vor da cu băgare de seamă jos din pat. Tata își va strecura picioarele în papucii lui uzați de piele și se va uita la ceas. Își va face drum către baie în pijamaua lui

de mătase cu dungi verticale, aceeași pe care o purta și pe când eu nu eram decât o fetiță. Se va trezi și mama, va trece în sufragerie și se va așeza puțin pe canapeaua ce mi-a servit drept pat. Își va afunda chipul în perna mea, încercând să absoarbă urmele unui parfum efemer.

Zile, poate chiar săptămâni mai târziu, un plic boțit, purtând ștampila U.S. Postal Service va ajunge pe bufetul din sufragerie. Cu mâinile tremurând, mama îl va deschide febrilă, apoi se va așeza puțin jos, întrebându-se dacă este pregătită să primească vești. Va ști deja despre ce este vorba. Rugămințile mele de iertare se repetă în fiecare mesaj pe care i-l trimit, alături de cea mai mare parte din banii pe care-i câștig de la clienți. Scrisorile mele sunt pline și de promisiuni, de angajamente că mă voi întoarce la ei într-o bună zi.

„O să trimit după voi", spun cuvintele mele atent caligrafiate. „Mă voi întoarce la tine și la papa, pe care fiecare fibră a trupului meu îl adoră. Ai grijă de el. Ai grijă de el și de tine până când ne vom revedea."

Mama va zâmbi, va zâmbi mândră și afectuoasă, știind că nu am scris niciun cuvânt la întâmplare, că într-o zi voi traversa oceanul și mă voi întoarce la ei.

Vor trece însă luni, poate chiar ani, până când vor primi altă scrisoare. În aceea le voi descrie minunățiile pe care le văd oriunde îmi întorc privirea. Am depășit momentul când mă uitam cu ochii măriți de uluire la vitrinele luminoase, la măcelăriile cu galantarele supraîncărcate și la cafenelele pline, dar o imagine nu încetează să mă fascineze. Îmi place să stau pe marginea apei, cu o carte în mână, printre plantele luxuriante și blocurile ce înconjoară Central Park, și să mă uit la oameni. Sunt oamenii cei mai obișnuiți din lume, fiecare văzându-și de viața lui cu optimism liniștit, cu elan în mișcări, cu spatele și umerii drepți. Dintre toate minunile New Yorkului, oamenii lui mă impresionează cel mai mult. Am trimis multe epistole din acestea, în care descriu în detaliu fiecare aspect al vieții mele, fiecare gând sau descoperire surprinzătoare.

Există însă o scrisoare pe care n-o pot termina, pe care am început s-o scriu și m-am oprit de atâtea ori, încât am pierdut șirul. Cuvintele îmi vin cu ușurință, dar îmi trebuie încă ceva timp ca să învăț să-mi împart inima în două părți egale, așa că o voi păstra pentru mine. Pentru că acum există și această jumătate, această aschie de lumină țâșnită din întuneric, care mi-a fost dată atunci când credeam că totul este pierdut.

Zora și Iosef, părinții mei biologici. N-am făcut un secret din iubirea pe care am ajuns să le-o port din clipa în care Zora mi-a deschis ușa în seara aceea, lăsând să-i scape un buchet de flori din mână. Îi iubesc pe Iosef, cu privirea lui pătrunzătoare și pielea aspră de o viață prea plină de încercări, și pe Zora, cu vocea ei tandră și grația de lebădă, dar și pe copiii adoptați de ei, care mi-au devenit prieteni și parte din familie. Aceasta este viața noastră acum. Ne petrecem duminicile în Prospect Park și ne ducem noaptea pe pod doar ca să admirăm zgârie-norii Manhattanului strălucind și licărind în zare ca un peisaj de poveste. Zora îmi gătește cele mai gustoase feluri – fripturi aromate, paste cu scoici, feluri despre care insistă că ar fi dintre cele mai banale, dar al căror gust îmi explodează în gură cu atâta intensitate, că-mi vine să plâng de plăcere. Și chiar plângem, uneori, deși de obicei râdem. În bucătăria lor micuță, facem planuri, vorbim despre locuri pe care vor să mi le arate, despre minuni pe care încă nu le-am descoperit în fantasticul oraș care mi-a devenit cămin. Întotdeauna însă pot vedea în ochii lor ceea ce au pierdut, anii pe care nici chiar eu nu-i pot aduce înapoi.În ultima vreme, mi-am asumat această misiune. Umplu spațiile albe, le infuzez cu viață, viața mea, în culori suficient de vii pentru a da înapoi limbile ceasului. Fetița, adolescenta, femeia în devenire. Cu fiecare triumf și înfrângere, cu fiecare lovitură pe care mi-a administrat-o viața, ridic un arc peste timp, o punte către oamenii a căror dragoste o simt încă atât de puternic. Chiar și Victor își are locul lui acolo. Da, Victor, care mi-a frânt inima, dar mi-a dăruit în schimb cel mai frumos cadou din lume. Victor, prietenul meu din copilărie, prima mea iubire, cea pe care n-o voi uita niciodată de-a lungul celorlalte

iubiri din viața mea, deși l-am iertat între timp, așa cum mi-a cerut să fac atunci, demult. În poveștile mele călătorim împreună cu toții, în sfârșit, suntem un singur univers, suntem una.

Cum pot scrie despre astfel de lucruri?

Până la urmă m-am hotărât asupra unei singure fraze: „Sunt fericită, mamă. Sunt cu adevărat fericită și visez cu convingere, aici, într-un loc unde visele sunt posibile”.

Ce altceva să mai spun? Îi este suficient pentru a-i aduce zâmbetul pe buze când se trezește dimineața și dă deoparte perdelele din dantelă fină din dreptul ferestrelor. Nu are nevoie de mai mult atunci când, dimineața devreme, la răsăritul soarelui, ridică ochii și știe că eu privesc același cer, că trăim sub aceeași cupolă strălucitoare și că, atâta vreme cât ne iubim și ne îngrijim de ceea ce Dumnezeu ne-a dăruit, în marea sa milostenie, legătura dintre noi nu se va stinge niciodată.

Adevărata fetiță lăsată în urmă

Contextul istoric al povestirii

Deși antisemitismul era în ascensiune de cel puțin un deceniu în Europa de Est, romanul meu începe cu Pogromul de la București, care a avut loc în ianuarie 1941, când formațiunea politică antisemită cunoscută sub numele de Garda de Fier a atacat cartierele evreiești din București într-o încercare de a câștiga mai multă putere sub regimul fascist condus de generalul Ion Antonescu. Mii de evrei au fost târâți afară din case și bătuți, torturați sau uciși. Într-una dintre cele mai sinistre atrocități, un grup de evrei au fost duși, pe jumătate conștienți, la abator, atârnați în cârligele pentru carne și lăsați să moară acolo. Cândva pe parcursul acestor trei zile de pogrom, mama mea, oarecum la fel ca Natalia, a fost găsită pe treptele unui bloc, speriată și pe jumătate înghețată, și dusă la orfelinat. În buzunarul superbei rochii de catifea pe care o purta a fost găsit un bilețel pe care scria: „Împinși de groază și disperare, încredințăm acest copil în mâinile Domnului, cu speranță și credința că va fi salvat".

Misterul originilor mamei mele m-a fascinat cât am crescut în California, după ce ne-am mutat cu toată familia de la București, pe când eram în pragul adolescenței. Cumva, bunicii biologici, pe care nu-i întâlnisem niciodată, trăiau în imaginația mea. Ce se petrecuse cu ei? Supraviețuiseră acelor zile teribile de masacru? Dacă da, ce anume îi împiedicase să-și regăsească fiica? Abia în 2011, după dispariția tatălui meu, am început să așez temeinic ceea ce știam pe hârtie și să formulez încheierea, chiar dacă ficțională, a unei istorii care nu a avut un sfârșit în viața reală.

Am schimbat puține elemente în ce-i privește pe Anton și pe Despina, bunicii mei adoptivi, și povestea lor cutremurătoare. Seninătatea și demnitatea cu care au înfruntat toate necazurile mi s-au înfățișat cu limpezime în puținii ani pe care i-am petrecut alături de ei, și probabil că de la ei am învățat cele mai importante lecții de viață. N-am uitat niciodată micul apartamentul comun pe care au fost obligați să-l

împartă după sfârșitul războiului și unde copilul care eram atunci a fost impregnat cu spiritul lor, învățând să aprecieze frumusețea fiecărei zile, în ciuda imperfecțiunilor ei. În mare parte, această carte le este dedicată, ca un tribut pentru sacrificiile pe care au fost obligați să le facă până la sfârșitul zilelor, când fiica pe care au crescut-o cu atâta dragoste le-a spus la revedere, alegând să-și construiască o viață mai bună în America.

Trebuie remarcat aici că, deși mama mea nu a părăsit România în aceleași condiții dramatice ca Natalia, mulți evrei au trecut prin astfel de încercări – libertatea lor fiind cumpărată cu bani peșin prin tranzacții clandestine cu guvernul României. Aceste înțelegeri, formulate inițial doar între Israel și România, cu sprijinul Joint Distribution Committee din Statele Unite, pe finalul anilor ’40, au ajuns să fie cunoscute drept „gentlemans agreements” și au fost ținute departe de ochii opiniei publice românești. Sub Ceaușescu ele s-au extins la minoritatea de origine germană, care dorea să revină în patrie. Se spune că, în vara anului 1978, sumele încasate pentru astfel de operațiuni puteau ajunge și la 50.000 de dolari de persoană, fiind stabilite în funcție de vârstă, educație și profesie. Această vânzare de oameni a rămas înregistrată în istoria modernă prin caracterul ei unic și revoltător, iar consecințele au fost resimțite nu numai de către cei cărora li s-a acordat dreptul de a pleca din țară (mulți dintre ei fiind nevoiți să aștepte chiar și zece ani ca refugiați politici cărora nu li se acorda dreptul de muncă), ci și de ansamblul țării. Modul discriminator de acordare a vizelor a consolidat antisemitismul încă persistent în societate.

Cuprinderea istoriei complicate și violente a României într-o operă de ficțiune nu a fost ușoară, însă am apelat la o serie de resurse bibliografice care m-au ghidat. Reține, în particular: *Balkan Ghosts:* A *Journey Through History* de Robert D. Kaplan; *Rumania 1866–1947: The Oxford History of Modern Europe* de Keith Hitchens; *Kiss the Hand You Cannot Bite: The Rise and Fall of the Ceaușescu* de Edward Behr și *The Ransom of the Jews: The Story of the Extraordinary*

Secret Bargain between Romania and Israel, de Radu Ioanid, director al Internațional Archival Programs Division din cadrul Muzeului Memorial al Holocaustului din Statele Unite. La fel de valoroasă s-a dovedit a fi și cartea lui Ion Pacepa, fost șef al Serviciului Secret român, care, după fuga în Statele Unite, în 1978, a expus în *Orizonturi roșii* unele dintre operațiunile cele mai murdare puse la cale în timpul regimului Ceaușescu.

Astăzi, România s-a ridicat după patruzeci de ani de întuneric, reluându-și locul meritat între națiunile europene. Cu toate acestea, fantomele trecutului nu au dispărut. Ele sunt încă prezente în ochii bătrânilor, din care putem înțelege mai multe despre suferința, lupta și rezistența lor decât din orice monumente.

„Împinși de groază și disperare încredințăm acest copil în mâinile Domnului, cu speranță și credința că va fi salvat.”

Mama lui Roxanne în jurul vârstei când a fost adoptată

În timp ce viața părinților biologici ai lui Roxanne prinsese rădăcini în imaginația ei, greutățile suferite de familia adoptivă a mamei sale s-au bazat pe întâmplări reale – pornind, într-un fel, de acolo de unde cealaltă se oprise –, cu aceleași teme fundamentale ale rezistenței și curajului în fața tiraniei.

Despina, sfârşitul anilor '20

Anton, anii '30

Despina și Anton imediat după nuntă, 1930

Despina și Anton, anii '40

Despina, Anton și mama lui Roxanne, în jur de 1944

Octavia (sora Despinei) cu fiica ei și Despina cu mama lui Roxanne, mijlocul anilor '40

Mama lui Roxanne, în vârstă de șase ani, în 1945

Mama lui Roxanne la începutul celui de-al treilea deceniu de viață, în anii '60

Despina și Anton la a cincizecea aniversare a căsătoriei, anii '80

Mulțumiri

Apariția acestei cărți este un vis devenit realitate, așadar trebuie să mulțumesc în mod special unor persoane: doamnei Johanna Castillo, redactorul meu, pentru asistența ei meticuloasă și pătrunzătoare, pentru ajutorul pe care mi l-a dat la ameliorarea cărții în moduri pe care nu le-aș fi crezut posibile și, mai presus de orice, pentru că a oferit acestui volum o casă; doamnei Sarah Cantin, pentru că a primit cu entuziasm acest proiect și l-a adus la forma finală – a fost o onoare pentru mine să lucrez cu voi amândouă. Îi sunt la fel de recunoscătoare agentului meu literar, doamna Elizabeth Copps, de la Agenția Maria Carvainis, care mi-a oferit cu generozitate timpul, sprijinul și aportul ei creativ și a crezut în talentul meu literar pe parcursul acestei aventuri. Voi sunteți eroinele mele.

Vreau să mulțumesc și celorlalți membri ai echipei Atria, care au contribuit la venirea pe lume a acestei cărți, ca și primelor mele cititoare, Heidi Epstein, Cris Genovese, Michelle Childers, Jodi Stewart, Denise Miller și Annie Manfredi, care și-au croit drum alături de mine prin versiunile inițiale și mi-au oferit opiniile lor sincere. Le mulțumesc și prietenei mele dragi Laura, care a reușit întotdeauna să-mi aducă zâmbetul pe buze, și surorii mele, Arina, pentru încurajări și pentru că mi-a oferit întotdeauna mângâiere atunci când am avut nevoie – sunt extrem de norocoasă să vă am alături.

Copiii mei, Luca și Dominic, merită o doză uriașă de recunoștință, pentru răbdare, ca și soțul meu iubit, Philippe, fără de care nu aș fi reușit să termin acest roman. Vă mulțumesc pentru că ați trăit această carte alături de mine, pentru tenacitatea voastră, pentru că ați crezut în ea.

În sfârșit, le mulțumesc bunicilor mei, Anton și Despina, care trăiesc zi de zi în inima mea, și mamei

mele, Alexandra, ale cărei povestiri antrenante și pline de culoare au sădit răsadurile acestui roman. Voi sunteți îngerii mei păzitori. Vă iubesc.

ROXANNE VELETZOS s-a născut în București. Pe când era adolescentă, s-a mutat în California, unde a început să scrie povestiri având ca subiect Europa de Est, la început ca o experiență cathartică prilejuită de trecerea la o nouă cultură, apoi pur și simplu din pasiune. Și-a luat licența în jurnalism de la California State University, Northridge, și a lucrat ca redactor, editor web și director de marketing pentru o serie de companii aflate în topul Fortune 500 realizat de revista *Fortune*.

Roxanne locuiește în San Francisco Bay Area împreună cu soțul și cei doi fii. Romanul ei de debut, *Fetița pe care au lăsat-o în urmă*, a fost tradus în mai multe limbi.

Într-o noapte friguroasă din ianuarie 1941, o fetiță evreică este găsită pe treptele unui bloc din București. De vreme ce România s-a aliat recent cu naziștii, populația evreiască este în mare pericol, persecuțiile fiind din ce în ce mai violente. Fetița este plasată într-un orfelinat și adoptată în cele din urmă de un cuplu înstărit, fără copii, care îi pune numele Natalia. Pe măsură ce se obișnuiește cu noua ei viață, fata uită cu totul de părinții care au fost forțați să o părăsească. Se gândește la ei chiar și mai puțin când România intră sub ocupația sovietică.

Deși Natalia crește într-o lume sumbră și fără speranță, urme ale identității ei străpung suprafața vieții de zi cu zi, conducând treptat la o descoperire care îi va schimba destinul. Se îndrăgostește în secret de Victor, un tânăr impetuos care devenise prieten de familie cu mult timp în urmă, când era doar un student sărac. Natalia împlinește douăzeci de ani, iar ea și Victor, acum un important funcționar în regimul comunist, se întâlnesc din nou. De data aceasta, au o aventură pasională, în ciuda obstacolelor care îi înconjoară și a secretelor întunecate ale lui Victor.

Când Nataliei îi este oferită brusc o șansă unică la libertate, Victor este hotărât să o ajute să scape, chiar dacă asta înseamnă să o piardă. Natalia trebuie să ia o decizie dureroasă: să rămână în București cu părinții săi adoptivi și cu bărbatul pe care a ajuns să-l iubească sau să profite de șansa de a-și trăi în cele din urmă viața și de a se confrunta cu enigma dureroasă a trecutului ei.

„Un roman de debut proaspăt, original, care îmbină o dramă de familie cu istoria mai puțin cunoscută a României din vremea celui de-al Doilea Război Mondial. Cititorii vor fi entuziasmați de această poveste emoționantă despre două mame devotate, fiica pe care și-o dispută și sacrificiile pe care sunt gata să le facă pentru un viitor mai bun. Captivant, tragic, dar plin de pasiune și speranță – nu am putut să-l las din mână!"

Kate Quinn, autoarea bestsellerului *Rețeaua Alice*

„Scrisă în stilul captivant al *Listei lui Schindler* de Thomas Keneally și al *Hoțului de cărți* de Markus Zusak, povestea puternică și tragică a lui Veletzos și scriitura ei limpede îi vor entuziasma pe cititori."

Library Journal

Tradiție din 1989
www.litera.ro
ISBN 978-606-33-6052-9
9 786063 340529
eBook disponibil

[1] Radu Gyr, „Imnul tinereții legionare“ (n.tr.)

[2] Cu precizarea că bătălia de la Stalingrad a avut loc mai târziu, în intervalul august 1942-februarie 1943 (n.red.)

[3] La blocada Leningradului au participat trupe germane, finlandeze şi italiene, (n.red.)

Table of Contents

Partea întâi ANTON ȘI DESPINA 6
- Capitolul 1 7
- Capitolul 2 11
- Capitolul 3 19
- Capitolul 4 24
- Capitolul 5 30
- Capitolul 6 35
- Capitolul 7 44
- Capitolul 8 52
- Capitolul 9 57
- Capitolul 10 60
- Capitolul 11 66
- Capitolul 12 72
- Capitolul 13 79
- Capitolul 14 82
- Capitolul 15 86
- Capitolul 16 91
- Capitolul 17 95
- Capitolul 18 101
- Capitolul 19 106
- Capitolul 20 109
- Capitolul 21 115
- Capitolul 22 118
- Capitolul 23 121

Partea a doua NATALIA 126
- Capitolul 24 127
- Capitolul 25 134
- Capitolul 26 141
- Capitolul 27 147
- Capitolul 28 152
- Capitolul 29 156

Capitolul 30 160
Capitolul 31 165
Capitolul 32 169
Capitolul 33 175
Capitolul 34 182
Capitolul 35 188
Capitolul 36 194
Partea a treia VICTOR 202
Capitolul 37 203
Capitolul 38 210
Capitolul 39 214
Capitolul 40 220
Capitolul 41 223
Capitolul 42 228
Capitolul 43 233
Capitolul 44 237
Capitolul 45 246
Capitolul 46 251
Capitolul 47 263
Capitolul 48 269
Epilog 278
Adevărata fetiță lăsată în urmă 282
Contextul istoric al povestirii 283
Mulțumiri 295